

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÇOCUK GELİŞİMİ VE
EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDEKİ
BECERİ EĞİTİMLERİNİN ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ,
ÖĞRETMEN VE SEKTÖR TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVİL DEMİREL TEKŞAL

DANIŞMAN

DOÇ. DR. ÖMER FARUK TUTKUN

EKİM 2017

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ**

**MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÇOCUK GELİŞİMİ VE
EĞİTİMİ BÖLÜM ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDEKİ
BECERİ EĞİTİMLERİNİN ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ,
ÖĞRETMEN VE SEKTÖR TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEVİL DEMİREL TEKŞAL

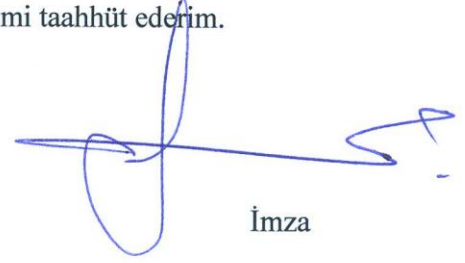
DANIŞMAN

DOÇ. DR. ÖMER FARUK TUTKUN

EKİM 2017

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

Sevil DEMİREL TEKŞAL

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

“Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitimlerinin Etkiliğine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Sektör Temsilcilerinin Görüşleri” başlıklı bu yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı’nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Sadiye KELEŞ

Üye: Doç. Dr. Ömer Faruk TUTKUN (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Subhan EKŞİOĞLU

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

21.10/2017

Doç. Dr. Halil İbrahim SAĞLAM
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin önemi gün geçtikçe artmaya ve eğitim politikaları arasında oldukça geniş bir yer tutmaya başlamıştır. Bu okulların programları revize edilmiş, öğrencilerin tercih etmeleri için cazip hale getirilmiştir.

Çocuk gelişimi bölümü günümüzde mesleki ve teknik eğitim okulları içerisinde en çok tercih edilen bölümlerden biri olma özelliğine sahiptir. Bunun en önemli nedeni okul öncesi eğitimin öneminin farkına varılmış olmasıdır. Çünkü 0-6 yaş dönemi çocuğun kişiliğinin temellerinin atıldığı zihin, beden, sosyal, duygusal gelişim bakımından çok hızlı geliştiği ve öğrenmeye en açık olduğu dönemdir. Günümüzde bunun farkına varılmıştır. Okul öncesi eğitimin zorunlu olması için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Okul öncesi eğitim bu kadar önemliyken okulöncesi eğitimde görev alacak öğretmenin eğitimi de tartışmasız çok önemlidir. Çünkü bu dönem çocukları için öğretmen her şeyi bilen kişidir, öğretmenleri ne yaparsa yapar, ne söylerse dinlerler.

Mesleki ve teknik eğitim okulları, erken çocukluk ve özel eğitim kurumlarına yardımcı öğretmen yetiştirmektedir. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü diğer bölümlerden bu noktada ayrılmaktadır. Çünkü bu bölümde bir ürün üretmek değil, bir çocuk yetiştirmek esastır. Bölümü seçecek öğrenciler öncelikle bunun bilincinde olmalıdır. Genellikle akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin tercih ettiği bir bölümdür. Özellikle kız öğrencilerin tercih ettiği bir bölüm olmasına karşın yakın zamanda çıkarılan yasayla kız meslek liseleri de dahil olmak üzere bütün meslek liseleri “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” adı altında toplanmış ve karma eğitim benimsenmiş, bu tarihten itibaren az da olsa erkek öğrenciler de bölümü tercih etmeye başlamıştır. Öncelikle kız öğrencilerin bu bölümü tercih etme nedenine bakıldığında, bölümdeki derslerin ve öğrendikleri bilgilerin ileride kendi çocuklarını yetiştirmek için kullanabileceklerini düşünüyor olmalarıdır. Öğrencilerin çocuk gelişimi bölümünü seçmelerinde en önemli etkenlerden biri de çocukları seviyor olmalarıdır. Bunun yanı sıra mezun olduklarında yardımcı öğretmen olarak çalışabilmekte, animatörlük, çocuk bakımı gibi iş kollarında faaliyet gösterebilmektedir.

Üniversitede tercih etmeleri halinde özel eğitim öğretmenliği, okul öncesi öğretmenliği, çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği, sosyal hizmetler gibi bölümlerde ek puan alırlar. Öğrenciler 11. Sınıfta dal seçimi yaparak erken çocukluk veya özel eğitim dallarından birine devam ederler. Erken çocukluk eğitimi dalı, 0-6 yaş çocuklarının eğitimleri üzerinde odaklanırken, özel eğitim dalı, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri üzerinde odaklanır.

12. Sınıfa gelindiğinde özel eğitime dalını seçen öğrenciler, özel eğitim kurumlarında beceri eğitimine giderken, erken çocukluk dalı seçen öğrenciler ise erken çocukluk eğitim kurumlarında beceri eğitimini gerçekleştirmektedir. Beceri eğitimine gidilecek işletme okul tarafından, öğrencinin ev adresi, ulaşım kolaylığı gibi işletmenin taşıması gereken özellikler de göz önünde bulundurularak seçilir. Öğrencilerin işletmedeki eğitimlerinde sorumlu olan kişiler gittikleri kurumda görev yapan okulöncesi/özel eğitim öğretmenleridir. Öğrenciler haftanın iki günü okula gelerek teorik derlere devam ederken üç gün işletmede uygulamalı eğitimini sürdürmektedir. Beceri eğitimine devam eden öğrencilerin sigorta işlemleri okul tarafında yapılır. Öğrenciler asgari ücretin üçte birinden az olmamak üzere ücret alırlar. Öğrenci beceri eğitiminde yaptığı iş ve işlemler için bir “iş dosyası” tutar. Sene sonunda beceri sınavı yapılır. İş dosyası ve beceri sınavı puanlarının ortalamaları alınarak öğrencinin işletmelerde beceri eğitimi notu belirlenir. İşletmeye giden öğrenciyi her hafta koordinatör öğretmen düzenli olarak kontrol eder. Öğrenci ve işletme arasındaki anlaşmazlıkların çözümü, devamsızlık takibi, eğitimin planlanması gibi konularda rehberlik öğrenciye ve işletmeye rehberlik eder, okulla işletme arasındaki iletişimi sağlar.

Bu nedenle bu çalışmada meslek lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin stajlarının etkililiğini öğrenci, öğretmen ve işletme temsilcisi görüşleri doğrultusunda ele alınmış ve stajın etkili olup olmadığını ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım, birlikte çalışmaktan onur duyduğum, yoğun çalışma temposuna rağmen her zaman bana vakit ayıran ve anlayışlı sabırlı davranan değerli hocam, danışmanım Doç. Dr. Ömer F. TUTKUN'a,

Bu yola birlikte başladığımız, çalışmamın her aşamasında bana eşlik eden yüksek lisans dönem arkadaşım Serdar ERDEM'e, anketleri uygulamam konusunda yardımlarını esirgemeyen Müdür Yardımcımız Canan GÖKDOĞAN'a,

Tez aşamasında enstitü ile iletişim konusunda yardımlarını esirgemeyen ve öğretmeni olmaktan her zaman gurur duyduğum öğrencim Feyzanur AKDİN'e,

Tüm hayatım boyunca olduğu gibi çalışmalarım sırasında da bana destek veren, bugünlere gelmemde en büyük pay sahibi olan aileme ve çalışma sürecinde beni anlayışla karşılayan, en büyük destekçim ve yardımcım olan eşim Fırat TEKŞAL'a,

Ayrıca anketlere cevap vererek araştırmama katkıda bulunan sevgili öğrencilere ve değerli meslektaşlarıma,

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İŞLETMELERDEKİ BECERİ EĞİTİMLERİNİN ETKİLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN VE SEKTÖR TEMSİLCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ

Demirel Tekşal, Sevil

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim

Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

Ekim, 2017. xxix+225 Sayfa.

Bu araştırmanın amacı, mesleki ve teknik Anadolu lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü 12. sınıf öğrencilerinin, işletmelerdeki beceri eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin öğrenci, öğretmen ve işletme temsilcisi görüşlerini ortaya koymaktır.

Çalışmada, araştırma yöntemi olarak, genel tarama modelinde, betimsel ve ilişkisel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini; İzmir’de çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü bulunan 28 mesleki ve teknik Anadolu lisesi, bu okullarda 12. sınıfta eğitim gören 1265 çocuk gelişimi öğrencisi, bu okullarda görev yapan 170 çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmeni ve işletme temsilcileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, merkez ilçelerdeki 17 farklı okul ve bu okullarda öğrenim gören 554 öğrenci ile bu okullarda görev yapan 70 öğretmen ve öğrencilerin staja gittikleri işletmelerdeki 40 işletme temsilcisi oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Alparslan (2004) tarafından geliştirilen, “Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin İşletmelerdeki Stajlarının Etkililiğine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve İşletme Temsilcisi Görüşleri” anketi kullanılmıştır.

Gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen bulgular şu şekilde özetlenebilir:

1. Koordinatör öğretmenlerin beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri medeni duruma, yaşa, mezun olunan okula, mesleki kıdeme, koordinatörlük süresine, okuldaki göreve göre bir farklılık göstermemektedir.
2. Koordinatör öğretmenler, en çok, 3308 Sayılı Kanuna hâkim olduklarını, işletme yetkilileri ve usta öğreticilerle işbirliği içinde bulduklarını, İşletmede eğitim programına uyulup uyulmadığını denetlediklerini, öğrencileri işletmede belirli aralıklarla izlediklerini, öğrencilere işletmelerde uygulama yapma olanağı verilip verilmediğini denetlediklerini, okul ve işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan problemleri okul müdürlüğüne bildirdiklerini; en az ise öğrenci ile seçilen işyerine birlikte gidip işe başlamalarını belirtmişlerdir.
3. İşletme temsilcilerinin beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri meslek alanına göre farklılık göstermektedir.
4. İşletme temsilcilerinin beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri, medeni duruma, mezun olunan okula, işletmedeki göreve, işletmenin çalışma alanına, işletmede çalışma süresine ve işletmenin stajyer öğrenci kapasitesine göre bir farklılık göstermemektedir.
5. İşletme temsilcileri tüm maddelere katıldıklarını belirtmişlerdir.
6. Öğrenciler, en çok, işletmede meslek eğitim süresince, sigorta işlemlerinin yapılması ve mesleki becerilerinin geliştiğini ve mesleki olarak kendilerine olan güvenlerinin arttığını; en az ise, işletmeden iş teklifi aldıklarını belirtmişlerdir.
7. Öğrencilerin beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri okulun bulunduğu semt, kayıtlı bulunan öğrenim görülen dal, yaş ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılık göstermektedir.
8. Öğrencilerin beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri, sosyo-ekonomik düzey, anne eğitim durumu, anne ve baba mesleğine göre farklılık göstermemektedir.

Anahtar Kelimeler: Beceri Eğitimi, Meslek Lisesi, Çocuk Gelişimi, Koordinatör Öğretmen, İşletme Temsilcisi.

ABSTRACT

THE OPINIONS OF THE STUDENTS, TEACHERS AND SECTOR REPRESENTATIVES RELATED TO EFFECTS OF THE SKILLS TRAINING OF THE STUDENTS OF THE CHILD DEVELOPMENT AND EDUCATION DEPARTMENTS OF VOCATIONAL AND TECHNICAL ANATOLIAN HIGH SCHOOLS

Demirel Tekşal, Sevil

Master's Degree Thesis, Educational Sciences, Department of Educational Programs and Teaching Science

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ömer Faruk TUTKUN

October, 2017. xxix+ 225 Pages.

The purpose of this research is to determine the effectiveness of the skills training of the students of the child development and education department at the vocational high schools in terms of student, teacher and business representative.

In this study, descriptive and relational research methods are used as the research model. The population of the research consists of 1265 12th grade child development and education department students of 28 vocational high schools located in Izmir, 170 child development and education teachers of the same departments and business representatives. Sample of the research consists of 554 students and 70 teachers of 17 high schools and 40 representatives which accept these students for their internship programs.

As the data collecting tools in the research, the questionnaires of "Opinions of Students, Teachers and Sector Representatives of Internship in Business of Vocational High School Students for teachers, students and business representatives", developed by Alparslan (2004) was used.

The findings through the results can be summarized as:

1. It was determined that the views of the coordinator teachers about the effectiveness of the skill training did not show any difference according to the marital status, age, graduated school, vocational seniority, coordination duration.

2. Coordinator teachers states mostly that they have full knowledge on law no. 3308 provision, ensure company authorities are in cooperation with talented educators, supervise whether education program in the company is followed or not, monitor students within the company from time to time, report problems emerging during execution of agreement signed between school and the company to headship of school; states rarely they go to the chosen facility with the student and start together.
3. The opinion of company owners on effectiveness of skill education shows variety according to the area of profession.
4. The opinions of company owners on effectiveness of skill education shows variety according to marital status, graduated school, task at the company, the working period at the company and capacity of the intern student at the company.
5. Company representatives indicated that they participated in all questionnaires
6. The opinions of business representatives about the effectiveness of skill training differ according to the profession; but not the marital status, the graduated school, the relative status of the trainee, the area of organization, working hours and the trainee student capacity of the organization.
7. The students most stated that to have insurance during their vocational training in the business, improved professional knowledge-skills, and increased confidence in their professional integrity; At least they have received a job offer from the Management.
8. The opinions of the students about the effectiveness of the skill education differ according to the variables of the branch, the age and the father education level.
9. The opinions of students on the effectiveness of skill training do not differ according to the socio-economic level, the educational level of the mother, and the occupation of the parents.

Keywords: Skill Training, Vocational High School, Child Development, Coordinating Teacher, Business Representative.

İÇİNDEKİLER

Bildirim	iv
Jüri Üyelerinin İmza Sayfası	v
Önsöz	vi
Özet	ix
Abstract	xi
İçindekiler	xiii
Tablolar	xxiv
İthaf	xxix
Bölüm I: Giriş	1
1.1. Problem Cümlesi	4
1.2. Alt Problemler	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	8
1.7. Kısaltmalar	11
Bölüm II – Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi ve İlgili Araştırmalar	12
2.1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	12
2.1.1. Eğitim	12
2.1.1.1. Eğitim Kavramı	12
2.1.2. Mesleki ve Teknik Eğitim	13
2.1.2.1. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tanımı	14
2.1.2.2. Mesleki ve Teknik Eğitimin Önemi	14
2.1.2.3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Amaçları	15

2.1.2.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Nitelikleri	16
2.1.2.5. Mesleki ve Teknik Eğitimin Çeşitleri	17
2.1.2.5.1. Temel Mesleki Eğitim	17
2.1.2.5.2. Teknik Eğitim	17
2.1.2.6. Mesleki ve Teknik Eğitimin Genel İlkeleri	18
2.1.2.6.1. Öğretim	18
2.1.2.6.2. Organizasyon.....	18
2.1.2.6.3. Yönetim.....	18
2.1.2.7. Mesleki Eğitim Modelleri	19
2.1.2.7.1. İş Yeri Temelli Eğitim Modeli.....	20
2.1.2.7.2. Okula Dayalı Eğitim Modeli.....	21
2.1.2.7.3. İşbirliğine Dayalı Eğitim Modeli	22
2.1.2.8. Mesleki ve Teknik Eğitime Olan Gereksinim.....	23
2.1.2.8.1. Sosyal Gereksinim	24
2.1.2.8.2. Ekonomik Gereksinim	24
2.1.2.8.3. Bireysel Gereksinim.....	25
2.1.2.8.4. Ulusal Gereksinim.....	26
2.1.3. Mesleki ve Teknik Eğitim-Genel Eğitim İlişkisi	26
2.1.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi.....	29
2.1.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Mesleki ve Teknik Eğitim	29
2.1.4.2. Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitim	30
2.1.4.3. Günümüzde Mesleki ve Teknik Eğitim	37
2.1.4.3.1. Mesleki ve Teknik Eğitim Alan ve Dalları	39
2.1.4.3.2. Mesleki ve Teknik Eğitim İstatistikî Veriler.....	43
2.1.4.3.3. Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (MEGEP)	49
2.1.5. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları.....	50

2.1.5.1. Örgün Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları	52
2.1.5.1.1. Kız Teknik Öğretim ve Kız Meslek Liseleri.....	52
2.1.5.1.2. Erkek Teknik Öğretim ve Endüstri Meslek Liseleri	56
2.1.5.1.3. Ticaret Turizm Öğretimi ve Ticaret Meslek Liseleri	57
2.1.5.1.4. Din Öğretimi ve İmam Hatip Liseleri	58
2.1.5.2. Yaygın Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumları	59
2.1.5.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Kurumlar	59
2.1.5.2.2. Diğer Bakanlıklara Bağlı Kurumlar	62
2.1.5.2.3. Özel Kurs Merkezleri.....	63
2.1.6. Okul-Sanayi İşbirliği.....	64
2.1.6.1. Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Eğitimin Tanımı.....	65
2.1.6.2. Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Eğitimin Amaçları	65
2.1.6.3. Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Eğitimin Yararları	66
2.1.6.3.1. Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Eğitimin Öğrenciye Yararları	66
2.1.6.3.2. Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Eğitimin Okula Yararları	67
2.1.6.3.3. Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Eğitimin İşletmeye Yararları	67
2.1.6.3.4. Okul-Sanayi İşbirliğine Dayalı Eğitimin Çevreye (Topluma) Yararları....	68
2.1.6.4. Okul-Sanayi İlişkilerinin Tarihsel Gelişimi	68
2.1.6.4.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Okul-Sanayi İlişkileri	68
2.1.6.4.2. Cumhuriyet Döneminde Okul-Sanayi İlişkileri	69
2.1.7. Okul-İşletme İşbirliğinden Sorumlu Kişi ve Kurumlar	73
2.1.7.1. Okul Personelinin Görev ve Sorumlulukları.....	74
2.1.7.1.1. Okul Müdürü.....	74
2.1.7.1.2. Koordinatör Müdür Yardımcısı	75
2.1.7.1.3. Koordinatör Öğretmen	76
2.1.7.1.4. Mesleki Rehber	82

2.1.7.2. İşletmeye Giden Öğrencilerin Görev ve Sorumlulukları	82
2.1.7.3. İşletme Yetkilisinin Görev ve Sorumlulukları	83
2.1.7.4. Danışma Kurullarının Görev ve Sorumlulukları.....	86
2.1.7.4.1. Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu.....	86
2.1.7.4.2. Okul Meslek Danışma Kurulları	87
2.1.7.4.3. İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu	87
2.1.7.5. İşletme Seçimini Etkileyen Faktörler.....	88
2.1.7.5.1. İşverenin Davranışı	88
2.1.7.5.2. İşbaşı Uygulamaları	89
2.1.7.5.3. Malzeme ve Olanaklar	89
2.1.7.5.4. Çalışanların Moral Düzeyi	90
2.1.7.5.5. Eğitici Personel Durumu	90
2.1.7.5.6. İşletmenin Bulunduğu Yer	90
2.1.8. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü.....	91
2.1.8.1. Okulöncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi	92
2.1.8.2. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Tanımı ve Önemi.....	91
2.1.8.3. Günümüzde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü	93
2.1.8.4. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Altında Yer Alan Dallar	94
2.1.8.4.1. Erken Çocukluk Eğitimi Dalı.....	95
2.1.8.4.2. Özel Eğitim Dalı	95
2.1.8.5. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölüm Programı	95
2.1.8.5.1. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı Ortak Dersleri.....	99
2.1.8.5.2. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı Dal Dersleri	101
2.1.8.5.3. Erken Çocukluk Eğitimi Dal Dersleri	101
2.1.8.5.4. Özel Eğitim Dal Dersleri.....	102
2.1.8.6. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü İşletmelerde Beceri Eğitimi.....	104

2.1.8.6.1. İşletmelerde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi	104
2.1.8.6.2. İş Dosyası Tutma.....	105
2.1.8.6.3. İşletmelerde Meslek Eğitimi Sözleşmesi	105
2.1.8.6.4. Beceri Sınavı.....	106
2.1.8.7. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü Kariyer İmkânları	107
2.1.8.8. Öğrencilerin Çocuk Gelişimi Bölümünü Tercih Nedenleri	108
2.2. İlgili Araştırmalar.....	109
2.2.1. Doktora Tezleri	109
2.2.2. Yüksek Lisans Tezleri.....	112
2.3. Alanyazın Taraması ve İlgili Araştırmaların Kritiği.....	122
Bölüm III- Yöntem.....	125
3.1. Araştırma Modeli	125
3.2. Evren ve Örneklem	125
3.3. Veri Toplama Araçları	127
3.4. Verilerin Toplanması	129
3.5. Verilerin Analizi.....	130
Bölüm IV: Bulgular ve Yorum	132
4.1. Örneklemeye Ait Bulgular.....	132
4.1.1. Koordinatör Öğretmenlere Ait Bulgular	132
4.1.2. İşletme Temsilcilerine Ait Bulgular.....	136
4.1.3. Öğrencilere Ait Bulgular.....	139
4.2. Araştırma Problemine Ait Bulgular	143
4.2.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri Nelerdir?	143

4.2.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta uygulanan Beceri Eğitime Yönelik İşletme Temsilcisi Görüşleri Nelerdir?	150
4.2.3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitime Yönelik Öğrenci Görüşleri Nelerdir?	155
4.3. Alt Problemlere Ait Bulgular	160
4.3.1. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Olarak Beceri Eğitiminin Etkililiği İlgili Görüşlerine Ait Alt Problemlere İlişkin Bulgular	161
4.3.1.1. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Medeni Duruma Göre Farklı Mıdır?	161
4.3.1.2. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Yaşa Göre Farklı Mıdır?.....	162
4.3.1.3. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Mezun Olunan Okula Göre Farklı Mıdır?.....	162
4.3.1.4: Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Mesleki Kıdeme Göre Farklı Mıdır?	163
4.3.1.5: Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresine Göre Farklı Mıdır?164	
4.3.1.6: Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Okuldaki Göreve Göre Farklı Mıdır?.....	164
4.3.2. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Olarak Beceri Eğitiminin Etkililiği İlgili Görüşlerine Ait Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	166
4.3.2.1. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Medeni Duruma Göre Farklı Mıdır?	166
4.3.2.2: İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Mezun Olunan Okula Göre Farklı Mıdır?.....	167

4.3.2.3. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Meslek Alanına Göre Farklı Mıdır?	167
4.3.2.4. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri İşletmedeki Göreve Göre Farklı Mıdır?	168
4.3.2.5. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri İşletmenin Çalışma Alanına Göre Farklı Mıdır?	168
4.3.2.6. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri İşletmede Çalışma Süresine Göre Farklı Mıdır?	169
4.3.2.7. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesine Göre Farklı Mıdır?	169
4.3.3. Staj Gerçekleştiren 12. Sınıf Öğrencilerinin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Olarak Beceri Eğitiminin Etkililiği İlgili Görüşlerine Ait Alt Problemlere İlişkin Bulgular	171
4.3.3.1. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Okulun Bulunduğu Semte Göre Farklı Mıdır?	171
4.3.3.2. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Okunan Dala Göre Farklı Mıdır?	172
4.3.3.3. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Yaşa Göre Farklı Mıdır?	173
4.3.3.4. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Farklı Mıdır?	173
4.3.3.5. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Anne Eğitim Durumuna Göre Farklı Mıdır?.....	174
4.3.3.6. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Baba Eğitim Durumuna Göre Farklı Mıdır?	175
4.3.3.7. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Anne Mesleğine Göre Farklı Mıdır?	176
4.3.3.8. Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Baba Mesleğine Göre Farklı Mıdır?	176

Bölüm V – Sonuç, Tartışma ve Öneriler.....	179
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	179
5.1.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Koordinatör Öğretmen Görüşleri Nelerdir?.....	179
5.1.1.1. Koordinatör Öğretmenlerin İşletme Seçimi, İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar ve Mesleki Eğitim Süreci Hakkındaki İlişki Arasındaki Görüşleri Nelerdir?.....	182
5.1.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik İşletme Temsilcisi Görüşleri Nelerdir?.....	182
5.1.2.1. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar ve Mesleki Eğitim Süreci Arasındaki İlişki Hakkındaki Görüşleri Nelerdir?	185
5.1.3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Öğrenci Görüşleri Nelerdir?.....	185
5.1.3.1. Öğrencilerin İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar ve Mesleki Eğitim Süreci ve Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar Arasındaki İlişki Hakkındaki Görüşleri Arasında Fark Var mıdır?	188
5.1.3.2. Koordinatör Öğretmen, İşletme Temsilcisi ve Öğrencilerin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Görüşleri Arasında Fark Var mıdır?	189
5.1.3.3. Koordinatör Öğretmen ve Öğrencilerin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Görüşleri Arasında Fark Var mıdır?	190
5.1.3.4. İşletme Temsilcisi ve Öğrencilerin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Görüşleri Arasında Fark Var mıdır?	192

5.1.3.5. İşletme Temsilcisi ve Koordinatör Öğretmenlerin Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Görüşleri Arasında Fark Var Mıdır?	193
5.1.4. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Medeni Duruma Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?	194
5.1.5- Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Yaşa Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?	194
5.1.6- Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Mezun Olunan Okula Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?.....	195
5.1.7- Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Mesleki Kıdeme Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?.....	195
5.1.8- Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresine Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?.....	196
5.1.9- Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Okuldaki Göreve Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?.....	196
5.1.10- İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Medeni Duruma Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?197	
5.1.11- İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Mezun Olunan Okula Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?.....	197
5.1.12- İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Meslek Alanına Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?198	
5.1.13- İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmedeki Göreve Göre Anlamlı Farklılık Göstermekte Midir?.....	199

5.1.14- İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmenin Çalışma Alanına Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?.....	199
5.1.15- İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmede Çalışma Süresine Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?.....	199
5.1.16- İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesine Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?.....	200
5.1.17- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Okulun Bulunduğu Semte Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?.....	200
5.1.18- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Okunan Dala Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?	201
5.1.19- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Yaşa Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?	202
5.1.20- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?.....	202
5.1.21- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Anne Eğitim Durumuna Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?....	203
5.1.22- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Baba Eğitim Durumuna Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?	203
5.1.23- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Anne Mesleğine Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?	204
5.1.24- Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Baba Mesleğine Göre Anlamli Farklılık Göstermekte Midir?.....	204
5.2. Öneriler	205
5.2.1. Araştırma Bulgularına Dayalı Öneriler	205
5.2.2. Gelecek Araştırmalara Dönük Öneriler	206

Kaynakça.....	208
Ekler	214
Ek 1. İl Milli Eğitim Müdürü İzni.....	215
Ek 2. Lise Öğrenci Anketi.....	216
Ek 3. Koordinatör Öğretmen Anketi.....	219
Ek 4. İşletme Temsilcisi Anketi	222
Özgeçmiş ve İletişim Bilgisi	225

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dallar.....	39
Tablo 2. 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı 1. Dönem Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Okullaşma Oranları (İzmir)	44
Tablo 3. Ortaöğretimde Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyelerine Göre Okullaşma Oranları	44
Tablo 4. Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Cinsiyet Oranları	45
Tablo 5. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul/Birim Öğretmen, Öğrenci, Mezun Olan Öğrenci Sayısı.....	46
Tablo 6. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Yıllara Göre Okul, Öğretmen, Şube, Öğrenci ve Mezun Olan Öğrenci Sayıları.....	46
Tablo 7. Yıllara göre Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Toplam Ortaöğretim Mezunları İçindeki Oranı.....	47
Tablo 8. 2016 Yılında Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde ÖSYS Okul Türü ve Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayısı.....	47
Tablo 9. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Eğitim kurumlarının Kademelerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı.....	48
Tablo 10. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarının Genel Müdürlüklere Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı.....	49
Tablo 11. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı (Erken Çocukluk Eğitimi ve Özel Eğitim Dalları) Haftalık Ders Çizelgesi	96
Tablo 12. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Teknik Programı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı (Erken Çocukluk Eğitimi ve Özel Eğitim Dalları) Haftalık Ders Çizelgesi	97
Tablo 13. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı Anadolu Meslek Programı ve Anadolu Teknik Programı (Erken Çocukluk Eğitimi ve Özel Eğitim Dalları) Başarılması Zorunlu Dersler	99

Tablo 14. İşletmelerde Mesleki Eğitim Sözleşmesi Örneği.....	105
Tablo 15. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünden Mezun Olan Öğrencilerin Ortaöğretim Sonrasında Yerleşebilecekleri Program Türleri	108
Tablo 16. Okullara Göre 12. Sınıf Çocuk Gelişimi Öğrenci, Öğretmen ve Toplam Öğrenci Sayıları	126
Tablo 17. Semtlere Göre Okulların Dağılımı.....	129
Tablo 18. Koordinatör Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular.....	132
Tablo 19. Koordinatör Öğretmenlerin Medeni Durum Dağılımına İlişkin Bulgular.....	133
Tablo 20. Koordinatör Öğretmenlerin Yaş Dağılımına İlişkin Bulgular	133
Tablo 21. Koordinatör Öğretmenlerin Eğitim Durumu Dağılımına İlişkin Bulgular.....	133
Tablo 22. Koordinatör Öğretmenlerin Mezun Olunan Okul Dağılımına İlişkin Bulgular.....	134
Tablo 23. Koordinatör Öğretmenlerin Mezun Olunan Bölüm Dağılımına İlişkin Bulgular.....	134
Tablo 24. Koordinatör Öğretmenlerin Görev Yürütülen Bölüm Dağılımına İlişkin Bulgular.....	134
Tablo 25. Koordinatör Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Dağılımına İlişkin Bulgular.....	135
Tablo 26. Koordinatör Öğretmenlerin Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresi Dağılımına İlişkin Bulgular.....	135
Tablo 27. Koordinatör Öğretmenlerin Okuldaki Görev Dağılımına İlişkin Bulgular.....	136
Tablo 28. İşletme Temsilcilerinin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular.....	136
Tablo 29. İşletme Temsilcilerinin Medeni Durum Dağılımına İlişkin Bulgular	136
Tablo 30. İşletme Temsilcilerinin Eğitim Durumu Dağılımına İlişkin Bulgular.....	137
Tablo 31. İşletme Temsilcilerinin Mezun Olunan Okul Dağılımına İlişkin Bulgular.....	137

Tablo 32. İşletme Temsilcilerinin Meslek Alanı Dağılımına İlişkin Bulgular	137
Tablo 33. İşletme Temsilcilerinin İşletmedeki Görev Dağılımına İlişkin Bulgular.....	138
Tablo 34. İşletme Temsilcilerinin İşletmenin Çalışma Alanı Dağılımına İlişkin Bulgular.....	138
Tablo 35. İşletme Temsilcilerinin İşletmede Çalışma Süresi Dağılımına İlişkin Bulgular.....	138
Tablo 36. İşletme Temsilcilerinin İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesi Dağılımına İlişkin Bulgular	139
Tablo 37. Öğrencilerin Okudukları Okul ve Bulunduğu Semtlerin Dağılımına İlişkin Bulgular.....	139
Tablo 38. Öğrencilerin Okudukları Dalın Dağılımına İlişkin Bulgular.....	140
Tablo 39. Öğrencilerin Yaş Dağılımına İlişkin Bulgular.....	140
Tablo 40. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular.....	141
Tablo 41. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyo Ekonomik Düzey Dağılımına İlişkin Bulgular.....	141
Tablo 42. Öğrencilerin Annelerinin ve Babalarının Eğitim Durumu Dağılımına İlişkin Bulgular	141
Tablo 43. Öğrencilerin Annelerinin ve Babalarının Meslek Dağılımına İlişkin Bulgular.....	142
Tablo 44. Koordinatör Öğretmenlerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili İşletme Seçimine İlişkin Görüşleri.....	146
Tablo 45. Koordinatör Öğretmenlerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Ön Hazırlıklara İlişkin Görüşleri	147
Tablo 46. Koordinatör Öğretmenlerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri	148
Tablo 47. İşletme Temsilcilerinin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Ön Hazırlıklara İlişkin Görüşleri	152

Tablo 48. İşletme Temsilcilerinin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri	153
Tablo 49. Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Ön Hazırlıklara İlişkin Görüşleri.....	157
Tablo 50. Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri	158
Tablo 51. Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalara İlişkin Görüşleri	159
Tablo 52. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Medeni Duruma Göre Dağılımları	161
Tablo 53. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Yaşa Göre Dağılımları	162
Tablo 54. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Dağılımları.....	162
Tablo 55. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımları.....	163
Tablo 56. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresine Göre Dağılımları	164
Tablo 57. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Okuldaki Göreve Göre Dağılımları.....	164
Tablo 58. Koordinatör Öğretmenlerin İşletme Seçimi, İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar ve Mesleki Eğitim Süreci Hakkındaki Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	165
Tablo 59. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Medeni Duruma Göre Dağılımları	166
Tablo 60. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Dağılımları.....	167
Tablo 61. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Meslek Alanına Göre Dağılımları.....	167

Tablo 62. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmedeki Göreve Göre Dağılımları.....	168
Tablo 63. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmenin Çalışma Alanına Göre Dağılımları.....	168
Tablo 64. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmede Çalışma Süresine Göre Dağılımları	169
Tablo 65. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesine Göre Dağılımları... ..	169
Tablo 66. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar ve Mesleki Eğitim Süreci Hakkındaki Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	170
Tablo 67. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Okulun Bulunduğu Semte Göre Dağılımları	171
Tablo 68. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Okunan Dala Göre Dağılımları.....	172
Tablo 69. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Yaşa Göre Dağılımları	173
Tablo 70. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Ailenin Sosyo Ekonomik Düzeye Göre Dağılımları	173
Tablo 71. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımları	174
Tablo 72. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımları.....	175
Tablo 73. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Anne Mesleğine Göre Dağılımları.....	176
Tablo 74. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Baba Mesleğine Göre Dağılımları	176
Tablo 75. Öğrencilerin İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar, Mesleki Eğitim Süreci ve Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	177

Biricik eşim Fırat TEKŞAL'a ve kızım Deniz'e...

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde giriş, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar verilmiştir.

Eğitim kelimesi Türkçede disiplin, sosyal hizmet, kazantı, öğrenim, sosyal kurum ve kasıtlı kültürlenme süreci olmak üzere birbirinden farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Eğitim, “*Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve istendik değişme meydana getirme sürecidir*” (Ertürk, 1982: 9-12).

Eğitim bu yönüyle bakıldığında birey ile yaşadığı çevre arasında gerçekleşen bir süreçtir. Eğitim sırasında birey içinde yaşadığı toplumun kültürünü almak ve toplumda geçerli olan, onaylanan davranışları kazanmak zorundadır. Bunun için de öncelikle toplumun bireyde bulunmasını istediği özellikler belirlenir, sonra bunlar çeşitli uyarıcılar yoluyla sistematik olarak bireye kazandırılmaya çalışılır. Buna kasıtlı kültürlenme ya da eğitim denilmektedir (Çilenti, 1991). Bireyden topluma uygun davranışlar beklenirken bunun içerisine geçimini sağlayacak, toplumda bir statü edinmesine yardımcı olacak, toplumun değer yargılarına ters düşmeyen bir meslek sahibi olmak da dâhil edilebilir.

Mesleki ve teknik eğitim ise en genel anlamda, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıkları kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1996). Mesleki ve teknik eğitim bireye iş piyasasında geçerliliği olan bir meslek sahibi olmasını ve seçtiği bu meslekte ilerleyip kendini geliştirebilmesini sağlar. Mesleki ve teknik eğitimden istenen verimin sağlanabilmesi için birey seçtiği işe uygun olmalıdır. Kişi mesleğiyle ne kadar uyumluysa o kadar verimli olacaktır (Sezgin, 2009). Mesleki ve teknik eğitim okulları doğrudan meslek eğitimi verilen okullar olmaları nedeniyle bu noktada birey ve meslek ilişkisinde çok önemli bir konumda yer almaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimin gelişim süreci Türkiye’de çok uzak bir geçmişe sahip değildir. Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki ve teknik eğitim çok yetersiz düzeydedir. Osmanlı Devleti’nde 19. yüzyılın ortalarına kadar mesleki eğitim çıraklık (ahilik) sistemi ile yürütülmüştür. Mesleki ve teknik eğitim ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiş, ordunun ihtiyacı olan araç-gereç ve silahları üretmek üzere bir sistem geliştirilmiştir. 19. yüzyılın ikinci yarısında çeşitli alanlarda sanat okullarının açıldığı görülse de eğitim politikası olarak değil, kişilere bağlı geçici politikalar olarak kalmış ve başarılı olamamıştır. Bu dönemde ilk kız sanat okulu o günkü ülke koşullarında, askerin giyim ihtiyacını karşılamak ve kız çocuklarına bir meslek kazandırmak amacıyla açılmıştır. Fakat maddi imkânsızlıklar nedeniyle bu okulların ihtiyaçları yerel yönetimler tarafından karşılanmıştır. Eğitim programları arasında bir bütünlük olmadığı gibi yeteri kadar kaliteli bir öğretmen kadrosu da bulunmamaktadır (Doğan, 2012).

Cumhuriyet döneminde gelindiğinde her alanda olduğu gibi kadınların eğitimi konusunda da önemli gelişmeler olmuştur. 1927 yılında karma eğitime geçilmiştir. 1927-1928 öğretim yılında ilkokula dayalı beş yıl süreli kız enstitüleri açılmıştır. (Akhun, 2000). Kız teknik öğretim eski genel müdürlerinden Zerrin Tüzün, “*Kız teknik okullarının o cumhuriyetin ilk yıllarındaki amacının, Türk kızlarına belli sanat dallarında bilgi beceri kazandırarak aile geçimine katkı sağlamaları ve iyi bir ev hanımı olarak yetişmeleri olduğunu söylemiştir*” (Doğan, 2012). 1935-1936 öğretim yılında, kız enstitülerine ortaokul mezunu kız çocuklarının da alınabilmesi için ortaokula dayalı iki yıllık “Özel bölüm” açılmıştır. 1963-1964 yılından itibaren kız enstitüleri, ortaokula dayalı üç yıllık meslek okulları olmuştur. İyi bir vatandaş ve ev kadını yetiştirme amacına iyi bir meslek kadını yetiştirme amacı da eklenmiştir. 1974-1975 tarihinden itibaren bu okullar kız meslek adını alarak hem mesleğe hem yükseköğretime hazırlık amacını gerçekleştirmiştir. 1983-1984 tarihinde kız meslek liselerine ek olarak Anadolu meslek liseleri de açılmaya başlanmıştır. Bir yılı hazırlık olmak üzere dört yıllık eğitim veren bu okulların amacı yabancı dil bilen ara eleman yetiştirmektir. 1988-1989 da ise bu okullara yeni bir tür olan Anadolu kız teknik liseleri eklenmiştir (Akhun, 2000).

En önemli gelişmelerden biri de 1986 yılında çıkarılan 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu’na göre işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarının başlamasıdır. Öğrenciler bu tarihten itibaren işletmelerde beceri eğitimine

gitmektedir. Bu uygulamaya göre meslek lisesi öğrencileri üç gün işletmelerde uygulamalı eğitim yapmakta iki gün okullarda teorik eğitim almaktadır (Akhun, 2000). Öğrencilerin gidecekleri işletmelerin seçiminde en önem verilen konuların başında iş güvenliği gelmektedir. İş güvenliği, iş yerinde işin yürütülmesi anında, çeşitli sebeplerden meydana gelen sağlığa zarar verebilecek durumlardan korunmak amacıyla yapılan sistematik ve bilimsel çalışmalarıdır (METARGEM, 1997). İşletmelerdeki beceri eğitimini yaptıracak kişiye usta öğretici denilmektedir. Usta öğretici genellikle işveren olmayıp, işveren tarafından bu konuda görevlendirilen kişidir. Eğer işletmede usta öğretici yoksa o işletme öğrencinin beceri eğitimi için tercih edilmemelidir. Ayrıca işletme öğrencinin kolay gidebileceği, ulaşım imkânlarının rahat olduğu bir konumda olmalıdır. Seçilen işletmenin eğitim programlarının amacını gerçekleştirebilecek nitelikte olması, gerekli araç-gereç, materyalleri de bulunması beceri eğitiminin etkililiğini artırmaktadır. 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'na göre işletmelerde meslek eğitimi gören meslek lisesi öğrencileri için mutlaka bir sözleşme yapılmalıdır. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre öğrencinin iş hastalıkları ve meslek kazalarına karşı mutlaka okul idaresi tarafından sigortasının yapılması gerekmektedir. Ayrıca asgari ücretin üçte birinden az olmamak üzere öğrencinin ücretini alması sağlanmalıdır. Bu ücret her türlü vergiden muaf olduğu gibi, asgari ücrette yıl içerisindeki artışlarında yansıtılması esastır (Gürol, 1997). Öğrenci işletmeye yerleştikten sonra koordinatör öğretmen her hafta düzenli olarak işletmeyi ziyarete gider. Özellikle işveren, usta öğretici ve öğrenci arasında çıkan anlaşmazlıkların çözümü, eğitim programlarının etkili olarak uygulanması, öğrencilerin işbaşındaki çalışmalarının izlenmesi, gerekli durumlarda öğrenci ve usta öğreticiye rehberlik yapma, okul yönetimi ve işletme arasındaki iletişimi sağlama gibi görevleri yerine getirir (Doğan, Hacıoğlu ve Ulusoy, 1997).

Fakat işletmelerde beceri eğitimi süreci her zaman istenildiği gibi sürdürülemezdir. Gerek işletme ve usta öğreticiden yana gerekse öğrencilerden ya da velilerinden yana ve bazen de koordinatör öğretmenlerden dolayı çeşitli problemler yaşanabilmektedir. Özellikle iletişim ve işbirliğini sağlamada bazı işletme yetkililerinin olumsuz tutumları sergiledikleri görülmektedir. Beceri eğitiminin amacını anlayamayan işverenler öğrenciyi program dışında farklı işlerde çalıştırmak istemektedir. Okul yönetimi tarafından koordinatör öğretmenlerin

görevlendirilmesinde haftalık ders yükü, programın günlere dağılımı ve öğrenci sayısı gibi faktörler göz önüne alınmadığında bazı sorunların yaşanmasına sebep olmaktadır. Koordinatör öğretmenin işletmelerin birbirine uzaklığı, ders yükü fazlalığı, öğrenci sayısının fazla olması gibi nedenlerle koordinatörlük görevini benimseyemeyişi, koordinatör öğretmenin işletme personeli ile yeterince işbirliği yapamamasına neden olmaktadır. Öğrencilerden kaynaklanan problemlere bakıldığında, işletmedeki çalışma koşullarına uyum sağlamakta zorluk yaşamaları, yasanın kendilerine sağladığı olanaklarla birlikte yüklemiş olduğu sorumlulukları tam olarak anlayamamaları, işletmenin kurallarına uyum sağlayamamaları gibi sorunlar karşımıza çıkmaktadır. Beceri eğitimi sürecine dolaylı yoldan da olsa katılan öğrenci velileri ise özellikle küçük yerleşim birimlerinde çocuklarının okul dışında herhangi bir işletmeye gitmesini istememekte ya çocuklarının çalıştıkları işletmelere mesai saatleri içerisinde gitmekte hatta bazen kendilerince çocuklarının işletmede yaşadıkları sorunlara müdahale etmektedir (Doğan ve diğerleri, 1997).

Görüldüğü gibi mesleki ve teknik eğitim süreci çok boyutlu bir süreçtir. Okul ve işletmenin ortaklaşa işbirliğini gerektirir. Bu işbirliğinin ilgili taraflar açısından sorumluluklarını belirleyen yönetmelikler olmasına rağmen zaman zaman olumsuzluklar da yaşanabilmektedir. Bu çalışmada Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin, koordinatör öğretmenlerinin ve işletme temsilcilerinin (usta öğretici-işveren) işletmelerdeki beceri eğitiminin etkili olup olmadığı konusundaki görüşleri incelenmiş ve bu görüşler arasında farklılaşmanın olup olmadığı saptanmıştır. Elde edilen verilerden yola çıkarak çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin, koordinatör öğretmenlerinin ve işletme temsilcilerinin (usta öğretici-işveren) işletmelerdeki beceri eğitiminde yaşadıkları söz konusu olan problemlere çözüm önerileri sunulabilmesi mümkün olacaktır.

1.1. PROBLEM CÜMLESİ

1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. sınıfta uygulanan beceri eğitimine yönelik koordinatör öğretmen görüşleri nelerdir?

2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. sınıfta uygulanan beceri eğitimine yönelik işletme temsilcisi görüşleri nelerdir?

3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. sınıfta uygulanan beceri eğitimine yönelik öğrenci görüşleri nelerdir?

1.2. ALT PROBLEMLER

1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. sınıfta uygulanan beceri eğitimine yönelik koordinatör öğretmen görüşleri;
  - a. Medeni durum,
  - b. Yaş,
  - c. Mezun olunan okul,
  - d. Mesleki kıdem,
  - e. Koordinatör öğretmenlik görevi yapılan süre,
  - f. Okuldaki görev gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12.sınıfta uygulanan beceri eğitimine yönelik öğrenci görüşleri;
  - a. Okulun bulunduğu semt,
  - b. Bölüm (dal),
  - c. Yaş,
  - d. Ailenin sosyo-ekonomik düzeyi,
  - e. Anne eğitim durumu,
  - f. Baba eğitim durumu,
  - g. Anne mesleği,
  - h. Baba mesleği gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. sınıfta uygulanan beceri eğitimine yönelik işletme temsilcisi görüşleri;
- a. Medeni durum,
  - b. Mezun olunan okul,
  - c. Meslek alanı,
  - d. İşletmedeki görev,
  - f. İşletmenin çalışma alanı,
  - g. İşletmede çalışılan süre,
  - h. İşletmede beceri eğitimi verilen öğrenci sayısı gibi değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırma, Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim kurumlarındaki beceri eğitiminin, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde eğitimine devam eden 12. Sınıf öğrencileri, çocuk gelişimi ve eğitimi alanında koordinatörlük görevi bulunan koordinatör öğretmenler ve işletme temsilcileri tarafından nasıl algılandığını ve varsa sorunları ortaya koyması bakımından önemlidir. Araştırmadan elde edilen bulgularla öğrencilerin, öğretmenlerin ve temsilcilerin beceri eğitiminden beklentileri, yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerden yola çıkarak çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin, koordinatör öğretmenlerinin ve işletme temsilcilerinin (usta öğretici-işveren) işletmelerdeki beceri eğitiminde yaşadıkları söz konusu olan problemlere çözüm önerileri sunulabilmesi mümkün olacaktır. Bu veriler mesleki eğitimin en önemli boyutu olan uygulamalı eğitimdeki bulgular ortaya koymak ve bu konuda çalışma yapan uzmanlara veri kaynağı sağlama bakımından önem taşımaktadır.

1.4. SAYILTILAR

1. Veri toplama aracı olarak kullanılan Ebru Alparslan tarafından geliştirilen, öğretmen öğrenci ve işletme temsilcisi anketleri, daha önce geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış anketlerden oluşturulmuş ve uzman görüşü alınmış olmasından dolayı geçerli ve güvenilirlerdir.
2. Araştırmanın uygulandığı İzmir İli merkez İlçelerinde uygulanan mesleki ve teknik Anadolu Lisesi programları ülke geneli ile paralellik göstermektedir.
3. Araştırmanın uygulandığı İzmir ili, merkez ilçelerindeki öğretmen, öğrenci ve işletme işletmelerde beceri eğitimi konusu sorunlara ilişkin maddeleri içtenlikle yanıtlamışlardır.
4. İşletme temsilcileri işletmelerde beceri eğitimi konusunda bilgi sahibidirler.
5. Koordinatör öğretmenler 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu hakkında bilgi sahibidirler.

1.5. SINIRLILIKLAR

Araştırma;

1. 2016-2017 öğretim yılı,
2. İzmir İli Merkez ilçeleri “Bayraklı, Bornova, Buca, Çiğli, Gaziemir, Karabağlar, Karşıyaka, Konak, Menemen ilçelerindeki 17 okul,
3. Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde görev yapan 70 çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmeni, 554 son sınıf Çocuk Gelişimi ve Eğitimi öğrencisi ve 40 işletme temsilcisi,
4. Kullanılan ölçme araçları ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Aday Çıracak: Çıracılığa başlama yaşı tutmayan ve çıracılık döneminden önce kendisine işyeri ortamı tanıtılan, mesleğinin ön bilgi ve becerileri verilen kişidir (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Beceri Eğitimi (Staj) : Temrin, iş, proje, deney ve hizmet şeklinde uygulamalı olarak yapılan eğitimidir (MEB Tebliğler Dergisi, 1992).

Çıracak: Belirli bir meslek alanında işin gerektirdiği bilgi, kabiliyet ve alışkanlıklarını iş ortamında geliştiren kişiyi ifade eder (Mesleki Eğitim Kanunu 1986).

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü: Çocuk gelişimi ve eğitimi alanı altında yer alan erken çocukluk eğitimi ve özel eğitim dallarının yeterliklerini kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır. Sektörün ihtiyaçları, bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda gerekli mesleki yeterlikleri kazanmış nitelikli meslek elemanları yetiştirmeyi amaçlar (MEB, 2014).

Eğitim Birimi: Öğrencilerin teorik ve beceri eğitimi, staj veya tamamlayıcı eğitim ile işletme personelinin eğitimi amacıyla işletmeler tarafından oluşturulan, gerekli araç, gereç ve donanıma sahip eğitim ortamına eğitim birimi adı verilir (Koçak, Çiçek ve Eliaçık, 2017; Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Eğitici Personel: Mesleki yeterliğe sahip olan, öğrencilerin işyerindeki eğitiminden sorumlu, mesleki eğitim yöntem ve tekniklerini bilen ve uygulayan ya da mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında atölye, laboratuvar, meslek dersleri öğretmenliği yapabilme yetkisine sahip kişiyi ifade eder (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

İleri Mesleki Eğitim: Temel mesleki eğitimden sonra gerekli olan belirli bir meslek alanı içindeki çeşitli iş kollarından ya da dallarından herhangi birinde uzmanlaşmayı ve ileri düzeyde bilgi beceri kazandırmayı amaçlayan eğitimidir. Orta düzeyde yönetici yetiştirir. Örneğin, usta, ustabaşı v.b. (Alkan, Doğan ve Sezgin, 1996).

İstihdam: İşe yerleştirme anlamında kullanılır. İstihdam sistemi olarak ele alındığında; insan gücünün üretim ve hizmet sektörlerindeki çalışma şartlarını belirleyen, örgün ve yaygın eğitim sisteminin ürününü kullanan ve eğitimle ilgili politikaların belirlenmesinde, hizmetin götürülmesinde yetkili ve sorumlu bulunan iş

hayatı ile ilgili örgütlenmiş grupların oluşturduğu sistemdir (Doğan, Hacıoğlu ve Ulusoy, 1997).

İş: Genel anlamda meslek kelimesiyle aynı anlamda kullanılır ve bireyin para karşılığında yapmakla yükümlü olduğu görevler ile bulunduğu konumu ifade eder (METARGEM, 1997: 56).

İşletme: Mal ve hizmet üreten kamu ve özel kurum, kuruluş ve işyerlerini ifade eder (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

İş Güvenliği: İşyerlerinde işin yürütülmesi sırasında, çeşitli sebeplerden kaynaklanan sağlığa zarar verecek şartlardan korunmak amacıyla yapılan sistemli ve bilimsel çalışmalardır (METARGEM, 1997: 78).

İşletmelerde Meslek Eğitimi: Mesleki ve Teknik orta öğretim kurumu öğrencilerinin beceri eğitimlerini işletmelerde, teorik eğitimlerini ise mesleki ve teknik eğitim kurumlarında olmak üzere yapılan eğitimidir (MEB Tebliğler Dergisi, 1992).

Kalfa: Bir mesleğin sahip olmayı gerektirdiği beceri, bilgi ve alışkanlıkları kazanmış ve bu meslekle ilgili iş ve işlemleri ustanın denetimi altında kabul edilebilir standartlarda yapabilen kişidir (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Koordinatör Öğretmen: İşletmelerde meslek eğitiminden sorumlu olan; işyerinin tespit edilmesi, eğitim-öğretimin planlanması, koordine edilmesi ve takibiyle ilgili görevli olan müdür yardımcısını veya öğretmeni ifade eder (MEB Tebliğler Dergisi, 1992).

Kubaşık Eğitim: Okul sistemi ve istihdam sisteminin belirli kurallar ve esaslar çerçevesinde ortaklaşa yürüttükleri, teorik ve uygulamalı eğitimi kaynaştıran denetimli bir eğitim planıdır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Meslek Alanı: Ortak özelliklere sahip birden çok meslek dalını içeren; bilgi, beceri, davranış ve istihdam olanağı sağlayan alanı ifade eder (Mesleki Eğitim Kanunu 1986).

Bazı meslekler geniş bazılarıysa sınırlı bir faaliyet alanını kapsamaktadır. Örneğin tesviyecilik, oto tamirciliği, giyim, tekstil gibi meslekler çok bölümlüdür ve faaliyet alanları geniştir. Buna karşılık tek bölümlü, sınırlı bilgi ve beceri içeren meslekler de

vardır. Bunlara örnek olarak mobilya döşemeciliği, oto boyacılığı, betonarme demirciliği gösterilebilir (Sezgin, 2009: 36).

Meslek Dalı: Bir meslek alanı içinde bulunan ve belirli konularda uzmanlaşmaya yönelik bilgi, beceri, tutum, davranış gerektiren ve istihdam olanağı sağlayan iş kollarından her biridir (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Mesleki ve Teknik Eğitim: Milli eğitim sisteminin bütünlüğü içinde endüstri, tarım ve hizmet sektörleriyle birlikte her türlü mesleki ve teknik eğitimin planlanması, araştırılıp geliştirilmesi, organizasyonu ve eşgüdümü ile yönetim, denetim ve öğretim etkinliklerinin bütünüdür (Doğan ve diğerleri, 1997: 3).

Mesleki ve Teknik Eğitim Okul ve Kurumları: Teknik ve mesleki eğitim alanında, diploma veren orta öğretim kurumları ile belge ve sertifika programlarının uygulanmakta olduğu her tür ve derecedeki örgün ve yaygın eğitim-öğretim kurumlarını ifade etmektedir (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Modül: Sonunda bir işin bir parçasını temsil eden bir yeterlik kazandıran, öğrenme bütünüünün bir parçasını kapsayan, öğrenme amaçlarına ve içeriklerine sahip bir öğrenme birimidir (MEGEP, 2006).

Oryantasyon (İntibak) Eğitimi: İşe yeni alınan çalışanın iş yerine uyumunu sağlamak için, işyerinde, işveren tarafından yapılan bir meslek eğitimidir (Alkan ve diğerleri, 1996: 5).

Öğrenci: Mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında ve işletmelerde, örgün eğitim gören kişidir (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Örgün Eğitim: İlk, orta, lise ve yüksek öğretim düzeyinde farklı kademelerle sınıflandırılmış, özel olarak eğitim-öğretim amacıyla kurulmuş, kronolojik olarak yaş esasına göre düzenlenmiş eğitim sistemine verilen isimdir (Alkan ve diğerleri, 1996).

Personel: Kamu ve özel kurumlar ile işyerlerinde maaş ya da ücret karşılığında çalışan kadrolu veya sözleşmeli elemanlar ile işçileri kapsamaktadır (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Sanayi: Günümüzde sanayi; bireyin yaşamını ve çevresini değiştirmek amacıyla araç-gereçleri, bilimsel ve teknolojik ilkeleri, bireyin bilgi ve yeteneklerini bir bütünlük içinde yönlendirerek sonuca ulaşmaktır (Doğan ve diğerleri, 1997: 3).

Staj: Öğrencilerin öğretim programlarıyla kazandırılması öngörülen mesleki bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını geliştirmeleri, sektörü tanımaları, iş hayatına uyumları, gerçek üretim ve hizmet ortamında yetişmeleri amacıyla işletmede yaptıkları mesleki çalışmalara verilen isimdir (Koçak, Çiçek ve Eliaçık, 2017; Mesleki eğitim Kanunu, 1986).

Tamamlayıcı Eğitim: Açık öğretim yoluyla eğitimi yapılamayan alan veya dallarda, mesleki ve teknik orta öğretim programlarını tamamlayamadan okuldan ayrılanlar ile yurtdışında öğrenim görenlerin denklik işlemleri sonucunda tespit edilen eksik meslek alan veya dal derslerini işletmelerde mesleki eğitim esaslarına göre tamamlamalarına imkân sağlayan eğitimi ifade eder (Koçak ve diğerleri, 2017; Mesleki eğitim Kanunu, 1986).

Usta: Bir mesleğin gerektirdiği bütün nitelikleri kazanmış ve bunları mal ve hizmet üretiminde iş hayatında kabul edilebilecek standartlarda gerçekleştirebilen; üretimi planlayabilen; üretim anında karşılaşılabilecek problemleri çözümlayebilen; düşüncelerini çeşitli biçimlerde açıklayabilen; üretimle ilgili pratik hesaplamaları yapabilen kişiyi ifade eder (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Usta öğretici: Ustalık şartlarını taşıyan; mesleki ve teknik eğitim kurumları öğrencilerinin işyerindeki eğitim sürecinden sorumlu olan; meslek eğitimi tekniklerini bilen ve uygulayan kişidir (Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Yaygın Eğitim: Çeşitli sebeplerle örgün eğitim dışında kalan bireylere, yaş sınırlaması ve sınıflaması olmaksızın ihtiyaç duydukları eğitimi sosyal, ekonomik, kültürel ve eğitsel kurumlar aracılığıyla ihtiyaçlarına uygun biçimde örgün eğitim programlarıyla uyumlu olacak şekilde verilen eğitimidir (Alkan ve diğerleri, 1996).

1.7. KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MEGEP: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi

M.T.A.L: Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesi, ilgili araştırmalar ve alan yazın taramasının sonuçları verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. 1. Eğitim

2.1.1.1. Eğitim kavramı

Türk Dil Kurumuna göre eğitim; “Çocukların ve gençlerin toplum hayatında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve düşünceleri elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” olarak tanımlanmıştır (TDK, 1982). Ertürk’ e göre ise eğitim (1982: 12); “Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak, istendik yönde değişim oluşturma sürecidir”. Dewey eğitimi, “Yaşantıların yeniden örgütlenmesi veya yaşantıların yenilenmesi” olarak tanımlamıştır. Buna göre her bir yaşantı önceki yaşantılara dayalı olarak meydana gelmekte ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirmek suretiyle de daha sonraki yaşantıları etkilemekte, onlara temel oluşturmaktadır (Dewey (t.y), “akt.” Çilenti, 1991).

Eğitim birey ile yaşadığı çevre arasında gerçekleşen bir süreçtir. Eğitim sırasında birey içinde yaşadığı toplumun kültürünü almak ve toplumda geçerli olan, onaylanan davranışları kazanmak zorundadır. Bunun için de öncelikle toplumun bireyde bulunmasını istediği özellikler belirlenir, sonra bunlar çeşitli uyarıcılar yoluyla sistematik olarak bireye kazandırılmaya çalışılır. Buna kasıtlı kültürlenme ya da

eğitim denilmektedir (Çilenti, 1991). Eğitimin sonunda bireyin davranışlarında değişme olması beklenmektedir. Bu değişme kişinin yeni bir takım davranışlar kazanması ya da istenmeyen olumsuz davranışları terk etmesi şeklinde de olabilir (Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Başkanlığı (METARGEM), 1997: 55). Eğitim, bireye bedensel ve ruhsal yeteneklerini keşfetmeyi, geliştirmeyi ve yeni bilgi beceri tutum ve davranışlar kazandırmayı hedeflerken; aynı zamanda bireyin toplum içinde mutlu olabileceği ve topluma da katkı sayılabileceği bir yere gelmesini amaçlamaktadır. Birey, bunu gerçekleştirirken içinde bulunduğu kültürün iyi olan özelliklerini gelecek kuşaklara aktarmak ve toplumun kalıcılığını sağlamakla da sorumludur (Ayhan, 1995: 17-18).

Bireyin yaşadığı toplum içinde mutlu olması ve topluma katkı sayılabilmesinin yolu iyi bir meslek sahibi olmaktan geçer. Mesleki ve Teknik Eğitim okulları ise bireye istediği mesleğin niteliklerini kazandırıp bir üst eğitim kurumuna devam imkânı sunmasının yanı sıra, ortaöğretimi bitirdiğinde alanında istihdam edilmesine de imkân sağlayan programların uygulandığı okullardır. Öyleyse mesleki ve teknik eğitimin tanımına da ayrıca bakmakta fayda vardır.

2.1.2. Mesleki ve Teknik Eğitim

2.1.2.1. Mesleki ve teknik eğitim tanımı

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa (1973) göre mesleki ve teknik eğitim; “Bireylerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar kazandırmak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır”.

Mesleki ve teknik eğitim, bireysel ve toplumsal hayat için gerekli olan, belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeterliklerini sağlayarak bireyi bilişsel, sosyal, duygusal ve kişisel yönden uyumlu bir biçimde geliştirme sürecidir. Mesleki ve teknik eğitimin üç öğesi vardır; birey, meslek ve eğitimidir. Bu üçünün dengeli bir şekilde bir araya getirilmesi gerekir (Alkan ve diğerleri, 1996: 3-4).

Mesleki ve teknik eğitim, bireylere iş hayatında lazım olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, davranış ve tutumları; bilim ve teknolojiadaki gelişmeleri takip ederek kazandıran, bireylerin yeteneklerini geliştiren bir eğitim sürecidir (METARGEM, 1997).

Mesleki ve teknik eğitim en genel anlamda, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıkları kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir (Şahinkesen, 1992; akt. Özerbaş ve Uçar, 2013).

UNESCO (2001)'nin yaptığı tanıma göre mesleki eğitim, farklı ekonomik sektörde, toplumsal yaşam içerisinde yer alan mesleklerin gerektirdiği genel mesleki eğitim, teknoloji kullanımı, pratik becerileri o mesleğin gerektirdiği tutum, bilgi ve becerileri içeren eğitimidir. Bu tanıma göre mesleki ve teknik eğitimin amacı bireyin toplum hayatına katkı sağlarken, kendi yaşamını da devam ettirecek bir kazanç getirecek meslek sahibi olmasını sağlamaktır (UNESCO, 2001; akt. Çengel ve Çakır, 2012).

Mesleki ve teknik ortaöğretimin amacı gençleri bir mesleğe hazırlamak ve nitelikli işgücü yetiştirmenin yanı sıra öğrencileri yükseköğretime de hazırlamaktır (Başaran, 2006; Türk, 2002). Bireyin mesleki ve teknik eğitime olan ilgi ve gereksinimi kullanılarak bütünüyle eğitmek amaçlanmakta ve mesleki eğitim kültürel, ekonomik, bireysel gelişmeye hizmet etmektedir (Alkan ve diğerleri, 1996: 9). Mesleki ve teknik eğitim tüm eğitim kademelerini kapsayan, topluma dönük, istihdama dayalı teorik eğitim ile pratik eğitimi iş ile birleştirme özelliği taşır. Bu eğitimle bireyde istendik davranışlar geliştirmek, öğrenme ortamı sağlamak, teorik ve pratik alanlarda gerekli bilgi ve becerileri geliştirmek amaçlanmaktadır. Mesleki eğitim bireyin bütün yönleriyle gelişimini temel almaktadır. Bunu birey, meslek ve eğitim boyutlarını dengeli bir biçimde bir araya getirerek gerçekleştirir (Alkan, ve diğerleri, 1998; akt. Gürol, 1997: 30).

Özetle genel eğitim, toplumdaki bireylerin hep birlikte uyum içinde yaşamaları için gereken planlanmış ortak davranışları kişiye kazandırmayı hedeflerken; mesleki eğitim, bireye iş hayatında gerekli olan belirli bir konu ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlığı kazandıran, bireyin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştirmeyi amaçlayan bir eğitim sürecidir (Sezgin, 2009).

2.1.2.2. Mesleki ve teknik eğitim önemi

Mesleki eğitim sadece bireylere meslek kazandırmakla kalmayıp çalışan bireylerin verimliliğini artırmak için de yapılan bir etkinliktir. Küreselleşen dünya ekonomisi ve ekonomik alandaki rekabet sadece iş ve mesleğin gereğini yerine getirmenin

yeterli olmadığını, kişilerin işlerini yerine getirirken var olan ekonomik kaynakları ve zamanı en verimli şekilde kullanarak yapmak gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Mesleki ve teknik eğitim çalışan kesime de bu becerileri kazandıracak eğitimi vermektedir. Mesleki eğitimin bu işlevi çalışma hayatıyla yakından ilişkili olmasıyla ilgilidir. Bireylere bu beceriler okulda uygulamalı ve teorik eğitimle ve iş yerlerinde yaptıkları uygulamalı eğitimle kazandırılmaktadır (Çengel ve Çakır, 2012: 42).

Toplumda mesleki eğitimin ekonomik olarak alt sınıflara ve akademik başarıları düşük olanlara uygun olduğu şeklinde yanlış bir kanı mevcuttur. Fakat günümüzde bireylerden iş ortamında sadece mesleki bilgi ve becerileri yerine getirmek değil; iletişim becerileri, problem çözme, teknolojik yenilikleri takip etme, hayat boyu öğrenme gibi 21. Yüzyıl becerileri olarak isimlendirilen becerilere de sahip olmaları beklenmektedir. Dolayısıyla mesleki ve teknik eğitim süreci sanıldığı kadar kolay olmayıp aksine karmaşık teknik bilgi, beceri ve üst düzey diğer becerileri içeren zorlayıcı ve detaylı bir eğitim sürecidir (Çengel ve Çakır, 2012: 51).

2.1.2.3. Mesleki ve teknik eğitimin amaçları

Genel amaçlarına bakıldığında mesleki eğitim en temel düzeyde gençlere uygun öğrenme ortamları sağlamak, gerekli olan becerileri geliştirmek ve istenilen davranışları oluşturmayı hedeflediğini söylenebilir. Aslında bunlar tüm eğitim kurumlarının da genel amaçları arasında sayılabilir (Alkan ve diğerleri, 1996). Mesleki ve teknik eğitimin başlıca amacı, bireye iş dünyasında geçerliliği olan bir işe girebilme ve bu işte ilerleyebilmek için gerekli olan temel davranış ve becerileri kazandırmaktır. Bu eğitimin amacına ulaşabilmesi için birey ve iş arasında uyum olması gerekir. Eğer birey ve iş uyumluysa yapılan eğitim verimli demektir. Aksi takdirde eğitimin verimsiz olduğunu düşünülebilir. Bu mesleki ve teknik eğitimde amaçlanan bir durum değildir (Sezgin, 2009).

Mesleki ve teknik eğitimin öğrenciye gerekli olan bilgi, becerileri kazandırarak bireyin tüm yönleriyle bir bütün olarak geliştirmeyi hedeflediği görülür. Bunun yanı sıra mesleki yöneltme programları uygulamak ve gerekli durumlarda mesleğe hazırlık programları da uygulayarak öğrencinin eğitimde doğru tercihler yapmasını sağlar. Bütün bunları gerçekleştirirken sektörün ihtiyaçları, iş piyasasının amaçları ve beklentilerini de göz önünde tutarak eğitimin işlevsel hale gelmesinde etkili olur.

Böylece öğrenciler okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri tecrübe etme imkânı bularak iş yaşamına uyum sağlarlar (Alkan ve diğerleri, 1996).

2.1.2.4. Mesleki ve teknik eğitimin nitelikleri

Mesleki ve teknik eğitimin tarihi insanlık tarihi kadar eski olmakla birlikte okul sistemi içerisinde yer alması oldukça yenidir. Geçmişte yer alan mesleki eğitim “fakirler içindir” anlayışı günümüzde yerini “herkes için eğitim” anlayışına bırakmıştır ve mesleki eğitim birey, meslek ve eğitimden oluşan üç boyutlu bir süreç olarak ifade edilmektedir (Alkan ve diğerleri, 1996: 19).

Günümüzde mesleki ve teknik eğitimi ifade eden nitelikler şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrenciler sınıf çalışmalarından çok atölye, laboratuvar ve iş çalışmaları yönünden desteklenir (METARGEM, 1997).
- Alışkanlık psikolojisi yaparak öğrenme esastır (Alkan ve diğerleri, 1996: 19).
- Mesleki eğitim veren okullar iş dünyasına, iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılamaya dönüktür (METARGEM, 1997).
- Ucuz verimlilikle etkili eğitim sağlamada sosyal verimlilik aracıdır (Alkan ve diğerleri, 1996: 19).
- Programlar, çalışma hayatına girenlerin ve çalışanların büyük kısmını kapsar (Alkan ve diğerleri, 1996: 19).
- Eğitim programlarında yönetim esnek ve dinamiktir (METARGEM, 1997).
- Eğitim programlarının iş dünyasındaki gelişmelere göre geliştirilmesi ve değişen ortamlara uyarlanması gerekir (Alkan ve diğerleri, 1996: 19).
- Mesleki eğitim programlarının içeriği kuramcılardan çok meslekteki yetişkin kişilerin bilgi ve becerileri temel alınarak geliştirilir (Alkan ve diğerleri, 1991: 19; METARGEM, 1997).
- Öğretim öğrenciye iş sağlayabilecek ve bir işte çalışabilecek üretici gücü geliştirinceye kadar devam eder (Alkan ve diğerleri, 1996: 20).
- Mesleki eğitim ortamları, iş ortamının bizzat kendisi veya benzeridir (METARGEM 1997).
- Mesleki eğitimde gerek okullarda mesleki dersleri veren öğretmenler, gerekse iş yerlerindeki öğreticiler bilgi, beceri ve donanım bakımından alanlarında uzmandırlar (METARGEM 1997).

- Mesleki eğitim programları bireyleri yükseköğrenimden çok bir meslek alanına ve hayata hazırlayıcı özelliktedir (METARGEM, 1997).
- Mesleki eğitimde öğretim, öğrenciye bir iş bulana kadar, iş bulduktan sonra da o işte mesleki yeterliliği kazanana kadar sürer (METARGEM, 1997).

Anlaşılacağı üzere mesleki ve teknik eğitimin sahip olduğu nitelikler; esneklik, uygulanabilirlik, gelişmelere açık olma, ekonomiklik, topluma dönüklük, devamlılık, gerçek yaşantılar, hayata hazırlama gibi nitelikleri kapsamaktadır (Alkan ve diğerleri, 1996: 19).

2.1.2.5. Mesleki ve teknik eğitim çeşitleri

Mesleki ve teknik eğitim programları genel olarak bakıldığında iki çeşittir. Bunlar temel mesleki eğitim veren programlar ve teknik eğitim veren programlar olarak ikiye ayrılır.

2.1.2.5.1. Temel mesleki eğitim

Ortaöğretim kademesinde 15-18 yaş grubunu kapsayan temel düzeyde meslek eğitimi verilen, öğrenciye bir işe başlayabilmesi için gerekli asgari düzeyde bilişsel, psikomotor, ve duyuşsal becerileri kazandırmayı ve bireyi çok yönlü geliştirmeyi amaçlayan eğitim sürecidir. Burada bilgilerin derinlemesine öğretilmesinden çok geniş bir çerçevede öğretilmesi esastır. Temel meslek eğitiminde bir meslek dalında uzmanlaşma amaçlanmaz (Sezgin, 2009).

2.1.2.5.2. Teknik eğitim

Ortaöğretim ve sonrasını kapsayan teknik eğitimin amacı ara eleman gücü yetiştirmektir. Bu programları tamamlayanlar tekniker veya teknisyen unvanı alırlar. Çalışma arkadaşları genellikle mühendis ya da en az lisans düzeyinde eğitim görmüş kişilerden oluşmaktadır. Teknisyenler fen bilimleri, matematik, kendi alanıyla ilgili teknoloji kullanımı, araç bakım, montaj, muayene, arıza tespiti, maliyet hesaplama gibi iş ve işlemlerle görevlidirler (Sezgin, 2009).

2.1.2.6. Mesleki ve teknik eğitimin temel ilkeleri

Mesleki ve teknik eğitimin öğretim, organizasyon ve yönetim olmak üzere üç temel ilkesi vardır.

2.1.2.6.1. Öğretim

Eflatun, devletin faaliyetleri içinde en önemli işin eğitim öğretim olduğunu söylemiştir. İnsanlar, iyi bir eğitim aldıklarında var olan canlılar arasında en iyisi olabilirken, iyi bir eğitim almadıklarında ise yaratılmışların en vahşisi olabilirler (Eflatun, 1975; akt. Ayhan, 1995). Öğretim Türk Dil Kurumu sözlüğünde; belirlenmiş bir hedef doğrultusunda gereken bilgileri verme işi, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikleri düzenleme, gereçleri sağlama ve kılavuzluk yapma işi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 1982).

Mesleki ve teknik eğitimde her ne kadar öğrencinin ilgi alanı, becerileri ve istekleri farklı olsa da sanayi ve ticaret kurumlarının yetişmiş elemandan istekleri farklıdır. Çünkü sanayi ve teknoloji hızla gelişmekte fakat bazen mesleki ve teknik eğitim programları ve donanımları bu gelişmelerden farklılıklar göstermektedir. İşte bu gelişmeler ve farklılıklar takip edilerek eğitim programlarına zamanında yansıtılabilirse başarı otomatik olarak artmış olacaktır (METARGEM, 1997).

2.1.2.6.2. Organizasyon

Organizasyon, maddi ve manevi kaynakları belirli kurallar işleyişler çerçevesinde bir araya getirerek amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak gösterilen çabaların tamamına verilen isimdir (METARGEM, 1997).

2.1.2.6.3. Yönetim

Yönetim, insanlığın var oluşu kadar eskilere dayanır. Çünkü birden çok insanın bir arada yaşadığı ortamda biri bir işi yaparken diğeri de onu yönetir. En genel anlamıyla yönetim, belirlenmiş ortak amaçlara ulaşmak için bireylerin işbirliği yapmalarınıdır (Türk, 2002: 14).

Yönetme hakkı anayasa ve yasalardan alınır. Yazılı olan bu metinler yönetme yetkisi, sınırları, yönetilenlerin hakları, yöneten ve yönetilenlerin görevleri, bu görevler yerine getirilmediği takdirde uygulanacak yaptırımların neler olduğu gibi konuları düzenlerler (Başaran, 1982). Hudson'a göre kamu yönetimi, özellikle ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra demokrasi ve sosyal devlet kavramlarıyla önem kazanmıştır. Yönetimde; planlama, örgütleme, bütçe hazırlama, yönetim yetkisinin elde edilmesi ve bunun kullanılması, personelin işlerini yürütme, iş görme, rapor verme ve denetleme gibi süreçlerin olduğunu savunmuştur (Hudson, (t.y); "akt." Türk, 2002: 14). Yönetim; mesleki ve teknik eğitimde diğer eğitim kurumlarına göre daha ayrıntılıdır. Çünkü burada öğrencinin yetişmesi için okul, öğretmen aile işbirliğinin yanı sıra sanayi ve ticaret kurumları da aile ile işbirliği yapmak zorundadır (METARGEM, 1997).

2.1.2.7. Mesleki eğitim modelleri

Mesleki eğitim en genel anlamıyla bireyleri okul bittikten sonra iş hayatına hazırlayan böylelikle ekonomik bağımsızlık kazanmalarına imkân sağlayan bir eğitim sistemidir. İş hayatına hazırlanan bireyler eğitimlerini okullarda ve uygulamalı bir şekilde işyerlerinde tamamlayarak bir nevi hayata da hazırlanmış olurlar. Fakat mesleki ve teknik eğitimin başarılı olabilmesi için belli bir model çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir. Uygulanacak eğitim modelinin seçimini etkileyen ülkeden ülkeye farklılık gösteren bazı özellikler bulunmaktadır (Çengel ve Çakır, 2012: 48). Bu farklılık içinde bulunulan çağda ülkelerin sanayi yapısı, tarihi, gelenekleri, ekonomik olanakları, nüfus özellikleri ve devletlerin yönetim şekli gibi birçok faktörün etkisiyle oluşmaktadır (Gürol, 1997: 30).

Bir ülke için çok iyi çalışan bir mesleki eğitim modeli, ekonomik şartları farklı, başka bir ülke için çok da başarılı sonuçlar vermeyebilir. Herhangi bir modeli uygulamaya karar vermeden önce ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve siyasal şartları dikkate almakta fayda vardır. Buradan hareketle her ülke ve her şart için tek bir mükemmel mesleki eğitim modelinin bulunmadığı sonucunu çıkarabiliriz (Çengel ve Çakır, 2012: 48).

Bütün bu farklılıklar üç ana grupta toplanmış ve üç temel mesleki eğitim modeli belirlenmiştir. Bunlar;

- İş yeri temelli eğitim modeli (Piyasaya Dayalı)
- Okula Dayalı Eğitim Modeli
- İşbirliğine Dayalı Eğitim Modeli (İkili Eğitim Modeli)'dir.

2.1.2.7.1. İş yeri temelli eğitim modeli (Piyasaya dayalı)

Bu modelde öğrenciler mesleki eğitimlerini, iş yerlerinde usta eğitimcilerin gözetiminde çıraklık yaparak alırlar. Mesleğin gerektirdiği kuramsal bilgiler okullarda verilebilmesinin yanı sıra işyerlerinde oluşturulmuş sınıflarda da verilmektedir (Çengel ve Çakır, 2012: 48). Piyasa modelinde anlaşıldığı üzere meslek eğitimiyle ilgili bütün sorumluluğu işletmeler üstlenir. Buna planlama yapma, eğitim programlarını ve politikalarını belirleme de dâhildir. Eğitimin maddi boyutu da bunun içindedir. Masraflar işletme ve kuruluşlar tarafından karşılanır. Devletin rolü ise bireye temel eğitimini vermektir. Asıl görev olan bireye meslek edindirme sanayinin işidir. Bu model Amerika Birleşik Devletlerinde gelişmiş ve Japonya'da yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Gürol, 1997: 30-31).

İş yeri temelli eğitimin okul modeline göre üstün tarafı ekonomik olmasıdır. Bunun nedeni ise eğitim için gerekli olan yüksek maliyetli pek çok araç-gereç, makinenin ve teknik okulların yerine zaten hâlihazırda var olan işletmelerdeki teknik donanım ve imkânlardan yararlanılması ve tüm eğitim giderlerinin işletmeler tarafından karşılanmasıdır. Öğrencileri işyerlerinde teknik olarak gerekli bütün mesleki becerileri öğrenirken; iletişim, girişimcilik, problem çözme gibi iş hayatında gerekli olan becerileri de kazanmış olurlar. Piyasaya dayalı eğitim modeline zorunlu eğitimini tamamlamış bireyler alınmaktadır (Gürol, 1997; Çengel ve Çakır, 2012).

İş yeri temelli model her ne kadar maddi olarak avantajlı gibi görünse de, mesleki becerileri öğrenciler bağımsız iş yerlerinde öğrendikleri için mesleğin gerektirdiği tüm beceriler yerine sadece o iş yerinde öğretilen becerilerle sınırlı kalırlar. Öğretimde ortak bir program ve denetim olmadığı için tüm öğrenciler kendi iş yerlerinde öğrendikleri becerilerle yetinmek zorunda kalırlar. Dolayısıyla eğitimde birlik ve eşitlik sağlanamaz (Çengel ve Çakır, 2012: 48).

2.1.2.7.2. Okula dayalı eğitim modeli

Çıraklık eğitiminin istenilen sonucu vermediğine inanlar okul temelli eğitim modelini benimsemişlerdir. Bu görüşü savunanlara göre meslek eğitimi de diğer tüm eğitimler gibi okullarda verilmelidir. Mesleki eğitimden geçecek bireylerin de diğer öğrencilerden bir farkı yoktur ve bu öğrenciler sanayinin maaşlı çalışanları değildir (Gürol, 1997: 31). Öğrenciler temel akademik bilgilerin öğretildiği dersleri ve eğitimlerini aldıkları meslekle ilgili teorik bilgilerini okullarda bu alanların meslek öğretmenlerinden öğrenmektedirler. Mesleklerle ilgili uygulamalı eğitim ve pratik yapma imkânı ise okulların içerisinde bulunan atölyelerde öğretmenlerin gözetiminde ve denetiminde verilmektedir. O nedenle bu eğitimin verileceği okul, atölye, laboratuvar ve ekipmanlara gereksinim duyulmaktadır. İhtiyaç duyulan tüm bu donanımlar devlet tarafından sağlanmaktadır. Eğitim süresi genellikle hafta içi tam gündür ve meslekle ilgili atölye ders saatleri sınıf düzeyiyle orantılı olarak artar (Çengel ve Çakır, 2012: 47).

Bu modeli hala uygulayan ülkeler vardır. Okul temelli mesleki ve teknik eğitim programlarını uygulayan okullara örnek olarak ülkemizdeki teknik liseler ve meslek yüksekokulları verilebilir. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte insan gücüne ihtiyaç duyulmuş ve bu okullarda yetiştirilmeye başlanmıştır. Fakat günümüzde sanayinin gelişmesiyle birlikte yavaş yavaş etkisini kaybetmeye başlamış ve yeni arayışlara gidilmiştir. Fransa, Belçika ve İtalya'da bu eğitim modelini kullanan ülkelere örnek olarak verilebilir (Gürol, 1997: 31).

Okul temelli mesleki ve teknik eğitimin olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Olumlu yönleri, tüm öğrencilerin aynı eğitim programına tabi olmalarıdır. Bütün öğrenciler, öğretmenlerin gözetiminde atölyelerde ve laboratuvarlarda hazırlanan programlara uygun olarak uygulama yapma imkânı bulmakta, kontrollü koşullar altında öğrencilerin takibi daha kolay sağlanmakta ve olası iş kazalarını minimum düzeye indirmeye olanak sağlamaktadır. Ayrıca okullarda öğretmenler, bir mesleğin öğrenilmesi için gerekli tüm becerileri eğitim programına uygun olarak, teçhizat, donanım ve bilgi bakımından yaptırma imkânına sahiptirler (Çengel ve Çakır, 2012: 47).

Okul temelli mesleki ve teknik eğitimin en olumsuz yönü maliyetinin çok yüksek olmasıdır. Çünkü öğrencilere uygulama yapma fırsatı vermek için fiziksel olarak

gerekli olan okul, atölye, laboratuvar, derslik inşa etmek, makine, araç-gereç ve teçhizatları ve öğrencilerin kullanacakları temrinlik malzemeleri temin etmek yüksek maliyetli bir iştir. Sadece bunları temin etmekle kalmayıp güncel teknolojiyle yenilenmesi ve bakımlarının da yapılması gereklidir. Ayrıca öğrencilerin uygulama yaparken kullandıkları malzemeler de sürekli kullanılıp atılacağı için devamlı ekonomik gider oluşturacaktır (Çengel ve Çakır, 2012: 47-48).

2.1.2.7.3. İşbirliğine dayalı eğitim modeli (İkili eğitim modeli)

İkili eğitim modeli adından da anlaşılacağı gibi, mesleki ve teknik eğitim kurumlarıyla işyerlerinin birlikte yürüttüğü bir eğitim modelidir. Meslek standartları ve belgeler devlet, işveren ve işçi kuruluşlarıyla birlikte düzenlenmektedir. Öğrenciye okulda meslekle ilgili teorik bilgiler verilmekte, işletmede ise mesleğin gerektirdiği beceriler kazandırılmaktadır. Meslek liselerinde uygulanan işletmelerde meslek eğitimi uygulaması ve çıraklık eğitimi bu model kapsamında değerlendirilebilir. Tek farklılık eğitimlere ayrılan sürededir. Örgün mesleki ve teknik eğitim kurumlarında 2/3 oranı uygulanırken, çıraklık eğitiminde 1/4 oranı uygulanmaktadır (Gürol, 1997: 32).

Bu sistem Almanya’da mesleki eğitim modeli olarak başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Almanya’da başarılı olmasının sebebi; devlet kurumları, sanayi kuruluşları ve finans sektörü tarafından desteklenmesidir (Çengel ve Çakır, 2012: 48). İkili eğitim modeli Türkiye’de ise 1997 yılında çıkarılan “Çıraklık Kalfalık ve Ustalık” ve 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı “Çıraklık ve Mesleki Eğitim” Kanunlarıyla birlikte yasa haline gelerek uygulamaya konmuştur. Bu uygulamada okul ikinci planda kalmaktadır (Gürol, 1997: 32).

İşbirliğine dayalı eğitimin olumlu yönleri işyeri temelli eğitim modeline benzer. Uygulamalı eğitimleri öğrenciler işletmelerde yaptığı için mesleki ve teknik eğitim kurumlarına düşen maddi yük daha azdır. Yine eğitim ve öğretim faaliyetleri belli bir plan ve program dâhilinde işyerlerinde ve okullarda birlikte yürütüldüğünden öğrenciler meslekle ilgili tüm becerileri öğrenme imkânı bulurlar. İkili eğitimin sınırlı yönü ise, okul ve sanayi sektörünün ortak hareket edebilmesi için gerekli olan bir planlamaya ihtiyaç duyulmasıdır (Çengel ve Çakır, 2012: 48).

Buraya kadar mesleki ve teknik eğitim modellerini ele alınmıştır. Yukarıda açıklanan mesleki ve teknik eğitim modellerinin bazı ortak yönleri bulunmaktadır. Bu ortak yönler şunlardır:

- İncelenen tüm modellerde mesleki ve teknik eğitimin finansmanı sadece devlet tarafından karşılanmamakta, özel sektör de buna destek vermektedir (Çengel ve Çakır, 2012: 52).
- Tüm modellerde meslek tanımlamaları ve o mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve davranışlar ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Böylece tüm öğrenciler aynı eğitime ve bu programları bitirdikleri zaman yeterliliklerinin ölçülmesinde aynı standartlara tabi olmaktadır (Çengel ve Çakır, 2012: 52).
- İncelenen bütün modellerde sertifikalandırma sistemi kullanılmaktadır. Öğrenciler meslek eğitiminin sonunda ve iş hayatına atılmadan önce aldıkları eğitimleri belgelendirmektedir (Çengel ve Çakır, 2012: 52).
- Bütün modellerde sivil toplum örgütlerinin desteği ve katkısı bulunmaktadır. Tüm süreçlerde sivil toplum örgütleri aktif olarak rol oynamaktadır (Çengel ve Çakır, 2012: 52).
- Tüm modellerde sürecin etkinliğini, verimliliğini, aksayan taraflarını, yapılandırılmasını ve eğitim çıktılarının izlenmesini sağlayan, ölçme ve değerlendirme görevini yapan araştırma kurumları veya enstitüler vardır. Bu kurumlar doğru modelin seçilmesi ve uygulanması için ilgili kuruluşlara yol gösterirler. Bu sistemler olmadan modellerin başarıya ulaşması beklenemez (Çengel ve Çakır, 2012: 53).

2.1.2.8. Mesleki ve teknik eğitime olan gereksinim

İnsan yaşamını devam ettirebilmek için yeme-içme barınma, sağlık gibi bir takım temel ihtiyaçlarının karşılanmasına gereksinim duyar. Birey, bu ihtiyaçları karşılamak, hayatını devam ettirebilmek için çalışmaya ihtiyaç duyar. Bu nedenle insanın hayatında seçtiği mesleğin çok önemli bir yeri vardır. Toplumlar da her zaman bunun bilincinde olmuş ve meslek eğitimine büyük önem vermişler, eğitim politikalarını buna göre belirlemişlerdir. Gerçekten meslek eğitimi bireyin yaşamında bireysel, sosyal, ekonomik, kültürel ve ulusal gereksinimlerin karşılanmasında zorunlu olan bir eğitimidir (Alkan ve diğerleri, 1996).

Mesleki ve teknik eğitime olan gereksinimi Alkan ve diğerleri (1996); sosyal gereksinim, ekonomik gereksinim, bireysel gereksinim ve ulusal gereksinim olarak dörde ayırmışlardır.

2.1.2.8.1. Sosyal gereksinim

Sosyal boyut açısından bakıldığında mesleki ve teknik eğitime olan gereksinimini bireyin sosyal bir varlık olmasının doğal bir sonucu olarak görmek gerekir. Bilindiği gibi sosyal bir varlık olan insanı içinde yaşadığı toplumdan bağımsız olarak düşünülemez (Alkan ve diğerleri, 1996).

Bir ülkede insanların yaşam biçimlerini etkileyen en önemli etken meslekleridir. Meslekler, toplum için önemli olan dostluk, yardımlaşma, paylaşma, işbirliği, kabul görme gibi değerlerin kazanılmasında etkilidir. Fakat ulusal ve bireysel manevi değerlerin kazanılması için öncelikle bedensel ihtiyaçların giderilmesi, bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi gerekir. Bu da mesleki ve teknik eğitimin önemini ortaya koymaktadır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Mesleki ve teknik eğitimle gençleri topluma ve kendilerine yararlı duruma getirmek amaçlanmaktadır. Eğer gençler meslek sahibi olamayacakları bir eğitim sistemini tamamlarlarsa ekonomik yönden ailelerine bağımlı bir yaşam sürmek zorunda kalabilir ve işsiz gençlik kendisine hareket vadeden, toplum içinde yer alabileceklerini düşündükleri olumsuz akımlara kapılarak kendilerini sosyal anlamda kanıtlama çabasına girebilirler. Tüm bunlar gençlere ve yetişkinlere mesleki yetenekler kazandırmanın ve yeteneklerinin olumlu yönde geliştirilmesinin toplum için ne derece önemli olduğunu açıkça ortaya çıkarmaktadır. Bu da sosyal yönden planlı ve sistemli bir mesleki ve teknik eğitime olan gereksinimin önemini göstermektedir (Alkan ve diğerleri, 1996).

2.1.2.8.2. Ekonomik gereksinim

Toplumların refah düzeyi o toplumun sahip olduğu doğal kaynaklar ve insan gücü ile bunlardan yararlanabilme durumu ile doğrudan orantılıdır. Mesleki ve teknik eğitim bu sürece yetişmiş insan gücü sağlayarak önemli bir katkıda bulunmaktadır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Ekonomik yönden mesleki ve teknik eğitimi gerektiren etkenlerin başında ulusal kaynakların korunması ve değerlendirilmesi gelir. Çünkü doğal kaynakların işlerlik kazanması insan gücünü gerektirirken azalması da insan gücüne olan gereksinimi artırmaktadır. Mesleki ve teknik okullar da istihdam sektörünün ihtiyacı olan insan gücünün eğitimine katkıda bulunur. Çünkü bilim ve teknoloji hızla ilerlemekte, insanlar en iyiyi arzulamakta, yaşam standartlarını yükseltmek istemektedirler. Sektör her zaman nitelikli elemana ihtiyaç duymakta ve bu da çalışanların işe yerleşme ve kazanç düzeyini artırmaktadır. Nitelikli iş görenler ise ulusal ekonominin güçlenmesini sağlayarak daha istikrarlı bir yaşam ortamı oluşmasına katkı sağlamaktadır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Mesleki ve teknik eğitim görmüş bireyler diğerlerine oranla ekonomik değişimlerden daha az etkilenirler. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim bireyin değişen ekonomik koşullara uyumunu sağlarken gelişmelerden de olumlu anlamda istifade etmesini sağlayan bir güvencedir. Bir toplumun en önemli sermayesi işlenmemiş insan gücü potansiyelidir. Bu potansiyele işlerlik kazandıran ise mesleki ve teknik eğitimidir (Alkan ve diğerleri, 1996).

2.1.2.8.3. Bireysel gereksinim

Mesleki ve teknik eğitime olan gereksinim bireysel farklılıklardan da kaynaklanmaktadır. Bu hizmetten yararlanacak bireyleri beş grupta toplamak mümkündür.

Bunlardan birincisi genellikle 13-18 yaş arası tam gün öğrenim gören öğrencilerin oluşturduğu gruptur. Bu programlarda öğrenciler okulu bitirdikten sonra kendileri için gerekli olan bilgi, beceri ve davranışları kazanarak bir meslek sahibi olabilirler (Alkan ve diğerleri, 1996).

İkinci grup, ortaöğretimi bitiren gençleri ve yetişkinleri kapsar. Buradaki bireyler mesleklerinde ilerler ve daha yüksek düzeydeki işleri yaparlar (Alkan ve diğerleri, 1996).

Üçüncü grup, ilkökul, ortaokul ve lise eğitimini tamamlamadan okuldan ayrılıp ve iş hayatına atılanlardan oluşur. Genellikle geçici nitelikte, fazla bilgi ve beceri gerektirmeyen, ilerleme olanağı olmayan işlerde çalışmak zorunda kalan gençler eğitim eksikliği nedeniyle de işsizlik tehdidiyle de karşı karşıyadırlar. Bu gruptaki

gençler için yarım günlük okul programlarıyla bir mesleğe hazırlanmalarını sağlayacak eğitim programlarına gereksinimleri vardır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Dördüncü grup yetişkinlerin oluşturduğu ve çalıştıkları işlerde kendilerini geliştirme gereksinimi ile karşı karşıya kalan bireylerdir. Teknoloji hızla ilerlemekte, her geçen gün bilgilere bir yenisi eklenmektedir. Bu nedenle mesleki bilgi ve becerilerin de düzenli olarak güncellenmesi gerekmektedir. Bu da mesleki eğitim programlarıyla mümkün olabilir (Alkan ve diğerleri, 1996).

Son grubu ise zamanla bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik engelleri nedeniyle çalışamayan ya da mesleğini kaybeden özel sorunları olan bireyler oluşturmaktadır. Bu bireylerin de mutlaka topluma kazandırılmaları gerekmektedir. Bunu da mesleki rehabilitasyon programlarıyla sağlamak mümkün olabilir (Alkan ve diğerleri, 1996).

2.1.2.8.4. Ulusal gereksinim

Türk eğitim sistemine bakıldığında geçmişten günümüze kadar gelen birçok sorun vardır. Özellikle ortaöğretim düzeyinde kapsamlı ve nitelikli bir insan gücü eğitimi ve istihdam sektörünün ihtiyaç duyduğu alanlarda çalışan eksikliği bunların başında gelmektedir (Alkan ve diğerleri, 1996).

Öğrenciler yükseköğretime girmek için yıllarca zaman, enerji ve maddi kaynaklarını harcamakta bunun sonucunda belli bir kısmı üniversite yerleşirken büyük bir çoğunluk ise yerleşememektedir. Bir ülkenin ise temel refahı mevcut kaynaklarını, insan gücünü verimli kullanabilmesine bağlıdır. Toplumumuzun en önemli gereksinimi vasıflı teknik insan gücüdür. Bu nedenle eğitimin bu doğrultuda düzenlenmesi gerekir (Alkan ve diğerleri, 1996).

Ulusal çalışma gücünün verimini yükseltmek için iş dünyasındaki koşullar, mesleki farklılıklar ve gençlerin gereksinimleri göz önünde bulundurularak mesleki ve teknik eğitim programlarının geliştirilmesi gerekir (Alkan ve diğerleri, 1996).

2.1.3. Mesleki ve teknik eğitim-genel eğitim ilişkisi

Genel eğitim, herhangi bir mesleki alana bağlı olmadan başarılı bir yaşam sağlamak için bireyin genel olarak geliştirilmesi sürecidir. Mesleki ve teknik eğitimde ise bireye yaşamını kazanması için belirli bir meslek alanına ait bilgi, beceri ve

alışkanlıklar kazandırılırken yeteneklerini de çeşitli yönleriyle geliştirmesi esastır (Gürol, 1997). Mesleki ve teknik eğitim üretimi amaçlarken genel eğitim tüketime dönüktür (Alkan ve diğerleri, 1996).

Genel eğitimi ifade etmek için “akademik”, “kültürel” gibi sıfatlardan yararlanılmaktadır. Bir başka açıdan bakıldığında ise genel eğitim, eğitimin bütününe kapsamaktadır ve mesleki eğitimi de içerisine almaktadır. Bazı eğitimcilere göre genel nitelikteki teknik dersler, ev ekonomisi, tarım, ticaret alanlarıyla ilgili konular hem genel eğitimi hem de mesleki eğitimi kapsadığını belirterek bu görüşü desteklemişlerdir. Fakat teknik eğitimcilere göre bu şekilde sadece o meslekle ilgili bilgiler genel kültür düzeyinde sınırlı kalmakta, öğrenciyi mesleğin gerektirdiği nitelikler yönünden hazırlayamamaktadır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Genel ve mesleki eğitim konusunda iki ayrı görüş vardır. Bunlardan birincisi bu iki eğitim türü birbirine zıt değildir fakat ortak bir noktaları da yoktur, şeklindedir. İkincisi ise bu iki eğitim çeşidinin bütünüyle birbirine zıt olduğudur. Birinci görüşe göre, genel ve mesleki eğitim programları dengeli bir şekilde birleştirilmelidir. Burada gerektiğinde o meslek alanıyla ilgili kültürel konuların gerektiğinde ise mesleki konuların öğrencinin ihtiyaç ve ilgileri doğrultusunda seçilebilir. Bunu da şu şekilde anlamanın mümkün olduğu vurgulanır. Eğer öğrenci bir bilgiyi mesleki anlamda kullanmak üzere öğreniyor ve eğitim programı da bu şekilde hazırlanmış ise bu program mesleki bir programdır. Burada bilginin mesleki mi genel mi olduğunu anlamada dersin amacı önem taşır (Alkan ve diğerleri, 1996).

İkinci görüşü yani mesleki eğitimin genel eğitimle karşıt olduğunu savunanlara göre ise, sadece dil, edebiyat, tarih gibi konuların kültürel bir değeri bulunmaktadır. Bunların dışındaki hiçbir konunun kültürel bir değeri yoktur (Alkan ve diğerleri, 1996).

Demokrasi ve sosyal adalet açısından da iki ayrı görüş mevcuttur. Birinci görüşe göre ortaöğretim düzeyinde bir meslek eğitimi seçimini öğrenciye bırakmak daha doğrudur. Buna göre ortaöğretimin amacı öğrenciyi yükseköğretime hazırlamaktır. Mesleki eğitim sadece yükseköğretim seviyesinde ve profesyonel olarak yapılmalıdır. (Alkan ve diğerleri, 1996).

İkinci görüş ise, her düzeydeki iş ve meslek için teknik eğitime ihtiyaç olduğunu, bu konuda bireylere eşit eğitim imkânlarının sağlanması gerektiği yönündedir. İnsanlar

nasıl çeşit çeşitse eğitim de bu çeşitliliği göz önünde bulundurmalı ve tek bir programla bu ihtiyaçlar karşılanmamalıdır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Mesleki ve teknik eğitimle genel eğitim arasında bir türlü sağlıklı ilişkiler kurulamamıştır. Genel eğitimle mesleki eğitimin birbirini tamamlayan bir bütünün parçaları olduğu algılanamamıştır. Bireyin hem genel eğitime hem de uzmanlık eğitimine ihtiyacı vardır. Genel eğitim meslekleri ve görüşleri ne olursa olsun toplumu ortak bir noktada bütünleştirmeyi hedefler. Meslek eğitimi ise bireysel ilgi ve ihtiyaçları da göz önünde bulundurarak farklılıkları ortaya çıkarmayı ve toplumsal çeşitliliği artırmayı amaçlar. Her iki eğitim türünün de kendine özgü yaklaşımları benimsediği görülmektedir. Örneğin, genel eğitim sadece Milli Eğitimin aldığı kararlarla yürürken, mesleki ve teknik eğitimde sadece merkezi otorite yeterli olmaz. Yerel düzeyde de katılımın sağlanması gerekir. Mesleki eğitimde çok önemli olan bölgelerin ekonomik koşullarını dikkate alma, iş hayatı ile işbirliği yapma, mesleki standartlar belirleme gibi kavramlar doğru değerlendirilememiştir. Bütünlük içinde farklılık ilkesi hayata geçirilememiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 34-35)

Tarihsel sürece bakıldığında mesleki ve teknik eğitimi genel eğitimle birleştirme çabaları da olmuştur. 1950'li yıllarda dönemin bakanı Necmettin Sirer, sanat okullarının liseye dayalı olmasını teklif etmiştir fakat öğrenci sayısının azalacağı düşüncesiyle bu görüş kabul görmemiştir. Yine aynı dönemde mesleki eğitimin genel eğitime bağlanması yolundaki öneriler de kabul görmemiştir. Buradan anlaşıldığı gibi mesleki ve teknik eğitim genel eğitim ilişkisi sadece kavramsal boyutta bir tartışma olarak kalmamış, tarihsel süreçte de sağlıklı olarak yürütülememiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 35)

Bütün bu görüş ayrılıklarına karşı bir eğitim sürecinde bireyin tüm yönleriyle eğitilmesi esastır. Bu nedenle bir eğitim programının türünün genel mi yoksa teknik mi olduğunu saptayabilmek için; amaçlar, içerik, yöntemler, değerlendirme, hedef kitle, uygulama açısından incelenmesi gerekir. Eğer bir mesleğe hazırlık söz konusuysa teknik eğitim programıdır, mesleki eğitim amaçlanmıyorsa genel eğitim programıdır (Alkan ve diğerleri, 1996).

2.1.4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihçesi

Mesleki ve teknik eğitimin tarihçesi; Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki ve teknik eğitim ile Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitim olmak üzere iki şekilde ele alınacak ve ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

2.1.4.1. Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki ve teknik eğitim

Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitimin gelişim sürecine bakacak olursak; Osmanlı imparatorluğunun ilk dönemlerinden itibaren, eğitim sistemi toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde halkı yetiştirmeye yönelik olmuştur. Her meslek grubunu yetiştiren ayrı ayrı birçok meslek okulu açılmıştır. İstanbul'da 1566 yılında kurulan Darül Hendese ülkemizde teknik eğitim veren ilk kurumlardan biri olmuştur (Kaya, 2009).

Osmanlı devletinde 19. YY ortalarına kadar mesleki eğitim çıraklık (ahilik) sistemi ile yürütülmüştür. Ordunun ihtiyaçlarını karşılamak için de kendi içerisinde bir sanatkâr yetiştirme sistemi geliştirilmiştir. İstanbul Tophane İmalatı Harbiye Sanat Okulu uzun yıllar boyunca ordunun ihtiyacı olan silah ve araç-gereç imalatında çalışacak mesleki ve teknik elamanları yetiştirmişlerdir. Ayrıca bu okuldan mezun olan kişiler Cumhuriyet'in ilk yıllarında meslek okullarında öğretmen olarak çalışmışlardır (Doğan ve diğerleri, 2012).

19. YY ikinci yarısında Mithat Paşa 1861'de erkekler için Niş'de ve 1864'te kızlar için Ruscuk'ta ilk sanat okullarının kuruculuğunu yapmıştır. Daha sonraki yıllarda başta Bursa, İzmir olmak üzere diğer illerde de kız ve erkek sanat okulları açılmıştır. Bu okullarda terzilik, kunduracılık, tabaklık, müretteplik, giyim, araba yapımcılığı, değirmencilik, demircilik, makine, marangozluk ve döküm gibi alanlarda öğretim yapılmıştır. İlk açılan kız ve erkek sanat okulları o günün şartlarında ortaya çıkan ihtiyaçları gidermeye dönüktür. Temel amaç kızlara ve erkeklere geçimlerini sürdürececek birer meslek sahibi olmalarını sağlamaktır. Bunu da toplumun o dönem ihtiyacı olan askerin giyim ihtiyacını karşılamak için kurulan okullarda eğitim almalarını sağlayarak gerçekleştirmişlerdir. Fakat zamanla bu okulların amaçlarında değişiklik olmuştur. Özellikle kız öğrenciler önceleri sadece kendi ailelerinin giyim, nakış ve ev işlerini yapmayı amaçlarken zamanla yaptıkları işleri vitrinlerde sergileyerek satmaya başlamışlar. Böylece başkalarının istekleri doğrultusunda

siparişler alınmaya başlanmış, okullarda üretim atölyeleri kurulmuş ve öğrenciler mezun olduktan sonra kendi iş yerlerini açmaya başlamışlardır (Doğan ve diğerleri, 2012).

1883 yılında İstanbul'da açılan Ticaret Okulu (Hamidiye Ticaret Mektebi Âlisi) ticaret alanında açılan ilk okuldur. 1915'te bu okula bağlı olarak orta ticaret okulu, ticaret lisesi ve yetişkinlere yönelik "Ameli Ticaret Şubesi" açılmıştır. Bu okul Cumhuriyet döneminde de faaliyetlerini sürdürmüştür. 1922-1924 yılları arasında özellikle ticaretin yoğun olduğu şehirlerde ticaret okulları açılmıştır. 1922'de Samsun'da "İstiklal Numune Mektebi", 1924'te Trabzon'da "Yüksek Ticaret Mektebi" ve İzmir'de "Lisan ve Ticaret Mektebi", Adana'da "Adana Ticaret Mektebi", Ankara'da "Ameli Ticaret Mektebi" açılmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012).

Cumhuriyet öncesi dönemde açılan meslek okullarının temel amaçları, çeşitli alanlarda meslek elamanı yetiştirmek ve bireyin ya kendi işini kurması ya da bir başkasının yanında çalışmasıydı. Bu okulların öğretmen, fiziki tesis ve diğer her türlü ihtiyacı yerel yönetimlerce karşılanmaya çalışılıyordu. Bu sebeple de hem program hem de öğretim süresi bakımından bir birlik yoktur. Örneğin aynı şehirde bulunan iki kız sanat mektebinin öğretim programı birbirinden farklıdır ve bir okulun eğitim süresi bir şehirde üç yıl iken diğerinde dört yıldır. Tüm bunlar da Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki ve teknik eğitimde ulusal bir politika uygulanamamasına neden olmuştur (Doğan ve diğerleri, 2012).

2.1.4.2. Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitim

Cumhuriyetin devraldığı zihinsel yapı çok iç açıcı değildi. Ekonomik yaşam büyük ölçüde azınlıkların tekelindedir. Türk ailelerin çocukları devlet memuru olabiliyordu. Mesleki eğitimle ilgili düşünceler de olumlu değildir. Gereken önem verilmemekte ve ilkokullarda bu yönde mesleki yönlendirme yapılmamaktadır. Cumhuriyet döneminde de hem teknik anlamda hem de düşünsel anlamda mesleki ve teknik eğitimle ilgili ciddi sorunların olduğu görülmektedir (Doğan ve diğerleri, 2012: 8)

Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki ve teknik eğitim çok cılızdı. Bu eğitimin geliştirilmesi için çok çaba harcanmasına rağmen gelişmeler yavaş olmuştur (Akyüz, 2010: 371). Cumhuriyet öncesi dönemde Osmanlı Devleti Avrupa sanayisi karşısında ilerleme gösterememiş, var olan sanayi ve ticaret de azınlıkların elinde bulunmuştur.

O zamanki sanayi odası kayıtlarına göre kayıtlı üyelerin %84'ünü gayrimüslimler oluşturmaktadır. Hatta yabancılar ve gayrimüslimler İstanbul'da ticaret yapmak isteyen Türklere fırsat vermemektedir. Ekonomik hayatın içerisinde yer alamayan Türklere ise çocuklarını okutup Osmanlı devletinde memur olarak iş hayatında yer alabilmelerini sağlıyorlardı (Doğan ve diğerleri, 2012: 6).

Cumhuriyet dönemiyle beraber mesleki ve teknik eğitime duyulan ilgi artmıştır. Temel amacı devlet memuru yetiştirmek olan eğitim sistemi yerini üreten, tasarlayan, girişimde bulunan öğrenciler yetiştirmek olan yeni bir anlayışa bırakmıştır. Bunun için de öncelikle yerel yönetimler tarafından yürütülen meslek okullarına ulusal düzeyde sahip çıkılması ve ulusal bir plan hazırlanması şart olmuştur. Yeni politikalar ve stratejiler belirlenmesi, mesleki eğitimin devlet politikası haline gelmesi için çaba harcanmıştır. (Doğan ve diğerleri, 2012: 5).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında, 1922-1924 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı yapan İsmail Sefa Özler, teknoloji ve genel kültürü bir bütün olarak görmüş ve "ortaokullarda atölye ve uygulama okulları olmalıdır" demiştir. Aynı zamanda genel liselerin de gençleri hem mesleki hem de akademik yönden geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 11).

1924 yılında Türkiye'ye gelen Dewey'e göre; *"Her sanat okulu öğrencisi diplomasını almadan önce işyerinde çalışmalı ve bu çalışmalarında başarılı olanlara diploma verilmelidir"*. Kurulacak olan "sanayi ticaret, tarım okulları ise bölgelerin ekonomik durumları ve ihtiyaçları dikkate alınarak açılmalıdır" görüşünü savunmuş gençler yükseköğretim kurumlarına gitmese bile her lise türünün onları belli bir amaca göre yetiştirmesinin önemini vurgulamıştır (Dewey, 1924; "akt." Doğan ve diğerleri, 2012: 14).

1926 yılında Türkiye'ye davet edilen Belçika'lı uzman Buyse, Ankara'daki görüşmeleri sonucunda herkesin çok şey bildiğini fakat bu bilgilerin uygulamaya aktarılmadığını sadece biliyor olmak için öğrenildiğini belirtmiştir. Buyse raporunda halkın yaşam standartlarını yükseltmek için mesleki kurslar açılmasını, yetenekli işçiler yetiştirmek için meslek okulları açılmasını ve teknisyen, mühendis yetiştirecek okullar açılmasını önererek üç temel aşamadan oluşan bir sistem geliştirmiştir. Buyse de Dewey gibi mevcut ve açılacak okulların bölgenin ekonomik koşulları ve ihtiyaçlarına uygun olması ve programlarının buna göre geliştirilmesinin önemini vurgulamıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 13,14).

İsmail Hakkı Baltacıoğlu, 1927 yılında hazırladığı mesleki ve teknik eğitimle ilgili raporda okulların öğrencileri iş yerlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yetiştirmesini, mesleklerin gerçek iş yerlerinde öğretilmesini ayrıca iş yerlerinin gençlerden ne gibi beceriler ve nitelikler beklediğinin belirlenmesinin önemini belirtmiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 15).

Bir başka uzman Alman Kühne ise 1939 yılında hazırladığı bir raporda mesleki eğitimle ilgili ilkokul öğretmenlerine büyük bir iş düştüğünü, öğrencilerine mesleki eğitimin önemini vurgulamaları gerektiğini, uygulamalı bilgi ve becerilerle eğitimlerini desteklemeleri gerektiğini vurgulamıştır. Kühne'nin görüşü kuram ve uygulamanın bütünleştirilmesi yönündedir (Doğan ve diğerleri, 2012: 13).

Gerek yabancı gerekse Türk uzmanların raporlarında belirttiği gibi mesleki ve teknik eğitimin planlanmasında bölgesel ihtiyaçlar dikkate alınmalı, programlar bölgesel ihtiyaçlara ve sektörün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde geliştirilmeli, okullarda teorik olarak öğrenilen bilgiler mümkün olduğu kadarıyla iş yaşamına aktarılmalı ve sektörle işbirliği yapılmalıdır. Bu görüşler Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında mesleki ve teknik eğitimde uygulanmaya çalışılmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 15).

1927'ye kadar meslek ve sanat okulları açma ve yürütme işi İl ve belediye idarelerinin sorumluluğunda olmuştur. Bu tarihte çıkan bir kanunla masrafları yine belediyelerce karşılanmak şartıyla, bu okulların program, araç-gereç, öğretmen yetiştirme ve istihdamı Milli Eğitim Bakanlığına verilmiştir (Akyüz, 2010: 371). 1927 yılında çıkan 1052 sayılı yasayla sekiz sanat okulu, iki kız sanat okulu ve beş ticaret okulu Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. Bu yasayla bakanlık ilk defa meslek okullarının sorunlarıyla ilgilenmeye başlamış ve mesleki ve teknik eğitimi devlet politikası olarak ele almıştır. Uygulamaya konan yasa gereği 1928 yılında programlarda birlik ve bütünlüğü sağlamak adına bakanlık meslek okulu müdür, atölye şefi ve öğretmenlerinden oluşan bir komisyon oluşturarak onların görüşlerini almıştır. Çalışmalar sonucunda mesleki eğitim iki yılı hazırlık üç yılı da teknik olmak üzere beş yıla çıkarılmıştır. Yine bu yasaya dayanarak yeterli görülmeyen öğretmenler görevden alınmış, yerlerine yurtdışından gelen eğitim almış öğrenciler ve iyi yetişmiş elamanlar kadrolara alınmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 16-17).

1933 yılında çıkarılan 2287 sayılı yasayla Mesleki ve Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Genel müdür olarak Rüştü Uzel atanmıştır. Fizik ve kimya

öğretmeni olan Uzel, eğitimini Fransa'da tamamlamış ve mesleki-teknik eğitime büyük katkılar sağlamıştır (Akyüz, 2010: 371).

1933'de Cumhuriyet döneminin ilk ticaret lisesi Ankara'da açılmıştır. Bu okullarda okuyan öğrenciler sabahları teorik eğitim, öğleden sonra ise banka ticarethane ve diğer işletmelerde uygulamalı eğitim yapmışlardır (Doğan ve diğerleri, 2012: 16-17).

Meslek okulları Milli Eğitim Bakanlığına bağlandıktan sonra 1935'te 2765 sayılı yasayla devlet bütçesinden meslek okullarına ödenek verilmeye başlanmıştır. Fakat yerel işbirliğinin devam etmesi için finansal destek ortaklaşa sağlanmıştır. Yani zaman zaman Milli Eğitim Bakanlığı zaman zaman da il ve belediyeler meslek okullarının harcamalarını karşılamaya çalışmışlardır. Buna rağmen zamanla yerel yönetimlerin mesleki eğitime ilişkin girişimleri azalmış, ihtiyaçları karşılama ve güç dengesi devlet tarafına geçmeye başlamıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 18-24).

1934'lerden itibaren çok sayıda Erkek, Kız Sanat ve Yapı Enstitüleri, Ticaret Okulları, 1934-1935 'te Kız Teknik, 1937-1938 'de Erkek Teknik Yüksek Öğretmen okulları açılmıştır (Akyüz, 2010: 371).

1936 yılında eğitim ve istihdam sektör temsilcilerinin de katılımıyla iki yıllık bir çalışmanın ürünü olarak “ Mesleki Tedrisatın İnkışaf Planı” isimli bir doküman hazırlanmıştır. Bu planda mesleki ve teknik eğitim köy kurslarından yükseköğretime kadar bir bütünlük içinde ele alınmış, kapsamı genişletilecek olan okullar, açılacak olan yeni okullar, bu okulların programları ile gerekli araç-gereç listesi ve yıllık bütçeleri belirlenmiştir. Burada değinilen diğer bir konu da mesleki ve teknik eğitim kurumlarının bölgenin ve çevrenin ihtiyaç ve imkânları gözetilerek açılmasıdır. Fabrikaların ve büyük işletmelerin yanı sıra küçük esnafın da ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. Bölgenin gelişmişlik ve ekonomik durumuna göre hem küçük esnaf ve sanatkârlara yönelik hem de fabrikalarda üretim yapacaklara yönelik meslekler dikkate alınmıştır. Raporda mesleki ve teknik eğitimin ülke genelinde yaygınlaştırılmasında akşam sanat okullarına ve çıraklık okullarına öncelik verilmiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 21-22).

1938'de çıkarılan 3457 sayılı yasayla yüzden fazla işçi çalıştıran işletmelere çırak, kalfa ve ustaları yetiştirme ve işçilerin bilgilerini geliştirme zorunluluğu getirilmiştir. Yine aynı yıl çıkarılan 3423 sayılı yasayla meslek okullarındaki döner sermaye çalışmaları belli esaslara bağlanmıştır. Bu kanunla hem öğrenciler okullarda üretim

ve uygulama yaparak gerçek bir öğrenme ortamı sağlanmış hem de okullar üretim yaparak ekonomik olarak katkı sağlamışlardır. Daha önce kurulmuş olan sanat enstitüleri de yeni kurulan meslek okulları için çeşitli makine ve araç-gereçler üreterek, okulların gelişimlerine de katkıda bulunmuşlardır. 1940'lardan itibaren bazı illerdeki bu üretim atölyeleri olgunlaşma enstitüleri ismiyle yeni ve bağımsız bir kimlik kazanmışlardır. Olgunlaşma enstitüleri döner sermaye mevzuatına tabi olmuşlardır. İlk olgunlaşma enstitüsü 1945'de İstanbul'da kurulmuştur (Doğan ve diğerleri, 2012).

1933-1938 yılları arasında uygulanan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı gereğince daha önce kurulan Sümerbank'a ek olarak, Etibank, Maden Tetkik Arama gibi işletmelerin kurulduğu, ayrıca şeker, cam, demir, dokuma fabrikalarının da açıldığı görülmüştür. Bu fabrika ve işletmeler için gerekli olan iş gücü ihtiyacının karşılanması da mesleki ve teknik eğitimle mümkün olacağından tekrar mesleki ve teknik eğitim okulları üzerinde durulmaya başlanmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 25).

1940'lı yıllarda özellikle genç kız ve kadınlara yönelik sabit ve gezici köy kursları aracılığıyla mesleki eğitim kursları kentlerden köylere kadar götürülmüştür. Seneler geçtikçe de bu köy kurslarının sayısı artış göstermiştir. Yine aynı yıllarda kırsal kesimde yaşayan erkekler için de kurslar açılmıştır. 1977 yılında bu köy kursları Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne aktarılmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 38).

1941 yılında çıkarılan 4113 sayılı yasayla Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı kurulmuştur. Müsteşarlık idari ve mali konularda birçok yetkiye sahip olmasına rağmen, akademik olarak mesleki ve teknik eğitim programlarını onaylama yetkisine sahip değildir. Bir taraftan yerel yönetimlerle ilişkiler zayıflarken bir yandan onları karar sürecinin dışında bırakmış ve bu şekilde mesleki ve teknik eğitim alanda deneyimi ve uzmanlığı bulunmayan kişilerin çoğunlukta olduğu kurulların aldığı kararların sonucuna maruz bırakılmıştır. Fakat müsteşarlık 1950-1958 yılları arasında kaldırılmış mesleki ve teknik öğretim bakanlık seviyesinde temsil edilmeye başlanmıştır. 1958-1979 yıllarında yeniden müsteşarlık kurulmuş ise de 1980'den sonra bakanlık tek bir müsteşarlıkla yönetilmeye başlanmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 26).

1942 yılında kabul edilen 40304 sayılı yasayla 10 yıl süreyle ve 8 milyonu geçmemek kaydıyla 80 milyonluk bir ek ödenek, meslek okullarında harcanmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na verilmiştir. O zamanki zor ekonomik şartlara rağmen böyle bir ödenek verilmesi mesleki ve teknik eğitime verilen önemi göstermektedir. Bunda ikinci dünya savaşının yaşanıyor olması, Alman ordularının tank ve motorize birliklere sahipken, Türk ordusunun insan ve hayvan gücüne dayalı bir sisteme sahip olması çok etkili olmuştur. Çünkü ihtiyaç duyulan teknoloji ve motor gücü erkek sanat okullarında bulunan motorculuk bölümünde okuyan öğrenciler tarafından karşılanması planlanmaktadır (Doğan ve diğerleri, 2012: 27).

1950 yılında kabul edilen 5642 sayılı yasayla mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesine destek vermek üzere ikinci kez maddi ödenek sağlanmıştır. Bu kanunla 1951-1960 yılları arasında yıllık 7,5 milyonu aşmamak üzere 75 milyon lira ek destek sağlanmıştır. Bu ödeneğin sağlanmasında Uzel'in büyük katkıları olmuştur. 1933'te genel müdür olarak atandığında neredeyse sıfıra yakın bir noktadan aldığı mesleki ve teknik öğretimi her yönden geliştirmiş ve inanılmaz aşamalara getirerek emekli olmuştur (Doğan ve diğerleri, 2012: 28).

1940 ve 1950 arasında Kerpicçi'ye göre "*Sanat enstitüleri teknoloji, atölye ve kalite kontrol bakımından endüstri kurumlarından daha ileriydiler*". Yani okullar sanayiye örnek teşkil ediyorlardı. Yine o tarihlerde büyük şehirlerde sanat enstitüleri tarafından açılan sergiler, makine, mobilya ve çeşitli eşyalar halk tarafından büyük bir ilgi görüyorlardı. Türkiye'de ilk buzdolabı 1955 yılında, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen okulu tarafından yapılmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 32).

1942-1952 yılları arasında okul sayılarında yüksek bir artış görülmektedir. Erkek sanat enstitülerinin sayısı 27'den 105'e, kız meslek liselerinin sayısı 73'den 183'e ve ticaret liselerinin sayısı 14'den 24'e yükselmiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 36).

1955'de İzmir'de açılan İzmir Motor Meslek Yüksek Okulu, kullanılan teknolojik cihazlarla ve yeni bir eğitim anlayışıyla hem diğer okullara örnek teşkil etmiş hem de yeniden düzenlenmeleri için katkıda bulunmuştur (Doğan ve diğerleri, 2012: 44). 1955-1956 yıllarında Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu açılmıştır. 1957'den itibaren aşamalı olarak Orta Sanat Okulları Genel Orta Okullara dönüşmüştür (Akyüz, 2010).

1956-1957 eğitim öğretim yılında Ankara'da ortaöğretime dayalı iki yıllık sekreterlik okulu açılmıştır. Bu alanda açılan ilk okul olma özelliği taşıyan sekreterlik okulları işletmelere meslek elamanı yetiştirmeyi hedeflemiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 43).

1960'lı yıllarda ağaç işleri alanında önemli gelişmeler olmuştur. Ağaç işlerinde insan gücünün yerini makine ve teknoloji almaya başlamıştır. Aynı yıllarda Erkek Teknik Yüksek Öğretmen Okulu tarafından traktörlerin bazı parçalarının yapılabileceği sonucuna varılmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 41).

1960-1961 öğretim yılında Ankara'da ilk otelcilik okulu açılmıştır. O yıllarda turizmin ülke ekonomisindeki önemi pek de anlaşılmış değildir ve bu alanda yetişmiş eleman bulmak çok zordur. Sonraki yıllarda sayıları hızla artan bu okullar sektörün gelişmesine büyük katkılarda bulunmuşlardır (Doğan ve diğerleri, 2012: 44).

1965 yılında yaklaşık sayısı 28 olan, tekniker yetiştiren okullar kapatılmıştır. Kapatılma gerekçesi olarak ellerinden imza yetkilerinin alınması ve yüksekokul olarak tanınmamaları sebebiyle boykot yapmaları gösterilmiştir. Sanayi ile işbirliği içerisinde çalışan ve çok kaliteli elemanlar yetiştiren bu teknik okulların yerine 1969 yılında ortaokul üstüne okunan dört yıl süreli teknik liseler açılmaya başlanmıştır. Fakat bu okullardan beklenen verim alınamayınca yerine 1980'li yıllarda üniversitelerin bünyelerinde meslek yüksekokulları açılmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 37).

1970'den itibaren tüm liselerin birinci sınıfında aynı genel program uygulanmaya başlanmıştır (Akyüz, 2010: 371).

1986'da çıraklık ve meslek eğitiminde önemli gelişmeler olmuştur. 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile meslek lisesi öğrencilerinin iş yerlerinde uygulama yapabilmelerine olanak sağlanmıştır (Akyüz, 2010: 372).

1997-1998 Eğitim Öğretim yılından itibaren ülke genelinde sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesiyle birlikte meslek liselerinin ortaokul kısmı kapatılmıştır (Akyüz, 2010: 372).

2.1.4.3. Günümüzde mesleki ve teknik eğitimle ilgili gelişmeler

1992 yılında yayımlanan 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Ticaret ve Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü, Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı, Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Dairesi Başkanlığı, Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı kurulmuştur.

Mesleki ve teknik eğitimde yeterliliğe dayalı modüler öğretim programları uygulaması 2005-2006 eğitim öğretim yılında başlatılmıştır.

2011 yılında yayımlanan 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Millî Eğitim Bakanlığında mesleki ve teknik eğitimin yürütülmesinden sorumlu altı birim, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü (MTEGM) adı altında birleştirilmiştir. Yaygın mesleki eğitim ile açık öğretim kurumları da Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBÖGM) bünyesinde toplanmıştır (Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2014).

2023 vizyonu ile ulusal hedefler, sektörel talepler ve pedagojik ihtiyaçlar doğrultusunda mesleki eğitimde yeniden yapılandırma sürecine girilmiştir. Mesleki eğitime öncelik verilmiş ve sektörün ihtiyacı olan nitelikli iş gücünü yetiştirmek için Mesleki ve Teknik Eylem Planı uygulamaya konulmuştur.

6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

02.12.2016 tarihli ve 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu değişiklikler şu şekilde özetlenebilir:

1. Çıraklık eğitimi zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır.
2. 3308 sayılı kanuna “staj” ve “tamamlayıcı eğitim” ibareleri eklenerek bu öğrencilerin işletmede çalıştıkları süre boyunca ücret almaları sağlanmıştır.

3. İşveren tarafından çıraklara ve meslek lisesi öğrencilerine ödenecek beceri eğitimi ve staj ücretlerinin 3'te 2'si (420 TL'nin 280 TL'si) devlet tarafından karşılanacaktır.
4. Mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin 10, 11 ve 12. sınıfta iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı sigortalanması zorunluluğu hale getirilmiştir.
5. Bütün mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarına teknisyen unvanı verilmiştir.
6. Teknik öğretmen unvanını kazananlara YÖK'ün belirleyeceği mühendislik fakültelerince açılacak tamamlama programlarına katılıp fark derslerini vererek "mühendis" unvanı alma imkânı verilmiştir.
7. Mesleki ve teknik ortaöğretimden mezun olanların meslek yüksekokullarına sınavsız geçiş uygulaması kaldırılmıştır. Bu uygulamanın yerine üniversiteye geçiş sınav sonucuna göre alanında eğitim yapmak isteyen mezunlara meslek yüksekokullarına geçişte ek puan verilecektir.
8. Çırak olmak için en az ortaokul veya imam-hatip ortaokulu mezunu olma şartı getirilmiştir.
9. Mesleki eğitim kapsamına alınıp alınmadığına bakılmaksızın ondan az personel çalıştıran işletmeler de mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumları öğrencilerine beceri eğitimi, staj ve tamamlayıcı eğitim yaptırabilirler.
10. On ve daha fazla personel çalıştıran işletmeler, çalışma ve iş kurumu il müdürlüklerince her yıl şubat ayı içerisinde il millî eğitim müdürlüklerine ve o ildeki yükseköğretim kurumlarına bildirilir. Beceri eğitimi, staj ve tamamlayıcı eğitim yaptıracak Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı işletmeler, Bakanlık ve Millî Savunma Bakanlığınca birlikte belirlenir.
11. On ve daha fazla öğrenciye beceri eğitimi, staj ve tamamlayıcı eğitim yaptıracak işletmeler bu amaçla bir eğitim birimi kurar. Bu birimde, yapılan eğitim için alanında ustalık yeterliğine sahip ve iş pedagojisi eğitimi almış usta öğretici veya eğitici personel görevlendirilir.
12. İşletmelerde mesleki eğitim, staj ve tamamlayıcı eğitim gören öğrenciler, işyerlerinin şartlarına ve çalışma düzenine uymak zorundadırlar.
13. Telif eğitimi veya tamamlayıcı eğitime katılan ve bu eğitim sonunda yapılan sınavlarda başarılı olan kalfa, usta ve ortaöğretim kurumu mezunlarına, bitirdikleri meslek alanının diploması verilir (Eliaçık, Koçak ve Çiçek, 2017).

Devlet Katkısı

Bu kapsamda Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından 16.02.2017 tarihinde yayınlanan “İşletmelerde Mesleki Eğitim Gören Öğrencilere Yapılacak Devlet Katkısı” konulu yazıda;

Aday, çırak ve işletmelerde mesleki eğitim gören, staj ve tamamlayıcı eğitim gören öğrencilere işsizlik sigortası fonundan devlet katkısı olarak karşılanmak üzere ödenmesine karar verilmiştir. Devlet Katkısı adı altında yapılacak olan bu ödeme; asgari ücretin net tutarının yüzde otuzu üzerinden; mesleki eğitim görülen işletmede yirmiden az personel çalışıyor ise üçte ikisi, yirmi ve üzerinde personel çalışıyorsa üçte birinden az olmayacak şekilde yapılacaktır. Öğrencilere ödenecek bu ücretler her türlü vergiden muaf tutulacaktır. Fakat kamu kurum ve kuruluşlarına ait işletmelerde mesleki eğitim gören ve staj yapan öğrenciler ile staj yapılacak işletme bulunamaması nedeniyle işletmeye gidemeyen ortaöğretim öğrencilerine ödeme yapılmayacaktır (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, 2017).

2.1.4.3.1. Mesleki ve teknik eğitimde alan/dallar

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları günümüzde 53 alan ve 205 dalda öğrencilere eğitim vermektedir. Bu alan ve dallar Tablo 1’de gösterilmiştir (MEGEP, 2016).

Tablo 1. Mesleki ve Teknik Eğitim Kurumlarında Uygulanan Alan ve Dalları

Bölüm	Dal
1 ADALET	1 İnfaz ve Koruma
	2 Zabıt Kâtipliği
	3 Çevre Hizmetleri
2 AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ	4 Ev ve Kurum Hizmetleri
	5 Sosyal Destek Hizmetleri
	6 Tüketici Hizmetleri
3 AYAKKABI VE SARACIYE TEKNOLOJİSİ	7 Ayakkabı Modelistliği
	8 Ayakkabı Üretimi
	9 Saraciye Modelistliği
	10 Saraciye Üretimi
4 BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ	11 Ağ İşletmenliği
	12 Bilgisayar Teknik Servisi
	13 Veri Tabanı Programcılığı

	14	Web Programcılığı
5	BİYOMEDİKAL CİHAZ TEKNOLOJİLERİ	15 Fiziyojik Sinyal İzleme Teşhis ve Kayıt Cihazları 16 Tıbbi Görüntüleme Sistemleri 17 Tıbbi Laboratuar ve Hasta Dışı Uygulama Cihazları 18 Yaşam Destek ve Tedavi Cihazları
6	BÜRO YÖNETİMİ	19 Hukuk Sekreterliği 20 Ticaret Sekreterliği 21 Yönetici Sekreterliği
7	ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ	22 Erken Çocukluk Eğitimi 23 Özel Eğitim
8	DENİZCİLİK	24 Güverte İşletme 25 Gemi Makineleri İşletme 26 Gemi Elektronik ve Haberleşme 27 Balıkçılık ve Su Ürünleri
9	EĞLENCE HİZMETLERİ	28 Animatörlük 29 Çocuk Animatörlüğü
10	EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ	30 Dekoratif El Sanatları 31 Dekoratif Ev Tekstili 32 El Dokuma 33 El ve Makine Nakışı 34 Halı Desinatörlüğü 35 Sanayi Nakışı
11	ELEKTRİK- ELEKTRONİK TEKNOLOJİSİ	36 Bobinaj 37 Büro Makineleri Teknik Servisi 38 Elektrik Tesisatları ve Pano Montörlüğü 39 Elektrikli Ev Aletleri Teknik Servisi 40 Elektromekanik Taşıyıcılar Bakım Onarım 41 Endüstriyel Bakım Onarım 42 Görüntü ve Ses Sistemleri 43 Güvenlik Sistemleri 44 Haberleşme Sistemleri 45 Yüksek Gerilim Sistemleri
12	ENDÜSTRİYEL OTOMASYON TEKNOLOJİLERİ	46 Endüstriyel Kontrol 47 Mekatronik
13	GAZETECİLİK	48 Foto Muhabirliği 49 Sayfa Sekreterliği 50 TV Muhabirliği 51 Yazılı Basın Muhabirliği
14	GEMİ YAPIMI	52 Gemi İnşaa 53 Yat İnşaa 54 Gemi Donatım
15	GIDA TEKNOLOJİSİ	55 Gıda Kalite Kontrol 56 Gıda İşleme

	57 Çocuk Giyim Modelistliği
	58 Deri Giyim
	59 Erkek Giyim Modelistliği
	60 Erkek Terziliği
	61 Hazır Giyim Model Makineçiliği
16 GİYİM ÜRETİM TEKNOLOJİSİ	62 İç Giyim Modelistliği
	63 Kadın Giyim Modelistliği
	64 Kadın Terziliği
	65 Kesim
	66 Konfeksiyon Makineleri Bakım Onarım
	67 Fotoğraf
17 GRAFİK VE FOTOĞRAF	68 Grafik
	69 Cilt Bakımı
18 GÜZELLİK VE SAÇ BAKIM HİZMETLERİ	70 Makyaj
	71 Saç Bakımı
	72 Vücut Bakımı
	73 Fuar Organizasyon Sorumlusu
19 HALKLA İLİŞKİLER VE ORGANİZASYON HİZMETLERİ	74 Halkla İlişkiler
	75 Kamuoyu Araştırmacılığı
	76 Müşteri Temsilçiliği
	77 Organizasyon Sorumlusu
	78 Haritacılık
20 HARİTA-TAPU-KADASTRO	79 Kadastroculuk
	80 Tapuculuk
	81 Hasta Bakımı
21 HASTA VE YAŞLI HİZMETLERİ	82 Yaşlı Bakımı
	83 Hayvan Yetiştiriciliği
22 HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİ VE SAĞLIĞI	84 Veteriner Sağlık
	85 Ahşap Yapı Sistemleri
	86 Betonarme Yapı Sistemleri
	87 Beton-Çimento ve Zemin Teknolojisi
	88 Cephe Sistemleri ve PVC Doğrama
	89 Çatı Sistemleri
23 İNŞAAT TEKNOLOJİSİ	90 Çelik Yapı Teknik Ressamlığı
	91 İç Mekan Teknik Ressamlığı
	92 Mimari Yapı Teknik Ressamlığı
	93 Restorasyon
	94 Statik Yapı Teknik Ressamlığı
	95 Yapı İç Mekân Dekorasyonu
	96 Yapı Yalıtımı
	97 Yapı Yüzey Kaplama
24 İTFAİYECİLİK VE YANGIN GÜVENLİĞİ	98 İtfaiyecilik ve Yangın Güvenliği
	99 Boya Üretimi ve Uygulama
25 KİMYA TEKNOLOJİSİ	100 Deri İşleme
	101 Kimya Laboratuvarı

	102 Lastik Üretimi
	103 Petrol-Petrokimya
	104 Petrol-Rafineri
	105 Proses
	106 Kat Hizmetleri
26 KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ	107 Operasyon
	108 Ön Büro
	109 Rezervasyon
27 KUYUMCULUK TEKNOLOJİSİ	110 Takı İmalatı
28 LABORATUVAR HİZMETLERİ	111 Gıda, Tarım ve Hayvan Sağ. Laboratuvarı
	112 Bilgisayar Destekli End. Modelleme
	113 Bilgisayar Destekli Makine Ressamlığı
29 MAKİNE TEKNOLOJİSİ	114 Bilgisayarlı Makine İmalatı
	115 Endüstriyel Kalıp
	116 Makine Bakım Onarım
	117 Mermer İşleme
	118 Baskı Öncesi
	119 Baskı Sonrası
30 MATBAA TEKNOLOJİSİ	120 Flekso Baskı
	121 Ofset Baskı
	122 Serigrafi ve Tampon Baskı
	123 Tifdruk Baskı
	124 Çelik Konstrüksiyon
31 METAL TEKNOLOJİSİ	125 Isıl İşlem
	126 Kaynakçılık
	127 Metal Doğrama
32 METALÜRJİ TEKNOLOJİSİ	128 Döküm
33 METEOROLOJİ	129 İzabe
	130 Hava Gözlem ve Tahmini
	131 Ahşap Doğrama Teknolojisi
34 MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI	132 İç Mekân ve Mobilya Teknolojisi
	133 Mobilya İskeleti ve Döşemesi
	134 Mobilya Süsleme Sanatları
	135 Mobilya ve İç Mekân Ressamlığı
	136 İş Makineleri
35 MOTORLU ARAÇLAR TEKNOLOJİSİ	137 Otomotiv Boya
	138 Otomotiv Elektromekanik
	139 Otomotiv Gövde
	140 Bilgisayarlı Muhasebe
36 MUHASEBE VE FİNANSMAN	141 Dış Ticaret Ofis Hizmetleri
	142 Finans ve Borsa Hizmetleri
	143 Mızraplı Batı Müziği Enstrümanları Yapımı
37 MÜZİK ALETLERİ YAPIMI	144 Mızraplı Halk Müziği Enstrümanları Yapımı

	145	Mızraplı Sanat Müziği Enstrümanları Yapımı
	146	Yaylı Enstrüman Yapımı
38 PAZARLAMA VE PERAKENDE	147	Emlak Komisyonculuğu
	148	Gıda Satış Elemanlığı
	149	Satış Elemanlığı
	150	Sigortacılık
39 PLASTİK TEKNOLOJİSİ	151	Plastik İşleme
	152	Plastik Kalıp
40 RADYO-TELEVİZYON	153	Grafik-Animasyon
	154	Kameramanlık
	155	Radyo-Televizyon Programcılığı
	156	Teknik Yapım-Yayın
41 RAYLI SİSTEMLER TEKNOLOJİSİ	157	Raylı Sistemler İnşaat
	158	Raylı Sistemler Elektrik- Elektronik
	159	Raylı Sistemler İşletme
	160	Raylı Sistemler Makine
	161	Raylı Sistemler Mekatronik
42 SAĞLIK HİZMETLERİ	162	Ebe Yardımcılığı
	163	Hemşire Yardımcılığı
	164	Sağlık Bakım Teknisyenliği
43 SANAT VE TASARIM	165	Dekoratif Sanatlar
	166	İç Mekan Dekorasyon
	167	Plastik Sanatlar
44 SİVİL HAVACILIK	168	Yer Hizmetleri
	169	Alçı Model Kalıp
	170	Çinicilik
	171	Dekoratif cam
45 SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ	172	Endüstriyel cam
	173	Serbest Seramik Şekillendirme
	174	Sır Üstü Dekorlama
	175	Tornada Form Şekillendirme
	176	Bahçe Bitkileri
	177	Tarla Bitkileri
46 TARIM	178	Süs Bitkileri
	179	Peyzaj
	180	Tarım Alet ve Makineleri
47 TASARIM TEKNOLOJİLERİ	181	Endüstriyel Tasarım
	182	Dokuma Desinatörlüğü
	183	Dokuma Operatörlüğü
	184	Dokusuz Yüzeyler
	185	Endüstriyel Çorap Örne
48 TEKSTİL TEKNOLOJİSİ	186	Endüstriyel Düz Örne
	187	Endüstriyel Yuvarlak Örne
	188	İplik Üretim Teknolojisi
	189	Tekstil Baskı ve Desenciligi
	190	Tekstil Bitim İşlemleri (Apre)

	191	Tekstil Boyacılığı
	192	Tekstil Laborantlığı
49	TESİSAT TEKNOLOJİSİ VE İKLİMLENDİRME	193 İklimlendirme Sistemleri
		194 Soğutma Sistemleri
		195 Yapı Tesisat Sistemleri
50	UÇAK BAKIM	196 Uçak Elektroniği
		197 Uçak Gövde-Motor
51	ULAŞTIRMA HİZMETLERİ	198 Lojistik
52	YENİLENEBİLİR ENERJİ TEKNOLOJİLERİ	199 Güneş Enerjisi Sistemleri
		200 Rüzgar Enerjisi Sistemleri
		201 Bar
		202 Hosteslik
53	YİYECEK İÇECEK HİZMETLERİ	203 Mutfak
		204 Pastacılık
		205 Servis

2.1.4.3.2. Mesleki ve teknik eğitimle ilgili istatistikî veriler

2016-2017 eğitim öğretim yılı MEB 1. Dönem Örgün Eğitim İstatistikleri aşağıda tablolar halinde gösterilmiştir (MEB İstatistikleri, 2017).

Okullaşma Oranları

Tablo 2 ve 3'de ortaöğretimde okullaşma oranlarına dair istatistikî bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı 1. Dönem Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Okullaşma Oranları (İzmir)

	Genel Ortaöğretim			Mesleki ve Teknik Orta Öğretim		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
İzmir	65,04	63,72	66,44	52,02	55,86	47,94
	44,07	40,45	47,91	43,13	45,80	40,28

(MEB İstatistikleri, 2017).

Tablo 3. Ortaöğretimde Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyelerine Göre Okullaşma Oranları

Öğretim Yılı		Toplam	Erkek	Kadın
2001/02	Brüt	67,89	76,94	58,38
	Net	48,11	53,01	42,97
2002/03	Brüt	80,76	93,36	67,52
	Net	50,57	55,72	45,16
2003/04	Brüt	80,97	90,71	70,76
	Net	53,37	58,01	48,5
2004/05	Brüt	80,9	90,29	71,08
	Net	54,87	59,05	50,51
2005/06	Brüt	85,18	95,07	74,88
	Net	56,63	61,13	51,95
2006/07	Brüt	86,64	96,24	76,66
	Net	56,51	60,71	52,16
2007/08	Brüt	87,55	94,04	80,7
	Net	58,56	61,17	55,81
2008/09	Brüt	76,62	80,96	72,05
	Net	58,52	60,63	56,3
2009/10	Brüt	84,19	89,14	78,97
	Net	64,95	67,55	62,21
2010/11	Brüt	89,7	94,42	84,73
	Net	66,07	68,17	63,86
2011/12	Brüt	92,56	95,68	89,26
	Net	67,37	68,53	66,14
2012/13	Brüt	96,77	99,60	93,77
	Net	70,06	70,77	69,31
2013/14	Brüt	103,26	106,05	100,32
	Net	76,65	77,22	76,05
2014/15	Brüt	107,36	109,82	104,77
	Net	79,37	79,46	79,26
2015/16	Brüt	109,85	112,28	107,29
	Net	79,79	79,36	80,24
2016/17	Brüt	106,94	109,99	103,73
	Net	82,54	82,69	82,38

(MEB İstatistikleri, 2017).

Cinsiyet Oranları

Tablo 4’de yıllara ve eğitim kademelerine göre kız ve erkek öğrencilerin okullardaki oranlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Öğretim Yılı ve Eğitim Seviyesine Göre Cinsiyet Oranları

Öğretim Yılı	İlköğretim		Ortaöğretim	Yükseköğretim
	İlkokul	Ortaokul		
1997/'98		85,63	74,7	69,58
1998/'99		86,97	75,5	69,44
1999/'00		88,54	74,74	70,96
2000/'01		89,64	74,41	73,56
2001/'02		90,71	75,87	75,17
2002/'03		91,1	72,32	74,33
2003/'04		91,86	78,01	74,09
2004/'05		92,33	78,72	74,66
2005/'06		93,33	78,76	77,2
2006/'07		94,11	79,65	77,65
2007/'08		96,39	85,81	78,74
2008/'09		97,91	88,99	80,08
2009/'10		98,91	88,59	83,38
2010/'11		100,42	89,74	86,24
2011/'12		100,41	93,29	87,38
2012/'13	100,59	102,94	94,15	88,05
2013/'14	100,82	103,69	94,59	89,24
2014/'15	100,57	101,1	95,4	90,15
2015/'16	100,57	103,2	95,56	90,54
2016/'17	100,09	101,58	94,3	-

(MEB İstatistikleri, 2017).

Mezun Öğrenci Sayıları

Tablo 5,6 ve 7’de mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olan öğrenci sayıları ve bu öğrencilerin ortaöğretim mezunları içerisindeki oranlarına dair istatistikî bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 5. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Okul Türü ve Öğretim Yılına Göre Okul/Birim Öğretmen, Öğrenci, Mezun Olan Öğrenci Sayısı

	Okul/Birim	Öğretmen	Öğrenci	Mezun
2004/'05	3 877	74 405	1 102 394	211 323
2005/'06	4 029	82 736	1 182 637	235 219
2006/'07	4 244	84 276	1 244 499	263 726
2007/'08	4 450	84 771	1 264 870	108 235
2008/'09	4 622	88 924	1 565 264	182 450
2009/'10	4 846	94 966	1 819 448	263 416
2010/'11	5 179	104 327	2 072 487	314 448
2011/'12	5 501	113 098	2 090 220	332 154
2012/'13	6 204	135 502	2 269 651	339 270
2013/'14	7 211	161 288	2 513 887	426 866
2014/'15	5 106	175 218	2 788 117	471 885
2015/'16	5 239	184 232	2 760 140	515 465
2016/'17	5 444	195 666	2 601 638	-

(MEB İstatistikleri, 2017).

Tablo 6. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Yıllara Göre Öğretmen, Öğrenci ve Mezun Olan Öğrenci Sayıları

	Öğretmen			Öğrenci			Mezun		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
2012-									
2013	135502	76202	59300	2269651	1241481	128170	339270	181142	158128
2013-									
2014	161288	87 894	73394	2513887	1371445	1142442	426866	220938	205928
2014-									
2015	175218	93452	81766	2788117	1496275	1291 842	471885	23936	232849
2015-									
2016	184232	96292	87940	2760140	1472558	1287582	515465	258666	256799
2016-									
2017	195666	99615	96510	2601638	1410377	1191261			

Tablo 7. Yıllara Göre Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Toplam Ortaöğretim Mezunları İçindeki Oranı

	Ortaöğretim			Mesleki ve Teknik Ortaöğretim			Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mezunlarının Ortaöğretim İçindeki Oranı		
	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın
2003-2004	683350	376730	306620	232268	140537	91731	33,99	37,3	29,92
2004-2005	590834	321847	268987	211323	124659	86664	35,77	38,73	32,22
2005-2006	645328	352384	292944	235219	141751	93468	36,45	40,23	31,91
2006-2007	729535	401916	327619	263726	161958	101768	36,15	40,3	31,06
2007-2008	321741	18258	139683	108235	66528	41707	33,64	36,54	29,86
2008-2009	548894	264988	283906	182450	95637	86813	33,24	36,09	30,58
2009-2010	662894	34217	320877	263416	148233	115183	39,74	43,34	35,9
2010-2011	706512	360783	345729	314448	172514	141934	44,51	47,82	41,05
2011-2012	712702	355457	357245	332154	175510	156644	46,6	49,38	43,85
2012-2013	727792	362676	365116	339270	181142	158128	46,62	49,95	43,31
2013-2014	856809	426730	430790	426866	220938	205928	49,82	51,77	47,88
2014-2015	950168	468771	481397	471885	23936	232849	49,66	50,99	48,37
2015-2016	987634	484350	503284	515465	258666	256799	52,19	53,4	51,02

(MEB İstatistikleri, 2017).

Yükseköğretime Geçiş

Tablo 8’de Mesleki ve teknik eğitim kurumlarından mezun olan öğrencilerin üniversiteye girişlerine dair bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 8. 2016 Yılında Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde ÖSYS Okul Türü ve Öğrenim Durumuna Göre Başvuran ve Yerleşen Aday Sayısı (Sınavsız Geçiş Dahil)

	Toplam		Son sınıf düzeyinde			Mezun daha önce yerleşmemiş		
	Başvuru	Lisans	Ön Lisans	Başvuru	Lisans	Ön Lisans	Başvuru	Lisans
Ticaret Meslek Liseleri	128330	9152	41290	61992	4068	31179	25095	2 982
Teknik Liseler	85636	9932	27096	40 125	3952	20290	14038	3644
Endüstri Meslek Liseleri	204059	6243	48899	83 253	1401	34538	52199	2646
Kız Meslek Liseleri	162767	11894	39295	77 586	4149	27836	41592	5392
Sağlık Meslek Liseleri	7526 9	3803	20 379	38 713	1525	16117	14576	1200
Otelcilik Turizm Meslek Liseleri	15335	1842	4973	7134	903	3592	3077	531
Sekreter Meslek Liseleri	51	1	2	12	-	1	13	-
Ast. Haz.Ast. Sınıf O.	638	46	49	-	-	-	88	1
Diğer Meslek Liseleri	13998	1825	4337	6849	810	3287	2173	556
Diğer Meslek Lisesi Çıkışlı Toplamı	67	2	1	17	1	1	39	-
Toplamı	1109572	92371	237502	509323	42925	164636	297064	32674

(MEB İstatistikleri, 2017).

Mesleki ve teknik ortaöğretimde okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı

Tablo 9 ve 10’da mesleki eğitim kurumlarında görevli öğretmen, derslik, okul ve öğrenci sayılarına ilişkin bazı istatistikî bilgiler verilmiştir (MEB İstatistikleri, 2017).

Tablo 9. Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Eğitim kurumlarının Kademelerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı

	Okul/ Kurum	Toplam öğrenci sayısı	Toplam öğretmen sayısı	Kadrolu öğretmen sayısı	Sözleşmeli öğretmen sayısı	Derslik
Meslekî ve teknik ortaöğretim toplamı	4036	1 967 232	154 692	151 622	3 070	71 197
Meslekî ve teknik lise (resmi)	3668	1 655 143	146 003	142 933	3 070	64 320
Meslekî ve teknik lise (özel)	368	111 198	8 689	8 689	-	6 877
Mesleki açıköğretim lisesi	-	-	-	-	-	-

Tablo 10. Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarının Genel Müdürlüklere Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı

	Okul- Kurum	Erkek öğrenci	Kadın öğrenci	Toplam öğretmen	Erkek öğretmen	Kadın öğretmen	Derslik
Meslekî ve teknik ortaöğretim toplamı	4036	1 129 350	837 882	154 692	78 798	75 894	71 197
Meslekî ve teknik lise (Resmi)	3668	1 068 088	787 946	146 003	75 646	70 357	64 320
Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü	3263	920 422 711	577 134	966 70	762 64	204 61	209

(MEB İstatistikleri, 2017).

2.1.4.3.3. Mesleki ve teknik eğitimi geliştirme projesi (MEGEP)

Modül, sonunda bir işin bir parçasını temsil eden bir yeterlik kazandıran, öğrenme bütününe bir bölümünü kapsayan, öğrenme amaçlarına ve içeriklerine sahip bir öğrenme birimidir. Modüler program yaklaşımı, değişikliklere kısa sürede cevap verebilen, esnek bir yapıya sahip olması nedeniyle tercih edilmektedir. Modüler programların içerikleri modüllerden oluşmaktadır. Türkiye’de bu doğrultuda Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP) 2004-2005 eğitim ve öğretim yılından itibaren pilot okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Halen de tüm

alan ve dallarda mesleki ve teknik eğitimi geliştirme programı çerçevesinde modüler eğitim programı uygulanmaktadır.

MEGEP çerçevesinde;

- Ulusal ve uluslararası temel yeterliklere sahip meslek elemanları yetiştirmek,
- Yabancı dil bilen meslek elemanları ve bireyler yetiştirmek,
- Bir mesleğin gerektirdiği yeterlikleri kazandırmak,
- Bölgesel farklılıklar ve ihtiyaçlara cevap verecek esnek bir program yapısı oluşturmak,
- Bireylerin bireysel farklılıklarına ve kişisel özelliklerine uygun seçenekler sunan program yapısı geliştirmek,
- Öğrencilere yatay ve dikey geçiş olanakları tanıyan esnek bir program yapısı tasarlamak,
- Akademik düzeyde yeterli olan öğrencilerin yüksek öğrenime geçişlerine olanak tanımak,
- Sektör beklentilerine cevap veren meslekî bilgi ve becerilere sahip meslek elemanları yetiştirmek,
- Yaşam boyu öğrenme ilkesi doğrultusunda bireylere farklı koşullara göre seçenekler sunan programlar geliştirmek,
- Uluslararası geçerliği olan meslekî ve teknik eğitim programları geliştirmek,
- Her yaşta ve her düzeydeki bireye meslekî ve teknik eğitim olanakları sunan programlar geliştirmek,
- Bireylerin yetenekleri, ilgileri, tercihleri ve kariyer beklentilerine yönelik imkânlar tanıyan programlar geliştirmek hedeflenmiştir (MEGEP, 2016).

2.1.5. Türkiye’de Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları kendi içinde örgün ve yaygın olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Örgün mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları; kız teknik öğretim ve kız meslek liseleri, erkek teknik öğretim ve endüstri meslek liseleri, ticaret ve turizm öğretimi ve ticaret meslek liseleri, din öğretimi ve imam hatip liseleri olmak üzere dörde ayrılmıştır. Yaygın mesleki eğitim esas olarak çıraklık ve

yaygın eğitim genel müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini yürütmekle birlikte, diğer bakanlıklar ve özel kurs merkezleri tarafından da çalışmalarını yürütmektedir.

Meslek liselerine öğrenci kabulleri okul türüne, seçilecek alan ve dallara göre farklılıklar gösterebilmektedir. Öğrencilerin, okul türü ve programlar arasındaki geçişleri ile okullar arasındaki nakiller belirli şartlar altında yapılabilmektedir. Öğrencilere öğrenimlerini tamamladıkları okul türü, program, alan ve dala göre diploma düzenlenmektedir. Örgün mesleki ve teknik eğitimde 9.sınıf, Anadolu sağlık meslek liseleri dışındaki okul türlerinde ortaktır. 9. sınıfı bitiren öğrenciler alan tercihi yaparlar. Meslek lisesi ve teknik liselerin 10. sınıf öğrencileri meslek alanlarında, 11. ve 12. sınıf öğrencileri ise öğrenim gördükleri alanın tercih ettikleri dalında eğitimlerine devam ederler.

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarının türlerini tek tek açıklamadan önce bir genel başlıklarıyla göstermekte fayda vardır. Bu okullar şunlardır: (Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi, 2016).

Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi

- Anadolu Teknik Lisesi
- Anadolu Meslek Lisesi
- Teknik Lise
- Endüstri Meslek Lisesi
- Denizcilik Meslek Lisesi
- Denizcilik Anadolu Meslek Lisesi
- Tarım Meslek Lisesi
- Tarım Anadolu Meslek Lisesi
- Tapu Kadastro Meslek Lisesi

Kız Teknik ve Meslek Lisesi

- Anadolu Kız Teknik Lisesi
- Anadolu Kız Meslek Lisesi
- Kız Teknik Lisesi
- Kız Meslek Lisesi

Otelcilik Turizm Meslek Lisesi

- Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi
- Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi

Ticaret Meslek Lisesi

- Ticaret Meslek Lisesi
- Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
- Adalet Meslek Lisesi
- Anadolu İletişim Meslek Lisesi

Sağlık Meslek Lisesi

- Anadolu Sağlık Meslek Lisesi
- Sağlık Meslek Lisesi

Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi

- Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi
- Çok Programlı Lise

Lise Programı

- Meslek Lisesi Programı
- İmam Hatip Lisesi Programı

2.1.5.1. Örgün mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları

Örgün mesleki ve teknik orta öğretim kız teknik öğretim, erkek teknik öğretim, ticaret ve turizm öğretimi ve din öğretimi olarak dört başlık altında incelenmiştir.

2.1.5.1.1. Kız teknik öğretim ve kız meslek liseleri

Kız Teknik ve Meslek okulları hakkında bilgi vermeden önce Türkiye’de kız çocukların eğitimi sürecine değinmekte fayda vardır.

Türkiye’de kadının mesleki eğitimi Osmanlı döneminde sınırlı ve yetersiz kalmıştır. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte her alanda olduğu gibi kadınların eğitimi konusunda da çok önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bunun en güzel örneği 1926 yılında ilan edilen medeni kanundur. Medeni Kanun kadın ve erkek arasındaki

ayrımın yasal olarak ortadan kaldırılmasını sağlamıştır. 1927 yılında birçok okula erkek ve kız öğrenciler birlikte devam etmeye başlamış ve karma eğitime geçilmiştir (Akhun ve diğerleri, 2000). Yeni devlette kız enstitüsüne ve kadına verilen rol iş hayatına hazırlanmaktan çok daha fazlasıdır. Çocuklarını çağdaş bir şekilde yetiştiren her yönüyle modern bir ailenin oluşumunu sağlamak ve bu şekilde yeni bir ulusun oluşumuna katkıda bulunmak yeni Türk devletinde kadının en önemli sorumluluğu olarak görülmüştür. Bu sorumlulukları yerine getirmek için kız enstitüleri de kadının toplumsal etkinliklere katılımı, çocuklarını bilimsel ve çağdaş ilkelere göre yetiştirecek anne adayları, Cumhuriyet'in kadın imajını Anadolu'da temsil etme ve muhafazakâr ailelerin kız çocuklarını okutabileceği kurum görevini yüklenmiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 45).

İyi bir vatandaş ve becerikli bir ev hanımı yetiştirmek amacıyla 1927-1928 öğretim yılında Ankara'da ilkokula dayalı ve beş yıl süreli kız enstitüleri açılmıştır (Akhun ve diğerleri, 2000).

Aynı amaca yönelik olarak genç ve yetişkin kadınlar için ilk akşam sanat okulu 1928'de ve ilk terzilik okulu 1929'da İstanbul'da açılmıştır. Bu okullar Cumhuriyet döneminde açılan ilk mesleki eğitim okullarıdır. Bunlar kız çocuklarının ve kadının eğitimine verilen önemi göstermektedir (Doğan ve diğerleri, 2012: 46).

1933-1934 öğretim yılında kız enstitüsü programlarına o dönem için yeni olan moda-çiçek programları eklenmiştir. Öğrenciler ve moda-çiçek ve biçki-dikiş dallarına ayrılmışlardır (Doğan ve diğerleri, 2012: 46).

1935-1936 öğretim yılında, kız enstitülerine ortaokul mezunu kız çocuklarının da alınabilmesi için ortaokula dayalı iki yıllık "özel bölüm" açılmıştır (Akhun ve diğerleri, 2000).

Bu dönemde meydana gelen dikkat çekici gelişmelerden biri de kadınlara yönelik eğitim yapan okulların sayısındaki artıştır. Cumhuriyet'in ilk yılında sadece iki tane kız sanat okulu mevcutken bu sayı 1939'da 14'e çıkmıştır. Akşam kız sanat okullarının sayısı da 1939'da 27'ye ulaşmıştır. 1939'da Kız enstitülerine ve kız sanat akşam okullarına 9873, erkek sanat okullarına ve akşam okullarına 4058 ve ticaret liseleri ile akşam ticaret okullarına 2662 öğrenci devam etmiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 47).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında amacı iyi bir anne ve iyi bir vatandaş yetiştirmek olan kız sanat enstitüleri, değişen koşullar ve sosyo-ekonomik koşullar nedeniyle 1960'lı yıllarda yeniden revize edilmiştir. Çünkü artık kadının çalışma hayatına girmesi zorunlu olmuştur. 1964 yılından itibaren kız sanat enstitülerinin amaçları, iş hayatına eleman hazırlamak olarak değiştirilmiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 47). Böylece 1963-1964 öğretim yılından itibaren kız enstitüleri, ortaokula dayalı üç yıllık meslek okulu haline getirilmiş, iyi bir vatandaş ve iyi bir ev kadını yetiştirme amacına iyi bir meslek kadını yetiştirme amacı da eklenerek kadının iş hayatındaki yeri garanti altına alınmıştır (Akhun ve diğerleri, 2000: 17).

1974-1975 öğretim yılında kız enstitüsü adıyla anılan bu kurumlar, bu tarihten itibaren öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan bir program haline gelmiş ve kız meslek lisesi adını almışlardır (Akhun ve diğerleri, 2000: 17).

1983-1984 öğretim yılından itibaren kız meslek liselerinin yanı sıra Anadolu meslek liseleri açılmaya başlanmıştır. Endüstri ve hizmet sektörüne yabancı dil bilen ara eleman yetiştirmeyi amaçlayan bu okulların, eğitim süresi birinci yılı yabancı dil hazırlık olmak üzere dört yıl olarak belirlenmiştir (Akhun ve diğerleri, 2000: 17).

1988-1989 öğretim yılında ise beş yıl süreli eğitim veren Anadolu kız teknik liseleri açılmıştır. Amacı Anadolu meslek liseleriyle benzer olan bu okullar aynı zamanda yüksek öğretime öğrenci yetiştirmeyi de hedeflemiştir (Akhun ve diğerleri, 2000: 17).

Bu noktada yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda kız teknik ortaöğretim kurum çeşitlerine tek tek bakmakta fayda vardır.

Kız Teknik Ortaöğretim Kurum Çeşitleri

Kız Meslek Liseleri

Kız meslek liseleri, ortaokuldan sonra öğretim süresi 3 yıl olan, ortaöğretim düzeyinde eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren, genç kızların gelecekteki ev içerisindeki rollerine ve mesleğe hazırlanmalarını sağlayan eğitim kurumlarıdır. Bu liselerde çocuk gelişimi, giyim, kuaförlük, süs bitkileri, ev yönetimi, beslenme, dekoratif el sanatları, resim, nakış gibi bölümler bulunur (Alkan, Doğan ve Sezgin,

1996: 191, 192). Kız teknik ortaöğretim kurumları arasında en yaygın olan okullar kız meslek liseleridir (Akhun ve diğerleri, 2000: 17).

Çıraklık ve meslek eğitimi kanunu gereğince bu kurumlar öğrencileri işletmelerde meslek eğitimine yönlendirirken öncelikle istihdama yönelik programlardan başlamıştır. Bu uygulamayla istihdam sektörüyle olan ilişkiler güçlenmiş, öğrencilere işbaşında eğitim imkânı verilmiş ve olumlu tutum geliştirmeleri sağlanmıştır (Alkan, ve diğerleri, 1996: 191-192).

Anadolu Kız Meslek Liseleri

İlköğretime dayalı, bir yılı hazırlık olmak üzere dört yıl süreyle eğitim veren okullardır. Bazı dersler yabancı dilde yapılır. Büro yönetimi, seramik, bilgisayar, sekreterlik gibi bölümler bulunur ve öğrenciler merkezi sınav sisteminden aldıkları puanlara göre tercihte bulunarak bu programlara yerleşme hakkı kazanırlar (Akhun ve diğerleri, 2000: 17). Özellikle iş hayatının yabancı dil bilen kadın eleman ihtiyacını karşılamak üzere bir yıl süre ile yoğun bir yabancı dil eğitimi verilir (Alkan ve diğerleri, 1996: 191-192).

Kız Teknik Liseleri

Öğretim süresi ortaokul üstüne dört yıl olan, ortaöğretim düzeyinde eğitim veren, genç kızları iş hayatında teknisyenlik görevine hazırlayan eğitim kurumlarıdır. Bu okulların birinci sınıfları kız meslek liselerindeki bölümlerle aynıdır (Alkan ve diğerleri, 1996: 191-192). Aynı zamanda kız meslek liselerinin birinci sınıflarında başarılı olup, belli bir not ortalamasını tutturana öğrenciler, isterlerse ikinci sınıftan itibaren teknik liseye devam edebilmektedirler (Akhun ve diğerleri, 2000: 18).

Bu okullarda hazır giyim, grafik, kurum beslenmesi, besin kontrol ve analiz gibi teknik eğitim programları uygulanmaktadır (Alkan ve diğerleri, 1996: 193).

Anadolu Kız Teknik Liseleri

İlköğretime dayalı olan beş yıl süreli eğitim veren kurumlardır. Bir yılı hazırlık sınıfı olarak okutulan bu okullarda bazı dersler yabancı dilde yapılmaktadır ve genel kültür derslerinde genellikle fen dersleri yoğunluktadır. Tekstil-örme, tekstil-kalite kontrol, tekstil-dokuma, tekstil boya-baskı ve hazır giyim programlarında eğitim öğretim yapılmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 18).

Çok Programlı Liseler

Bu okullar 1989-1990 eğitim öğretim yılında açılmaya başlamıştır. Diğer meslek liselerinden farkı bünyesinde hem genel lise hem de bir veya daha fazla meslek lisesinin çeşitli programlarını barındırmasıdır. Örneğin kız teknik öğretim, ticaret öğretimi ve erkek teknik öğretimi programları aynı okulda bulunurlar. Daha çok ilçe merkezlerinde bulunması sebebiyle bu tarz bir program uygulandığı düşünülebilir. İlköğretime dayalı üç yıl süreli eğitim veren okullardır. Diğer meslek liseleri gibi öğrencileri hem bir mesleğe hazırlamak hem de yükseköğretime hazırlamak amacını güderler (Akhun ve diğerleri, 2000: 18).

2.1.5.1.2. Erkek teknik öğretim ve endüstri meslek liseleri

Cumhuriyetin ilk yıllarında sanat öğretimine yönelik eğitim veren kurumlar sanayi mektepleri olmuştur. Bunların da bir bölümü ilkokul düzeyinde bir bölümü de üç, dört ya da beş yıllık eğitim vermişlerdir. 1929 yılında ise ilkokula dayalı ilk iki yıl hazırlık, üç yılı ise teknik olmak üzere beş yıl eğitim veren kurumlara dönüşmüşlerdir. 1940'larda yapılan düzenlemelerle bu okulların ilk kısımları üç yıllık orta sanat okulu, ikinci kısımları iki yıllık sanat enstitüsü olarak yeniden düzenlenmiştir. Daha sonra orta sanat okulları 1960 yılında meslek okulu niteliğinden çıkarılmış ve genel ortaokul programı uygulanmaya başlamıştır. 1966 yılında sanat enstitüleri yeniden düzenlenmiş ortaokula dayalı olup, öğrenim süreleri üç yıla çıkarılmıştır (Akhun ve diğerleri, 2000: 20).

1973 yılında çıkarılan 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile sanat enstitüleri endüstri meslek liselerine dönüştürülmüştür. Bu okullar bugünkü endüstri meslek liselerinin temelini oluşturmuştur. Endüstri meslek liseleri öğretim süreleri üç yıl olan, ilköğretim üzerine devam edilen, amacı öğrencileri bir mesleğe hazırlamanın yanı sıra yükseköğretime de hazırlamak olan eğitim kurumlarıdır. Endüstri meslek liselerinde elektronik, grafik, dizgi, kalıp, motor, plastik gibi programlar uygulanmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 20).

Bu noktada yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda erkek teknik ortaöğretim kurum çeşitlerine tek tek bakmakta fayda vardır.

Erkek Teknik Ortaöğretim Kurum Çeşitleri

Anadolu Meslek Liseleri

1982-1983 öğretim yılında açılmışlardır. İlköğretime dayalı, hazırlık sınıfı dâhil dört yıl süren bir eğitim programı vardır. Okulun amacı öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlamaktır. Bazı dersler yabancı dil ağırlıklıdır. Öğrencilerini merkezi seçme sınavıyla alan bu okullarda dokuma, gemi makineleri, telekomünikasyon, tekstil gibi bölümler bulunmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 20).

Teknik Liseler

İlköğretime dayalı olarak 4 yıllık mesleki eğitim veren liselerdir. Endüstri meslek liselerinin birinci sınıfında belli bir başarı gösteren öğrenciler teknik liselere geçiş yapabilirler. Okulun amacı öğrencileri mesleğe ve yükseköğretime hazırlamaktır. Bilgisayar, dokuma, iplik, mikro teknik gibi bölümleri bulunmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 20).

Anadolu Teknik Liseleri

1983-1984 yılında öğretime başlayan bu okullar, ilköğretime dayalı ve bir yılı yabancı dil hazırlık olmak üzere 5 yıl süreli eğitim veren kurumlardır. Fen dersleri ile endüstriyel teknik alan dersleri ağırlıklı olarak okutulan bu liselerde amaç, endüstri sektörü için yabancı dil bilen ara eleman yetiştirmektir. Bilgisayar, elektrik, gazetecilik, radyo-televizyon gibi programlar bulunmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 20).

Çok Programlı Liseler

İlköğretime dayalı üç yıl süreyle eğitim veren kurumlardır. Erkek teknik öğretim genel müdürlüğüne bağlı olarak eğitim öğretim faaliyetlerini yürüten bu okullarda; genel lise, yabancı dil ağırlıklı lise, elektrik, motor, giyim, resim, muhasebe gibi farklı tür ve içerikteki bölümler bulunmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 21).

2.1.5.1.3. Ticaret ve turizm öğretimi ve ticaret meslek liseleri

Cumhuriyetin ilk yıllarında İktisat Vekâletine bağlı olan bu okullar, 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmış ve öğretim süreleri ilkokula dayalı olarak dört

yıla çıkarılmıştır. 1933 yılında iki yıllık ticaret liseleri açılmış, 1941 yılında ise orta ticaret okulları 3 yıla indirilirken, ticaret liselerinin süresi 3 yıla çıkarılmıştır 1963-1993 yılları arasında Ticaret Meslek Liselerinin programları teknolojik gelişmelere ve sektörün ihtiyacına göre revize edilmiş, yeni bölümler eklenmiştir. Günümüzde muhasebe, bankacılık, sigortacılık, kooperatifçilik, dış ticaret, büro hizmetleri, emlak komisyonculuğu ve borsa hizmetleri gibi bölümlerle eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir (Akhun ve diğerleri, 2000: 22).

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda Ticaret ve Turizm Öğretimi kurum çeşitlerine tek tek bakmakta fayda vardır.

Ticaret ve Turizm Öğretimi Kurum Çeşitleri

Anadolu Ticaret Meslek Lisesi

Birinci yılı hazırlık olmak üzere 4 yıl süreyle eğitim veren bu kurumlarda, derslerin bir bölümü yabancı dille yapılmaktadır. Zaten amaç yabancı dil bilen meslek elemanı yetiştirmektir. Öğrenciler ikinci sınıftan itibaren dış ticaret, bilgi işlem ve turizm olmak üzere dal seçiminde bulunurlar (Akhun ve diğerleri, 2000: 22).

Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi

Bu okullarda da öğretim süresi hazırlık sınıfı dâhil 4 yıldır. Bazı derslerin eğitimi yabancı dille yapılmaktadır. Amaç, turizm sektörünün yabancı dil bilen meslek elemanı ihtiyacını karşılamaktır. Öğrenciler ikinci sınıftan itibaren resepsiyon, servis, kat hizmetleri, seyahat acenteciliği, mutfak gibi dallara ayrılırlar. Bu okullardaki öğrenciler diğer meslek liselerinden farklı olarak işletmelerdeki meslek eğitimlerini, turizmin yoğun olarak talep görmeye başladığı Nisan-Eylül dönemlerinde, okullardaki eğitimlerini ise Ekim-Mart dönemlerinde gerçekleştirmektedirler. Ticaret ve Turizm öğretimine yönelik diğer okullar; akşam ticaret meslek liseleri, Anadolu mahalli idareler meslek liseleri, Anadolu dış ticaret meslek liseleri, Anadolu sekreterlik meslek liseleri, Anadolu aşçılık meslek liseleridir (Akhun ve diğerleri, 2000: 22).

2.1.5.1.4. Din öğretimi ve imam hatip liseleri

3 Mart 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat kanunuyla birlikte medreseler kapatılmış ve yerine imam ve hatip yetiştirmek üzere İmam Hatip Mektepleri açılmıştır. Sayıları önce 29 olan bu okullardaki öğrenci sayısı gittikçe azalmış, 1931-1932 öğretim yılında öğrenci yokluğundan dolayı kapatılmıştır. 1951 yılında yeniden İmam Hatip Okulları açılmaya başlanmış ve sayıları zamanla 19'a kadar çıkmıştır (Akyüz, 2010).

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 32. Maddesine göre İmam-Hatip Liseleri şu şekilde tanımlanmıştır. "İmam-Hatip liseleri, imamlık, hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı'nca açılan ortaöğretim sistemi içinde, hem mesleğe hem yüksek öğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumlarıdır" (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1982).

Haziran 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu ile birlikte İmam Hatip Okulları lise adını almışlardır (Akyüz, 2010). İmam - Hatip liselerinin müfredatı incelendiğinde din derslerinin oranı % 43.9 olarak belirlenmiştir. Diğer kısmını ise kültür dersleri oluşturmaktadır. İmam Hatip liseleri ilköğretime dayalı olarak 4 yıl süreyle eğitim veren kurumlardır. Bu okullar da kendi içerisinde Anadolu İmam Hatip liseleri ve İmam hatip liseleri olarak ayrılmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 23).

2.1.5.2. Yaygın mesleki ve teknik ortaöğretim

21 Mayıs 2010 Tarih ve 27587 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliğine göre;

Yaygın eğitim: "Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedен ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümüdür" şeklinde tanımlanmaktadır.

Yaygın mesleki ve teknik ortaöğretim çalışmaları bu bölümde üç başlık altında incelenecektir. Bunlar; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlar, diğer bakanlıklar ve özel kurslardır.

2.1.5.2.1. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlar

Milli Eğitim Bakanlığı düzeyinde yaygın eğitim hizmetleri Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü ve METGE kapsamında yapılan çalışmalarla yürütülmektedir. Ayrıca pratik kız sanat okulları ve olgunlaşma enstitüleri de MEB'e bağlı kurumlar arasında yer almaktadır.

Kız Teknik Öğretim Okulları

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen METGE (Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme) Projesi 1993 tarihinde başlamıştır. Projenin genel amacı, kız teknik öğretime bağlı olan mesleki ve teknik eğitim kurumlarını çevreleri ve endüstri ile ilişkilendirerek çağdaş bir yapı ve anlayışa kavuşturmadır. Projenin alt amaçları ise şu şekilde sıralanabilir (Akhun ve diğerleri, 2000: 24):

- Çevredeki kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde çalışmak,
- Bölgenin ihtiyaçlarını dikkate alarak program geliştirmek,
- Öğretim sistemini planlarken yerel ihtiyaçları da göz önünde bulundurmak,
- Gelişen teknolojik imkânlardan eğitim içerisinde yararlanmak,
- Standart bir meslek öğretimi gerçekleştirmek,
- Yardımcı kaynak materyaller hazırlamak,
- Öğrencileri çevredeki iş olanakları hakkında bilinçlendirmek,
- Yapılan ürünlerin satarak ekonomik katkı sağlamak,
- Okulların kapasitelerini ve donanımlarını artırmaktır.

Başlangıçta Bursa, Erzurum, Eskişehir, İçel, İzmir, Malatya ve Trabzon kız meslek liseleri olmak üzere 7 ilde 7 okulda uygulanmaya başlanan bu proje günümüzde birçok ilde ve birçok okulda uygulanmaktadır (Akhun ve diğerleri, 2000: 24).

Kısacası METGE projesiyle okul-çevre ilişkileri bir bütün olarak ele alınarak, mesleki eğitim programlarının iş yerlerindeki uygulamalarla tutarlılığı sağlanmış ve öğrenciler okulda öğrendikleri kuramsal bilgilerle uygulamalı eğitimi birleştirme

imkânı bulmuşlardır. Bunu yaparken de bölgenin ve sektörün ihtiyaçları göz önünde tutulmuş ve sektörle işbirliği içerisinde çalışılmıştır. Böylece mezunların okul bittikten sonra istihdamının önü açılmıştır.

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü

Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı Çıraklık Eğitim Merkezleri ve Halk eğitim merkezleri tarafından yaygın eğitim hizmetleri yerine getirilmektedir. Çıraklık eğitim merkezleri genellikle erkek öğrencilere dönük eğitim programları uyguladığı için burada çok fazla yer verilmemiştir (Akhun ve diğerleri, 2000: 25).

Halk eğitim merkezleri ise, Türkiye'de en fazla tercih edilen ve çok sayıda hizmet veren, yetişkinlere yönelik eğitim kurumlarıdır. Bu merkezlerin amacı; herhangi bir mesleği olmayan yetişkinlere meslek kursları düzenlemek, meslek sahibi olanların mesleklerinde ilerlemelerine katkıda bulunmak ve çeşitli kültürel faaliyetlerde bulunmalarını sağlamaktır. Özellikle bireylerin meslek sahibi olmalarına katkıda bulunarak ülke ekonomisinde de önemli rol oynar. Ayrıca okuma-yazma bilmeyen yetişkinlere okuma-yazma öğretimi kursların en temel amaçlarından biridir (Akhun ve diğerleri, 2000: 25).

Halk eğitim merkezlerinde çok sayıda kurs açılmaktadır. Bunlar; okuma-yazma, İngilizce gibi temel akademik kurslardan halk oyunları, dans, drama gibi kurslara, el becerisi gerektiren resim, nakış, dikiş, boyama gibi kurslardan, bilgisayar, web tasarımı gibi teknik kurslara, çalgı aleti çalma gibi aktivitelerden, aşçılık gibi birçok alana kadar çeşitlilik göstermektedir. Bu merkezlerde açılan kurslardan biri de çocuk bakımı ya da bakıcılık kurslarıdır. Bu kursu bitirenler bakıcı olarak çalışabilmekte ya da öğrendikleri bilgileri kendi çocuklarını yetiştirirken kullanabilmektedir. Kurslar halk eğitim merkezlerinde kadrosu bulunan çocuk gelişimi öğretmenleri tarafından verilmektedir. Her ne kadar halk eğitim merkezlerindeki kurslar ev kadınlarının kendilerini geliştirmeye ya da meslek edinmelerine yönelik gibi görünse de aslında günümüzde erkeklere yönelik de birçok bölüm bulunmakta ve erkek kursiyerler tarafından tercih edilmektedir. Böylece meslekler arasındaki cinsiyet farkı da ortadan kalkmaya başlamıştır (Akhun ve diğerleri, 2000: 25).

Günümüzde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde halk eğitim merkezlerinde açılan yaygın eğitim programları şunlardır: 0-3 Yaş Çocuk Etkinlikleri, 0-36 Aylık

Gelişimsel Risk Altındaki Çocuklar Aile Destek, 3-6 Yaş Çocuk Etkinlikleri, 37-72 Ay (3-6 Yaş) Oyun Odası, 4-6 Yaş Çocuk Eğitimi ve Etkinlikleri, Aile Eğitimi 0-18 Yaş Kurs Programı (ASPB ve Adalet Bakanlığının Eğitici Eğitimleri için), Aile Eğitimi Kurs Programı 0-3 Yaş, Aile Eğitimi Kurs Programı 12-18 Yaş, Aile Eğitimi Kurs Programı 3-6 Yaş, Aile Eğitimi Kurs Programı 7-11 Yaş, Aile Gelişim Kurs Programı 3-6 Yaş, Baba Destek Eğitimi Kurs Programı 3-6 Yaş, Baba Destek Eğitimi Kurs Programı 7-11 Yaş, Bilinçli Hamilelik ve Bebek Bakımı, Çocuk Bakım Elemanı, Eğitimde Oyun Etkinlikleri, Erken Çocukluk Eğitimi Elemanı, Evde Çocuk Bakımı, Okuryazar Olamayan Anne Destek Eğitimi Kurs Programı 3-6 Yaş (Temel ADP), Özel Eğitim Elemanı, Özel Eğitim Gerektiren Bireyler Aile Destek Programıdır (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (HBOGM), 2017).

Pratik kız sanat okulları

Genç kız ve kadınların, eğitim seviyesi, yaş, sosyo-ekonomik düzey yönünden farklı olsalar dahi, kısa süreli kurslar aracılığıyla aile ve toplum içindeki rollerini yerine getirecek şekilde yetiştirmeyi hedefleyen yaygın eğitim kurumlarıdır. Pratik kız sanat okullarında okuma-yazma gibi kursların yanı sıra ev ekonomisi meslek kursları da açılmaktadır. Kursun süresi ve kapsamı ihtiyaçlar doğrultusunda değişiklik göstermektedir (Alkan ve diğerleri, 1996).

Olgunlaşma enstitüleri

Yaygın eğitim düzeyinde hizmet veren bu kurumların amacı, temel mesleki yeterlilikleri kazanmış yetişkinlere alanlarında uzmanlık eğitimi vermek ve Türk geleneksel el sanatları ile giysileri üzerinde incelemelerde bulunmak, bu ürünleri üretmek ve yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalarla bu ürünleri tanıtmaktır. Bu enstitülerde üretim faaliyetleri yapılması eğitimin en önemli kısmını oluşturur. Özellikle hazır giyim sektöründe sipariş üzerine üretim de yapılarak nitelikli iş gücü ihtiyacı karşılanmış olur (Alkan ve diğerleri, 1996).

2.1.5.2.2. Diğer bakanlıklara bağlı kurumlar

Bu kapsamda kadınların eğitimi açısından özellikle önem taşıyan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Tarım Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı ele alınmıştır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı: İş ve İşçi Bulma Kurumu

İş ve işçi bulma kurumunun temel görevi iş arayanların özelliklerine uygun işlerde istihdam edilmesinin yanı sıra, iş gücü piyasasındaki arz talep dengesizliğini gidermek için mesleki eğitimin etkili bir araç olarak kullanılmasını sağlamaktır. Bu kapsamda ise 1998 yılından beri “İstihdamı Geliştirme ve İşsizlikle Mücadele” projesi çerçevesinde işsizlere meslek kazandırmaya ağırlık verilmektedir. Bunu gerçekleştirmek için kamu kurumları ve özel kurumlar aracılığıyla istihdam sektöründeki kuruluşların da ortak katılımıyla yürütülen İş Gücü Yetiştirme kursları açılmıştır. Bu kursların amacı iş sektörünün ihtiyacı olan nitelikli insan gücünün yetişmesini ve bu yolla işsizliğin önlenmesini sağlamaktır. Diğer kurslardan farkı ise kursların işyerleriyle ortaklaşa yürüttükleri bir program uygulamaları ve bu yolla istihdamı geliştirmeleridir (Akhun ve diğerleri, 2000: 26).

Tarım Bakanlığı

Tarım Bakanlığı genel olarak kırsal kesime yönelik faaliyetlerde bulunur. Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü tarafından, eğitim merkezleri ve gezici köy kurslarıyla kırsal alanda yaşayanlara iş ve ek gelir olanağı sağlayan el sanatları eğitimleri düzenlenmektedir. Eğitim merkezlerinde; halıcılık, kilimcilik, ağaç işleri gibi konularda ve genellikle 14-18 yaş grubundaki gençlere kurslar düzenlenmektedir. Gezici köy kurslarıysa köylerde açılan ve daha çok yetişkin kadınların eğitilmelerini amaçlayan kurslardır. Bunun yanı sıra Tarım Reformu Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen kurslar da bulunmaktadır. Bu kurslar kadınlara yönelik beceri kazandırma kursları, çiftçi eğitimi kursları ve sulama ustası yetiştirme kurslarıdır (Akhun ve diğerleri, 2000: 27).

Turizm Bakanlığı

Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü, turizm sektörünün ihtiyacı olan ara eleman gücünü yetiştirmek ve turizm sektöründe çalışmakta olan personelin gelişimini sağlamak amacıyla çeşitli kurslar düzenlemektedir. Bu kurslar Turizm Eğitim Merkezleri tarafından düzenlenmektedir. Yedi ay süren bu kurslarda ön büro, yiyecek ve içecek servisi, yiyecek üretimi ve kat hizmetleri konularında eğitimler verilmektedir (Akhun ve diğerleri, 2000: 27).

2.1.5.2.3. Özel kurs merkezleri

Bu merkezler öncelikle meslek kazandırmaya yönelik olarak hizmet vermekle birlikte, yetişkinlerin boş zamanlarını değerlendirme, kendilerini geliştirme, çeşitli sınavlara hazırlık ve sürücülük gibi pek çok amaca hizmet etmektedirler (Akhun ve diğerleri, 2000: 27).

Bu kurslarda çok sayıda program uygulanmakla birlikte, günümüzde iş sektörünün ihtiyacı olan alanlarda özellikle eğitimler düzenledikleri görülmektedir. Hatta bazı kurslar sonrasında iş garantisi de bulunmaktadır. Buna örnek olarak özel güvenlik kursları verilebilir.

2.1.6. Okul-Sanayi İşbirliği

Mesleki ve teknik eğitimin en önemli amacı bireye iş piyasası için geçerliliği olan bir işe yerleşmesini, bu işte ilerleyebilmesini ve bu iş için gerekli olan temel becerileri kazandırmayı sağlamaktır. Bireye iş için gerekli becerileri kazandırabilmek için iyi bir eğitim programı yapılmış olmalıdır. Mesleki ve teknik eğitim kurumları özellikle teorik olarak okullarda öğrenilen bilgileri iş ortamında sanayi ve ilgili kuruluşlarla işbirliği içerisinde uygulama imkânı sunarak bu amacı gerçekleştirmeyi hedeflemektedirler (Sezgin, 2009).

Endüstrinin ülkemizdeki gelişimiyle beraber, okulların endüstri sektörüyle işbirliği içerisinde hareket etmesi kaçınılmaz bir sonuç olmuştur. Önceleri mesleki eğitimde endüstriye çok fazla ihtiyaç duyulmamış, çünkü endüstri sektörünün eksikliği devlet bütçesi tarafından finanse edilerek doldurulmuşsa da bu durum aynı zamanda okulların çevreyle olan ilişkilerinin zayıflamasına ve okulların sektörün ihtiyaçlarına

cevap verememesine neden olmuştur. Ayrıca o yıllarda yeteri kadar endüstri kuruluşu bulunmayışı da bu durumun oluşmasında etkili olmuştur. Bu nedenle o dönemde mesleki ve teknik eğitimin amacı toplumun endüstriyel yönde gelişmesine katkı sağlayacak eleman yetiştirmek olmuştur. Zamanla teknoloji gelişmiş, endüstri kuruluşları gelişime ayak uydurmuşlar ve mesleki ve teknik eğitim kurumlarının da endüstri kurumlarından öğrenebileceği pek çok şey olmaya başlamıştır. Bu da okul-sanayi işbirliğini gerekli hale getirmiştir (Alkan ve diğerleri, 1996).

Kısacası bireyler, bugün bir mesleğin gerektirdiği beceriyi öğrenseler bile teknoloji çok hızlı bir şekilde gelişmektedir ve bugünün gençleri meslek yaşamları boyunca bugün var olmayan yeni teknolojilerle karşı karşıya gelecektir. Burada amaç öğrencilere bir beceriyi öğretmenin yanı sıra değişen teknoloji ve gelişmeler doğrultusunda onu güncelleyebilecek beceriyi de kazandırmaktadır. Bu da mesleki eğitimde okullar ile işletmeler arasındaki işbirliğini kaçınılmaz hale getirmiştir (Doğan ve diğerleri, 1997).

2.1.6.1. Okul-sanayi işbirliğine dayalı eğitimin tanımı

Okul-sanayi işbirliğine dayalı bu modele; kooperatif eğitim, ikili sistem, kubaşık eğitim, sandviç eğitim, işletmelerde meslek eğitimi gibi çeşitli isimler verilmektedir. Fakat kooperatif eğitim ve kubaşık eğitim kavramları pek yaygın bir kullanıma sahip değildir. “3308” sayılı kanunda “İşletmelerde Meslek Eğitimi” kavramı kullanılmaktadır. İşletmelerde meslek eğitimi terimiye sadece işletme ve meslek lisesi işbirliğini içermektedir, çıraklık eğitimini kapsamamaktadır. İşbirliğine dayalı eğitim modeli ise hem çıraklık eğitimini hem de meslek eğitimini kapsamaktadır. Fakat bu çalışmada okul-sanayi işbirliği dendiğinde işletmelerde meslek eğitimi uygulaması kastedilmektedir. İşbirliğine dayalı eğitim modeli; öğrenciyi genel eğitim ve mesleki eğitim yönünden daha önce planlanmış hedefler doğrultusunda yetiştirmek amacıyla, okul, sanayi, öğrenci, veli, işletme gibi grupların karşılıklı işbirliğine dayalı olarak düzenlenmiş bir eğitim programıdır (Gürol, 1997: 33).

2.1.6.2. Okul-sanayi işbirliğine dayalı eğitimin amacı

Alkan'a (1987) göre işbirliğinin en temel amacı, öğrencilerin öğrenimlerini tamamlarken, bir taraftan da bir meslek alanına hazırlanmalarını sağlamaktır (Alkan, 1987; akt. Gürol, 1997).

Gürol (1997: 34) bu amaçları şu şekilde sıralamaktadır:

- Okulda teorik olarak öğrenilen bilgileri, gerçek çalışma ortamlarında pratik yapma imkânı sağlayarak; kuramsal eğitimle uygulamalı eğitimi birleştirmek, yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân tanımak.
- Mesleğe ilişkin genel bilgileri ve becerileri kazandırmak, öğrencide istendik davranışlar geliştirmeye imkân sağlamak.
- Okul ve işyeri arasında gerekli olan koordinasyon olanaklarını sağlamak.
- Örgün mesleki ve teknik eğitim hizmetlerini özel sektörde iş olanakları oluşturarak desteklemek.
- Maddi imkânsızlıklar sebebiyle eğitim öğretime devam edemeyen öğrencilere ekonomik imkânlar sağlamak.
- Öğrencilerin okuldan mezun olduktan sonra iş hayatına geçişlerinde uyum sağlamalarını kolaylaştırmak.
- İş ve meslek alanlarında ihtiyaç duyulan mesleklere öğrenci yetişmesini sağlamak.
- Mesleki eğitim veren kurumların eğitim kapsamalarını genişletmek, olarak sıralanabilir.

2.1.6.3. Okul-sanayi işbirliğine dayalı eğitimin yararları

İşletmelerde meslek eğitimi kapsamında öğrencilerin işletmelerde yapmış oldukları çalışmalar ve uygulamaların hem öğrenci hem okul hem işletme hem de topluma çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bu faydalar şu şekilde sıralanabilir (Doğan ve diğerleri, 1997: 55-56; Gürol, 1997: 35).

2.1.6.3.1. Öğrenciye yararları

- Toplumda var olan imkânlardan ve kaynaklardan yararlanmayı sağlar.
- Çalıştığı işte süreklilik sağlar.

- Yaptığı için sonucunu iş ortamında kullanılabilir halde görmesini sağlar.
- Mezun olduktan sonra çalışma hayatına geçişteki uyum süresini kısaltır.
- Hem öğrenir hem de maddi gelir elde eder.
- Kuramsal bilgilerini uygulamaya dönüştürme imkânı bularak mesleki becerilerini geliştirir.
- Mezun olduktan sonra iş bulma imkânı artar.
- Kendine güveni artar ve sorumluluk duygusunu geliştirir.
- İşbirliği halinde bir ekiple beraber çalışma becerisini geliştirir.
- İş güvenliği ile ilgili kuralları iş ortamında çalışarak öğrenme imkânı bulur.
- İşçilerin sosyal güvenlik haklarını, işçi-işveren ilişkilerini, ücret, izin ve diğer haklarını öğrenme imkânı bulur.
- Endüstrideki ilerlemeleri, yeni teknolojileri ve gelişmeleri yakından görme olanağı bulur (Doğan ve diğerleri, 1997: 55-56; Gürol, 1997: 35).

2.1.6.3.2. Mesleki eğitim kurumuna (okula) yararları

- Eğitim masraflarının azalmasını sağlar.
- Okuldaki mesleki eğitimin daha verimli geçmesini sağlar.
- Sanayi ve endüstrideki teknolojik yenilikleri yakından takip ederek eğitim programlarını günceller.
- Eğitim programlarını içinde bulunulan çağın ve iş alanının ihtiyaçları doğrultusunda revize eder.
- Endüstrideki araç, gereç ve insan gücünden yararlanarak meslek dallarının sayısını artırır ve kalitesini geliştirir.
- Öğrencilerin belli günlerde okula, belli günlerde staja gitmesi sebebiyle okuldaki sınıf ve laboratuvarları daha çok öğrencinin kullanması sağlanmış olur
- Okulu terk eden öğrenci sayısı azalır.
- Temrin malzemelerinden tasarruf sağlanır.
- İşletmeler ve çevre daha iyi ilişkiler kurar.
- Öğretimin çeşitlenmesini ve kapasitenin artmasını sağlar.
- Eğitim kurumları ve endüstri arasında devamlılık sağlayan bir ilişki kurulması sağlanır.

- Bireysel öğretim imkânlarını artırır (Doğan ve diğerleri, 1997; Gürol, 1997).

2.1.6.3.3. Sanayiye (istihdam sektörüne) yararları

- Okulda tam olarak üretime katılmayan işgücünden yararlanma imkânı sunar.
- Yaptığı eğitim için destek sağlar.
- Halkla ilişkilerini geliştirir.
- İşletme işe alacağı personeli önceden deneme imkânı bulur. Performansını göz önüne alarak işe alacağı personeli belirler.
- Sürekli eleman değişikliğinin önüne geçilmiş olur.
- Okul, yöneticiler, koordinatör öğretmenler ve işletme arasındaki işbirliği artar.
- Sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikte eleman yetiştirmek için eğitim programları geliştirilir (Doğan ve diğerleri, 1997; Gürol, 1997).

2.1.6.3.4. Çevreye (topluma) yararları

- Gençleri daha üretici vatandaşlar olarak yetiştirir.
- Gençlerin yerel ihtiyaçları tanınmasını ve kendi bölgelerinde kalmasını sağlar.
- Yetişmiş insan gücü ile bölgenin ekonomik gelişmesi sağlanır.
- Örgün ve yaygın eğitimin bütünlük içerisinde olmasını sağlar.
- Ekonomik anlamda kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayabilen bireyler yetiştirilir.
- Deneyimli ve beceri sahibi insan gücü potansiyeli artar.
- Gençlere toplumda sosyal anlamda yer edinebilmesine yardımcı olur. İşsiz olan gençlerin iş ve meslek sahibi olmalarını sağlayarak onları tüketici olmaktan çıkarıp üretici konumuna getirir.
- Toplumdaki gençlerin iş ve meslek sahibi olabilmesi, hayata hazırlanabilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlarla gerekli olan işbirliğini yapar (Gürol, 1997: 36).

2.1.6.4. Okul-sanayi ilişkilerinin tarihsel gelişimi

Okul-sanayi ilişkilerini tarihsel süreçte incelediğimizde Cumhuriyet öncesi dönemde okul sanayi ilişkileri ve Cumhuriyet döneminde okul sanayi ilişkileri olarak iki grupta incelemek mümkündür. Aşağıda ayrıntılı olarak bu süreçler ele alınacaktır.

2.1.6.4.1. Cumhuriyet öncesi dönemde okul sanayi ilişkileri

Cumhuriyet öncesi dönemde işbirliği yapılan ilk teşkilatın ahilik sistemi olduğu bilinmektedir. Ahi teşkilatı Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinden sonra kurulmuştur. Esnaf ve sanatkârların katılımıyla oluşmuş olup, üyelerinin birbirlerini ekonomik, toplumsal ve kültürel açıdan desteklemeleri esasına göre hareket etmişlerdir. Ahi birliklerinde meslek dallarına göre bir teşkilatlanma söz konusu olup, isteyenler üye olabilirken isteyenlere de üyelikten çıkma hakkı tanınmıştır. Ahiler dayanışmacı bir kişiliğe sahip olup, toplumun tüm bireyleri ve devlet arasında olumlu ilişkiler geliştirmişlerdir (Gürol, 1997).

Ahilikte gençlerin yamaklık, çıraklıktan alınıp atölyede tezgâh başında mesleki bilgi ve beceriler yönünden geliştirilip, zaviyelerde askeri eğitim görmeleri sağlanmıştır. Ahilik eğitimi iki aşamadan oluşmaktadır. Bunlar işbaşında eğitim ve iş dışında yapılan eğitimidir. İşbaşında eğitim kalfalar, ustalar kontrolünde gerçekleştirilirken iş dışı eğitim toplumsal ağırlıklı olarak yapılmaktadır. Bu sisteme öğrenciler önce yamak olarak 10-11 yaşlarında girmektedirler. İlk olarak okuma yazma eğitimi alıp iki yıl sonra törenle çıraklığa geçerler. Bu aşamada 1001 gün süren bir mesleki eğitimden sonra sınavla kalfalığa yükselmektedirler. Üç yıl süren kalfalığın ardından ise yine sınavla ve özel bir törenle usta olabilirler (Gürol, 1997).

Osmanlı imparatorluğu döneminde mesleki ve teknik eğitim kurumları bölgelerin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde kurulmuştur. Bu okulların yönetim, donanım, öğretmen ve finans ihtiyaçları yerel olanaklarla karşılanmış ve haliyle mesleki eğitim kurumları iş hayatı ile iç içe olmuştur (Doğan ve diğerleri, 1997: 25).

O dönemde mesleki ve teknik eğitim atölye öğretmenleri sanayi tecrübesi de olan öğretmenler arasından seçilmiştir. Bu öğretmenler iş yerlerini, çalışma koşullarını ve iş yerlerinin beklentilerini çok iyi bildikleri için okul ve işyerleri arasında olumlu ilişkiler geliştirilmesini sağlamışlardır. Bu okulların eğitim programları da mesleklerin gerektirdiği özellikler ve çevrenin ihtiyaçlarına uygun biçimde

geliştirilmiştir. Bunun yanı sıra mesleki ve teknik eğitim okullarının finansal desteği yöresel kaynaklarla sağlanmıştır. Bu durum ise mesleki ve teknik okulların yerel ihtiyaçlara duyarlı olmasını sağlamıştır (Doğan ve diğerleri, 1997: 26).

Tüm bu olumlu gelişmelerin yanı sıra o dönemde mesleki ve teknik eğitimin sıkıntıları da bulunmaktadır. Bu dönemde mesleki eğitim genel eğitimin dışında düşünülmüş, devlet üst düzeyde bir mesleki eğitim politikası geliştirmemiş, finansal ihtiyaçlar yerel kaynaklarla karşılanmış, okullar sadece yerel ihtiyaçlara göre kurulmuş, ortak bir standart oluşturulamamıştır (Gürol, 1997: 61). Kısacası mesleki ve teknik eğitim kurumları diğer eğitim kurumlarıyla gerekli olan iletişimi kuramamış ve bu okulların programları kendi içlerinde bir bütünlük sağlayamamıştır. (Doğan ve diğerleri, 1997: 25).

2.1.6.4.2. Cumhuriyet döneminde okul-sanayi ilişkileri

Bu dönemde okul-sanayi ilişkilerinin güçlendirilmesi, mesleki ve teknik eğitim kurumları arasında program, öğretmen, öğrenciler anlamında bir bütünlük sağlanması ve mesleki teknik eğitimle genel eğitimin bir bütün olduğu anlayışının yerleştirilmesi çabaları görülmektedir. Özellikle okul ve çevre ilişkileri üzerinde durulmuş, bölgelerin eğitim ihtiyaçları göz önünde bulundurulmuştur (Doğan ve diğerleri, 1997: 25). Cumhuriyet döneminde mesleki ve teknik eğitim kurumlarının genel amaçları; vatan savunması için ihtiyaç duyulan teknik personeli yetiştirmek, iş yaşamının ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve mesleki ve teknik eğitim kurumları ile çevreye yeni teknolojileri götürmek olarak sıralanabilir (Gürol, 1997: 63).

1923 tarihinde Ankara’da toplanan “Birinci Heyet-i İlmiye” ilkokul sonrası öğretim programlarını tartışmış ve mesleki ve teknik eğitimin sorunlarına değinmiştir. 1925’te Ankara’da toplanan “Üçüncü Heyet-i İlmiye”, meslek okullarının belirli merkezlerde toplanması gerektiğini söylemiştir. 1926 yılında on yıllık hazırlanan “Maarif Teşkilatı Hakkında Layiha” da; okul ile hayat arasındaki Çin Seddinin kaldırılması, tarımın yapıldığı bölgelerde çiftlik okulları kurulması, ders konularının çevre ile bir bütün içerisinde ele alınması, üreticilerin de eğitilmesi, gerçek anlamda iş okullarının kurulması, okulların çevrenin koşullarına ve ihtiyacına göre düzenlenmesi, sanat okullarının açılması ve genel eğitim ile meslek eğitiminin bir

bütün olarak değerlendirilmesi gibi görüşlere yer verilmiştir (Doğan ve diğerleri, 1997: 27).

Yabancı uzmanların eğitimle ilgili görüşlerini sunduğu raporların yanı sıra İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi İsmail Hakkı Baltacıoğlu, 1927 yılında “Türkiye Meslek Mekteplerinin Islahı ve Tesisi Hakkında Rapor” isimli bir çalışma hazırlamıştır ve Milli Eğitim Bakanlığı’na sunmuştur. Bu raporda aşağıdaki görüşlere yer vermiştir (Doğan ve diğerleri, 1997).

- Genel eğitim okullarının meslek okullarına göre daha önce gelişmeye başlaması, bu yönde çalışma yapan uzmanlarda iki kurum türünü ayrı değerlendirememeye yol açmıştır. Bu kişiler meslek okullarını ilkokul veya lise gibi görmektedirler. Meslek okulu denince de akıllarına tek gelen şey atölyedir. Bilim adamları bir ilkokul, bir ortaokul açar gibi tarım, ticaret ve sanat okulu açılabilir düşüncesine sahiptirler. Oysa meslek okulunun bu demek olmadığı vurgulanmıştır.
- Meslek okullarında gençlerin hem küçük sanayinin hem de endüstrinin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yetiştirilmesi gerekliliğinden de bahsedilmiştir.
- Meslek okullarını geliştirmek için Türk ve yabancı bilim adamlarından görüşler alındığı, bunun olumlu sonuçlar verdiği fakat yine de çok fazla ilerleme kaydedilemediği belirtilmiştir.
- Mesleki eğitimin kendisine yabancı öğelerden ayrılması gerektiği ve kendine özgü dinamikleri olması gerektiği üzerinde durulan bir başka konu olmuştur.
- Mesleki eğitim kurumlarından mezun olanların bilim adamı olmayacakları, iş alanında nitelikli yetiştirilmeleri gerektiği, mesleklerin de gerçek iş yerlerinde ve uygulamalı olarak işbaşında öğrenilmesi gerektiğini vurgulamıştır.
- Son olarak bu rapora göre meslek okullarının, meslek hayatına sonuna kadar açık bulunması gereken kapıların tam tersine kilitli olduğundan yakınılmış, başarı için çevre iyi ilişkiler kurulması gerektiğinin öneminden bahsedilmiştir.

Baltacıoğlu’nun raporuna bakıldığında öncelikle mesleki eğitimin doğru anlaşılması ve tanımlanması üzerinde durduğu görülmektedir. Mesleki eğitimin ne olduğundan, ne olmadığından özellikle bahsetmiştir. Üzerinde durduğu diğer bir noktanın ise

meslek eğitiminin iş başında uygulamalı olarak yapılması ve çevre ile iyi ilişkiler kurulmasıdır.

Türk uzmanların yanı sıra bu yıllarda mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi için yabancı uzmanlardan da görüşler alınmıştır. Bunlardan kısaca bahsetmek gerekirse John Dewey, 1924 yılında hazırladığı raporda okul-sanayi işbirliğinin gerekliliğini vurgulamıştır. Mesleki eğitimin geliştirilmesiyle ilgili olarak Alman eğitimci Kühne, 1925 yılında ülkemize gelerek, ilköğretimin sonunda öğrencilere mesleki eğitimle ilgili meslekleri tanıtıcı bilgi ve beceriler verilmesi gerektiğini söylemiştir. Yine aynı yıllarda ülkemize gelen Belçika'lı uzman Buyse, mesleki ve teknik eğitimle ilgili karar sürecine ve yönetime, sanayi ve ticaret odalarının da temsilcilerinin katılmasını önermiştir. Aynı zamanda mevcut olan ve açılacak olan okulların bölgelerin ekonomik ve endüstriyel koşullarına uygun olması gerektiğini belirtmiştir (Gürol, 1997).

Bütün bu uzman görüşleri sonucu elde edilen raporlar incelenerek, 1934 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerisi ve başbakanlığın onayıyla Bayındırlık, Tarım, Ekonomi, Milli Savunma Bakanlıkları ve Genel Kurmay Başkanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon 1936 yılında "Mesleki Tedrisatın İnkışaf Planı'nı" hazırlamıştır. Bu plana göre; küçük esnafın ihtiyacını karşılamak ve fabrikalarda çalışmak üzere çıraklık okullarının kurulmasına, öğrencilerin meslek okuluna başlamadan önce bir usta yanında işe başlayıp daha sonra okullara yönlendirilmesine, özellikle geleneksel sanatların öğretilmesi için gezici kurslar açılmasına, teknik işlerde çalışmak üzere tekniker okullarının kurulmasına ve mühendis yetiştirmek üzere teknik okullar açılmasına karar verilmiştir (Doğan ve diğerleri, 1997: 31).

1940'lı yıllara gelindiğinde o günkü koşullar dikkate alınarak kurulacak meslek okullarının çevreye yenilik götüreceği ve çevrenin ekonomik kalkınmasına öncülük edeceği görüşü ağırlık kazanmıştır (Doğan ve diğerleri, 2012: 49). Bu dönemde özel sektöre ait sanayi çok gelişmediğinden sanayi ile ilişkiler Kamu İktisadi Teşebbüsleri aracılığıyla sağlanmaya çalışılmıştır. 1952 yılında Karabük ve Kırıkkale tekniker okulları KİT'lerle işbirliği halinde tekniker yetiştirmişlerdir (Doğan ve diğerleri, 1997: 40).

Okul ile sanayi arasındaki ilk ciddi işbirliği bu dönemde olmuştur. 1957-1958 öğretim yılında Malatya’da Şehit Kemal Özalper Sanat Enstitüsü ile Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayi Müessesesi arasında hazırlanan protokol ile öğrencilerin uygulamalarını işletmede yapmaları ve müessesedeki bazı yetkililerin okulda ders vermeleri karara bağlanmıştır (Gürol, 1997: 65).

1960’lara gelindiğinde mesleki ve teknik eğitim kapasite olarak çok fazla öğrenciye hizmet vermemiştir. Oysa genç nüfus fazlaydı ve bunların çeşitli meslek dallarında eğitime ihtiyaçları vardı. Ayrıca bu okullara öğretmen yetiştiren okullar sadece yirmi değişik meslek dalında program yürütmüşlerdir. Bu da mesleki ve teknik eğitimde daha az sayıda program açılmasına sebep olmuştur. Mesleki ve teknik eğitim okulları için hazırlanan programlar ise endüstri deneyimi olmayan öğretmenler tarafından yapıldığı için sektörle işbirliği programlara yansıtılamamıştır. Bütün bunların yanı sıra mesleki ve teknik eğitim veren okullar arasında da iletişim ve işbirliği sağlanamamıştır. Bunların sonucu olarak okul ile sanayinin işbirliği yapmasının gerekliliği daha iyi anlaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı 1968’de “Yüksek Dayanışma Kurulu Toplantısı’nı, 1975’de “Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri Sempozyumu”nu düzenleyerek sanayicilerin görüşlerini almıştır (Doğan ve diğerleri, 1997: 41).

1974 yılında Bursa’daki Tophane Endüstri Meslek Lisesi öğrencilerini sanayiye göndermeye başlamıştır. Bu uygulamayı başka okullar da izlemiştir. Karadeniz Ereğlisi Endüstri Meslek Lisesi ile Ereğli Demir Çelik Fabrikaları, Bursa Endüstriyel Meslek Lisesi ile Tofaş ve Renault Fabrikaları, İzmit Endüstri Meslek Lisesi ile Petkim ve Seka Fabrikaları, Nazilli, Edirne, Adana, Malatya, Urfa Endüstri Meslek Liseleri ile Sümerbank ve diğer tekstil kuruluşları, İzmir Çınarlı ve Mithatpaşa Endüstri Meslek Liseleri ile otomotiv kuruluşu BMC, Eskişehir Endüstri Meslek Lisesi ile Eskişehir Şeker Fabrikası arasında gerçekleştirilen protokollerle işbirliği gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler okulda öğrendiklerini iş yerlerinde uygulama olanağı bulmuşlardır (Gürol, 1997: 67).

1980’li yıllardan başlayarak mesleki ve teknik eğitim kurumları ile işletmeler arasında yapılan işbirliği protokolleri artmıştır. Bu protokollerdeki artış eğitim kurumları ile iş hayatının ortak çalışmalar için istekli olduklarını göstermiştir. Bu çok önemli bir gelişme olarak değerlendirilmiş ve mesleki ve teknik eğitimin geleceğiyle ilgili olumlu işaretler vermiştir (Doğan ve diğerleri, 2012: 51).

1990'lı yıllarda mesleki ve teknik eğitim AR-GE temeline dayalı, daha esnek ve çevre ihtiyaçlarına daha duyarlı, sorunların çözümünde tarafların ortak bir paydada hareket etmek amacıyla Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen METGE projesinin de bunda çok önemli bir payı olmuştur (Doğan ve diğerleri, 2012: 55).

2.1.7. Okul-İşletme İşbirliğinden Sorumlu Kişi ve Kurumlar

Okul ve işletmelerin ortaklaşa yürüttükleri eğitim, temel olarak işletmelerle işbirliğine ve işletmelerin eğitim sorunlarının çözülmesi sürecine katılması üzerine kurulmuştur. Çünkü mesleki ve teknik eğitim toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenir. Özellikle bölgenin yerel ihtiyaçları göz önünde bulundurulduğunda o bölgede bulunan işletmelerin de bu süreçteki önemi fark edilebilir. Bu işbirliği içerisinde programların planlama, geliştirilme, uygulanma süreçlerinin tümüne eğitimciler, yöneticiler, kamu ve özel sektör temsilcileri birlikte karar verirler (Doğan ve diğerleri, 1997). Mesleki ve teknik eğitimdeki en büyük sorun, yeterince anlaşılammış olmasından kaynaklanmaktadır. İşbirliği sayesinde bütün süreçlere aktif olarak katılan işletme temsilcileri, eğitimciler ve öğrenciler mesleki eğitimin başarıya ulaşmasında etkili olmaktadır (Gürol, 1997).

Okul – İşletme İşbirliğinde Okulun Yeri ve Önemi

Mesleki ve teknik eğitim kurumları öğrencilere ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçmiş oldukları mesleklere ilişkin kuramsal bilgileri, temel becerileri ve mesleki tutum, değer ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlar. Okul programları, çevrenin ihtiyaçlarına uygun meslek elemanı yetiştirebildiği ölçüde işlevsellik kazanırlar. Bu nedenle okul yöneticileri, çevredeki kişi ve kurumlarla işbirliği içerisinde olmalı, çevredeki fırsatları görüp iyi değerlendirebilmeli ve girişimci bir kişiliğe sahip olmalıdırlar. Okuldaki eğitimin başarıya ulaşmasında fiziki faktörler de önemli rol oynamaktadır. Mesleki eğitimde mutlaka atölye, laboratuvar gibi meslek alanına özgü uygulama yapma olanağı sağlayan makineler, bilgisayarlar, araç-gereçler bulunması şarttır. Okul yönetiminin görevi gerekli olan bu ortam ve araç-gereçlerin sağlanması için okul ve çevre olanaklarını en iyi şekilde kullanmaktır (Doğan ve diğerleri, 1997).

Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde de öğrencilere uygulamalı dersleri yapma olanağı sağlayan atölyeler bulunmalıdır. Çocuk gelişimi ve eğitimi atölyelerinde öğrenci sayısı kadar sandalye, masa, yapılan işlerin sergilendiği panolar, dolaplar, çizim masaları, bilgisayar, yazıcı gibi temel araç-gereçler bulunmalıdır. Bunun yanı sıra çocuk gelişimi bölümü olan okullarda öğrencilere öğrendikleri teorik bilgileri uygulama ve gözlem yapma olanağı sağlayan uygulama anaokulları bulunmalıdır.

Okul sanayi işbirliğinde okul düzeyinde sorumlu olan kişiler, okul yöneticisi, program koordinatörü (koordinatör müdür yardımcısı) ve koordinatör öğretmendir.

2.1.7.1. Okul personelinin görev ve sorumlulukları

2.1.7.1.1. Okul müdürü (yönetici)

Okul ile işletme arasında iyi ilişkiler kurulmasında okul müdürüne çok büyük görevler düşmektedir. Okul müdürü hızlı ve etkili kararlar alabilmeli ve bu kararları uygulamaya- geçirebilmelidir. Okul müdürünün işletmelerde meslek eğitimi ile ilgili görevleri 7 Eylül 2013 tarihli, 28758 sayılı “Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği”nde ayrıntılı olarak yer almıştır. Bu yönetmelikten yola çıkarak okul müdürünün görevleri şu şekilde sıralanabilir:

- 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununa göre öğrencilere ödenmesi gereken ücretle, bu ücretin miktarı ve artışıyla ilgili işletmelerde beceri eğitimi sözleşmesini imzalar.
- Okul ve işletme arasında işbirliğini sağlamak ve devam ettirmek için yeterli sayıda koordinatör öğretmen görevlendirir. Görevlendirmeyi koordinatör müdür yardımcısıyla birlikte o alandaki öğretmen, öğrenci, işletme sayısı, işletmelerin okula uzaklıkları dikkate alarak ilgili alanın öğretmenleri arasından yapar.
- Görevlendirilen öğretmenlere “İşletmelerde Meslek Eğitimi” adı altında verilecek göreviyle ilgili programı hazırlar ve milli eğitim müdürlüğüne onaylatır.
- İşletmelerde görevli eğitici personel/usta öğreticinin hizmet içi eğitimi için okulun personel ve diğer olanaklarını kullanır.
- İşletme yetkilileriyle işbirliği yaparak ulaşılmaması hedeflenen amaçlarla ilgili önlemler alır ve yapılan toplantılara başkanlık eder.

- Okulda atölye/laboratuvar bulunmaması halinde sektörle işbirliği çerçevesinde yapılan protokol kapsamında işletmelerde bulunan eğitim birimlerinden yararlanılabilmesi için atölye ve laboratuvar öğretmeni görevlendirir.

2.1.2.7.1.2. Koordinatör müdür yardımcısı (Program koordinatörü)

İşletmelerdeki mesleki eğitimde işyerlerinin belirlenmesi, eğitimin planlanması, koordinasyonu, uygulanması ve izlenmesi ile okulun araştırma-geliştirme çalışmalarını yürütmek amacıyla atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenleri arasından atanan bir müdür yardımcısı, okul müdürlüğünce koordinatör müdür yardımcısı olarak görevlendirilir (MEB, 2013).

Koordinatör müdür yardımcısının işletmelerde meslek eğitimi ile ilgili görevleri 7 Eylül 2013 tarihli, 28758 sayılı “Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği”nde ayrıntılı olarak yer almıştır. Bu yönetmelikten yola çıkarak koordinatör müdür yardımcısının görevleri şu şekilde sıralanabilir:

- İşletmelerde sürdürülen meslek eğitiminin planlı olarak yürütülmesi amacıyla tedbirler alır ve bu önlemleri okul müdürüne bildirir.
- İşletmelerdeki usta öğretici ve eğitici personelin hizmet içi eğitim alması gerekiyorsa bununla ilgili programları hazırlar ve okul müdürüne sunar.
- Öğrencilerin beceri eğitimine gidecekleri işletmelerin ilgili bölüme ve programa uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla kurulan komisyon çalışmalarına katılır.
- İşletmelerde meslek eğitimine giden öğrencilerin sigorta ile ilgili iş ve işlemlerini yapar.
- İşletmelerde meslek eğitimine giden öğrencilerin devam-devamsızlıklarıyla ilgili işleri yapar.
- Koordinatör öğretmenlerin görevlerini yerine getirmesi, ilgili formların zamanında okul yönetimine verilmesini takip eder ve aksaklıkları okul müdürüne bildirir.
- Öğretmenlere koordinatörlük görevleri dağıtılırken ilgili alanın zümre öğretmenleriyle işbirliği yapar.

- Koordinatör öğretmenler tarafından mezunlara ve iş yeri yetkililerine uygulanan anketlerin değerlendirilmesini ve verilerin elektronik ortama aktarılmasını sağlar.
- Müdür tarafından verilen görevin gerektirdiği diğer görev ve sorumlulukları yerine getirir.

2.1.7.1.3. Koordinatör öğretmen

Okul-işletme işbirliğinde en önemli unsurlardan biri öğretmendir. Çünkü okul-işletme işbirliği nitelikli yetişmiş insan gücüne duyulan ihtiyaçtan doğmuştur. Burada sözü geçen “yetişmiş insan gücü” nü yetiştiren, öğretmendir. Bunu eğitim öğretimi planlayarak, uygun eğitim öğretim ortamlarında gerekli olan araç-gereç ve materyalleri kullanarak gerçekleştirir. Öğretmenin kendisinden beklenen görevleri yerine getirebilmesi için çok iyi hazırlanmış olması gereklidir. Okul-işletme işbirliğinde programların uygun şekilde yürütülebilmesi için taraflar koordinasyon içerisinde çalışmalıdır. İşte bu koordinasyonu sağlamak için ortaya koordinatör öğretmen statüsü çıkmıştır (Doğan ve diğerleri, 1997).

Koordinatör öğretmen; işletmelerde meslek eğitimiyle ilgili çalışmaların planlı bir şekilde yürütülmesi, programa uygunluğunun izlenmesi, ortaya çıkabilecek sorunların belirlenmesi, öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumlarının takip edilmesi ve rehberlikte bulunulması amacıyla okulda alanı atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenliği olan yönetici ve öğretmenler arasından görevlendirilen kişidir (MEB, 2013).

Tanımdan da anlaşılacağı gibi okul ile işletme arasında iyi ilişkiler kurulmasında koordinatör öğretmene büyük sorumluluklar düşmektedir. Çünkü işletmede okulu doğrudan temsil eden kişidir. Öğretmenin görevini sorumlulukla yerine getirmesi, deneyimi, sorunlara karşı tutumu, bilgisi beceri eğitiminin başarılı olmasında büyük etkidir (Doğan ve diğerleri, 1997).

Sonuç olarak; koordinatör öğretmenlere temsil ettiği okul ile öğrencilerin beceri eğitimini yaptıkları işletme arasında “köprü” olma görevi verilmiştir. Bu nedenle koordinatör öğretmen programın planlanması ve yürütülmesinden sorumlu olan en önemli kişidir. Programın başarısı koordinatör öğretmenin başarısına bağlıdır (Gürol, 1997).

Koordinatör Öğretmenlerin Görevlendirilmesi

Birçok ülke koordinatör öğretmenleri belli ölçütlere göre seçmektedir. Öncelikle bu görevi yürütecek öğretmen en az iki yıl ilgili işletmelerde çalışmış olmalıdır. Aynı zamanda öğretmenlik programından mezun olmak, bu göreve istekli olmak da aranan özellikler arasındadır (Doğan ve diğerleri, 1997).

Örneğin Amerika'da 1960'lı yıllardan beri oldukça kapsamlı, detaylı ve iyi yetişmiş bir koordinatör eğitimi verilmektedir. Tüm eyaletlerde görev alacak koordinatör öğretmenlerin resmi sertifika almaları zorunlu tutulmuştur. Hatta bu konuda Penn State Üniversitesi bir eğitim programı hazırlamış ve bu programı bitirenler sertifika alarak göreve başlamışlardır. Bu program kendi içerisinde üç farklı ölçüt kullanır. Eğitim alanı dışından gelenler, genel eğitim kökenliler ve mesleki eğitimden gelenler için kullanılan ölçütler birbirinden farklıdır (Gürol, 1997).

Türkiye'de mesleki ve teknik eğitim kurumlarında çalışan müdür yardımcıları, atölye ve meslek dersi öğretmenleri koordinatör öğretmen olarak görevlendirilirler. Bu durum farklı eğitimlerden geçmiş öğretmenlerin aynı işi farklı şekillerde yorumlayıp yapmalarına neden olmaktadır. Çünkü halen bu işi yürüten koordinatör öğretmenler, bu alandaki bilgilerini kişisel çabaları ile kanun-yönetmelikleri yorumlayarak ve işletmelerde edindikleri deneyimler yoluyla kazanmışlardır. Aslında koordinatör öğretmenlik görevi çok kapsamlı olduğu için, ilgili personel özel olarak seçilmeli, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime tabi tutularak kendini sürekli olarak geliştirmelidir (Doğan ve diğerleri, 1997).

Koordinatör öğretmenler; okulda alanı atölye, laboratuvar ve meslek dersleri öğretmenliği olan yönetici ve öğretmenler arasından görevlendirilir. Diğer alanlardan olan yönetici ve öğretmenlere bu kapsamda görev verilmez. Koordinatör olarak görevlendirilen öğretmenlerin isimleri ilgili işletmeye bildirilir. Koordinatör öğretmen görevlendirilmesinde aşağıdaki esaslar dikkate alınır (MEB, 2013).

- İşletmelerde meslek eğitimi kapsamında yapılan ders görevleri yüz yüze eğitim tanımı kapsamında olup, bu görev öğretim yılı içinde mesai saatleri dahilinde aylık karşılığı ders olarak verilecektir (Resmi Gazete, 2017).
- İşletmelerde mesleki eğitim görevi verilmesinde işletmelerin okula uzaklığı, ulaşım durumu, işletme sayısı, işletmeler arası uzaklık ve işletmedeki öğrenci

sayısıyla bunlarla ilgili iş ve işlemlerde harcanılacak zaman gibi faktörler göz önünde bulundurulur.

- Bir öğretmene aynı gün için 8 saatten fazla işletmelerde beceri eğitimi görevi verilemez.
- Bir alanda koordinatör öğretmen olarak görevlendirilecek yeterli atölye ve laboratuvar öğretmenin bulunmaması durumunda bu alana yakın alan öğretmenlerine öncelik vermek üzere diğer alan öğretmenlerine koordinatörlük görevi verilebilir.
- Koordinatör öğretmenin görevlendirilmesi, öğrencinin işletmede bulunduğu günlerde yapılır.
- Aynı işletmede aynı alanda mesleki eğitim gören 15 öğrenciye kadar bir koordinatör öğretmen görevlendirilir.
- Okul yönetimi, koordinatör öğretmenlerin görevlerini verimli şekilde yerine getirmeleri konusunda denetim ve rehberlik yapar.
- Mesleki Açık Öğretim Lisesi öğrencileri telafi eğitimi görenlerin işletmelerde mesleki eğitim ve staj çalışmaları için de hafta içi günlerde koordinatör öğretmen görevlendirilir.
- Yarıyıl ve yaz tatilinde staj ve işletmelerde beceri eğitimine devam eden öğrenci bulunması durumunda koordinatör öğretmen görevlendirilir.

Koordinatör Öğretmenin Nitelikleri

Yurt dışında koordinatör öğretmen eğitimine çok önem verilmektedir. Örneğin Amerika'da koordinatör öğretmen seçiminde belli kriterler aranmaktadır. Görevlendirilecek olan koordinatör öğretmenin; öğretmenlik meslek bilgisi programını tamamlamış olması, öğretmenlik yapmış olması, alanında iş deneyimine sahip olması ve bu konuda çalışmaya istekli olması gibi ölçütler göz önünde bulundurulmaktadır (Gürol,1997).

Mitchell'de (1977) koordinatör öğretmen seçiminde bazı kişisel özellikler üzerinde durmuştur. Koordinatör öğretmen seçiminde şu kişisel özelliklerin (personel qualifications) bulunması gerektiğini belirtmiştir (Mitchell, 1977; akt. Gürol, 1997):

Sağduyu sahibi olmak: Koordinatör öğretmenler herhangi bir sorunla karşılaştıkları zaman, okul yönetiminin talimatları olmadan da ne yapacağına karar verebilmelidir. Çünkü koordinatörlük görevi okul dışında yerine getirileceğinden okul idaresinin denetleme ve müdahale etme gibi bir şansı olmamaktadır. Bu durumda öğretmen bazı kararları kendisi alabilmelidir. Koordinatörlük görevi her ne kadar belli saatler ve şartlar içerisinde yerine getirilmesi gereken bir görev olsa da bazen şartlar farklı şekilde gelişebilir. Örneğin, bir görev tahmin edilen sürede bitirilemeyebilir ya da bir sorun yaşandığında o işlemede daha fazla zaman harcanması gerekebilir. Bu durumda öğretmen görev ihmalini yapmadan öncelikleri belirleyebilmelidir (Gürol, 1997).

Örneğin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde koordinatör öğretmenlik görevini yürüten bir öğretmenin öğrencileri MEB'e bağlı resmi ve özel eğitim kurumlarında, anaokullarında beceri eğitimini sürdürürler. Bazen koordinatör öğretmen programında belirtilen sürede bu kurumlara gittiğinde bir toplantı ya da bir okul gezisi nedeniyle ya da kurumdaki usta öğreticinin (öğretmen) raporlu/izinli olması gibi nedenlerle öğrencisini görme imkânı bulamayabilir. Bu durumda burada geçireceği süreyi bir başka kuruma ve öğrencisine ayırıp, bir sonraki hafta da göremediği öğrencisine daha fazla vakit ayırabilir.

Uyumlu Olmak: Koordinatör öğretmenler çeşitli durumlara ve şartlara uyum sağlayacak esneklikte olmalıdır. Örneğin bazı durumlarda sanayide bir usta ile bazen üst düzey yöneticilerle iletişime girmek durumunda kalabilirler. Birbirinden farklı kişilerle ve farklı ortamlarda bulunmak durumunda kalan koordinatör öğretmenlerin uyumlu olması kaçınılmaz bir özelliktir (Gürol, 1997).

Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde koordinatör öğretmenler genel olarak meslektaşları olan okulöncesi öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri ve okul idaresi ile çalışma imkânı bulurlar. Bu anlamda uyum sağlamak her ne kadar daha kolay gibi görünse de, her öğretmen ve idarecinin tutumu birbirinden farklı olmakta ya da okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik durumuna göre farklılıklar görülmektedir.

Giyimine Dikkat Etmek: Koordinatör öğretmenler giyimleriyle okullarını temsil ederler. Bu nedenle şık ve özenli giyinmeleri gerekir. Fakat bu şıklık abartıya kaçacak kadar fazla olmamalıdır (Gürol, 1997).

Samimi Olmak: Koordinatör öğretmenler görevlerini samimiyetle yerine getirmelidirler. Öğrencilere rehberlik ederken, problemlerin çözümünde, işletmeye karşı yaklaşımlarında samimi, içten ve inandırıcı olmalıdırlar. Öğrencilerle kişisel olarak yakın ilişkiler kurulmalı, onları yakından takip etmeli, sorunlarını çözmek için çaba harcamalıdırlar (Gürol, 1997).

Sadık Olmak: Koordinatör öğretmenler okullarını sadakatle temsil etmelidirler. Okullarını savunması gerektiğinde savunmalı, öğrencilerin yararına olacak durumlarda yönetmelikle ters düşmeyecek şekilde onları yöneticilere karşı savunabilmeli, gerektiğinde de okullarını profesyonelce temsil edebilmelidir (Gürol, 1997). Bunların dışında koordinatör öğretmenler görevlerini ilgi ve istek duyarak yerine getirilmeli, insan ilişkilerinde esnek ve yapıcı olmalı, işbirliğine açık ve duyarlı olmalı, kendine güvenli ve uyumlu davranışlar sergilemeli, bağımsız kararlar alabilmelidir (Doğan ve diğerleri, 1997).

Koordinatör öğretmenlerin görev ve sorumlulukları

Koordinatör öğretmen görevleri aşağıda sıralanmıştır (MEB, 2013).

- İşletmelerde mesleki eğitim uygulaması çalışmalarının planlı olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla alınacak önlemleri belirler ve okul müdürlüğüne bildirir.
- İşletmelerde, ortaya çıkan sorunlarla ilgili hazırlayacağı raporu, program geliştirme çalışmalarında değerlendirilmek üzere okul müdürlüğüne verir.
- Mesleki eğitim konusunda, işletme yetkilileriyle usta öğretici/eğitici personele rehberlikte bulunur.
- İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin yapmış oldukları işlerle ilgili iş dosyasını kontrol eder.
- Öğrencilerin başarı, devamsızlık ve disiplin durumunu izleyerek işletme kayıtlarındaki bilgilerin takip eden iki iş günü içerisinde okul müdürlüğüne iletilmesini sağlar.

- İşletme yetkilileriyle işbirliği yaparak işyerine uyum sağlayamayan öğrencileri belirler, özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için işletme ve okul arasında yapılan işbirliği gereği uygulamaya yönelik iş ve işlemleri takip eder, alınacak önlemleri okul müdürlüğüne bildirir.
- Okul ile işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanmasında ortaya çıkan sorunları belirleyerek okul müdürlüğüne bildirir.
- İşletme yetkilisince döneme ait puan çizelgelerinin doldurularak dönem sona ermeden 5 gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlar.
- Mezunları izleme ve işe yerleştirme çalışmaları kapsamında gerektiğinde mezunlar ve işyeri yetkililerine anket uygular.
- İşletmelerde mesleki eğitim konusunda müdürün vereceği diğer görevleri yerine getirir.

Doğan ve diğerleri (1997) yılında yapmış oldukları çalışmada koordinatör öğretmenlerin görevlerini; öğrenciler için okul ve işletmelerdeki eğitim programının planlamak, uygulamak ve değerlendirmek, öğrencileri beceri eğitimi sırasında işletmelerde izlemek, öğrencilerin mesleki gelişimlerini değerlendirmek, öğrenciye ve usta öğrenciye eğer gerekiyorsa yardım etmek şeklinde sıralamışlardır.

Koordinatör öğretmenler işletmeleri ziyaret edip, öğrencilerini iş başında izlemelidir. Çünkü bu şekilde programa ilişkin amaç, ilke ve uygulamaların daha iyi anlaşılması sağlanır. Usta öğreticiler koordinatör öğretmenin görevini ve sistem içindeki önemini daha iyi anlar. Usta öğretici kendi görevini de daha iyi anlama olanağı bularak kendini geliştirir. Gözlemler sırasında varsa aksaklıklar konusunda önlemler alınarak, işletmelerin de yasal zorunluluklarını yerine getirmeleri sağlanır. Öğrencilerle ilgili bilgiler gözlem yoluyla daha sağlıklı bir şekilde toplanarak, öğretimin planlanması, değerlendirilmesi, alınması gereken önlemler, öğrencilere verilmesi gereken ek bilgiler konusunda koordinatör öğretmene yardımcı olur (Doğan ve diğerleri, 1997).

2.1.7.1.4. Mesleki rehber

Koordinatör öğretmenler veya rehber öğretmenler arasından bir mesleki rehber seçilerek, öğrencileri mesleğe yönlendirmek, öğrencilere rehberlik etmek ve

mezunları izlemekle ilgili görevleri yerine getirmesi beklenir (Doğan ve diğerleri, 1997).

Günümüzde genel olarak mesleki rehberin görevlerini atölye/bölüm şefleri yerine getirmektedir. İlgili bölümün şefi, öğrencilere bölüm tanıtımı yaparak, öğrencilerin meslek seçimine yardımcı olur. Öğrencilerin bölümü seçtikten sonra ders ve sınıf geçme yönetmeliği, üst öğrenim programlarıyla ilgili bilgilendirmek ve mezun öğrencileri izlemek gibi görevleri yerine getirir.

2.1.7.2. İşletmeye giden öğrencilerin görev ve sorumlulukları

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarına devam eden öğrenciler son sınıfa geldiklerinde, belli günlerde okula gelerek okuldaki eğitimlerine öğrenci olarak devam ederken belli günlerde işletmeye giderek işletmenin bir personeli olarak görev yaparlar. Bu bağlamda hem okulun hem de işletmenin kurallarına uymalı, görev ve sorumluluklarını bu bilinçle yerine getirmelidir.

Öğrencilerin görevlerini şu şekilde sıralayabiliriz (Gürol, 1997):

- İş disiplinine, iş ahlakına uymak,
- İşyerlerindeki araç-gereçleri özenli kullanmak, zarar vermemek,
- Kılık-kıyafetine dikkat etmek
- İş kazalarına karşı dikkatli olmak
- Çalıştığı ortamı temiz tutmak,
- Hastalık v.b gibi durumlarda işe gidemeyeceği zamanlarda mutlaka işletmeye önceden haber vermek,
- Doktora gittiğinde rapor alırsa aldığı raporun birini işletmeye bir örneğini de okula vermek,
- İşletmenin özel konularını başkalarıyla paylaşmamak,
- İnsan ilişkilerine özen göstermek,
- Dedikodu, laf taşıma gibi alışkanlıklardan uzak durmak,
- Mütevazı olmak,
- Kötü alışkanlıklardan uzak durmaktır.

Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne (2013) göre; işletmelerin çalışma düzenine ve şartlarına uymak, işletmede yapılan işe uygun

kıyafet giymek zorunludur. Öğrenciler, üretim ve hizmetle ilgili gizlilik gerektiren konular ile kişilere ait özel bilgileri başkalarıyla paylaşamaz. Kendilerine verilen işleri özenle yapar, işyerine ait makine, araç-gereci korur, pratik ve teorik eğitimine düzenli olarak devam eder ve sınavlarına girer, sözleşme şartlarına uyar. Uyarılara rağmen kurallara uymayan öğrencilerin işletme ile ilişkileri kesilir. Öğrenciler sendikal etkinliklere katılamaz.

2.1.7.3. İşletme yetkilisinin görev ve sorumlulukları

İşletme yetkilisinin, işletmelerin mesleki eğitimle ilgili görev ve sorumlulukları Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne (2013) göre aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin işletmede yapacakları mesleki eğitim, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitimin uygulanışıyla ilgili esasları düzenleyen tutanağı imzalar ve eğitimi, çalışma takvimine uygun olarak yaptırır.
- Mesleki eğitimin, öğretim programlarına uygun olarak işletme belirleme komisyonu tarafından belirlenecek yerde yapılmasını sağlar.
- İşletmede mesleki eğitim yapılacak alanlar için öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere mesleki yeterliğe sahip yeterli sayıda ve nitelikte eğitici personel görevlendirir.
- Özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için okulla işbirliği yaparak gerekli tedbirleri alır.
- İş pedagojisi kurslarına ilgili personelin katılımını sağlar.
- Mesleki eğitim için gerekli olan temrin malzemesiyle araç-gereci temin eder.
- İşletmede mesleki eğitim gören öğrenciye, 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununun 25 inci maddesinde belirtilen miktardan az olmamak üzere ödenecek ücret tutarı, ücret artışı ve diğer olanakları kapsayan eğitim sözleşmesini, öğrenci veya velisi okul müdürüyle birlikte imzalar.
- Öğrencilerin devam durumlarını izleyerek devamsızlıklarını ve hastalık izinlerini iki iş günü içinde elektronik ortamda veya yazılı olarak ilgili okul müdürlüğüne bildirir.
- Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini, dönem sonundan beş gün önce kapalı zarf içinde ilgili okul müdürlüğüne teslim eder.

- Öğrenciler tarafından tutulan iş dosyasını, istenmesi durumunda veya beceri sınavından önce puan çizelgesiyle birlikte ilgili okul müdürlüğüne teslim eder.
- Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli önlemleri alır.
- Öğrencilere mazeret izni verir.
- Mesleki eğitim başladıktan sonra personel sayısının azalsa bile eğitime alınmış olan öğrencileri, mezun oluncaya kadar işletmede eğitime devam ettirir.
- Koordinatör öğretmene gerekli kolaylığı sağlar.
- Belirlenen tarihte görevine gelmeyen veya görevini usulüne göre yürütmeyen öğretmenleri okul müdürlüğüne bildirir.
- Öğrencilerin personele sunulan ulaşım, yemek, il dışında mesleki eğitim görenler için barınma gibi sosyal hizmetlerden yararlanmasını sağlar.
- Öğrenciler, günde sekiz saatten fazla, meslekleri dışındaki işlerde çalıştırılmaması için gereken düzenlemeleri yapar.

Eğitici Personel/Usta Öğreticinin Görev ve Sorumlulukları

Mesleki ve teknik eğitimin en önemli yanı okulda öğretilmesi mümkün olmayan becerilerin işletmelerde öğrenilme olanağı olması ya da öğretilen becerilerin işletmelerde uygulama imkânı olmasıdır. Bu nedenle eğitici personel/usta öğretici en az öğretmen kadar önemlidir. Çünkü bilgi ve becerilerini öğrenciye aktarıp, uygulama yapmasına imkân sağlayan, bir mesleğin gerektirdiği bilgi, yetenek ve nitelikleri öğrenciye kazandıran kişi eğitici personeldir. Eğitici personelin bilgilerini aktarmasının yanı sıra öğrenciye iş ahlakı konusunda da iyi bir örnek oluşturması gereklidir. Öğrenci için bir rol, model olmalıdır.

Çocuk gelişimi bölümünde öğrenciler beceri eğitimini okullarda yaparlar. Eğitici personeller, görev yaptıkları okullardaki okul öncesi veya özel eğitim öğretmenleridir. Öğretmenlikle ilgili bilgi ve becerilerini, sınıf içinde uygulama yapma imkânı bularak ve eğitimcilerin yönlendirmeleriyle edinirler.

İşletmelerin mesleki eğitimle ilgili görev ve sorumlulukları Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'ne (2013) göre aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- İşletmelerde yapılacak beceri eğitiminin planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla okul ve işletme yetkilileriyle iletişim halinde olur.
- Koordinatör öğretmenle birlikte eğitim uygulamasına ait planlar yapar.
- Öğrencilerin devam durumlarını günü gününe izleyerek işletme yetkililerine bildirir.
- Öğrencilerin başarı durumlarını belirleyerek sonuçlarını işletme yetkililerine bildirir.
- Eğitim hizmetlerini mevzuatına göre yürütür, bu konuda okul ve işletmelerin yapacakları hizmet içi eğitim etkinliklerine katılır.
- Eğitim etkinliklerinde, çalışma takvimine uyar.
- Göreve gelememeleri durumunda, özürlerini zamanında işletme yetkililerine bildirir.
- Her öğrencinin, mesleğin özelliğine göre yaptığı temrin, iş, proje, deney veya hizmetin değerlendirilmesini çizelge üzerinde yapar, öğrenciyle birlikte imzalar ve bu dokümanın yer alacağı birer iş dosyası tutmasını sağlar.
- İşletmenin genel işleyişi, üretimi, iş akışı, iş sağlığı ve güvenliği konularında öğrencilere bilgi verir.

2.1.7.4. Danışma kurullarının görev ve sorumlulukları

Danışma kurulu, mesleki ve teknik eğitimle ilgili genel politikaların, gerekli önlemlerin alınmasında ve bunların uygulanmasında ilgililere yardımcı olan kurumdur. Devlet, işveren, işçi, meslek kuruluşları ve eğitimcilerden oluşur. Danışma kurulları toplumun geniş bir kesimini temsil etme gücüne sahip olmalıdır. Üyelerinin kurumlara göre dengeli bir şekilde temsil etme yeteneğine sahip olması için eşit şekilde olması gerekir (Gürol, 1997).

2.1.7.4.1. Çıraklık ve mesleki eğitim kurulu

Çıraklık ve mesleki eğitim kurulu mesleki ve teknik eğitimden sorumlu müsteşar yardımcısı başkanlığında, en az altı ayda bir toplanır. Alınan kararlar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanır (Gürol, 1997).

3308 sayılı yasaya göre bu kurulun görevleri şunlardır:

- Çıkarılan yönetmelik hükümlerinin uygulanışını izleme ve değerlendirme,
- Farklı meslek alanlarının çıraklık ve mesleki eğitimle ilgili ihtiyaçlarını belirleme ve bakanlığa bildirme,
- İşletmelerde yürütülen eğitim programlarının esasları ve süreleri hakkında bakanlığa görüş bildirme,
- Çıraklık ve mesleki eğitimle ilgili yönetmelikler hazırlayıp bakanlığa sunma,
- Gerekli hallerde ihtisas komisyonları oluşturma,
- Mesleki eğitimle ilgili bakanlıkça gönderilen konuları inceleyip görüş bildirme,
- Okul işletme işbirliğinde uygulamaya alınacak meslek alanlarını belirleme ve bakanlığa bildirme,
- Sınavların yapılış usullerine ilişkin yönetmelik taslakları hazırlayıp bakanlığa sunma,
- Öğrenciler için sözleşme modellerini hazırlayıp bakanlığa sunmaktır.

2.1.7.4.2. Okul ve meslek danışma kurulu

Okul danışma kurulu çevrenin ihtiyaçlarını karşılamak için etkinlik gösteren ve eğer gerekirse il çıraklık ve mesleki eğitim kuruluyla işbirliği halinde bulunan bir kuruldur. Bu kurulda okul ve çevre ilişkilerinin geliştirilmesi amaçlanır (Doğan ve diğerleri, 1997).

Okul danışma kurulunun görevleri şunlardır (Gürol, 1997):

- Meslek alanlarıyla ilgili görüş ve önerilerde bulunmak.
- Eğitimin standartlarını yükseltmek için çalışmalarda bulunmak.
- Okulu, çevreye tanıtmak.
- Beceri eğitimi için öğrenci ve işletme bulmak.
- Mezun olan öğrencilerin istihdamına yönelik çalışmalar yapmak.
- Okulların sorunlarının çözümünde yardımcı olmak.
- Çıraklık ve mesleki eğitimle ilgili sorunları il danışma kuruluna bildirmek

Meslek danışma kurulları ise çeşitli meslek alanlarını geliştirmek için oluşturulmuşlardır. Kurulda görev alacak üyelerin aktif olarak o meslek alanında çalışması, liderlik özelliklerine sahip olması ve bu kurulun etkinliklerine zaman ayırabilmesi gereklidir (Doğan ve diğerleri, 1997).

Meslek danışma kurulunun görevleri şunlardır (Doğan ve diğerleri, 1997):

- Eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesinde eğitimcilere yardımcı olur.
- Atölye malzemeleri seçilirken yöneticilere fikir verir.
- Okul için usta öğretici önerir.
- Meslek alanıyla ilgili teknolojik gelişmeleri takip eder.
- Mezunların istihdamına yardım eder.
- Ders araç gereçlerinin teminine yardım eder.
- Okulun çevreye tanıtılması ile ilgili çalışmalar yapar.
- Öğrencilerin işletmelerde uygulama yapabilmesi için yardımcı olur.

2.1.7.4.3. İl çıraklık ve mesleki eğitim kurulu

İl çıraklık mesleki eğitim kurulları il düzeyinde danışmanlık yapar. Kurul başkanı o ilin milli eğitim müdürüdür. Eğer gerekirse vali başkanlık yapar. Yılda en az dört kez toplanır. Mesleki ve teknik eğitimin her yaştaki bireye hizmet verebilmesi için önlemler alır. 3308 sayılı yasaya göre işletmelerde yapılacak beceri eğitiminin planlanması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili konularda valiliğe görüş ve önerilerde bulunur (Doğan ve diğerleri, 1997).

3308 sayılı yasaya göre bu kurulun görevleri şunlardır:

- İldeki çeşitli meslek alanlarında ve iş kollarında mesleki eğitim ihtiyacını belirleyip bakanlığa sunma,
- Ortaklaşa yürütülen eğitim programlarının uygulanmasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümünde yardımcı olma,
- Yönetmelik hükümlerinin il bazında eksiksiz uygulanmasını sağlama,
- Çıraklık ve mesleki eğitim konularında valilikçe gönderilen konuları inceleyip sonuca bağlama,
- İldeki çıraklık ve mesleki eğitim uygulamalarını izleme ve değerlendirme,
- Yapılan çalışmalarla ilgili yıllık çalışma raporu hazırlama ve bakanlığa sunmadır.

2.1.7.5. İşletme seçimini etkileyen faktörler

İşletmelerin seçimi, okul-işletme işbirliğinde dayalı eğitim programının başarısını etkileyen en önemli etkenlerden biridir (Mitchell, 1977; akt. Gürol, 1997). Beceri

eğitimi yapılacak işletmelerin seçimi İl ıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu tarafından yapılmaktadır. Bu kurulun komisyon üyeleri; koordinatör öğretmen başkanlığında, ilgili alanda eğitim veren okul türlerinden birer meslek elemanı, ilgili meslek alanını temsil eden esnaf ve sanatkârlar odasından bir temsilciden oluşur. Bu komisyon işletmeyi seçerken; işverenin davranışı, işbaşı uygulamalarının amacı ve kalitesi, malzeme ve diğer olanaklar, çalışanların moral düzeyi, eğitici personel durumu ve işletmenin bulunduğu yer faktörlerini göz önünde bulundururlar.

Gürol (1997)'ye göre işletme seçiminde etkili olan faktörler şunlardır:

2.1.7.5.1. İşverenin davranışı-ücret

İşverenin davranışı işletmelerin seçiminde çok önemlidir. Çünkü diğer bütün faktörler olumlu olsa bile işveren davranışı olumlu değilse okul-işletme işbirliği programı amacına ulaşamaz. İşveren, öğrencinin eğitimi ve devamlılığı için işletmeye çok önemli görevler düştüğünü kabul etmiş olmalıdır. Örneğin, bu işbirliğinin amacını ucuz işçi alıştırma olarak görmemelidir. Çünkü bu amaç değil, bir araçtır ve öğrencinin doğal bir hakkıdır (Gürol, 1997).

3308 sayılı kanunda (1986), 2 Aralık 2016 tarihli değişlikle birlikte, “İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrencilere asgari ücretin net tutarının yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzundan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde on beşinden aşağı ücret ödenemez”, ibaresi yer almaktadır.

İşbirliği çerçevesinde işverenden beklenen diğer bir davranış ise mesleki yeterliliklere sahip olan öğrencileri ileride işe alarak istihdam sektörüne katkıda bulunmasıdır (Gürol, 1997). Öğrencileri işletmelere yerleştirirken işverenin tavrına dikkat etmek gerekir. Programın gerekliliğine inanması, mezun olduktan sonra öğrenciye istihdam olanağı sunabilmesi veya referans olabilmesi ve ücretlerini kanunda belirtilen şekilde ödeyebilmesi göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1.7.5.2. İşbaşı uygulamaları

Eğitim devamlılık isteyen bir süreçtir. Bu nedenle işletme seçilirken koordinatör öğretmen öğrencinin bir öğretim yılı boyunca işletmede eğitim alabilmesine dikkat etmelidir. Bir işletme öğrencileri çeşitli bahanelerle dönem içinde içten çıkarmışsa,

bu işletmeye öğrenci vermemeye dikkat edilmelidir. Ayrıca öğrencinin işletmeye yerleştirilmesinde, işletmenin sektördeki deneyimi ve tecrübesi de göz önünde bulundurulmalıdır (Gürol, 1997).

2.1.7.5.3. Malzeme ve olanaklar

Programın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için işletmede mesleğe özgü araçların bulunması ve malzemenin yeterli olması gerekmektedir. Bunun yanı sıra bu materyal ve araç-gereçlerin güncel teknolojiye uygun olması, güvenilir olması ve herhangi bir kaza yaşanmaması için güvenlik önlemlerinin alınmış olması gerekmektedir. Aynı zamanda işletme ısınma, havalandırma ve soğutma imkânlarına sahip olmalı, öğrencilerin temizlik yeme-içme, giyinme gibi ihtiyaçlarını karşılayabileceği birimleri bulunmalıdır. Kısacası işletmenin fiziki durumu eğitim programına uygun olmalıdır (Gürol, 1997).

2.1.7.5.4. Çalışanların morali

İşletme ortamındaki çalışanların genel davranışları öğrencilerin beceri eğitimine istekli olmasına veya isteksizlik duymasında etken olur. Huzurlu, güvenli bir iş ortamında öğrenciler beceri eğitime istekli olarak giderken, sıkıntılı, huzursuz ve memnuniyetsiz çalışanların buldukları işletmelere gitmekte istekli davranmazlar. Böylece beceri eğitimi amacına ulaşamaz (Gürol, 1997).

2.1.7.5.5. Eğitici personel (Usta öğretici)

İşletmelerin seçiminde dikkat edilmesi gereken en önemli faktörlerden biri de usta öğreticinin nitelikli olmasıdır. Çoğunlukla bu kişi işveren değil, kurumda çalışan bir görevlidir. Eğer işletmede usta öğretici yoksa öğrenci o işletmeye yerleştirilmemelidir (Gürol, 1997). Çünkü usta öğretici okulda öğretilen bilgi ve becerileri iş ortamında öğrenciye uygulamalı olarak kazandıran, bilgi ve becerilerini öğrenciye aktaran ve öğrencinin de uygulamasına fırsat tanıyan kişidir.

3308 sayılı kanuna göre (1986), on ve daha fazla personel çalıştıran işletmeler, çalıştırdıkları personel sayısının yüzde beşinden az olmamak üzere mesleki ve teknik eğitim okulu öğrencilerine beceri eğitimi yaptırırlar. Bu işletmeler beceri eğitimi

yaptırmak için bir eğitim birimi kurar ve usta öğretici veya eğitici personel görevlendirirler. İşletmelerin personel sayılarında her yılın ocak ayı esas alınır ve beceri eğitimi uygulamasına öğretim yılı başında başlanır.

2.1.7.5.6. İşletmenin bulunduğu yer

İşletme, öğrencinin rahatlıkla gidebileceği, ulaşımı kolay bir yerde olmalıdır. Koordinatör öğretmen için de denetim ve işbirliği için kolaylıkla ulaşabileceği bir mesafe olması önemlidir. Eğer işletmenin farklı yerlerde farklı birimleri varsa öğrenci sürekli yer değiştirmemelidir. İşletme seçilirken öğrencinin her türlü hava şartında ve çeşitli ulaşım araçlarıyla ulaşımının kolay olmasına özen gösterilmelidir (Gürol, 1997).

2.1.8. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü

2.1.8.1. Okulöncesi eğitimin tanımı ve önemi

Okulöncesi eğitim, doğumdan başlayan ilkokulun başlangıcına kadar geçen çocukluk yıllarını da kapsayan, bu yaş çocuklarının bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun zengin uyarıcı çevre olanaklarını sunan, psikomotor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerini toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren bir eğitim sürecidir (Poyraz ve Dere, 2003). Okulöncesi dönem, çocuğun çevresini tanıdığı, çevreyle iletişim kurmaya istekli olduğu, içerisinde yaşadığı toplumun kültürünü uygun davranışlar geliştirdiği bir dönemdir. Kişiliğin temellerinin atıldığı bu dönemde çocuğun ev, okul ve sosyal yaşantısında bilinçli bir rehberliğe ihtiyacı vardır (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş, 2003).

Okul öncesi eğitim; isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş, 3 yaş (36 ayını dolduran, 2011 yılının 1. ve 9. ayları arasında doğan çocuklar), 4 yaş ve 5 yaş (66 aydan küçük olan 2009 yılının 4. ve 12. ayları arasında doğan çocuklar) grubundaki çocukların eğitimine verilen isimdir (MEB İstatistikleri, 2016)

Okul öncesi eğitim kurumları bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili

diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır (MEB İstatistikleri, 2016)

Anaokulu: 36-66 ay çocuklarının eğitimi amacıyla açılan okuldur (MEB İstatistikleri, 2016).

Ana sınıfı: 60-66 ay çocuklarının eğitimi amacıyla örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan sınıftır (MEB İstatistikleri, 2016)

Uygulama sınıfı: 36-66 aylık çocukların eğitimi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitimle ilgili program uygulayan ortaöğretim kurumları bünyesinde açılan sınıftır (MEB İstatistikleri, 2016)

Uygulama anaokulu: Kız meslek lisesi çocuk gelişimi bölümü öğrencilerine uygulamalı eğitim yaptırmak amacıyla kurulan okulöncesi eğitim kurumlarıdır. Uygulama anaokulları çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü bulunan mesleki ve teknik Anadolu liselerinde, uygun yer bulunması şartıyla kurulurlar. Bu okullar bağlı oldukları mesleki ve teknik eğitim kurumuna bağlı olarak faaliyetlerini sürdürürler. 1995-1996 öğretim yılında 348 uygulama anaokulunda 7806 öğrenci eğitim görmüştür. Bu okullar hem çocuk gelişimi bölümü öğrencilerine uygulama yapma imkânı sağlarken hem de okul öncesi eğitimin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Alkan ve diğerleri, 1996).

Bu dönemde çocuğun evdeki yaşantısı kadar okuldaki ortamın ve öğretmenin de büyük bir önemi vardır. Çünkü öğretmen aileden sonra çocuğun hayatında çok büyük rol oynayan ikinci etmendir. Çocuğun hayatında bu kadar önemli bir yer kaplayan okulöncesi öğretmenin de eğitimine çok önem verilmesi gerekir. Burada ise mesleki ve teknik eğitim liselerinde eğitim veren çocuk gelişimi ve eğitimi bölümüne büyük görevler düşmektedir.

2.1.8.2. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü tanımı ve amaçları

Tanımı

Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü, erken çocukluk öğretmen yardımcısının sahip olduğu, çocuğun gelişim ilkelerine uygun eğitim programını uygulamada öğretmene yardımcı olma yeterliklerini kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır (MEGEP, 2014).

Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerine; okul öncesi eğitim programı hazırlama, öz bakım becerileri, yetersizlik türleri ve kaynaştırma, oyunu gelişim alanları ve etkinliklerde kullanma, oyuncak hazırlama, kostüm hazırlama ve yüz boyama çalışmaları, çocukla etkili iletişim kurma, özel eğitimde öz bakım, özel eğitim programı hazırlama, yetersizlik türleri ve eğitimi ile ilgili bilgi, becerileri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilir (MEB. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, 2015).

Çocuk gelişimi bölümü; çocuk bakımı ve gelişiminin önemini bilen, 0-12 yaş çocuklarının gelişim özelliklerini tanıyıp alışkanlık ve gereksinimleri konusunda bilgi kazanmış olan, onların sorunlarını giderici önlemler alabilen, bu yaş çocuklarında görülebilen hastalıkların belirtilerini, korunma yollarını, bakımını bilen, anne sağlığı konusunda bilinçli olan, ilk yardım konularında bilinçli olan, ilk yardım konularında bilgi-beceri kazanan, okul öncesi eğitim kurumlarında program hazırlayıp uygulayabilen, aynı zamanda bu çocukların gelişim seviyelerine ve gelişen teknolojiye uygun eğitici oyuncaklar hazırlayabilen, kullandığı makine, araç-gerecin basit bakım ve onarımını yapabilen, çalıştığı iş yerinde günlük mönü ve yiyecekleri ilkelere göre hazırlayabilen, kendi alanındaki meslekî ve teknik becerilerini kullanarak iş yerinde ve çevresindeki sorunları çözümleyebilen, çevresiyle uyumlu ilişkiler kurabilen teknik eleman yetiştirmeyi amaçlayan bir bölümdür (Taşçı ve Sunar, 2001).

Amaçları

- Sektörün ihtiyaçları doğrultusunda bilimsel ve teknolojik gelişmeler takip edilerek gerekli olan mesleki yeterlikleri kazanmış nitelikli meslek elamanı yetiştirmek,
- Çocuk gelişimi ve bakımının önemini farkında olmak, 0-12 yaş çocuklarının gelişim özelliklerini bilmek,
- Çocuklarla karşılaşılabilecek sorunlarda önlemler alabilmek,
- Çocuklarda görülebilecek hastalıkları ve korunma yollarını bilmek,
- Anne sağlığı konusunda ve ilkyardım konusunda bilgi ve beceri kazandırmayı sağlamak,
- Okul öncesi eğitim kurumlarında program hazırlayıp uygulayabilmek,
- Çocukların gelişim seviyelerine uygun oyuncaklar hazırlayabilmek,

- Kullandığı makine, materyal ve oyuncakların basit bakım ve onarımlarını yapabilmek,
- Çalıştığı okulda günlük menü ve yiyecekleri ilkelerine göre hazırlayabilmek,
- Kendi alanında işyerinde yaşadığı sorunları çözümleyebilmek,
- Çevresi ile uyumlu ilişkiler kurabilen nitelikte meslek elemanı yetiştirmektir (MEB, 2014).

2.1.8.3. Günümüzde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak ülke genelinde örgün ve yaygın eğitim düzeyindeki Kız Meslek, Anadolu Kız Meslek, Kız Teknik ve Anadolu Kız Teknik Liseleri, Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüleri ve Pratik Kız Sanat Okullarının sayısı 1215'tir. Kız Meslek Liseleri bünyesinde atölye ve laboratuvar niteliğinde açılmış olan 347 uygulama sınıfı, kreş ve çocuk kulübü ile 0-12 yaş grubu çocuklarına hizmet götürülmektedir. Bu okullarda 13.976 yönetici ve öğretmen ile 168.874 öğrenciye eğitim ve öğretim hizmeti verilmektedir. (Taşçı ve Sunar, 2001).

2.1.8.4. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanının altında yer alan dallar

Meslek lisesi öğrencileri 9. Sınıfın sonunda alan seçimi, 10. Sınıfın sonunda ise dal seçimi yaparlar. 9. Sınıfın sonunda çocuk gelişimi ve eğitimi alanını seçen bir öğrenci, 10. Sınıfın sonunda çocuk gelişimi alanının altında yer alan erken çocukluk eğitimi veya özel eğitim dallarından birini seçerek o dalda eğitimine devam eder.

Fakat çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü altında yer alan ve dalları ayrıntılı açıklamadan önce alan ve dala geçiş ile ilgili yönetmeliğin ilgili maddelerini incelemekte fayda vardır.

Alan ve dala geçiş

Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında çocuk gelişimi bölümü ve diğer tüm bölümlerde alan seçimi 9 uncu, dal seçimi ise 10 uncu sınıfın sonunda yapılır. Alana yerleştirme puanı, öğrencinin ortaokul sınıflarının yılsonu başarı puanlarının aritmetik ortalamasının %40'ı ile 9 uncu sınıf yılsonu başarı puanının %60'ı

toplanarak belirlenir. Yerleştirme işlemi tercih ve puan üstünlüğü dikkate alınarak yapılır. Burada dikkate alınması gereken bazı hususlar bulunmaktadır. Bunlar;

- Dala yerleştirme işlemleri 10 uncu sınıfın sonunda öğrencinin yetenek ve başarıları, sektörün ihtiyacı, öğrenci ve velilerin talepleri ve grup oluşturma sayıları dikkate alınarak ilgili okul müdürlüğünce yapılır. Tercihlerin belli dallarda yoğunlaşması hâlinde 10 uncu sınıf yılsonu başarı puanı yüksek olanlara öncelik verilir.
- Bir alanda eğitime başlanabilmesi için en az 10, bir dalda eğitime başlanabilmesi için en az 8 öğrencinin kayıtlı olması gerekir.
- Öğrencinin sağlık durumunun geçmek istediği alanın öğrenimine elverişli olması gerekir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin, özelliklerine uygun meslek alan ve dalına ya da programına yönlendirilmeleri ve yerleştirilmeleri sağlanır.
- Öğrencilerden anne veya babasına ait çalışır durumda bir işyeri bulunanlar istemeleri hâlinde; işyerini ve mesleğini ilgili meslek kuruluşlarından belgelendirmeleri şartıyla bu işyerindeki meslekle ilgili alan/dala doğrudan kayıt edilirler (MEB, 2013).

2.1.8.4.1. Erken çocukluk eğitimi dalı

Tanımı: Erken çocukluk öğretmen yardımcısının sahip olduğu, çocuğun gelişim ilkelerine uygun eğitim programını uygulamada öğretmene yardımcı olma yeterliklerini kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen daldır.

Amacı: Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında erken çocukluk öğretmen yardımcılığı mesleğinin yeterliklerine sahip meslek elemanları yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2014).

2.1.8.4.2. Özel eğitim dalı

Tanımı: Özel eğitimde öğretmen yardımcısının sahip olduğu, özür grubuna uygun eğitim programını uygulamada öğretmene yardımcı olma yeterliklerini kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen dala özel eğitim dalı adı verilir.

Amacı: Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında özel eğitimde öğretmen yardımcılığı

mesleğinin yeterliklerine sahip meslek elemanları yetiştirmek amaçlanmaktadır (MEB, 2014).

2.1.8.5. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölüm programı

Program dört yıl olarak tasarlanmış, 9 ve 10. sınıflarda ortak dersler ile alan ortak dersleri, 11 ve 12. sınıflarda ise ortak dersler ile dallara özel derslerin okutulması planlanmıştır. Öğrenciler alan eğitimine 10. sınıfta başlar ve bu sınıfın sonunda dal seçimi yaparak 11 ve 12. sınıfta dal eğitimine devam eder. Eğitim öğretim faaliyetleri, çerçeve öğretim programında yer alan kazanımlar ile hedeflenen bilgi ve becerileri kazandıracak şekilde planlanır ve uygulanır.

Haftalık ders çizelgesinde; ortak dersler, alan ve dal dersleri ile seçmeli dersler yer almaktadır. Alan ve dal dersleri öğrenme kazanımlarından ve modüllerden oluşmaktadır. Bu derslerdeki modüllerin süresi belirlenirken yüz yüze öğretim süresinin yanı sıra sınavlar, performans çalışmaları, projeler, yapılan uygulamalar vb. faaliyetlere ilişkin toplam öğrenme süresi dikkate alınmıştır.

Alan ve dal dersleri içinde (*) ile belirtilen dersler, alan ve dalların başarılması zorunlu dersleridir. Bu dersler, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca yılsonu başarı puanı ile başarılı sayılmayacak derslerdir. Bu derslere ait modüllerin tamamı önerilen ders saati değiştirilmeden uygulanır. Dal dersleri ve süreleri belirlenirken dalın gerektirdiği tüm kazanımlar dikkate alınır.

İşletmelerde mesleki eğitim dersinin içeriği her dal için dalın gerektirdiği bilgi ve becerilerin tamamını kapsayan, ağırlıklı olarak iş, proje, deney ve hizmetin yapılması ve uygulamasını gerektiren öğrenme kazanımları dikkate alınarak zümre öğretmenler kurulu tarafından hazırlanır. Öğrenci başarısı belirlenirken çerçeve öğretim programında yer alan derslerin ve modüllerin öğrenme kazanımlarını yoklayan ölçme araçları geliştirilir ve değerlendirme yapılır (MEGEP, 2014).

Tablo 11. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı (Erken Çocukluk Eğitimi ve Özel Eğitim Dalları) Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	9.Sınıf	10.Sınıf	11. Sınıf	12.Sınıf
Alan	Alan	Mesleki Gelişim	2	-	-	-
/Dal	Ortak	Çocuk Gelişimi(*)	-	5	-	-
Dersleri	Dersleri	Anne-Çocuk Sağlığı	-	3	-	-
		Çocuk Ruh Sağlığı	-	2	-	-
		Erken Çoc. ve Özel Eğt. Kur.	-	2	-	-
		Dramatik Etkinlikler	-	2	-	-
		İşletmelerde Mesleki Eğitim(*)				
	Dal	Yetersizlik Türleri ve Kaynaştırma				
	Dersleri	Yetersizlik Türleri ve Eğitimi	-	-	22	28
		Erken Çocuklukta Program(*)				
		Özel Eğitimde Program(*)				
		Erken Çocuklukta Özbakım				
		Özel Eğitimde Özbakım				
		Oyun ve Oyuncak				
		Çocukla İletişim				
Alan/Dal Ders Saatleri Toplamı			2	14	22	28
Seçmeli Ders Saatleri Toplamı			3	-	5	4
Rehberlik ve Yönlendirme			1	1	1	1
Toplam Ders Saati (Kültür+meslek dersi)			39	44	44	44

(*) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca yılsonu başarı puanı ile başarılı sayılmayacak derslerdir.

Tablo 12. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Teknik Programı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı (Erken Çocukluk Eğitimi ve Özel Eğitim Dalları) Haftalık Ders Çizelgesi

DERS KATEGORİLERİ		DERSLER	9.Sınıf	10.Sınıf	11. Sınıf	12.Sınıf
Alan	Alan	Mesleki Gelişim	2	-	-	-
/Dal	Ortak	Çocuk Gelişimi(*)	-	5	-	-
Dersleri	Dersleri	Anne-Çocuk Sağlığı	-	3	-	-
		Çocuk Ruh Sağlığı	-	2	-	-
		Erken Çoc. ve Özel Eğt. Kur.	-	2	-	-
		Dramatik Etkinlikler	-	2	-	-
		İşletmelerde Mesleki Eğitim(*)				
	Dal	Yetersizlik Türleri ve Kaynaştırma				
	Dersleri	Yetersizlik Türleri ve Eğitimi	-	-	15	19
		Erken Çocuklukta Program(*)				
		Özel Eğitimde Program(*)				
		Erken Çocuklukta Özbakım				
		Özel Eğitimde Özbakım				
		Oyun ve Oyuncak				
		Çocukla İletişim				
Alan/Dal Ders Saatleri Toplamı			2	14	15	19
Seçmeli Ders Saatleri Toplamı			3	2	-	1
Rehberlik ve Yönlendirme			1	1	1	1
Toplam Ders Saati (Kültür+meslek dersi)			39	46	46	46

(*) Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği uyarınca yılsonu başarı puanı ile başarılı sayılmayacak derslerdir.

İki tablo incelendiğinde Anadolu meslek lisesi ile Anadolu teknik lise arasında ders saatleri açısından farklılık görülmektedir. Bunun dışında okutulan derslerde bir farklılık bulunmaktadır. Bölümde alan dersler olarak; 9. Sınıfta mesleki gelişim, 10. Sınıfta çocuk gelişimi, erken çocukluk ve özel eğitim kurumları, anne-çocuk sağlığı, çocuk ruh sağlığı ve dramatik etkinlikler dersleri, 11. Sınıfta erken çocukluk dalında yetersizlik türleri ve kaynaştırma, erken çocuklukta program, erken çocuklukta özbakım, çocukla iletişim dersleri, özel eğitim dalında yetersizlik türleri ve eğitimi, özel eğitimde program, özel eğitimde özbakım ve çocukla iletişim dersi ve 12. Sınıfta işletmelerde beceri eğitimi ve oyun oyuncak dersleri okutulmaktadır.

Aşağıdaki tabloda erken çocukluk eğitimi dalı ve özel eğitim dalı için Anadolu meslek programında ve Anadolu teknik programında başarılması zorunlu dersler gösterilmiştir (MEGEP, 2014).

Tablo 13. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı Anadolu Meslek Programı ve Anadolu Teknik Programı (Erken Çocukluk Eğitimi ve Özel Eğitim Dalları) Başarılması Zorunlu Dersler

DALLAR	ANADOLU MESLEK PROGRAMI	ANADOLU TEKNİK PROGRAMI
Erken Çocukluk Eğitimi	Çocuk Gelişimi	Çocuk Gelişimi
	Erken Çocuklukta Program	Erken Çocuklukta Program
Özel Eğitim	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Yetersizlik Türleri ve Kaynaştırma
	Çocuk Gelişimi	Çocuk Gelişimi
	Özel Eğitimde Program	Özel Eğitimde Program
	İşletmelerde Mesleki Eğitim	Yetersizlik Türleri ve Eğitimi

2.1.8.5.1. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanı ortak dersleri

Alan ortak dersleri; çocuk gelişimi ve eğitimi alanının alan ve tüm dalları ile ilgili ortak yeterlikleri ve mesleki yeterlikleri kazandırmayı amaçlayan derslerdir. Derslerin amacı, süresi (haftalık ders saati), kazanımları ile modülleri aşağıda verilmiştir (MEGEP, 2014).

Mesleki Gelişim Dersi

Bu derste öğrenciye iş, sosyal ve kültürel hayatında iletişim süreci araçlarını kullanarak etkili iletişim kurması, proje hazırlaması, kendine uygun iş fikrini hayata geçirmesi, işletmenin yönetimi, üretim planlaması, pazarlama, finans ve insan kaynakları faaliyetlerinin yürütülmesi; kaza, yaralanma ve yangın olaylarına karşı güvenlik tedbirleri alması, çevre kirliliği ve israfa karşı önlemler almasına yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. 2 ders saati olan bu dersin içeriği, etkili iletişim, proje hazırlama, girişimci fikirler ve iş kurma, işletme faaliyetlerini yürütme, iş güvenliği ve işçi sağlığı, çevre koruma modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Çocuk Gelişimi Dersi

Bu derste öğrenciye 0-72 ay çocuklarına yönelik fiziksel, motor, bilişsel, dil, sosyal, duygusal, cinsel ve ahlak gelişimlerine uygun etkinlik hazırlamaları için bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. 5 ders saati olan bu dersin içeriği, çocuk gelişimine giriş, 0-72 ay fiziksel gelişim, 0-72 ay motor gelişim, 0-72 ay bilişsel gelişim, 0-72 ay dil gelişimi, 0-72 ay sosyal ve duygusal gelişim, 0-72 ay cinsel ve ahlak gelişimi modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Anne-Çocuk Sağlığı Dersi

Bu derste öğrenciye doğum öncesi, doğum, doğum sonrası gelişim dönemleri, çocukta sık görülen şikâyetler ve hastalıklar, lohusalık ve emzicilik dönemi özellikleri ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. 3 ders saati olan bu dersin içeriği, gebelik dönemi, doğum ve yeni doğan, doğum sonrası dönem, çocuk hastalıkları modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Çocuk Ruh Sağlığı Dersi

Bu derste öğrenciye çocuk ruh sağlığı, çocukları tanıma/değerlendirme ve çocuk haklarına uygun, çocuk dostu ortamlar oluşturma yöntemleri, çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. 2 ders saati olan bu dersin içeriği, çocuk ruh sağlığı, çocukları tanıma/değerlendirme, çocuk hakları ve çocuk dostu ortamlar modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Erken Çocukluk ve Özel Eğitim Kurumları Dersi

Bu derste öğrenciye erken çocukluk ve özel eğitim kurumlarını tanımaları ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. 2 ders saati olan bu dersin içeriği, erken çocukluk eğitim kurumları ve özel eğitim kurumları modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Dramatik Etkinlikler Dersi

Bu derste öğrenciye dramatik etkinlik çalışmaları ve dramatik etkinlikte kullanılabilen araç-gereç hazırlama ve uygulama ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. 2 ders saati olan bu dersin içeriği, çocuk gelişiminde dramatik etkinlikler ve dramatik etkinlikler planlama modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

2.1.8.5.2. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanı dal dersleri

Çocuk gelişimi ve eğitimi alanında yer alan dallara özel bilgi ve becerileri kazandıracak dal dersleri, 11 ve 12. sınıflarda yer alan, iş başında veya işletmelerde uygulanması öngörülen derslerdir. Bu derslerin amacı, önerilen süresi (haftalık ders saati), kazanımları ile modülleri aşağıda verilmiştir.

İşletmelerde Mesleki Eğitim Dersi

Bu teze de konu olan ders olan işletmelerde meslek eğitimi dersini her okul, ağırlıklı olarak dala ait modüller olmak üzere bölgesel özellikler dikkate alınarak sektörün beklentilerini yansıtabilecek modüllerden sektör temsilcileri, okuldaki koordinatör öğretmenler ve alan öğretmenlerinin kararı ile oluşturur. Ancak bölgesel özellikler ve sektör beklentilerini yansıtabilecek modüllere ihtiyaç duyulması hâlinde yeni modül hazırlanabilir. İşletmelerde mesleki eğitim yapılmayan okul türlerinde öğrenciler, ilgili mevzuat doğrultusunda staj yaparlar (MEGEP, 2014).

2.1.8.5.3. Erken çocukluk eğitimi dal dersleri

Yetersizlik Türleri ve Kaynaştırma Dersi

Bu derste bireye/öğrenciye 0-72 aylık özel gereksinimli çocukların yetersizlik grupları, özellikleri ve kaynaştırma eğitimleri ile ilgili bilgi ve becerilerin

kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 6 saat, Anadolu teknik programında 8 saat işlenmesi önerilen bu ders, özel eğitim ve kaynaştırma, görme yetersizliği ve kaynaştırma, işitme yetersizliği ve kaynaştırma, dil, konuşma bozuklukları ve kaynaştırma, zihinsel yetersizlik ve kaynaştırma, ortopedik yetersizlik, süregen hastalık ve kaynaştırma, otizm spektrum bozukluğu ve kaynaştırma, üstün zekâ, özel yetenek ve kaynaştırma, dikkat eksikliği hiperaktivite ve kaynaştırma modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Erken Çocuklukta Program Dersi

Bu derste öğrenciye erken çocukluk eğitim kurumlarında uygulanan plan, program, etkinlikler ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 10 saat, Anadolu teknik programında 12 saat işlenmesi önerilen bu ders, okulöncesi eğitim programı, sanat etkinlikleri, Türkçe etkinlikleri, oyun ve hareket etkinlikleri, müzik etkinlikleri, fen ve matematik etkinlikleri, drama etkinlikleri, aylık plan ve etkinlik planı modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Erken Çocuklukta Özbakım Dersi

Bu derste öğrenciye 1-6 yaş çocuklarının öz bakım becerilerini karşılamaya, geliştirmeye yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. . Anadolu meslek programında 3 saat, Anadolu teknik programında 5 saat işlenmesi önerilen bu ders, 0-1 yaş çocuklarında özbakım ve 1-6 yaş çocuklarında özbakım olmak üzere iki modülden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Oyun ve Oyuncak Dersi

Bu derste öğrenciye çocukların gelişim alanlarını destekleyen oyun ve oyun araç gereci hazırlama ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 5 saat, Anadolu teknik programında 6 saat işlenmesi önerilen bu ders, 0-36 ay oyun ve oyuncak, 37-72 ay oyun ve oyuncak ve animasyon modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Çocukla İletişim Dersi

Bu derste öğrenciye 0-72 ay çocuklarıyla etkili iletişim kurma, problem çözme, iletişim engelleri ve disiplin yöntemleri ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 2 saat, Anadolu teknik programında 3 saat işlenmesi önerilen bu ders, çocukla etkili iletişim ve çocukta davranış yönetimi olmak üzere iki modülden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

2.1.8.5.4. Özel eğitim dal dersleri

Yetersizlik Türleri ve Eğitimi Dersi

Bu derste öğrenciye özel eğitim, özel gereksinimli bireylerin özellikleri ve eğitimleri ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 7 saat, Anadolu teknik programında 9 saat işlenmesi önerilen bu ders, özel eğitime giriş, görme yetersizliği, işitme yetersizliği, dil ve konuşma bozuklukları, zihinsel yetersizlikler, ortopedik yetersizlik ve süreğen hastalıklar, otizm spektrum bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, üstün zekâlılar ve özel yetenekliler modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Özel Eğitimde Program Dersi

Bu derste öğrenciye özel gereksinimli bireylerin özelliklerine uygun; bireysel eğitim ve grup eğitim planı, uygun araç gereç hazırlama, ortam planlama ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 10 saat, Anadolu teknik programında 12 saat işlenmesi önerilen bu ders, özel eğitimde plan, görme yetersizliği ve eğitim planı, işitme yetersizliği ve eğitim planı, dil-konuşma bozuklukları ve eğitim planı, zihinsel yetersizlik ve eğitim planı, ortopedik yetersizlik-süreğen hastalık ve eğitim planı, otizm spektrum bozukluk ve eğitim planı, üstün zeka-özel yetenek ve eğitim planı, DEHB ve eğitim planı modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Özel Eğitimde Özbakım Dersi

Bu derste öğrenciye özel gereksinimli bireylere bağımsız yaşam ve toplumsal uyum sağlama becerileri kazandırmaya yönelik bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 3 saat, Anadolu teknik programında 5 saat işlenmesi önerilen bu ders, bağımsız yaşam becerileri ve toplumsal uyum becerileri olmak üzere iki modülden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Oyun ve Oyuncak Dersi

Bu derste öğrenciye çocukların gelişim alanlarını destekleyen oyun ve oyun araç gereci hazırlama ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 4 saat, Anadolu teknik programında 5 saat işlenmesi önerilen bu ders, 0-36 ay oyun ve oyuncak, 37-72 ay oyun ve oyuncak ve animasyon çalışmaları modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

Çocukla İletişim Dersi

Bu derste öğrenciye 0-72 ay çocuklarıyla etkili iletişim kurma, problem çözme, iletişim engelleri ve disiplin yöntemleri ile ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Anadolu meslek programında 3 saat, Anadolu teknik programında 5 saat işlenmesi önerilen bu ders, çocukla etkili iletişim ve çocukta davranış yönetimi modüllerinden oluşmaktadır (MEGEP, 2014).

2.1.8.6. Çocuk gelişimi ve eğitimi alanı işletmelerde mesleki eğitim

3308 sayılı Mesleki ve Çıraklık Eğitimi kanunu kapsamında tüm öğrenciler sigortalı olurlar ve işletmelere gidenler asgari ücretin 3/1 'i kadar ücret almaktadırlar. Bu da öğrencilere maddi olanak sağlamaktadır. Bu noktada tezin de konusunu teşkil eden işletmelerde meslek eğitimi dersine ayrıca değinmekte fayda vardır.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında alınan meslek alan/dallarında öğrenim gören öğrencilerin 12. sınıfta işletmelerde mesleki eğitim görmeleri esastır. Her öğrenci, alan/dalın öğretim programındaki ilgili sınıfa ait temrin, iş, proje, deney veya hizmetin en az % 80 ini yapmak ve uygulamalardan başarılı olmak zorundadır.

Öğrencilerin mesleki eğitimlerini aynı işyerinde sürdürmeleri esastır. Ancak, ilgili sınıfa ait uygulamaların bir kısmının işletmelerde yapılamaması durumunda, eksik kalan uygulamalar, ders yılı içinde başka işletmelerde veya okulda telafi eğitimi programına göre tamamlanır. Anadolu teknik programı ile işletme kapasitesi yeterli olmadığından mesleki eğitim için işletmeye gönderilemeyen Anadolu meslek programı öğrencileri uygulamalı eğitimlerini okul/kurumun atölye ve laboratuvarlarında, okul/kurumda yeterli donanıma sahip atölye ve laboratuvar bulunmaması hâlinde işletmelerle imzalanacak protokole göre işletmenin eğitim biriminde sürdürür (MEB, 2013).

2.1.8.6.1. İşletmelerde öğrenci başarısının değerlendirilmesi

İşletmelere devam eden çocuk gelişimi ve diğer bölüm öğrencilerinin değerlendirilmesi iki aşamalı olarak yapılır. İlk olarak öğrenciler her dönemde iş hizmet, temrin, proje ve deney değerlendirmesinden aldığı puanların (iş dosyası) aritmetik ortalaması alınır. Daha sonra dönem sonu beceri sınavının aritmetik ortalaması alınarak dönem sonu puanı belirlenir (Doğan ve diğerleri, 1997).

2.1.8.6.2. İş dosyası tutma

İşletmelerde mesleki eğitim gören çocuk gelişimi ve eğitimi bölüm öğrencileri; öğretim programlarına uygun olarak yapacakları temrin, iş, proje, deney ve hizmetlerle ilgili resimleri, projeleri ve değerlendirme çizelgelerini kapsayan mesleki eğitimle ilgili bir iş dosyası tutturulur. Dosyadaki her resim, proje veya çalışmaya ait değerlendirme çizelgesi ve varsa diğer doküman, usta öğretici veya eğitici personelle koordinatör öğretmen ve öğrenci tarafından imzalanır. İş dosyası, öğrencinin ikinci dönem mesleki eğitim puanlarıyla birlikte okul müdürlüğüne gönderilir (MEB, 2013).

2.1.8.6.3. İşletmelerde mesleki eğitim sözleşmesi

İşletmelerde mesleki eğitime giden öğrenciler için uygulanan iş sözleşmesi örneği aşağıdaki gibidir:

Tablo 14. İşletmelerde Mesleki Eğitim Sözleşmesi

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM/STAJ SÖZLEŞMESİ		
ÖĞRENCİNİN		
Adı	Kayıtlı olduğu	
Soyadı	Okul/Kurumun adı	
T.C.Kimlik No	Okul Numarası	
Baba Adı	Sınıfı-Şubesi	
Ana Adı	Alanı/Dalı	
Doğum Yeri	Telefonu	
Doğum Tarihi	İşletmede Mesleki	
(Gün/Ay/Yıl) ...../...../.....	Eğitime Başlama Tarihi ...../...../.....	
OKUL/KURUMDA İRTIBATSAGLANACAK KOORDİNATÖR MÜDÜR YARDIMCISININ		
Adı-Soyadı		
Telefonu	İş:.....	Cep:.....
ÖĞRENCİ VELİSİNİN/YASAL TEMSİLCİSİNİN		İŞLETMENİN
Adı-Soyadı		Adı
Yakınlığı	☐ Anne ☐ Baba ☐ Diğer (Belirtiniz)	Adresi
		İşletme Temsilcisinin Adı-Soyadı
İkamet adresi		Telefon numarası
Ev ..... Telefonu		Faks numarası
Cep		E-Posta adresi
E-Posta Adresi		Vergi No
Öğrencinin 18 yaşından büyük olması ve velisi bulunmaması halinde irtibat sağlanacak kişinin	Adı-Soyadı.....	SGK İşyeri Sicil No/Bağkur No
	İletişim bilgileri:.....	IBAN No
	....	TR..... .....
Paraflar		
Okul/Kurum Müdürü	İşveren veya Vekili	Öğrenci/18yaşından küçükse yasal temsilcisi

(MTEGM, 2017).

2.1.8.6.4. Beceri sınavı

İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinin 46. maddesi hükümlerine göre yılsonu beceri sınavına alınır. Bu öğrencilerin işletmelerde mesleki eğitime konu olan ders/derslerden dönem puanının belirlenmesinde her dönemde temrin, proje, iş, deney ve hizmet değerlendirmesinden aldığı puanlar ile telafi eğitimi süresince yaptıkları temrin, proje, iş, deney ve hizmetlerden aldıkları puanların aritmetik ortalaması alınır. Birinci ve ikinci dönem puanlarının aritmetik ortalaması ile yılsonu beceri sınavı puanının aritmetik ortalaması alınarak yılsonu puanı belirlenir (MEB, 2013).

İşletmelerde mesleki eğitime konu olan ders/derslerden öğrencinin başarılı sayılabilmesi için beceri sınavı puanı en az 50 olmak kaydıyla birinci ve ikinci dönem puanları ile beceri sınav puanının aritmetik ortalamasının en az 50 veya beceri sınav puanının 70 olması gerekir (MEB, 2013).

Dönem sonu beceri sınavı, dönemin son haftası içinde yapılır. Bu sınav, iş dosyası ve sınav değerlendirmesi sonucu oluşan puanla değerlendirilir. 100 puan üzerinden değerlendirilen bu sınavın 80 puanı beceri sınavı, 20 puanı da iş dosyası oluşturmaktadır. Dönem sonu beceri sınavında, işletmenin usta öğreticisi, okuldaki çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenler, ilin okulöncesi alanında işveren kuruluşunu temsil eden komisyon bulunur. Sınavda sorulacak sorular öğretim programının en yüzde 80'ini karşılamalıdır (Doğan ve diğerleri, 1997).

2.1.8.7. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü eğitim ve kariyer imkânları

Mezun olan öğrenciye, alan ve dalını gösteren diploma ve iş yeri açma belgesi verilmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim programlarından mezun olanlardan isteyenlere, Avrupa Yeterlilik Çerçevesi kapsamında, öğrenim süresince kazandıkları temel yeterlilikler hakkında bilgiler içeren Europass sertifika/diploma ekiyle alınan ve başarılı modüller, mesleki eğitim gördüğü veya stajını yaptığı işletmenin adını gösterir belge düzenlenir (MEGEP, 2014).

Meslek liselerinin çocuk gelişimi ve eğitimi alanından mezun olanlar, “Yükseköğretime Geçiş Sınavı”nda başarılı olurlarsa lisans programlarına ya da meslek yüksekokullarının ilgili programlarına devam edebilirler. Kamu kuruluşlarına bağlı kreşlerin, özel yuva ve anaokullarının, gündüz bakımevlerinin artmasıyla

birlikte çalışma alanı genişleyen bir meslektir. Kız meslek lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi mezunları, kreş, yuva, anaokulu, ana sınıfı, rehabilitasyon merkezleri ve çocuk kulüplerinde öğretmen yardımcısı olarak görev yapabilmektedirler. Ayrıca çocuk organizasyon şirketlerinde ve evde çocuk bakımı hizmeti veren kuruluşlarda çalışabilirler (MEGEP, 2014).

Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünden mezun olan öğrencilerin ortaöğretim sonrasında yerleşebilecekleri program türleri Tablo 15’de gösterilmiştir.

Tablo 15. Çocuk gelişimi ve Eğitimi Bölümünden Mezun Olan Öğrencilerin Ortaöğretim Sonrasında Yerleşebilecekleri Program Türleri

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	Öğretim Programları	Öğretim Süresi
ÖNLİSANS	Çocuk Gelişimi	2
	Sosyal Hizmetler	2
	Çocuk Koruma ve Bakım Hizmetleri	2
LİSANS	Görme Engelliler Öğretmenliği	4
	İşitme Engelliler Öğretmenliği	4
	Çocuk Gelişimi	4
	Sosyal Hizmetler	4
	Okul Öncesi Öğretmenliği	4
	Özel Eğitim Öğretmenliği	4
	Üstün Zekalılar Öğretmenliği	4
	Zihin Engelliler Öğretmenliği	4

(MEGEP, 2014).

2.1.8.8. Öğrencilerin çocuk gelişimi bölümünü tercih nedenleri

Şaşmaz (2012)’ın, “Kız Teknik ve Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Çocuk Gelişimi Bölümünü Tercih Nedenleri”ni araştırdığı araştırmanın bulgularına göre, öğrencilerin bu bölümü tercih etme nedenleri şu şekilde sıralanabilir;

- Öğrenciler bu bölümü seçerken ailelerinin ya da arkadaşlarının etkisi altında kalmadan tamamen kendi istekleri ile karar vermişlerdir.
- Öğrenciler bu bölümü çocukları çok sevdikleri, onlarla zaman geçirmekten hoşlandıkları için tercih etmektedir.

- Öğrencilere ilköğretim döneminde meslekler tanıtılırken çocuk gelişimi bölümü hakkında yeteri kadar bilgi verilmemiştir.
- Öğrenciler bölümde öğrendikleri bilgilerin günlük hayatta işlerine yarayacağını, ileride bilinçli bir anne olacaklarını belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin büyük bir bölümü çocukluktan itibaren bu bölümde okumak istediklerini belirtmişlerdir.
- Bu bölümü tercih eden öğrenciler meslek liselerindeki en iyi bölümün çocuk gelişimi olduğunu düşünmektedir.
- Öğrenciler bu bölümü diğer bölümlere puanının yetmemesi gibi sebeplerle değil tamamen isteyerek tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

2. 2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1. Doktora Tez Çalışmaları

Ceylan (1992), tarafından yapılan “3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Uyarınca Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan Meslek Eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi” adlı doktora çalışmasında endüstri meslek liselerinde uygulanan staj eğitiminin etkililiğine ilişkin öğretmen, işletme temsilcisi, öğrenci ve okul yöneticilerinin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Öğrencilerin % 80 'i, işletmelere gönderilmektedir.
2. Öğrencilere meslek eğitimi uygulaması yaptıran işletmelerin yarısında eğitim birimi bulunmamaktadır
3. Uygulamadan genelde usta öğreticiler sorumlu olmaktadır.
4. Elektrik, elektronik, makine resim alanlarında uygulama yapılacak işletme bulmak oldukça zordur.
5. 279 öğrencilerin üçte biri, uygulama yaptığı işletmenin okuduğu bölümle ilgili olmadığını belirtmiştir.
6. Öğrenciler işletmedeki tezgâhlar ile okul atölyesindeki tezgâhlar arasında "çok derecede" fark olduğunu belirtmiştir.

7. Okul yönetimi tarafından işletme sorumlularına verilen uygulama konularının, iş ve işlemlerin işletmede gerçekleştirilme düzeyinin düşük olduğunu belirtmiştir.
8. Öğrencilerin % 50' si yılsonunda telafi eğitimine alındığını belirtmiştir. Bu da gösteriyor ki, ders programları işletmenin imkânları göz önünde bulundurulmadan hazırlanmaktadır.
9. Meslek eğitimi uygulamasına ilişkin olarak yasa ve yönetmeliklerde belirtilen görevler, okul yöneticileri, koordinatör öğretmenler ve işletme sorumluları tarafından genelde "orta" veya "çok" derecede yerine getirilmektedir, ancak bu görevleri "pek çok" derecede yerine getiren denek grubu bulunmamaktadır.

Öztekin (2010), tarafından yapılan “Beceri Eğitimi Kapsamında Leonardo Da Vinci Programına Katılan Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” adlı doktora çalışmasında beceri eğitimi kapsamında LDV mesleki eğitim programına katılarak yurt dışına giden öğrencilerin memnuniyet düzeyleri ve gelişim düzeylerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Öğrencilere sunulan maddi imkânlar yetersizdir. Bu programın temel amaçlarından birisi kültürel gelişimin sağlanmasıdır. Eğer öğrencilere sosyal ve kültürel aktiviteler sunulursa bu amaç gerçekleştirilebilir.
2. Genel memnuniyet düzeyi ve gelişim seviyesi arasında anlamlı bir fark göze çarpmaktadır. Öğrencinin yabancı dili, vizyonu, kişisel gelişimi ne kadar gelişmişse memnuniyet derecesi de o derece artmaktadır.
3. Cinsiyete göre memnuniyet düzeyleri farklılık göstermektedir. Erkek öğrencilerin memnuniyet düzeyleri kız öğrencilere göre daha yüksektir.
4. Yaş gruplarına göre de memnuniyet düzeyleri farklılık göstermektedir. 17-18 yaş aralığında yer alan öğrencilerin diğerlerine göre memnuniyet düzeyleri daha yüksektir.
5. Genel memnuniyet düzeyleri öğrencilerin okuduğu bölüme göre farklılık göstermektedir. Seyahat hizmetleri bölümünde okuyan öğrencilerin memnuniyet düzeyleri diğer bölümlerde okuyan öğrencilere göre daha düşüktür.

6. İspanya, İtalya gibi ülkelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin memnuniyet düzeyleri düşüktür. Fakat Almanya’da beceri eğitimine giden öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin oldukça yüksek olduğu görülmüştür.
7. Beceri eğitiminin yapıldığı işletme türlerine göre özellikle havayolu-seyahat işletmelerinde beceri eğitimi yapan öğrencilerin memnuniyet düzeyleri diğer bölümlerde beceri eğitimi yapan öğrencilerden daha düşük çıkmıştır.
8. Bu programa katılan öğrencilerin yabancı dil seviyesi oldukça gelişmiştir.

Kazu (1996), tarafından yapılan “Endüstriyel Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarındaki İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Bursa, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya İlleri Örneği)” konulu doktora çalışmasında daha sağlıklı bir okul-sanayi işbirliği oluşturulması ve bu işbirliğinin okul-sanayinin beklentilerine göre belirlenebilmesi için işletme sorumlularının, koordinatör öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Araştırmaya katılan işletmelerin türü ve büyüklükleri farklıdır. Gelişmiş bölgelerdeki işletmeler genelde özel, I. ve II. Derecedeki kalkınmada öncelikli yörelerde kamu işletmeleridir. Fakat genel olarak tüm işletmeler küçük ölçeklidir.
2. I. ve II. Derecedeki kalkınmada öncelikli yörelerde koordinatör öğretmene düşen öğrenci sayısının fazla olması her öğrenciyle yeteri kadar ilgilenememesine neden olmaktadır. Ayrıca alan dışı koordinatör öğretmeni görevlendirilmesine de sebep olmaktadır.
3. İşletme sorumluları ve koordinatör öğretmenler işletmelerde meslek eğitimiyle ilgili herhangi bir kursa katılmamışlardır.
4. Koordinatör öğretmenlere herhangi bir araç tahsis edilmemekte, koordinatör öğretmenler işletmelere toplu taşıma araçlarıyla ulaşmaktadır. Bu durum da koordinatör öğretmenlerin görevlerini isteyerek yapmasını ve öğrencilerine yeteri kadar zaman ayırmasını engellemektedir.
5. Koordinatör öğretmenler işletmelere düzenli olarak gitmemektedir. Bu durum okul-sanayi işbirliğini olumsuz etkilemektedir.
6. Öğrencilerin meslek alanlarına uygun işletmelerin bulunmasının zor olması sebebiyle, öğrenciler alan dışı işletmelere gönderilmektedir. Buna ek olarak

işletme bulma işi öğrenci velilerine bırakılarak 3308 sayılı yasa ile uyuşmayan bir uygulama yapılmaktadır.

7. I. ve II. Derecedeki kalkınmada öncelikli yörelerde işletmeye giden öğrenciler, gelişmiş yörelerde işletmeye giden öğrencilere göre daha az uygulama yapma imkânı bulmaktadır.
8. Öğrencilerin büyük çoğunluğu iş makinelerinden yeterince yararlanamadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum okullarda öğrendikleri teorik bilgileri işletmelerde uygulama yapma amacıyla beceri eğitimine gönderilen öğrenciler için olumlu bir sonuç değildir.
9. Öğrencilerin işletmede öğretilmeyen konular için telafi eğitimine alınması gerekmesine rağmen telafi eğitimi yapılmamaktadır.
10. Öğrenciler alan dışı işlerde çalıştırılmaktadır. Bu durum beceri eğitiminin yeterince anlaşılmasından kaynaklanmaktadır.
11. Özel sektörde beceri eğitimine giden öğrenciler mezun olduktan sonra diğer kurumlarda beceri eğitimine giden öğrencilere göre daha fazla istihdam olanağı bulmaktadır.
12. Gelişmiş yörede beceri eğitimine giden öğrenciler diğer işletmelere göre ücret ve sosyal imkânlardan daha fazla faydalanma imkânı bulmaktadır.

2.2.2. Yüksek Lisans Tez Çalışmaları

Alparslan (2004) tarafından yapılan “3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Uyarınca Kız Meslek Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan İşletmelerde Meslek eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmasında 3308 sayılı mesleki eğitim kanunu uyarınca kız meslek lisesi öğrencilerine yaptırılan işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarının ne düzeyde yürütüldüğünü belirlemek amacıyla koordinatör öğretmen, işletme temsilcisi ve öğrenci görüşlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Koordinatör öğretmenler işletme seçimine önem vermektedirler.
2. Koordinatör öğretmenler ve işletme temsilcileri uygulama öncesinde yapılması gereken ön hazırlıkları iyi düzeyde gerçekleştirmişlerdir.
3. Öğrenciler ön hazırlıkları orta düzeyde gerçekleştirmektedirler.

4. Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlanması ve işletmedeki makine, araç-gereçleri kullanma fırsatı verilmesi tam olarak gerçekleştirilmemektedir.
5. Öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunmaları için gerekli önlemler alınmaktadır fakat bu yeterli olamamaktadır.
6. Öğrencilerin kısmen de olsa meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmaktadır.
7. İşletme temsilcilerinin görüşlerine göre de öğrenciler meslek dışı işlerde çalışmaktadır.
8. Öğrenciler meslek eğitimi uygulamasından orta düzeyde fayda sağlamaktadır.

Odacı (2013) tarafından yapılan “Kız Meslek Lisesi Grafik ve Fotoğrafçılık Alanı Grafik Dalında Okutulan İşletmelerde Beceri Eğitimi Dersine Sektör Temsilcilerinin Katkısı” konulu yüksek lisans tez çalışmasında, grafik eğitimi veren kız meslek liselerindeki öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi uygulamalarına işletme yetkililerinin katkısı konusu ele alınmıştır. Çalışmada kız meslek liselerinde eğitim gören son sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin koordinatör öğretmenleri ve sanayi uygulaması için gittikleri işletmelerin görüşlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Öğrenciler staja gittikleri işletmeleri genel olarak kendileri seçmektedir.
2. Öğrenciler işletme seçerken, bulunduğu yer ve ulaşım imkânlarını göz önünde bulundurmaktadır.
3. Koordinatör öğretmenler, öğrencileri okul yönetimi tarafından belirlenen işletmelere, ulaşım ve öğrencilerin evine yakınlık gibi faktörleri göz önünde bulundurarak yerleştirmektedir.
4. Beceri eğitimi yapılan işletmelerde teknolojik araç-gereç yeterli düzeyde bulunmaktadır.
5. İşletmelerin büyük kısmı stajyer bulundurmak için gerekli donanımına sahiptir.
6. İşletmelerde beceri eğitimi verecek nitelikte usta öğretici/eğitici personel bulunmaktadır.
7. İşletmeler öğrencileri 5-8 veya 9-12 saat arası çalıştırmaktadır.

8. Aynı okuldan bir işletmeye 1-3 arası öğrenci stajyer olarak gitmektedir.
9. Öğrenciler işletmelerde bilgi ve becerilerini geliştirme olanağı bulmaktadır.
10. Okullarda yeteri kadar atölye ve laboratuvar bulunmamaktadır.

Göçen (2007), tarafından “Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin İşletmelerde Gördüğü Temel Beceri Eğitiminin Etkililiğine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Sakarya ili Örneği)” konulu yüksek lisans tez çalışmasında işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine yönelik öğrenci görüşlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. İşletme yetkilileri öğrencilere işyerlerindeki diğer personelden farklı davranmaktadır.
2. Öğrencilerin çalışacağı işletme genellikle okul tarafından belirlenmektedir.
3. Meslek lisesi öğrencilerine göre beceri eğitiminin öğrencinin kişisel gelişimine büyük bir etkisi olmaktadır.
4. İşletmedeki beceri eğitiminin süresi arttırılmalıdır. Öğrencinin işyerinde kazandığı beceri okuldakine oranla daha fazladır.
5. İşletmede beceri eğitimi, öğrencinin gelecekte iş bulmasına katkı sağlamaktadır.
6. Öğrenci okulda göremediği makine ve aletleri işletmede görme ve tanıma imkânı bulmaktadır.
7. İşyerindeki personel büyük oranda işletmedeki öğrenciye yardımcı olmaktadır.
8. Öğrencilerin işyerinde meslekleriyle ilgili deneyimleri artmıştır.
9. Öğrenciler genellikle kendi bölümleriyle uygun bir işletmede beceri eğitimi yapmaktadır.
10. İşletmeye giden öğrenciler ulaşım sorunu çekmemektedir.
11. İşletmede eğitim büyük oranda usta öğretmenler tarafından verilmektedir.
12. Öğrenciler en çok işletme personeli ile uyumsuzluk sebebiyle dönem arasında işletme değiştirmektedir.

Samur (2007), tarafından yapılan “Endüstri Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Okul Eğitiminin, İşletmelerdeki Beceri Eğitimi Uygulamasına Katkısı” konulu yüksek lisans tez çalışmasında endüstri meslek liselerinde uygulanan beceri eğitimi

uygulanmasında görülen aksaklıkları ve bu uygulama esnasında öğrencilerin, okuldan işletmelere neler götürebildiklerini tespit etmek için, işletme temsilcileri ve öğrenci görüşlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Okudukları alanla ilgili işletmelerde staj yapan öğrenciler kendi mesleklerine uygun işlerde çalışmaktadır.
2. İşletmelerdeki beceri eğitimi genellikle usta öğretmenler tarafından yaptırıldığı için usta öğretmenlerin sık sık eğitime alınması gereklidir.
3. İşletmelerin stajyer almasındaki amaçlardan biri, mezun olduktan sonra hazır yetişmiş kalifiye eleman olarak işe alma düşüncesidir.
4. Öğrenciler genel olarak okulda öğrendikleri bilgi ve becerileri işletmede kullanmaktadır.
5. Öğrenciler, okulda aldıkları eğitimde modern makine ve cihazlarla uygulama imkânı bulamamaktadır.

Zengin (2014), “Meslek Lisesi Matbaa Alanı Öğrencilerinin İşletmelerdeki Sanayi Stajı Esnasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri” isimli yüksek lisans tez çalışmasında matbaa eğitimi alan meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin işletmelerde yaptıkları meslek eğitimlerinde karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve çözüm önerileri geliştirmek için endüstri meslek liseleri son sınıfında okuyan öğrencilerin görüşlerinin ortaya koyulmasını amaçlamıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun cinsiyeti erkektir.
2. Öğrencilerin staj yerini okul ayarlayıp öğrencileri işyerlerine yerleştirmektedir.
3. Matbaa beceri eğitimi veren işyerleri çoğunlukla 5 kişiden fazla stajyer almamaktadır.
4. Matbaa alanı öğrencilerinin staj gördükleri işletmelerin çoğunda öğrencilerin eğitimi için bir eğitim sorumlusu/usta öğretici görevlendirilmektedir.
5. Araştırmanın yapıldığı 2014 yılında öğrenciler 100-300 arasında işletmelerden ücret almaktadırlar.
6. Öğrenciler staj yaptıkları işletmelerin kolay ulaşabilecekleri bir yerde olduğunu belirtmişlerdir.

7. Öğrenciler okulda kazandıkları bilgi ve becerileri işletmelerde uygulama olanağı bulmaktadır.
8. Öğrenciler staj yaptıkları işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirlerinin alındığını belirtmiştir.
9. Öğrenciler staj yaptıkları işyerlerinin fiziki şartlarından (sıcaklık, aydınlatma, gürültü, koku, temizlik v.b.) memnun olduklarını ifade etmiştir.
10. Öğrencilerin staj yaptıkları işyerinde karşılaştıkları sorunların çözümünde koordinatör öğretmen yardımcı olmaktadır.
11. Öğrenciler staj yaptıkları işletmelerden gerekli durumlarda izin almakta zorluk çekmemektedir.

Özkan (2013), “Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Uygulamanın Verimliliğinin Artırılması ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Gaziantep İlinde Bir Uygulama” isimli yüksek lisans tez çalışmasında ticaret meslek lisesi muhasebe bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi uygulamasında verimliliğinin artırılması, aksaklıkların tespit edilmesi, tespit edilen aksaklıklarla ilgili çözüm önerileri sunulmasına ilişkin, ticaret meslek liselerinde son sınıfa devam eden muhasebe bölümü öğrencilerinin görüşlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Öğrenciler beceri eğitimi yapacağı işletmede uymaları gereken kurallar hakkında bilgilendirilmektedir.
2. İşletmelerin stajyer öğrencileri eğitmekten çok eğitim dışı işlerini yaptırmak için kullanmaktadır.
3. Öğrenciler işletmede sürekli aynı işleri yaptıkları için beceri eğitiminin etkili olmadığını düşünmektedir.
4. Gelişim tabloları hakkında öğrenciler bilgilendirilmemektedir.
5. İşletmeler öğrencilerin devamsızlık takibini düzenli olarak yapmaktadır.
6. Okuldaki müfredatla işyerinde öğrenciden beklenen uygulamalar örtüşmemektedir.
7. Koordinatör öğretmen, stajyer öğrencilerin beceri eğitimi esnasında karşılaştıkları sorunları çözmelidir.
8. Öğrenciler iki gün okula üç gün staja gittikleri için okuldan soğumaktadır.

9. Öncelikle öğrencileri yetiştirecek muhasebe öğretmenleri iş hayatının gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip olmalıdır.
10. Öğrenciler okuldaki eğitim araç gereçlerinin mesleki bilgi ve becerileri kazanma için yeterli olmadığını düşünmektedir.
11. Koordinatör öğretmen tarafından hazırlanan işletmelerde beceri eğitimi yıllık planı, beceri eğitiminin başlangıcında işletmeye teslim edilmemektedir.
12. Koordinatör öğretmenler iş dosyalarının nasıl doldurulacağını öğrencilere anlatmamakta ya da doğru doldurulup doldurulmadığını kontrol etmemektedir.
13. Ticaret meslek lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğu işletmeden iş teklifi almaktadır.

Eroğlu (1999)'un yaptığı “Kız Meslek Lisesi El Sanatları Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Okul-Sanayi İşbirliği Kapsamında, İşletmelerde Beceri Eğitimi İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar, Nedenleri ve Çözüm Yolları” isimli yüksek lisans tez çalışmasında kız meslek liseleri el sanatları bölümünde okuyan son sınıf öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitiminde karşılaştıkları sorunları ve çözüm yollarını koordinatör öğretmen ve öğrenci görüşleriyle tespit etmeyi amaçlamaktadır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. İşletme seçimlerinde öğrenci ve öğretmen birlikte karar vermemektedir.
2. Koordinatör öğretmenlere izleyebileceklerinden daha fazla öğrenci verilmektedir.
3. Öğrencilere koordinatör öğretmenler tarafından yeterli düzeyde rehberlik edilmemektedir.
4. Usta öğreticiler beceri eğitimi için herhangi bir eğitimden geçmemektedir.
5. Öğrencilere ödenen ücretler öğrenci tarafından yeterli bulunmamaktadır.
6. Öğrenciler işletmelerde alan dışı işlerde çalıştırılmaktadır.

Pala (2016), “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Uygulama Staj Algılarının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında meslek liselerinde eğitim alan öğrencilerin staj algılarını çeşitli demografik değişkenler açısından ele alınması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Okullara sınavsız kayıt olan öğrencilerin sınavla kayıt olan öğrencilere göre işletme ile daha iyi bir iletişim halinde bulunmaktadır.
2. İşletme koşulları, stajdan sağlanan kazanımlar gibi faktörler bakımından oryantasyon eğitimi alan öğrencilerin daha memnun oldukları sonucuna varılmıştır.
3. Öğrencilerin yaşı arttıkça işletmeler ile daha iyi iletişim kurmaktadır.
4. Otelcilik ve turizm meslek lisesi öğrencileri endüstri meslek lisesi öğrencilerine göre stajdan daha memnun görünmektedir.
5. Endüstri meslek lisesi öğrencileri alanı dışında işlerde çalıştırılmakta ve ucuz iş gücü olarak görülmektedir.
6. Yemek, ulaşım gibi sosyal imkânlar sunan işletmeler sosyal imkân sunmayan işletmelere göre öğrencilere daha fazla mesleği sevdirmektedir.
7. İşletmeler genelde çalışma saatlerine uymaktadır.
8. Öğrencilerin büyük kısmı stajdan aldıkları ücretin yeterli olmadığını, memnun olmadıklarını belirtmiştir.
9. Öğrenciler okudukları okulları mezun olduktan sonra tavsiye etmektedir.

Nayır (2006), “Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Staj Eğitiminden Beklentileri ve Staj Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar” adlı yüksek lisans tez çalışmasında ticaret meslek lisesinde öğrenim gören, halen staj eğitimini gerçekleştiren öğrencilerin staj eğitiminden beklentilerini, beklentilerinin karşılanma düzeylerini ve staj eğitimi sırasındaki sorunların tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Öğrencilerin staj eğitimini yaptıkları işletmeleri öğrenci kendisi ya da ailesi aracılığıyla bulmakta, okul bu konuda yardımcı olmamaktadır.
2. Öğrenciler staj yaptıkları işletmelerde yeterli araç-gerecin bulunduğunu ve bu araç-gereçleri kullanmalarına izin verildiğini ifade etmişlerdir.
3. Koordinatör öğretmenler öğrencilerin staj yaptığı işletmelere yeteri kadar gitmemektedir.
4. Öğrenciler okulda öğrendikleri teorik bilgileri uygulamaya aktarmakta zorluk çekmektedir. Okul programları bunu destekleyecek nitelikte hazırlanmalıdır.
5. Öğrenciler staj eğitiminin okulu bitirdikten sonra iş bulmalarına yardımcı olabileceğini düşünmektedir.

Açıkel (2014), tarafından yapılan “Büro Yönetimi Alanı Beceri Uygulamalarının Öğrencileri Hazırlaması Bakımından Değerlendirilmesi (Ankara ili Örneği)” adlı yüksek lisans tez çalışmasında, ticaret meslek liselerinin büro yönetimi alanında beceri eğitimi yapan son sınıf öğrencilerinin; büro yönetimi alanı beceri eğitimi uygulamalarının öğrencileri hazırlaması bakımından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Büro Yönetimi alanını erkeklere göre kız öğrencilerin daha çok tercih etmektedir.
2. Yönetici Sekreterliği Dalını araştırmaya katılan 213 öğrenci tarafından %72,9 oranı ile en çok tercih edilen daldır.
3. İşverenler, beceri eğitim süreci sonucundaki öğrenci kazanımlarına ilişkin ifadelerine genel olarak olumlu görüş belirtmiştir.
4. Araştırmaya katılan öğrencilerin, öğretmenlerin ve işyeri temsilcilerinin öğrencilerin beceri eğitimi süreci sonucundaki kazanımlarına ilişkin ifadelerine genel olarak olumlu görüş belirtmişlerdir.
5. “Toplantı ve seyahat organizasyonu”, “Piyasaların izlenmesi”, “Ticari matematik hesaplamaları”, “İşletmenin amaçlarının ve piyasa şartlarının belirlenmesi”, “Yabancı dilde kişi, yer, ulaşım ve yerleşim yerleri hakkında bilgi verilebilmesi”, “Tasarım programlarının kullanılması”, “Dava hizmetlerini yapabilmemesi”, konularında ortak görüş olarak beceri eğitim uygulamasının daha başarısız olduğu yönündedir.

Yazgeç (2008), tarafından yapılan “Mesleki Eğitim Merkezi Metal teknolojisi – Makine Teknolojisi Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin İşletmede Uygulanan Mesleki Eğitim (pratik eğitim) Çalışmalarının Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu uyarınca öğrencilere işletmelerde yaptırılan meslek eğitimi uygulamalarının analiz edilmesi, uygulamadaki durumun tespit edilmesi, öğrencilerin işletmelere uyum sağlayabilme düzeylerinin belirlenmesi, meslek eğitimi sonunda kazandırılması amaçlanan bilgi birikimi ve uygun davranışları edinme düzeylerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Araştırmaya katılan Metal teknolojisi – Makine teknolojisi bölümü öğrencilerinin tamamını erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bu Metal teknolojisi – Makine teknolojisi bölümüne talebin, tamamen erkek öğrenciler tarafından olduğu anlamına gelir.
2. Öğrencilerin pratik eğitim yaptığı iş yerini genelde öğrencinin kendisi veya ailesi bulmaktadır. Çok az öğrencinin işletmesini okul bulmaktadır. Okul yönetiminin görevleri içinde bulunmamasına karşın, mesleki eğitim uygulaması yapılacak iş yerinin bulunmasında yetersiz kaldığı görülmektedir.
3. Öğrencilerin çoğu iş yerinde 8 saatten fazla çalıştıklarını ifade etmişlerdir.
4. Öğrenciler genelde büyük işletmelerde staj yapmakta ve sosyal imkânlarından faydalanma imkânı bulmaktadır.
5. Öğrencilere iş yerinde pratik eğitim genelde usta öğretmenler tarafından verilmektedir.
6. Öğrenciler işletmenin tüm birimlerinde eğitim yapma olanağı bulamamaktadır. Oysa rotasyon yapmaları gerekmektedir.
7. Öğrencilerin bir kısmı koordinatör öğretmenlerin düzenli olarak gelmediklerini belirtmişlerdir.
8. İş yerlerini denetlemeye gelen öğretmenlerin büyük çoğunluğu öğrencinin bölüm öğretmenidir.
9. İş yerlerinin büyük çoğunluğu öğrencilere pratik eğitimi sırasında belli bir ücret ödemektedir.

Aktaş (2015), “ Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Beceri Eğitimleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri” isimli yüksek lisans tez çalışmasında otelcilik ve turizm meslek lisesi programı uygulayan okullarda öğrenim gören 11. ve 12. Sınıf öğrencilerinin işletmede beceri eğitimlerini gerçekleştirirken karşılaştıkları sorunların tespiti ve bu sorunlara çözüm önerileri getirilmesi için öğrenci görüşlerinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Çalışmaya katılan öğrenciler koordinatör öğretmenler ve okul yöneticilerinin beceri eğitimi sürecine katkı sağladıklarına kısmen katıldıklarını ifade etmişlerdir.
2. Koordinatör öğretmenlerin okul yönetimine ilettikleri sorunlara okul yönetiminin çoğunlukla zamanında müdahale etmemektedir.

3. Koordinatör öğretmenler ve okul yönetiminin beceri eğitimi sırasında öğrencilerle olması gerektiğinden daha düşük düzeyde iletişim kurmaktadır.
4. 11. Sınıf öğrencileri 12. Sınıf öğrencilerine göre çalışma saatlerine daha olumlu bakmaktadırlar.
5. Yıldızlı otellerde beceri eğitimi yapan öğrencilerin beceri eğitimine bakışı diğerlerinden olumludur.

Dayıoğlu (2010)'nun yapmış olduğu , “Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Stajyer Öğrencilerinin Yeterliliği Konusunda İşveren Görüşleri (Edremit Körfezi Örneği)” adlı yüksek lisans tez çalışmasında turizm işletme belgeli, konaklama işletmelerinde staj eğitimi gören Anadolu otelcilik ve turizm meslek lisesi öğrencilerinin işverenler üzerinde oluşturdukları memnuniyet düzeyleri ölçmek amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. İşletmelere göre öğrencilerin “iş” bilgisi iyi düzeydedir.
2. Okullarda verilen teorik eğitim otel ve işletmelerdeki teknolojik gelişmelere ayak uyduramamakta bunun sonucunda öğrenciler iş konusunda istenilen düzeyde olamamaktadır.
3. Okuldaki uygulamalı derslerin ve stajların amacına uygun olarak gerçekleştirilmemesi sorumluluk duygusunun gelişmesine engel teşkil etmektedir.
4. Öğrenciler yeni yöntemleri işletmelerde öğrenme konusunda istekli davranmaktadır.
5. Öğrenciler staj esnasında işlerine düzenli olarak devam etmektedir.
6. İş disiplini ve ahlakı bakımında öğrenciler işletmelerin beklentilerine tam olarak cevap verememektedir.
7. Öğrenciler işletmedeki kılık-kıyafet kurallarına uygun giyinmektedir.
8. Otel müşterileri stajyer öğrencilerin hizmetlerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Günay (2014), tarafından yapılan “Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitimi Üzerine Bir Araştırma Antalya Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışmasında otelcilik ve turizm meslek liselerinde staj yapmış, 10. ve 11. Sınıf öğrencilerinin, turizm sektöründe çalışmaya karşı tutumlarının ve staj yaptıkları otellerden memnuniyet düzeylerinin tespit edilmesi ayrıca otel yöneticilerinin

işletmelerinde staj yapan öğrencilerden memnuniyet düzeylerinin ve stajyer öğrenci çalıştırmaya karşı bakış açılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Tarama modeli kullanılarak yapılan bu betimsel araştırmada aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

1. Yöneticiler, stajyerlerin bilgi ve becerilerini işletmede kullanabildiğini düşünmektedirler.
2. Otel yöneticileri öğrencilerin yabancı dil bilgisinin, yeterli olmadığını, belirtmiştir.
3. Yöneticiler, stajyerlerin aldıkları eğitim sayesinde işletmeye uyum sağladıklarını ve işletmede iletişim kurabildiklerini düşünmektedirler.
4. İşletmelerin, mesleki eğitim yönetmeliği kapsamında okul ile imzalanan sözleşme maddelerine çoğunlukla uyarak, stajyer öğrencilerin uygun ortamlarda beceri eğitim yapmalarına ortam sağladıkları sonucuna varılmıştır.
5. Otel yöneticileri stajyer öğrencileri ucuz iş gücü olarak görmemektedir.
6. Araştırmaya katılan öğretmenler, beceri eğitimini tamamlayan öğrencilerin, yabancı dil yetersizliği dışında sektörde kalifiyeli personel olarak yer almaya hazır olduklarını belirtmiştir.
7. Araştırmaya katılan öğrencilerin, okulda aldıkları mesleki eğitimin, beceri eğitimlerine katkısına yönelik algılarının, yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.
8. Öğrencilerin, işletmelerde beceri eğitiminin, mesleklerine ve sektöre bakış açlarına katkılarına yönelik algılarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

2.3. ALANYAZIN TARAMASI VE İLGİLİ ARAŞTIRMALARIN KRİTİĞİ

Alanyazın tarama sonuçlarına bakıldığında; mesleki ve teknik eğitimin tarihsel süreci de göz önünde bulundurularak birçok sorunla karşı karşıya geldiği anlaşılmaktadır. Cumhuriyet öncesi dönemde mesleki ve teknik eğitimle ilgili çok fazla gelişme göze çarpmamaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle mesleki ve teknik eğitim üzerinde durulmuş, gerek Türk gerekse yabancı uzmanların görüşleri alınarak mesleki eğitim yapılandırılmaya çalışılmıştır. Uzmanların raporları incelendiğinde ortak nokta olarak mesleki ve teknik eğitimin yeterince anlaşılabilmesi, sektör ve bölgenin ihtiyaçlarına uygun mesleki ve teknik eğitim okullarının olmayışı, kuram ve uygulamanın bütünleştirilememesi, mesleki uygulamaların yetersiz olduğu gibi başlıklar karşımıza çıkmaktadır.

Mesleki eğitim dendiğinde ilk akla gelen, öğrencilere bir meslek öğretilmesidir. Fakat okullar bunun için yeterli olmamaktadır. Mesleki eğitimin en önemli ayağı uygulamadır. Yani okulda öğrenilen bilgilerin hayata geçirilmesi gerekir. Bunun için okullarda atölyeler bulunmakla birlikte her zaman yeterli olmamaktadır. Bu noktada öğrenciler beceri eğitimi ya da staj uygulaması adı altında ilgili sektörde eğitime tabi tutulur. Öğrenci haftanın belli günleri okulda teorik eğitimine devam ederken belli günleri de işletmeye giderek uygulama yapma imkânı bulur. Aslında mesleki ve teknik eğitimde bütün sorunda bu noktada ortaya çıkar. Her ne kadar 3308 sayılı mesleki eğitim kanuna göre her şey açık olsa da uygulamada farklılıklar olması birçok araştırmaya da konu olmuştur.

Doktora ve yüksek lisans tezleri incelendiğinde büro yönetimi, muhasebe, giyim, metal, makine, matbaa, el sanatları, turizm otelcilik fotoğrafçılık, grafik gibi bölümler farklı farklı olsa da sorunlar ortaktır. Yapılan çalışmalarda beceri eğitiminin etkiliği ya da beceri eğitiminde yaşanan sorunlar koordinatör öğretmen, işletme temsilcisi ve öğrenciler bakımından ele alınmış ve bütün bu çalışmalardan şu sonuçlar çıkmıştır.

- 3308 sayılı mesleki ve teknik eğitim kanunu tam olarak anlaşılamamaktadır.
- Öğrenciler özellikle daha eski tarihli çalışmalar incelendiğinde ücretlerini tam olarak alamamaktadır. Ayrıca ücret öğrenciye yeterli gelmemektedir.
- İşletmeler, öğrencileri yönetmelikte 8 saat ibaresi olmasına rağmen genellikle daha fazla çalıştırılmaktadır.
- Koordinatör öğretmenler sorunların çözümünde çok etkili olmamaktadır.
- İşletmelerde öğrencilerin eğitiminden usta öğreticiler sorumlu olmaktadır. Fakat bunun için herhangi bir eğitim almadıklarından sorunlar yaşanabilmektedir.
- Beceri eğitimi programları stajla bazı durumlarda örtüşmemekte, öğrenciler okulda farklı stajda farklı bir programa tabi tutulmaktadır.
- Öğrenciler işletmenin tüm birimlerinde eğitim yapma olanağı bulamamaktadır.
- Öğrenciler işletmelerde meslek dışı işlerde çalıştırılmaktadır.
- Öğrencilerin büyük bir kısmı staja gidecekleri işletmeleri kendileri veya aileleri bulmaktadır. Öğrencilerin ulaşım durumu ev adresi, işletmenin personel sayısı, usta öğretici bulunması gibi faktörler de göz önünde

bulundurularak işletme bulmak okul idaresi ve koordinatör öğretmenin görevidir.

- Öğrenciler işletmelerde gördüğü makine ya da teknolojik araçları okulda görme olanağı bulamamaktadır.

Görüldüğü gibi mesleki eğitimde staj/beceri eğitimi oldukça önemlidir. Yaşanan pek çok soruna rağmen özellikle günümüzde mesleki ve teknik eğitime çok büyük önem verilmekte, öğrencilerin meslek liselerini tercih etmeleri cazip hale getirilmektedir. Son çıkan yasalarla birlikte öğrencilerin beceri eğitiminde ücret almaları hatta bu ücretin belli bir oranını devletin ödemesiyle, işverenlerin stajyer çalıştırmaları sağlanmaktadır. Bunun yanı sıra ihtiyaca yönelik meslek liseleri açılmaya başlanmıştır. Örneğin maden çıkarılan bir bölgede maden meslek lisesi açılarak bölgenin ihtiyaçları göz önünde bulundurulmaktadır. Özel sektörün meslek lisesi açması teşvik edilmektedir. Okullara atölye ve laboratuvarlar yapılmaktadır. Tüm bu gelişmeler ışığında mesleki ve teknik eğitim okulları çağa ayak uydurmaya, kendini yenilemeye ve sorunları gerçekçi bir şekilde görüp çözüm bulmaya çalışmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle çalışmanın yöntemi ve çalışma grubundan söz edilerek veri toplama araçları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Daha sonra veri analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğinin öğrenci, öğretmen ve işletme temsilcisi açısından incelendiği bu çalışmada, genel tarama modelinde, betimsel ve ilişkisel araştırma yöntemi kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez” (Karasar, 2005). Bu tür araştırmalarda araştırmacının ortaya koyduğu hipotezlerin geçerliliği araştırmanın örneklemeden elde edilen verilerle test edilir (Ekmekçi, 1997).

3.2. EVREN

Araştırmanın evrenini 2016-2017 eğitim öğretim yılı, İzmir ilinde, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü bulunan 28 mesleki ve teknik Anadolu lisesi, bu liselere devam eden ve işletmelerde beceri eğitimi alan 1265 son sınıf çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü

öğrencisi ve bu okullarda görev yapan 170 çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmeni ile bu öğrencilerin staja gittikleri işletmelerin işletme temsilcileri oluşturmaktadır.

Bu okullardaki son sınıf çocuk gelişimi öğrenci sayıları, meslek öğretmeni sayıları ve toplam öğrenci sayıları tablo 16' da verilmiştir.

Tablo 16. Okullara Göre 12. Sınıf Çocuk Gelişimi Öğrenci, Öğretmen ve Toplam Öğrenci Sayıları

Okul Adı	12. sınıf Çocuk. Geliş. Öğrenci Sayısı	Çocuk Geliş. Öğretmen Sayısı	Toplam Öğrenci Sayısı
1. Aliğa Habaş Hamdi Başaran Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	30	4	1670
2. Bayındır Alparslan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	16	3	244
3. Bayraklı Ali Osman Konakçı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	50	5	846
4. Bergama Yusuf Kemalettin Perin Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	40	4	810
5. Bornova Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	75	11	1237
6. Bornova Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	66	10	1241
7. Buca Şerife Bacı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	64	7	820
8. Buca Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	34	4	744
9. Çeşme Yahya Kerim Onart Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	16	2	274
10. Çiğli İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	66	8	1135
11. Çiğli Şehit Ali Karaoğlan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	68	6	663
12. Gazimir İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	70	10	1511
13. Gazimir Sarnıç Abdülhamit Han Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	50	8	545
14. Karabağlar Nene Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	65	7	791
15. Karşıyaka Suzan Divrik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	63	8	1406
16. Kemalpaşa Lütfü Ürkmez Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	33	6	723
17. Konak Beştepeler Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	24	3	476
18. Konak Cumhuriyet N.S İşgören Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	68	10	1894
19. Konak Göztepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	65	10	1650
20. Konak Gültepe Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	24	3	380
21. Konak Küçükyalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	60	8	950
22. Menemen Nene Hatun Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	28	5	736
23. Ödemiş Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	30	4	856

24. Seferihisar Semiha İrfan Çalı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	26	3	320
25. Selçuk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	25	4	563
26. Tire Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	39	5	560
27. Torbalı Cumhuriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	70	6	1494
28. Urla Yılay Hakan Çeken Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi,	30	6	500

3.3. ÖRNEKLEM

Araştırmanın örneklemini, %97 güven aralığında, %3 hata payı ile, bu okullardan (Tablo 16) amaca yönelik seçkisiz örneklem yöntemi yoluyla belirlenen, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İzmir ilinde faaliyet gösteren 17 farklı okul ve bu okullarda öğrenim gören 554 öğrenci ile bu okullarda görev yapan 70 çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmeni ile öğrencilerin staja gittikleri işletmelerdeki 40 işletme temsilcisi oluşturmuştur.

Araştırma grubunu belirlerken araştırma konusunun yapısına da uygun olarak yeterli veriye ulaşabilmek için amaçlı örnekleme yöntemlerinden amaca yönelik seçkisiz örnekleme seçilmiştir. Patton (2014)'a göre, “Amaçlı örneklemedeki ana düşünce, yapılan araştırmanın daha detaylı incelenebilmesi için bilginin fazla olduğu durumlar seçmektir. Bilgi bakımından zengin durumlar üzerinde çalışma, detaylı bir şekilde anlama olasılığı sağlar”. Tipik durum örnekleme; evrene dair birden fazla durum arasından sıra dışı olmayan, tipik bir durum belirlenerek araştırmanın gerçekleştirilmesine olanak sağlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2008, s. 91).

3.4. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Alparıslan (2004) tarafından geliştirilen, “Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin İşletmelerdeki Stajlarının Etkililiğine İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve İşletme Temsilcisi Görüşleri” anketi kullanılmıştır. Üç farklı tipte 5’li likert tipi anketler, kişisel bilgiler bölümü değiştirilmek suretiyle orijinaliği korunarak kullanılmıştır.

- *Koordinatör Öğretmen Anketi*

Koordinatör öğretmen anketi iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde koordinatör öğretmenlere ilişkin kişisel bilgilerle ilgili maddelere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise işletmelerde meslek eğitimi uygulamasına dönük olarak okullarda yapılması gereken ön hazırlıklar başlığı altında işletme seçimi ve ön hazırlıklarla alakalı görüşlere ve işletmelerde meslek eğitimi sürecinde yapılması gereken faaliyetlerle ilgili maddelere yer verilmiştir. İşletme seçimi ile ilgili görüşlere 5’li derecelendirmeye göre (5) çok, (4) oldukça, (3) kısmen, (2) çok az, (1) hiç değerleri verilmiştir. Ön hazırlıklar ve işletmelerde meslek eğitimi süreci ile ilgili maddelere (5) her zaman, (4) sıklıkla, (3) ara sıra, (2) çok az, (1) hiç değerleri verilmiştir.

- *Öğrenci Anketi*

Öğrenci anket formu da iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde öğrencilere ait kişisel bilgilere, ikinci bölümde işletmelerde meslek eğitimi uygulamasına dönük okullarda yapılması gereken ön hazırlıklar ile ilgili maddelere, işletmelerde meslek eğitimi sürecinde yapılması gereken faaliyetlerle ilgili maddelere ve işletmelerde meslek eğitimi uygulamasının öğrencilere sağladığı faydalarla ilgili maddelere yer verilmiştir. Ön hazırlıklarla ilgili görüşlere (5) her zaman, (4) sıklıkla, (3) arasıra, (2) çok az, (1) hiç değerleri verilmiştir. İşletmelerde meslek eğitiminin sağladığı yararlarla ilişkin maddelere ise (5) tamamen katılıyorum, (4) oldukça katılıyorum, (3) orta düzeyde katılıyorum, (2) çok az katılıyorum, (1) hiç katılmıyorum değerleri verilmiştir.

- *İşletme Temsilcisi Anketi*

Üçüncü anket formu işletme temsilcisi içindir. Bu anket de iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde işletme temsilcisi ile ilgili kişisel bilgilere yer verilirken, ikinci bölümde işletmelerde meslek eğitimi uygulamasına dönük olarak okullarda yapılması gereken ön hazırlıklarla alakalı maddelere ve işletmelerde meslek eğitimi sürecinde yapılması gereken faaliyetlere dönük maddelere yer verilmiştir. Bu maddelere (5) her zaman, (4) sıklıkla, (3) ara sıra, (2) çok az, (1) hiç değerleri verilmiştir.

3.5. VERİLERİN TOPLANMASI

“Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkiliğine İlişkin Öğrenci, Koordinatör Öğretmen ve İşletme Temsilcisi Anketi”, 2016-2017 Eğitim Öğretim Yılı Ekim ve Şubat ayları arasında araştırmacı tarafından İzmir İlindeki mesleki ve teknik Anadolu liselerine gidilip öğretmenlere ve öğrencilere uygulanarak toplanmıştır. İşletme temsilcisi anketleri ise öğrencilerin staja gittikleri işletmelere yine araştırmacı tarafından tek tek gidilerek uygulanmıştır. Anketin uygulama sürecinden önce İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden anket uygulama izni (Ek-1) alınmıştır. Öğrenci ve öğretmen anketleri, alınan sayıdan yola çıkılarak örneklem büyüklüğüne uygun olarak çoğaltılmıştır. Aşağıdaki tabloda hangi ilçede hangi okullara anketlerin uygulandığı ve semtlere göre okulların dağılımına ilişkin verilere yer verilmiştir.

Tablo 17. Semtlere Göre Okulların Dağılımı

İlçe	Okul	n	%
Bornova	Bornova Atatürk M.T.A.L	2	12%
	Bornova M.T.A.L		
Buca	Buca Şerife Bacı M.T.A.L	2	12%
	Buca Zübeyde Hanım M.T.A.L		
Gaziemir	Gaziemir İMKB M.T.A.L	2	12%
	Gaziemir Sarnıç Abdülhamithan M.T.A.L		
Konak	Cumhuriyet Nevvar Salih İşgören M.T.A.L	5	29%
	Konak Beştepeliler M.T.A.L		
	Konak Göztepe M.T.A.L		
	Konak Gültepe Nene Hatun M.T.A.L		
	Konak Küçükalyalı M.T.A.L		
Çiğli	Çiğli İMKB M.T.A.L	2	12%
	Şehit Ali Karaoğlan M.T.A.L		
Bayraklı	Bayraklı Ali Osman Konakçı M.T.A.L	1	6%
Karabağlar	Karabağlar Nene Hatun M.T.A.L	1	6%
Karşıyaka	Karşıyaka Suzan Divrik M.T.A.L	1	6%
Menemen	Menemen Nene Hatun M.T.A.L	1	6%

3.6. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler IBM SPSS 21 paket programı aracılığıyla istatistiki test ve analizler uygulanarak çözümlenmiştir. Çözümlenen veriler söz konusu istatistiksel test ve analizlerin bilimsel gerektirileri doğrultusunda değerlendirilerek raporlanmıştır.

Araştırmada veriler, öğrencilere ve öğretmenlere ve işletme temsilcilerine uygulanan üç farklı anket aracılığıyla elde edilmiştir. “Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi Öğrencilerinin İşletmelerdeki Stajının Etkiliğine ilişkin Öğrenci, Koordinatör Öğretmen ve İşletme Temsilcisi Görüşleri”nin tespitine yönelik hazırlanan anketlerden elde edilen veriler araştırmanın amaçları ve alt problemleri doğrultusunda çeşitli (bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon analizi) istatistiksel analizlere tabi tutulmuştur. Böylece araştırmada değişkenler arasında ilişki olup olmadığı belirlenmiştir. Uygulama sonrası öğrenci anketlerinden amaca uygun olarak doldurulmayanlar analiz dışı bırakıldıktan sonra kalan 554 anket üzerinde veri analizi yapılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenci, öğretmen ve işletme temsilcilerinin tamamı kadın; öğretmen ve işletme temsilcilerinin mezun olduğu bölümün çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği (lisans seviyesi) olması sebebiyle oluşturulan alt problemler arasında söz konusu değişkenler bulunmamaktadır.

Örneklem gruplarını oluşturan 12.sınıf öğrencilerinin, koordinatör öğretmenlerin ve işletme temsilcilerinin demografik özellikleri saptanırken, frekans ve yüzde hesaplaması yapılmıştır. Örneklem gruplarını oluşturan 12.sınıf öğrencilerinin, koordinatör öğretmenlerin ve işletme temsilcilerine göre, beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin görüşlerinin ne olduğunun saptanması için frekans ve yüzde analizi yapılmış ve maddelerin aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Örnekleme oluşturan alt grupların beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşlerinin farklılaşma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, “Bağımsız Örneklem için T-testi (Independent-Samples T-test)” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)” uygulanmıştır. “Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova)” sonucunda saptanan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de, homojen dağılım gösteren

gruplara “Bonferroni” ve homojen dağılım göstermeyen gruplara “Dunnet T3” uygulanmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi için $p = 0,05$ kabul edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, üçüncü bölümde belirtilen yöntem ve teknikler kullanılarak toplanan verilere, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemlerine ilişkin istatistiksel tekniklerle gerçekleştirilen çözümler neticesinde elde edilen bulgulara ve bu bulgulara dayandırılarak yapılan tablolara yer verilmiştir.

4.1. ÖRNEKLEME AİT BULGULAR

Bu bölümde, örnekleme tanıtıcı bilgiler sunulmuştur. Araştırmanın örneklemini oluşturan kişilerin özellikleri, istatistiki çalışmalar sonucunda belirlenmiş ve ilgili tablolarda frekans ve yüzdeler yer verilmiştir.

4.1.1. Koordinatör Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Tablo 18. Koordinatör Öğretmenlerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Cinsiyet	Kadın	70	100
	Toplam	70	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 18'e göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, tamamı (%100) kadındır.

Tablo 19. Koordinatör Öğretmenlerin Medeni Durum Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Medeni Durum	Evli	54	77
	Bekar	16	23
	Toplam	70	100

Tablo 19'a göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, % 77'si (54 kişi) evli, % 16'sı (23 kişi) ise bekârdır.

Tablo 20. Koordinatör Öğretmenlerin Yaş Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Yaş	40 yaş altı	34	49
	40 ve üzeri	36	51
	Toplam	70	100

*Katılımcıların verdiği yanıtların frekanslarının her bir sıklık için yeterli olmaması ya da yanıt alınmadığı için bazı gruplar uygun şekilde birleştirilerek ele alınmıştır.

Tablo 20'ye göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, % 49'u (34 kişi) 40 yaş altı, % 51'i (36 kişi) ise 40 ve üzeridir.

Tablo 21. Koordinatör Öğretmenlerin Eğitim Durumu Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Eğitim Durumu	Lisans	70	100
	Toplam	70	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer sıklıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 21'e göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, tamamı (%100) lisans mezunudur.

Tablo 22. Koordinatör Öğretmenlerin Mezun Olunan Okul Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Mezun Olunan Okul	Gazi Üniversitesi Mes. Eğt. Fakültesi	48	69
	Selçuk Üniversitesi Mes. Eğt. Fakültesi	22	31
	Toplam	70	100

Tablo 22'ye göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, % 69'u (48 kişi) Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi mezunu, % 31'i (22 kişi) ise Selçuk Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi mezunudur.

Tablo 23. Koordinatör Öğretmenlerin Mezun Olunan Bölüm Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Mezun Olunan Bölüm	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmenliği	70	100
	Toplam	70	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 23'e göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, tamamı (%100) çocuk gelişimi ve eğitim öğretmenliği mezunudur.

Tablo 24. Koordinatör Öğretmenlerin Görev Yürütülen Bölüm Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Görev Yürütülen Bölüm	Çocuk Gelişimi	70	100
	Toplam	70	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 24'e göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, tamamı (%100) çocuk gelişimi alanında koordinatörlük görevini yürütmektedir.

Tablo 25. Koordinatör Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Mesleki Kıdem	15 sene ve aşağısı	20	29
	16-20 sene	17	24
	20 sene ve üzeri	33	47
Toplam		70	100

*Katılımcıların verdiği yanıtların frekanslarının her bir şık için yeterli olmaması ya da yanıt alınmadığı için bazı gruplar uygun şekilde birleştirilerek ele alınmıştır.

Tablo 25'e göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, % 29'u (20 kişi) 0-15 sene, %24'ü (17 kişi) 16-20 sene, % 47'si (33 kişi) ise 20 sene ve üzeri süre ile mesleki kıdeme sahiptir.

Tablo 26. Koordinatör Öğretmenlerin Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresi Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresi	3-11 sene	33	47
	12 ve üzeri	37	53
Toplam		70	100

*Katılımcıların verdiği yanıtların frekanslarının her bir şık için yeterli olmaması ya da yanıt alınmadığı için bazı gruplar uygun şekilde birleştirilerek ele alınmıştır.

Tablo 26'ya göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, % 47'si (33 kişi) 3-11 sene, % 53'ü (37 kişi) ise 12 sene ve üzeri süre ile koordinatörlük görevini yürütmektedir.

Tablo 27. Koordinatör Öğretmenlerin Okuldaki Görev Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Okuldaki Görev	Yönetici-Bölüm Şefi-Atölye Şefi	18	26
	Meslek Öğretmeni	52	74
	Toplam	70	100

*Katılımcıların verdiği yanıtların frekanslarının her bir şık için yeterli olmaması ya da yanıt alınmadığı için bazı gruplar uygun şekilde birleştirilerek ele alınmıştır.

Tablo 27'ye göre, örnekleme oluşturan 70 koordinatör öğretmenin, % 26'sı (18 kişi) yönetici-bölüm şefi-atölye şefi, % 74'ü (52 kişi) ise meslek öğretmeni görevindedir.

4.1.2. İşletme Temsilcilerine Ait Demografik Bilgiler

Tablo 28. İşletme Temsilcilerinin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Cinsiyet	Kadın	40	100
	Toplam	40	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 28'e göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, tamamı (%100) kadındır.

Tablo 29. İşletme Temsilcilerinin Medeni Durum Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Medeni Durum	Evli	31	78
	Bekar	9	23
	Toplam	40	100

Tablo 29'a göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, % 78'i (31 kişi) evli, % 22'si (9 kişi) ise bekârdır.

Tablo 30. İşletme Temsilcilerinin Eğitim Durumu Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Eğitim Durumu	Lisans	40	100
	Toplam	40	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 30'a göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, tamamı (%100) lisans mezunudur.

Tablo 31. İşletme Temsilcilerinin Mezun Olunan Okul Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Mezun Olunan Okul	Anadolu Üniversitesi	9	23
	Gazi Üniversitesi	8	20
	Selçuk Üniversitesi	9	23
	Dokuz Eylül Üniversitesi	7	18
	Diğer	7	18
Toplam		n	%

Tablo 31'e göre örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, % 23'ü (9 kişi) Anadolu Üniversitesi, % 20'si (8 kişi) Gazi Üniversitesi, % 23'ü (9 kişi) Selçuk Üniversitesi, % 18'i (7 kişi) ise Dokuz Eylül Üniversitesi ve % 18'i (7 kişi) ise diğer üniversitelerden mezundur.

Tablo 32. İşletme Temsilcilerinin Meslek Alanı Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Meslek Alanı	Çocuk Gelişimi Ve Okul Öncesi Öğrt.	9	23
	Okul Öncesi Öğrt.	31	78
Toplam		40	100

Tablo 32'ye göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, % 78'i (31 kişi) okul öncesi öğretmenliği, % 23'i (9 kişi) ise çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenliği mezundur.

Tablo 33. İşletme Temsilcilerinin İşletmedeki Görev Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
İşletmedeki Görev	Yönetici	8	20
	Okulöncesi Öğretmeni	32	80
Toplam		40	100

Tablo 33'e göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, % 80'i (32 kişi) okul öncesi öğretmeni, % 20'si (8 kişi) ise yönetici olarak görev yapmaktadır.

Tablo 34. İşletme Temsilcilerinin İşletmenin Çalışma Alanı Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
İşletmenin Çalışma Alanı	Anaokulu (Bağımsız ve Uygulama Dahil)	20	50
	İlkokul	20	50
	Toplam	40	100

Tablo 34'e göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, % 50'si (20 kişi) anaokulunda, % 50'si (20 kişi) ise ilkokulda görev yapmaktadır.

Tablo 35. İşletme Temsilcilerinin İşletmede Çalışma Süresi Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
İşletmede Çalışma Süresi	0-2 yıl	14	35
	3-5 yıl	9	23
	6 yıl ve üzeri	17	43
	Toplam	40	100

*Katılımcıların verdiği yanıtların frekanslarının her bir sıklık için yeterli olmaması ya da yanıt alınmadığı için bazı gruplar uygun şekilde birleştirilerek ele alınmıştır.

Tablo 35'e göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin, % 25'i (14 kişi) 0-2 yıl, % 23'ü (9 kişi) 3-5 yıl, % 43'ü (17 kişi) 6 yıl ve üzeri süre ile işletmede çalışmaktadır.

Tablo 36. İşletme Temsilcilerinin İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesi Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesi	1-3 kişi	14	35
	4-9 kişi	12	30
	10 ve üzeri	14	35
	Toplam	40	100

*Katılımcıların verdiği yanıtların frekanslarının her bir sıklık için yeterli olmaması ya da yanıt alınmadığı için bazı gruplar uygun şekilde birleştirilerek ele alınmıştır.

Tablo 36'ya göre, örnekleme oluşturan 40 işletme temsilcisinin bulunduğu işletmelerin, % 35'i (14 kişi) 1-3 kişilik, % 30'u (12 kişi) 4-9 kişilik, % 35'i (14 kişi) 10 ve üzeri kişilik stajyer kapasitesine sahiptir.

4.1.3. Öğrencilere Ait Demografik Bilgiler

Tablo 37. Öğrencilerin Okudukları Okul ve Bulunduğu Semtlerin Dağılımına İlişkin Bulgular

İlçe	Okul	n	%
Bornova	Bornova Atatürk M.T.A.L	35	6
	Bornova M.T.A.L	30	5
Buca	Buca Şerife Bacı M.T.A.L	30	5
	Buca Zübeyde Hanım M.T.A.L	22	4
Gazimdir	Gazimdir İMKB M.T.A.L	49	9
	Gazimdir Sarnıç Abdülhamithan M.T.A.L	24	4
Konak	Cumhuriyet Nevvar Salih İşgören M.T.A.L	22	4
	Konak Beştepeler M.T.A.L	21	4
	Konak Göztepe M.T.A.L	49	9
	Konak Gültepe Nene Hatun M.T.A.L	17	3
	Konak Küçükalyalı M.T.A.L	27	5
Çiğli	Çiğli İMKB M.T.A.L	47	8
	Şehit Ali Karaoğlan M.T.A.L	59	11
Bayraklı	Bayraklı Ali Osman Konakçı M.T.A.L	12	2
Karabağlar	Karabağlar Nene Hatun M.T.A.L	53	10
Karşıyaka	Karşıyaka Suzan Divrik M.T.A.L	30	5
Menemen	Menemen Nene Hatun M.T.A.L	27	5
	Toplam	554	100

Tablo 37'ye göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin, % 2'i (12 kişi) Bayraklı Ali Osman Konakçı, % 6'i (35 kişi) Bornova Atatürk, % 5'i (30 kişi) Bornova, % 5'i (30 kişi) Buca Şerife Bacı, % 4'i (22 kişi) Buca Zübeyde Hanım, % 4'i (22 kişi) Cumhuriyet Nevvar Salih İşgören, % 8'i (47 kişi) Çiğli İMKB, % 9'i (49 kişi) Gazimdir İMKB, % 4'i (24 kişi) Gazimdir Sarnıç Abdülhamit han, % 10'i (53 kişi) Karabağlar Nene Hatun, % 5'i (30 kişi) Karşıyaka Suzan Divrik, % 4'i (21 kişi) Konak Beştepeler, % 9'i (49 kişi) Konak Göztepe, % 3'i (17 kişi) Konak Gültepe Nene Hatun, % 5'i (27 kişi) Konak Küçükalyalı, % 5'i (27 kişi) Menemen Nene Hatun,

% 11'i (59 kişi) Şehit Ali Karaoğlan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okumaktadır.

Tablo 38. Öğrencilerin Okudukları Dalın Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Bölüm	Erken Çocukluk	406	73
	Özel Eğitim	148	27
	Toplam	554	100

Tablo 38'e göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin, % 27'si (148 kişi) özel eğitim dalında, % 73'ü (406 kişi) erken çocukluk eğitimi dalında okumaktadır.

Tablo 39. Öğrencilerin Yaş Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Yaş	17 Yaş	347	63
	18 Yaş Ve Üzeri	207	37
	Toplam	554	100

Tablo 39'a göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin, % 63'ü (347 kişi) 17 yaşında, % 37'si (207 kişi) ise 18 yaş ve üzeridir.

Tablo 40. Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Cinsiyet	Kadın	554	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 40'a göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin, tamamı (%100) kadındır.

Tablo 41. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Düzey Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Ailenin Sosyo Ekonomik Düzeyi	Düşük	37	7
	Orta	478	86
	Yüksek	39	7
	Toplam	554	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 41'e göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin, % 7'si (37 kişi) düşük sosyo ekonomik düzeyde, % 86'sı (478 kişi) orta sosyo ekonomik düzeyde, % 7'si (37 kişi) yüksek sosyo ekonomik düzeydedir.

Tablo 42. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumu Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Anne Eğitim Durumu	Okuryazar Değil	32	6
	Okuryazar	20	4
	İlkokul Mezunu	295	53
	Ortaokul Mezunu	98	18
	Lise Mezunu	93	17
	Yüksekokul/Fakülte Mezunu	16	3
Baba Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	245	44
	Ortaokul Mezunu	146	26
	Lise/Fakülte Mezunu	163	29
	Toplam	554	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 42'ye göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin annelerinin, % 6'sı (32 kişi) okur yazar değil, % 4'ü (20 kişi) okuryazar, % 53'ü (295 kişi) ilkokul mezunu, % 18'i (98 kişi) ortaokul mezunu, %17'si (93 kişi) lise mezunu ve % 3'ü (16 kişi) yüksekokul/fakülte mezunudur.

Tablo 42'ye göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin babalarının, % 44'ü (245 kişi) ilkokul mezunu, % 26'sı (146 kişi) ortaokul mezunu, %29'u (163 kişi) lise/fakülte mezunudur.

Tablo 43. Öğrencilerin Anne ve Babalarının Meslek Dağılımına İlişkin Bulgular

		n	%
Anne Mesleği	İşçi/Çalışan	176	32
	Ev Hanımı	378	68
Baba Mesleği	İşçi/Çalışan	287	52
	Emekli	103	19
	Serbest Meslek	164	30
	Toplam	554	100

*Katılımcılardan bu sorunun ankette bulunan diğer şıklarına yanıt alınmadığı için ya da sadece 1 yanıt geldiği için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 43'e göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin annelerinin, % 32'si (176 kişi) işçi/çalışan, %68'i (378 kişi) ev hanımıdır.

Tablo 43'e göre, örnekleme oluşturan 554 öğrencinin babalarının, % 52'si (287 kişi) işçi/çalışan, % 19'u (103 kişi) emekli, % 30'u (164 kişi) serbest meslek sahibidir.

4.2. ARAŞTIRMA PROBLEMİNE AİT BULGULAR

4.2.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri Nelerdir?

- *Koordinatör Öğretmenlere Uygulanan Ölçeklere Yönelik Geçerlilik Çalışması*

Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi, iç tutarlılığı ise güvenilirlik analizi ile ölçülmüş ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi) Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Madde Analizi	
İşletmenin eğitim programının okulun eğitim programına uygun olması	,866
İşletmede kanunda belirtilen çalışma saatlerine uyulması	,854
İşletmede beceri eğitimi yaptıracak nitelikli personel bulunması	,849
İşletmedeki makine ve cihazların teknolojik durumu ve bunların yeni teknolojiyi içermesi	,859
İşletmenin iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından aldığı önlemlerin yeterliliği	,852
İşletmenin kolay ulaşım imkânlarına sahip olması	,841
İşletmenin iş hacmi ve kapasitesi	,854
İşletmenin çevredeki prestiji	,859
İşletmede işveren ve usta öğrenci arası ilişkiler	,844
İşletmeden meslek eğitimi uygulamasına yönelik olarak gelen öğrenci talepleri	,855
Cronbach's Alpha	,866
Açıklanan Toplam Varyans %	70,518
KMO	,807

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin genel bir ölçek yapısında olarak değerlendirilmeye yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,807 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan toplam varyans %70,51 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,866$, buna göre ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğu tespit edilmiştir.

İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık) Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Madde Analizi	
3308 Sayılı kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden uygulamalardan haberdar olma	,541
Öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama	,626
Meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma çalışma takvimi hazırlama	,722
Öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun işletmelere yerleştirme	,562
Meslek eğitim uygulaması öncesinde öğrencilere eğitim verme (3308 Sayılı kanunda belirtilen hak ve sorumluluklar, uyulması gereken kurallar, uygulama süresi vb. konularda)	,523
Cronbach's Alpha	,651
Açıklanan Toplam Varyans %	48,207
KMO	,731

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörden oluşan bir yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,731 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan toplam varyans %48,20 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,651$, buna göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki Eğitim Süreci Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Madde Analizi	
Öğrencilerin seçilen koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlamaları	,710
Öğrencilere işletmelerin birimlerini ve hangi birimlerde öğretim yaptırılacağını tanıtmaya	,596
Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yapılmasını sağlama	,621
İlgililerle birlikte her bir öğrenci için eğitim programı hazırlama	,622
İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, işletme yetkilileri ve usta öğrencilerle işbirliği içinde bulunma	,641
İşletmede eğitim programına uyulup uyulmadığını denetleme, gerekli önlemleri alma	,645
Öğrencileri işletmede belirli bir aralıkla izleme	,674
Öğrencilere işletmelerde üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı verilip verilmediğini denetleme	,653
Öğrencilere işletmenin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilip verilmediğini denetleme	,612
Okul ve işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan problemleri tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme	,670
Öğrenci, işveren ve usta öğrenciler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümünde yardımcı olma	,676
Öğrencilerin, başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme, işletme kayıtlarındaki bilgilerin zamanında okul müdürlüğüne iletilmesini sağlama	,676
İşletme yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürlüğüne bildirme	,674
İşletme yetkilileri tarafından doldurulan, ilgili döneme ait puan çizelgelerinin dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama	,678
Cronbach's Alpha	,672
Açıklanan Toplam Varyans %	72,324
KMO	,619

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin genel bir ölçek yapısında olarak değerlendirilmeye yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,619 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan

toplam varyans %72,32 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,672$, buna göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Koordinatör Öğretmenlin Beceri Eğitimine İlişkin Görüşleri

Tablo 44, 45 ve 46’da örneklem grubunu oluşturan koordinatör öğretmenlerin, beceri eğitiminin etkiliği için işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar kapsamında; işletme seçimi, ön hazırlıklar ve işletmelerde mesleki eğitim süreci ile ilgili görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan, anket maddelerine verdikleri cevaplara ilişkin istatistiki bilgiler verilmiştir. Tabloda anketi cevaplayan toplam öğretmen sayısı, anket maddelerine verilen cevap ortalamaları ve yüzdeleri listelenmiştir.

Tablo 44. Koordinatör Öğretmenlerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili İşletme Seçimine İlişkin Görüşleri

	Hiç		Çok Az		Kısmen		Oldukça		Çok		X
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Beceri Eğitiminin Etkililiği											4,5
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)											4,2
İşletmenin eğitim programının okulun eğitim programına uygun olması	0	0	0	0	7	10	34	49	29	41	4,0
İşletmede kanunda belirtilen çalışma saatlerine uyulması	0	0	1	1	5	7	30	43	34	49	4,0
İşletmede beceri eğitimi yaptıracak nitelikli personel bulunması	0	0	0	0	11	16	21	30	38	54	4,0
İşletmedeki makine ve cihazların teknolojik durumu ve bunların yeni teknolojiyi içermesi	0	0	0	0	21	30	32	46	17	24	4,0
İşletmenin iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından aldığı önlemlerin yeterliliği	1	1	1	1	7	10	30	43	31	44	4,0
İşletmenin kolay ulaşım imkanlarına sahip olması	1	1	1	1	11	16	31	44	26	37	4,0
İşletmenin iş hacmi ve kapasitesi	0	0	1	1	12	17	34	49	23	33	4,0
İşletmenin çevredeki prestiji	0	0	0	0	11	16	35	50	24	34	4,0
İşletmede işveren ve usta öğretici arası ilişkiler	0	0	1	1	6	9	25	36	38	54	4,0
İşletmeden meslek eğitimi uygulamasına yönelik olarak gelen öğrenci talepleri	2	3	1	1	12	17	20	29	35	50	4,0

Tablo 44'e göre, beceri eğitiminin etkiliği için işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar kapsamında, koordinatör öğretmenlerin anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde "İşletmenin eğitim programının okulun eğitim programına uygun olması" maddesinin (X=4), "İşletmede kanunda belirtilen çalışma saatlerine uyulması" maddesinin (X=4), "İşletmede beceri eğitimi yaptıracak nitelikli personel bulunması" maddesinin (X=4), "İşletmedeki makine ve cihazların teknolojik durumu ve bunların yeni teknolojiyi içermesi" maddesinin (X=4), "İşletmenin iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından aldığı önlemlerin yeterliliği" maddesinin (X=4), "İşletmenin kolay ulaşım imkanlarına sahip olması" maddesinin (X=4), "İşletmenin iş hacmi ve kapasitesi" maddesinin (X=4), "İşletmenin çevredeki prestiji" maddesinin (X=4), "İşletmede işveren ve usta öğretici arası ilişkiler" maddesinin (X=4), "İşletmeden meslek eğitimi uygulamasına yönelik olarak gelen öğrenci talepleri maddesinin (X=4) yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. (4=Yüksek ortalama, 5=Çok yüksek ortalama).

Tablo 45. Koordinatör Öğretmenlerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Ön Hazırlıklara İlişkin Görüşleri

	Hiç		Çok Az		Ara sıra		Sıklıkla		Her Zaman		X
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)											4,6
3308 Sayılı kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden uygulamalardan haberdar olma	0	0	1	1	1	1	30	43	38	54	5,0
Meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma çalışma takvimi hazırlama	0	0	2	3	3	4	17	24	48	69	5,0
Öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun işletmelere yerleştirme	0	0	1	1	0	0	15	21	54	77	5,0
Meslek eğitim uygulaması öncesinde öğrencilere eğitim verme (3308 Sayılı kanunda belirtilen hak ve sorumluluklar, uyulması gereken kurallar, uygulama süresi vb. konularda)	1	1	0	0	1	1	16	23	52	74	5,0
Öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama	3	4	1	1	6	9	18	26	42	60	4,0

Tablo 45, beceri eğitiminin etkiliği için işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar kapsamında, koordinatör öğretmenlerin anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde; "3308 Sayılı kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden uygulamalardan haberdar olma" maddesinin ($X=5$), "Meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma çalışma takvimi hazırlama" maddesinin ($X=5$), "Öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun işletmelere yerleştirme" maddesinin ($X=5$), "Meslek eğitim uygulaması öncesinde öğrencilere eğitim verme (3308 Sayılı kanunda belirtilen hak ve sorumluluklar, uyulması gereken kurallar, uygulama süresi vb. konularda)" maddesinin ($X=5$) en yüksek ortalamaya sahip olduğu görölmüştür.

"Öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama" maddesinin ($X=4$) diğer maddelere göre düşük olmakla birlikte yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görölmüştür.

Tablo 46. Koordinatör Öğretmenlerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri

	Hiç		Çok Az		Ara sıra		Sıklıkla		Her Zaman		X
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşletmelerde Mesleki Eğitim Süreci											4,6
Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yapılmasını sağlama	1	1	0	0	2	3	22	31	45	64	5,0
İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, işletme yetkilileri ve usta öğreticilerle işbirliği içinde bulunma	0	0	0	0	2	3	15	21	53	76	5,0
İşletmede eğitim programına uyulup uyulmadığını denetleme, gerekli önlemleri alma	0	0	1	1	0	0	9	13	60	86	5,0
Öğrencileri işletmede belirli aralıklarla izleme	0	0	0	0	0	0	3	4	67	96	5,0
Öğrencilere işletmelerde üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı verilip verilmediğini denetleme	0	0	1	1	0	0	9	13	60	86	5,0
Öğrencilere işletmenin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilip verilmediğini denetleme	0	0	1	1	3	4	23	33	43	61	5,0
Okul ve işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanmaması sırasında ortaya çıkan problemleri tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme	0	0	0	0	0	0	3	4	67	96	5,0
Öğrenci, işveren ve usta öğreticiler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümünde yardımcı olma	0	0	0	0	0	0	0	0	70	100	5,0
Öğrencilerin, başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme, işletme kayıtlarındaki bilgilerin zamanında okul müdürlüğüne iletilmesini sağlama	0	0	0	0	0	0	0	0	70	100	5,0
İşletme yetkilileri ile işyerine uyum sağlamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürlüğüne bildirme	0	0	0	0	0	0	2	3	68	97	5,0
İşletme yetkilileri tarafından doldurulan, ilgili döneme ait puan çizelgelerinin dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama	0	0	0	0	0	0	2	3	68	97	5,0
Öğrencilere işletmelerin birimlerini ve hangi birimlerde öğretim yaptırılacağını tanıtmaya	2	3	5	7	6	9	26	37	31	44	4,0
İlgililerle birlikte her bir öğrenci için eğitim programı hazırlama	1	1	5	7	9	13	27	39	28	40	4,0
Öğrencilerin seçilen işyerine koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlamaları	14	20	8	11	6	9	17	24	25	36	3,0

Tablo 46'ya göre öğretmenlerin anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde; "Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel

tarafından yapılmasını sağlama" maddesinin (X=5), "İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, işletme yetkilileri ve usta öğrencilerle işbirliği içinde bulunma" maddesinin (X=5), "İşletmede eğitim programına uyulup uyulmadığını denetleme, gerekli önlemleri alma" maddesinin (X=5), "Öğrencileri işletmede belirli aralıklarla izleme" maddesinin (X=5), "Öğrencilere işletmelerde üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı verilip verilmediğini denetleme" maddesinin (X=5), "Öğrencilere işletmenin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilip verilmediğini denetleme" maddesinin (X=5), "Okul ve işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanmaması sırasında ortaya çıkan problemleri tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme" maddesinin (X=5), "Öğrenci, işveren ve usta öğrenciler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümünde yardımcı olma" maddesinin (X=5), "Öğrencilerin, başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme, işletme kayıtlarındaki bilgilerin zamanında okul müdürlüğüne iletilmesini sağlama" maddesinin (X=5), "İşletme yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürlüğüne bildirme" maddesinin (X=5), "İşletme yetkilileri tarafından doldurulan, ilgili döneme ait puan çizelgelerinin dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama" maddesinin (X=5) en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Diğer madde ortalamaları şöyledir: "Öğrencilere işletmelerin birimlerini ve hangi birimlerde öğretim yaptırılacağını tanıtmaya" maddesinin (X=4) ve "İlgililerle birlikte her bir öğrenci için eğitim programı hazırlama" maddesinin (X=4) diğer maddelere göre daha düşük ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 46'ya göre öğretmenlerin anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde "Öğrencilerin seçilen koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlamaları" maddesinin (X=3) ise en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

4.2.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik İşletme Temsilcisi Görüşleri Nelerdir?

- *İşletme Temsilcilerine Uygulanan Ölçeklere Yönelik Geçerlilik Çalışması*

Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi, iç tutarlılığı ise güvenilirlik analizi ile ölçülmüş ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Madde Analizi	
3308 Sayılı kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden uygulamalardan haberdar olma	,695
Öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama	,628
Meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma çalışma takvimi hazırlama	,755
İşletmede beceri eğitimi yapılacak her bir alan için, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere mesleki yeterliliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş nitelikli usta öğrenci görevlendirme	,712
Mesleki eğitimi uygulaması için gerekli olan teknolojik araç-gereçleri temin etme	,733
Cronbach's Alpha	,753
Açıklanan Toplam Varyans %	52,571
KMO	,718

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörden oluşan bir yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,718 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan toplam varyans %52,57 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha=0,753$, buna göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki Eğitim Süreci Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Madde Analizi	
Öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağını tanıtmaya	,877
Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasını sağlama	,881
İşletmelerdeki beceri eğitiminin ilgili meslek alanı öğretim alanlarına uygun olarak yapılmasını sağlama	,877
Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama	,886
Öğrencilere işletmelerdeki makine ve araç-gereçleri nasıl kullanacağı hakkında bilgi verme	,877
Öğrencilere makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verme	,875
İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun asgari ücretin %30'dan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarını belirlemek, ödemeleri düzenli olarak yapma	,883
Öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunması için gerekli önlemleri alma	,884
Öğrencilerin meslekle ilgili olmayan işlerde çalıştırılmamasını sağlama	,898
İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla okul yetkilileri ile işbirliği içinde bulunma	,888
Öğrencilerin başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme, işletme kayıtlarındaki bilgileri zamanında okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama	,886
Okul yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürüne bildirme	,888
İşletmede meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemleri yönetmelik esaslarına göre düzenleme	,879
Okul ile işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan aksaklıkları tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme	,885
Öğrenciler ve usta öğrenciler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümüne yardımcı olma	,886
Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim etme	,886
Cronbach's Alpha	
	,890
Açıklanan Toplam Varyans %	
	72,850
KMO	
	,650

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin genel bir ölçek yapısında olarak değerlendirilmeye yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,650 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan toplam varyans %72,85 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,890$, buna göre ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğu tespit edilmiştir.

İşletme Temsilcilerinin Beceri Eğitiminin Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 47 ve 48’de örneklem grubunu oluşturan işletme temsilcilerinin, işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve mesleki eğitim süreci ile ilgili görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan, anket maddelerine verdikleri cevaplara ilişkin istatistikî bilgiler verilmiştir. Tabloda anketi cevaplayan toplam işletme temsilcisi sayısı, anket maddelerine verilen cevap ortalamaları ve yüzdeleri listelenmiştir.

Tablo 47. İşletme Temsilcilerinin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Ön Hazırlıklara İlişkin Görüşleri

	Hiç		Çok Az		Ara sıra		Sıklıkla		Her Zaman		X
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Beceri Eğitiminin Etkililiği											4,4
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar											4,1
Mesleki eğitimi uygulaması için gerekli olan teknolojik araç-gereçleri temin etme	0	0	1	3	2	5	11	28	26	65	5,0
3308 Sayılı kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden uygulamalardan haberdar olma	3	8	2	5	6	15	7	18	22	55	4,0
Öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama	2	5	5	13	2	5	10	25	21	53	4,0
Meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma çalışma takvimi hazırlama	1	3	2	5	2	5	13	33	22	55	4,0
İşletmede beceri eğitimi yapılacak her bir alan için, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere mesleki yeterliliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş nitelikli usta öğrenci görevlendirme	9	23	3	8	2	5	5	13	21	53	4,0

Tablo 47’ye göre işletme temsilcilerinin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar kapsamında anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde; "Mesleki eğitimi uygulaması için gerekli olan teknolojik araç-gereçleri temin etme" maddesinin (X=5) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Diğer madde ortalamaları şöyledir: "3308 Sayılı kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden

uygulamalardan haberdar olma" maddesinin (X=4), "Öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama" maddesinin (X=4), "Meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma çalışma takvimi hazırlama" maddesinin (X=4), "İşletmede beceri eğitimi yapılacak her bir alan için, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere mesleki yeterliliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş nitelikli usta öğrenci görevlendirme" maddesinin (X=4) ile yüksek olmakla birlikte diğerlerine göre daha düşük ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 48. İşletme Temsilcilerinin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri

	Hiç		Çok Az		Ara sıra		Sıklıkla		Her Zaman		X
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
İşletmelerde Mesleki Eğitim Süreci											4,6
Öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağını tanıtmaya	0	0	0	0	2	5	9	23	29	73	5,0
Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasını sağlama	0	0	0	0	1	3	11	28	28	70	5,0
İşletmelerdeki beceri eğitiminin ilgili meslek alanı öğretim alanlarına uygun olarak yapılmasını sağlama	0	0	0	0	2	5	9	23	29	73	5,0
Öğrencilere işletmelerdeki makine ve araç-gereçleri nasıl kullanacağı hakkında bilgi verme	0	0	0	0	5	13	7	18	28	70	5,0
Öğrencilere makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verme	0	0	1	3	1	3	10	25	28	70	5,0
Öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunması için gerekli önlemleri alma	0	0	0	0	0	0	9	23	31	78	5,0
Öğrencilerin meslekle ilgili olmayan işlerde çalıştırılmamasını sağlama	1	3	0	0	1	3	5	13	33	83	5,0
İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla okul yetkilileri ile işbirliği içinde bulunma	0	0	1	3	0	0	9	23	30	75	5,0
Öğrencilerin başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme,	0	0	0	0	1	3	7	18	32	80	5,0

işletme kayıtlarındaki bilgileri zamanında okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama												
Okul ile işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan aksaklıkları tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme	0	0	1	3	0	0	9	23	30	75	5,0	
Öğrenciler ve usta öğreticiler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümüne yardımcı olma	0	0	0	0	0	0	7	18	33	83	5,0	
Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim etme	1	3	0	0	0	0	7	18	32	80	5,0	
Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama	2	5	2	5	4	10	6	15	26	65	4,0	
İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun asgari ücretin %30'dan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarını belirlemek, ödemeleri düzenli olarak yapma	4	10	0	0	1	3	6	15	29	73	4,0	
Okul yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürüne bildirme	0	0	0	0	6	15	11	28	23	58	4,0	
İşletmede meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemleri yönetmelik esaslarına göre düzenleme	3	8	0	0	2	5	8	20	27	68	4,0	

Tablo 48'e göre işletme temsilcilerinin, işletmelerde meslek eğitimi sürecinde anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde; "Öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağını tanıtmaya" maddesinin (X=5), "Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasını sağlama" maddesinin (X=5), "İşletmelerdeki beceri eğitiminin ilgili meslek alanı öğretim alanlarına uygun olarak yapılmasını sağlama" maddesinin (X=5), "Öğrencilere işletmelerdeki makine ve araç-gereçleri nasıl kullanacağı hakkında bilgi verme" maddesinin (X=5), "Öğrencilere makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verme" maddesinin (X=5), "Öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunması için gerekli önlemleri alma" maddesinin (X=5), "Öğrencilerin meslekle ilgili olmayan işlerde çalıştırılmamasını sağlama" maddesinin

(X=5), "İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla okul yetkilileri ile işbirliği içinde bulunma" maddesinin (X=5), "Öğrencilerin başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme ve işletme kayıtlarındaki bilgileri zamanında okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama" maddesinin (X=5), "Okul ile işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan aksaklıkları tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme" maddesinin (X=5), "Öğrenciler ve usta öğretmenler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümüne yardımcı olma" maddesinin (X=5), "Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim etme" maddesinin (X=5) en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Diğer madde ortalamaları şöyledir: "Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama" maddesinin (X=4), "İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun asgari ücretin %30'dan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarını belirlemek, ödemeleri düzenli olarak yapma" maddesinin (X=4), "Okul yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürüne bildirme" maddesinin (X=4), "İşletmede meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemleri yönetmelik esaslarına göre düzenleme" maddesinin (X=4), diğerlerine göre daha düşük ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

4.2.3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Öğrenci Görüşleri Nelerdir?

- *Öğrencilere Uygulanan Ölçeklere Yönelik Geçerlilik Çalışması*

Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi, iç tutarlılığı ise güvenilirlik analizi ile ölçülmüş ve sonuçları aşağıda verilmiştir.

İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar Ölçeğinin Geçerliliği ve
Güvenilirliği

Madde Analizi	
Mesleki eğitim uygulaması öncesinde hazırlık eğitimi verilmesi	,597
Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre işletmelere yerleştirilmesi	,330
Öğrenciler işletmelere yerleştirilirken uzaklık, ulaşım gibi faktörlerin dikkate alınması	,553
Cronbach's Alpha	,611
Açıklanan Toplam Varyans %	56,32
KMO	0,581

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörden oluşan bir yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,581 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan toplam varyans %56,32 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,611$, buna göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki Eğitim Süreci Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Madde Analizi	
Öğrencilerin kanunda belirtilen mesai saatleri içinde çalıştırılması	,830
Öğrencilerin iş kazalarından ve meslek hastalarından korunması için gerekli önlemlerin alınması	,816
Öğrencilerin işletmeye koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlaması	,833
Öğrencilerin işletmede meslek eğitimi uygulaması süresince sigorta işlemlerinin yapılması	,828
Öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağına tanıtılması	,821
Öğrencilerin ücretlerini düzenli olarak alması	,838
Öğrencilerin koordinatör öğretmen tarafından belli aralıklarla izlenmesi	,828
Öğrencilere iş veren ve usta öğrenciler ile ilgili ortaya çıkan problemlerin çözümünde rehberlik edilmesi	,814
Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasının sağlanması	,818
Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama	,816
Öğrencilere işletmelerin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilmesi ve bunları nasıl kullanacaklarının tanıtılması	,817
Öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmamasının sağlanması	,826
Öğrencilerin mesleki bilgilerin yanı sıra bazı teorik bilgileri almalarının sağlanması	,818
Cronbach's Alpha	,835
Açıklanan Toplam Varyans %	52,418
KMO	,887

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin genel bir ölçek yapısında olarak değerlendirilmeye yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,887 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan toplam varyans %52,41 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,835$, buna göre ölçeğin yüksek güvenilirlikte olduğu tespit edilmiştir.

Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar Ölçeğinin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Madde Analizi	
Gerçek iş hayatını tanıdım ve iş hayatına hazırım	,772
Okul atölyelerinde kullanılmayan makine ve araç-gereçleri iletmelerde görüp tanıma fırsatı buldum	,770
Okulda öğrendiğim teorik mesleki bilgileri uygulamaya aktarma fırsatı buldum	,762
Mesleki bilgi ve becerilerimi geliştirdim ve mesleki olarak kendime olan güvenim arttı	,774
Meslek alanımla ilgili yenilikleri daha çabuk öğrendim	,763
İşletmenin sağladığı sosyal imkanlardan faydalandım	,767
Hastalık iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta yaptırma fırsatı buldum	,784
Asgari ücretin %30'u kadar ücret alma ve harçlığımı çıkarma fırsatı buldum	,808
Cronbach's Alpha	,797
Açıklanan Toplam Varyans %	44,486
KMO	,871

Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörden oluşan bir yapıda olduğu belirlenmiştir. KMO istatistiği 0,871 olup 0,500'den büyük olması sebebi ile yeterli düzeydedir. Buna ek olarak açıklanan toplam varyans %44,48 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmış ölçekler arasından seçilmiştir. Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik analizi sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayısı $\alpha = 0,797$, buna göre ölçeğin oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Etkililiğine İlişkin Görüşleri

Tablo 49, 50 ve 51'de örneklem grubunu oluşturan 12. sınıf öğrencilerinin, işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak okullarda yapılması

gereken ön hazırlıklar, mesleki eğitim süreci ve mesleki eğitim uygulamasının sağladığı faydalar ile ilgili görüşlerini saptamak amacıyla hazırlanmış olan anket maddelerine verdikleri cevaplara ilişkin istatistikî bilgiler verilmiştir. Tabloda anketi cevaplayan toplam öğrenci sayısı, anket maddelerine verilen cevap ortalamaları ve yüzdeleri listelenmiştir.

Tablo 49. Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Ön Hazırlıklara İlişkin Görüşleri

	Hiç		Çok Az		Arasıra		Sıklıkla		Her Zaman		X
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Beceri Eğitiminin Etkililiği											3,7
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar											4
Mesleki eğitim uygulaması öncesinde hazırlık eğitimi verilmesi	23	4	26	5	69	12	113	20	323	58	4
Öğrenciler işletmelere yerleştirilirken uzaklık- ulaşım gibi faktörlerin dikkate alınması	45	8	37	7	59	11	82	15	331	60	4
Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre işletmelere yerleştirilmesi	70	13	50	9	65	12	124	22	245	44	4

Tablo 49'a göre, beceri eğitiminin etkililiği için işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar kapsamında, öğrencilerin anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları "Mesleki eğitim uygulaması öncesinde hazırlık eğitimi verilmesi" (X=4), "Öğrenciler işletmelere yerleştirilirken uzaklık, ulaşım gibi faktörlerin dikkate alınması" (X=4), "Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre işletmelere yerleştirilmesi" (X=4) ile yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 50. Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Etkililiği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecine İlişkin Görüşleri

	Hiç		Çok Az		Kısmen		Oldukça		Çok		X
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Mesleki Eğitim Süreci											3,9
Öğrencilerin işletmede meslek eğitimi uygulaması süresince sigorta işlemlerinin yapılması	18	3	17	3	29	5	72	13	418	75	5
Öğrencilerin koordinatör öğretmen tarafından belli aralıklarla izlenmesi	33	6	16	3	55	10	103	19	347	63	4
Öğrencilere işveren ve usta öğreticiler ile ilgili ortaya çıkan problemlerin çözümünde rehberlik edilmesi	30	5	32	6	61	11	109	20	322	58	4
Öğrencilere işletmelerin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilmesi ve nasıl kullanacaklarının tanıtılması	29	5	30	5	53	10	110	20	332	60	4
Öğrencilerin iş kazalarından ve meslek hastalarından korunması için gerekli önlemlerin alınması	39	7	26	5	68	12	104	19	317	57	4
Öğrencilerin kanunda belirtilen mesai saatleri içinde çalıştırılması	77	14	23	4	54	10	69	12	331	60	4
Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasının sağlanması	49	9	33	6	78	14	107	19	287	52	4
Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama	45	8	39	7	103	19	129	23	238	43	4
Öğrencilerin mesleki bilgilerin yanı sıra bazı teorik bilgileri almalarının sağlanması	46	8	32	6	90	16	129	23	257	46	4
Öğrencilerin ücretlerini düzenli olarak alması	95	17	42	8	59	11	87	16	271	49	4
Öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağıının tanıtılması	71	13	48	9	80	14	143	26	212	38	4
Öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmamasının sağlanması	100	18	34	6	65	12	85	15	270	49	4
Öğrencilerin işletmeye koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlaması	253	46	26	5	61	11	99	18	115	21	3

Tablo 50'ye göre, beceri eğitiminin etkiliği için mesleki eğitim süreci kapsamında, öğrencilerin anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde, “Öğrencilerin işletmede meslek eğitimi uygulaması süresince sigorta işlemlerinin yapılması” maddesinin (X=5) en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Diğer madde ortalamaları şöyledir: “Öğrencilerin koordinatör öğretmen tarafından belli aralıklarla izlenmesi” (X=4), “Öğrencilere işveren ve usta öğreticiler ile ilgili ortaya çıkan problemlerin çözümünde rehberlik edilmesi” (X=4), “Öğrencilere işletmelerin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilmesi ve bunları nasıl kullanacaklarının tanıtılması” (X=4), “Öğrencilerin iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli önlemlerin alınması” (X=4), “Öğrencilerin kanunda belirtilen mesai saatleri içinde çalıştırılması” (X=4), “Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasının sağlanması” (X=4), “Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama” (X=4), “Öğrencilerin mesleki bilgilerin yanı sıra bazı teorik bilgileri almalarının sağlanması” (X=4), “Öğrencilerin ücretlerini düzenli olarak alması” (X=4), “Öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağına tanıtılması” (X=4), “Öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmamasının sağlanması” (X=4) ile yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. “Öğrencilerin işletmeye koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlaması” maddesinin (X=3) diğerlerine göre daha düşük ortalamaya sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 51. Öğrencilerin Beceri Eğitiminin Etkliliği İle İlgili Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalara İlişkin Görüşleri

	Orta										X
	Hiç Katılmıyo		Çok Az Katılıyor		Düzyde Katılıyor		Oldukça Katılıyor		Tamamen Katılıyor		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar											3,3
Mesleki bilgi ve becerilerimi geliştirdim ve mesleki olarak kendime olan güvenim arttı	8	1	13	2	51	9	125	23	357	64	5
Gerçek iş hayatını tanıdım ve iş hayatına hazırım	9	2	14	3	87	16	139	25	305	55	4
Okulda öğrendiğim teorik mesleki bilgileri uygulamaya aktarma fırsatı buldum	18	3	20	4	61	11	133	24	322	58	4
Meslek alanımla ilgili yenilikleri daha çabuk öğrendim	10	2	24	4	68	12	120	22	332	60	4
Hastalık iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta yaptırma fırsatı buldum	43	8	26	5	61	11	82	15	342	62	4
Okul atölyelerinde kullanılmayan makine ve araç-gereçleri işletmelerde görüp tanıma fırsatı buldum	49	9	56	10	90	16	134	24	225	41	4
İşletmenin sağladığı sosyal imkânlardan faydalandım	59	11	46	8	90	16	132	24	227	41	4
Asgari ücretin 30'u kadar ücret alma ve harçlıgımı çıkarma fırsatı buldum	102	18	47	8	75	14	79	14	251	45	4
İşletmeden iş teklifi aldım	422	76	23	4	28	5	22	4	59	11	2

Tablo 51'e göre, beceri eğitiminin etkililiği için mesleki eğitim uygulamasının sağladığı faydalar kapsamında, öğrencilerin anket maddelerine verdiği cevap ortalamaları incelendiğinde, "Mesleki bilgi ve becerilerimi geliştirdim ve mesleki olarak kendime olan güvenim arttı" maddesinin (X=5) en yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Diğer madde ortalamaları şöyledir: "Gerçek iş hayatını tanıdım ve iş hayatına hazırım" (X=4), "Okulda öğrendiğim teorik mesleki bilgileri uygulamaya aktarma fırsatı buldum" (X=4), "Meslek alanımla ilgili yenilikleri daha çabuk öğrendim" (X=4), "Hastalık iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta yaptırma fırsatı buldum" (X=4), "Okul atölyelerinde kullanılmayan makine ve araç-gereçleri işletmelerde görüp tanıma fırsatı buldum" (X=4), "İşletmenin sağladığı sosyal imkânlardan faydalandım" (X=4), "Asgari ücretin %30'u kadar ücret alma ve

harçlığını çıkarma fırsatı buldum” (X=4) ile yüksek bir ortalamaya sahip olduğu görülmüştür. Tablo 3’e göre, “İşletmeden iş teklifi aldım” maddesinin (X=2) ise, en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

4.3. ALT PROBLEMLERE AİT BULGULAR

Alt problemlere ait bulgular bölümünde örnekleme oluşturan grupların anket maddelerine verdiği cevaplar araştırmanın alt problemleri ile ilişkisi açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan alt grupların birbirlerinden farklılaşma düzeyleri istatistikî çalışmalar sonucunda belirlenmiş ve ilgili tablolarda frekanslara, aritmetik ortalamalara, standart sapmalara, tek yönlü varyans analizi puanlarına, bağımsız örneklem t-testi puanlarına ve anlamlılık düzeylerine yer verilmiştir.

4.3.1. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Olarak Beceri Eğitiminin Etkililiği İlgili Görüşlerine Ait Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde koordinatör öğretmenlerin işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak okullarda yapılması gereken ön hazırlıklar, işletme seçimi ve mesleki eğitim süreci ilgili görüşlerinin medeni durum, yaş, mezun olunan okul, mesleki kıdem, koordinatör öğretmenlik görevi süresi ve okuldaki görev açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili alt problem bulgularına ilişkin bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi sonuçlarının yorumları sunulmuştur.

4.3.1.1 Koordinatör öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri medeni duruma göre farklı mıdır?

Tablo 52. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Medeni Duruma Göre Dağılımları

	Medeni Durum	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	Evli	54	4,25	,48	0,296	0,768
	Bekar	16	4,21	,65		
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	Evli	54	4,61	,36	1,220	0,227
	Bekar	16	4,45	,72		
Mesleki Eğitim Süreci	Evli	54	4,63	,27	-0,964	0,338
	Bekar	16	4,71	,36		

Tablo 52 incelendiğinde, medeni duruma göre, evli ve bekar koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde koordinatör öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

4.3.1.2 Koordinatör öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri yaşa göre farklı mıdır?

Tablo 53. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Yaşa Göre Dağılımları

	Yaş	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	40 yaş altı	34	4,31	,47	1,040	0,302
	40 ve üzeri	36	4,18	,55		
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	40 yaş altı	34	4,53	,55	-0,782	0,437
	40 ve üzeri	36	4,62	,37		
Mesleki Eğitim Süreci	40 yaş altı	34	4,62	,27	-0,614	0,541
	40 ve üzeri	36	4,66	,31		

Tablo 53, farklı yaş gruplarındaki koordinatör öğretmenlerin; işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve

sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

4.3.1.3 Koordinatör öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri mezun olunan okula göre farklı mıdır?

Tablo 54. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Dağılımları

	Mezun Olunan Okul	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	Gazi Üniversitesi MEF	48	4,23	,55	-0,258	0,797
	Selçuk Üniversitesi MEF	22	4,26	,43		
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	Gazi Üniversitesi MEF	48	4,64	,48	1,818	0,073
	Selçuk Üniversitesi MEF	22	4,43	,41		
Mesleki Eğitim Süreci	Gazi Üniversitesi MEF	48	4,65	,31	0,146	0,885
	Selçuk Üniversitesi MEF	22	4,64	,25		

Tablo 54 incelendiğinde, farklı okullardan mezun olan koordinatör öğretmenlerin; işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

4.3.1.4 Koordinatör öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri mesleki kıdeme göre farklı mıdır?

Tablo 55. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Dağılımları

	Mesleki Kıdem	n	X	sd.	F	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	0-15 sene	20	4,43	,43	2,168	0,122
	16-20 sene	17	4,09	,51		
	20 sene ve üzeri	33	4,21	,55		
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	0-15 sene	20	4,57	,44	0,075	0,928
	16-20 sene	17	4,61	,65		
	20 sene ve üzeri	33	4,56	,38		
Mesleki Eğitim Süreci	0-15 sene	20	4,66	,20	1,900	0,158
	16-20 sene	17	4,53	,32		
	20 sene ve üzeri	33	4,69	,31		

Tablo 55 İncelendiğinde, farklı sürelerde mesleki kıdeme sahip olan koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

4.3.1.5 Koordinatör öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri koordinatör öğretmenlik görevi süresine göre farklı mıdır?

Tablo 56. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresine Göre Dağılımları

	Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresi	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	3-11 sene	33	4,25	,43	0,221	0,825
	12 ve üzeri	37	4,23	,59		
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	3-11 sene	33	4,61	,40	0,537	0,593
	12 ve üzeri	37	4,55	,52		
Mesleki Eğitim Süreci	3-11 sene	33	4,60	,21	1,210	0,230
	12 ve üzeri	37	4,68	,34		

Tablo 56'ya göre, farklı süreler boyunca koordinatör öğretmenlik görevinde olan koordinatör öğretmenlerin; işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

4.3.1.6 Koordinatör öğretmenlerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri okuldaki göreve göre farklı mıdır?

Tablo 57. Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Okuldaki Göreve Göre Dağılımları

	Okuldaki Görev	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	Yönetici-Bölüm Şefi-	18	4,19	,50	-0,485	0,629
	Atölye Şefi					
	Meslek Öğretmeni	52	4,26	,52		
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	Yönetici-Bölüm Şefi-	18	4,70	,32	1,337	0,186
	Atölye Şefi					
	Meslek Öğretmeni	52	4,53	,50		
Mesleki Eğitim Süreci	Yönetici-Bölüm Şefi-	18	4,69	,23	0,721	0,474
	Atölye Şefi					
	Meslek Öğretmeni	52	4,63	,31		

Tablo 57'ye göre, okullarında farklı görevlerde bulunan koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Bu bölümde koordinatör öğretmenlerin işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak okullarda yapılması gereken ön hazırlıklar, işletme seçimi ve mesleki eğitim süreci ilgili görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile ilgili bulgulara ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçlarının yorumları sunulmuştur.

Tablo 58. Koordinatör Öğretmenlerin İşletme Seçimi, İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar ve Mesleki Eğitim Süreci Hakkındaki Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	Mesleki Eğitim Süreci
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (İşletme Seçimi)	r	1	,343**	,400**
	p		,004	,001
	N		70	70
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar (Ön Hazırlık)	r		1	,363**
	p			,002
	N			70
Mesleki Eğitim Süreci	r			1
	p			
	N			70

Tablo 58, koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslara verdiği önem derecesi ile öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

Tablo 58, öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ile mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0,05$).

4.3.2. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Olarak Beceri Eğitiminin Etkililiği İlgili Görüşlerine Ait Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde işletme temsilcilerinin işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve mesleki eğitim süreci ile ilgili görüşlerinin medeni durum, mezun olunan okul, meslek alanı, işletmedeki görev, işletmenin çalışma alanı, işletmede çalışma süresi işletmenin stajyer öğrenci kapasitesi açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili alt

problem bulgularına ilişkin bağımsız örnekler t-testi ve tek yönlü varyans analizi sonuçlarının yorumları sunulmuştur.

4.3.2.1. İşletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri medeni duruma göre farklı mıdır?

Tablo 59. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Medeni Duruma Göre Dağılımları

	Medeni Durum	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Evli	31	4,18	,86	0,613	0,543
	Bekar	9	3,98	,91		
Mesleki Eğitim Süreci	Evli	31	4,61	,50	-0,368	0,715
	Bekar	9	4,67	,31		

Tablo 59 , evli ve bekâr işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

4.3.2.2. İşletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri mezun olunan okula göre farklı mıdır?

Tablo 60 İncelendiğinde, farklı okullardan mezun olan işletme temsilcilerinin, işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Tablo 60. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Mezun Olunan Okula Göre Dağılımları

	Mezun Olunan Okul	n	X	sd.	F	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Anadolu Üniversitesi	9	3,84	1,16	0,434	0,783
	Gazi Üniversitesi	8	4,35	,70		
	Selçuk Üniversitesi	9	4,29	,70		
	Dokuz Eylül Üniversitesi	7	4,14	,74		
	Diğer	7	4,06	1,04		
Mesleki Eğitim Süreci	Anadolu Üniversitesi	9	4,56	,48	0,699	0,598
	Gazi Üniversitesi	8	4,47	,44		
	Selçuk Üniversitesi	9	4,81	,24		
	Dokuz Eylül Üniversitesi	7	4,56	,53		
	Diğer	7	4,70	,62		

4.3.2.3. İşletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri meslek alanına göre farklı mıdır?

Tablo 61. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Meslek Alanına Göre Dağılımları

	Meslek Alanı	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Çocuk Gelişimi ve Okul Öncesi Öğrt.	9	4,62	,44	2,855	0,008
	Okul Öncesi Öğrt.	31	3,99	,91		
Mesleki Eğitim Süreci	Çocuk Gelişimi Ve Okul Öncesi Öğrt.	9	4,55	,39	-0,550	0,586
	Okul Öncesi Öğrt.	31	4,65	,48		

Tablo 61'e göre, farklı meslek alanlarındaki işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir ($p < 0,05$). Buna göre çocuk gelişimi ve okul öncesi meslek alanındaki işletme temsilcilerin görüşlerine göre işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, okul öncesi öğretmenliği meslek alanındakilere göre daha yüksektir. Fakat farklı meslek alanlarındaki işletme temsilcilerinin mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p > 0,05$).

4.3.2.4. İşletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri işletmedeki göreve göre farklı mıdır?

Tablo 62. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmedeki Göreve Göre Dağılımları

	İşletmedeki Görev	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Yönetici	8	4,63	,90	1,841	0,073
	Okulöncesi Öğretmeni	32	4,01	,83		
Mesleki Eğitim Süreci	Yönetici	8	4,76	,24	0,922	0,362
	Okulöncesi Öğretmeni	32	4,59	,50		

Tablo 62 incelendiğinde, okullarında farklı görevlerde bulunan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

4.3.2.5. İşletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri işletmenin çalışma alanına göre farklı mıdır?

Tablo 63. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmenin Çalışma Alanına Göre Dağılımları

	İşletmenin Çalışma Alanı	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Anaokulu (Bağımsız ve Uygulama Dahil)	20	4,07	,96	-0,469	0,641
	İlkokul	20	4,20	,79		
Mesleki Eğitim Süreci	Anaokulu (Bağımsız ve Uygulama Dahil)	20	4,59	,49	-0,404	0,689
	İlkokul	20	4,65	,44		

Tablo 63, farklı alanlarda faaliyet gösteren okullarda bulunan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>0,05$).

4.3.2.6. İşletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri işletmede çalışma süresine göre farklı mıdır?

Tablo 64. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmede Çalışma Süresine Göre Dağılımları

	İşletmede Çalışma Süresi	n	X	sd.	F	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	0-2 yıl	14	4,20	,98	0,145	0,865
	3-5 yıl	9	4,20	,94		
	6 yıl ve üzeri	17	4,05	,77		
Mesleki Eğitim Süreci	0-2 yıl	14	4,63	,42	0,081	0,923
	3-5 yıl	9	4,67	,50		
	6 yıl ve üzeri	17	4,60	,49		

Tablo 64'e göre, farklı süreler boyunca işletmede görev alan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. ($p>0,05$).

4.3.2.7. İşletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri işletmenin stajyer öğrenci kapasitesine göre farklı mıdır?

Tablo 65. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesine Göre Dağılımları

	İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesi	n	X	sd.	F	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	1-3 kişi	14	4,03	,93	0,165	0,849
	4-9 kişi	12	4,17	,97		
	10 ve üzeri	14	4,21	,76		
Mesleki Eğitim Süreci	1-3 kişi	14	4,65	,43	0,614	0,547
	4-9 kişi	12	4,71	,53		
	10 ve üzeri	14	4,52	,44		

Tablo 65 incelendiğinde, farklı stajyer öğrenci kapasitesine sahip okullarda görev alan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve işletme temsilcilerinin mesleki eğitim sürecinde işletmeler

tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmemektedir ($p>0,05$).

Bu bölümde işletme temsilcilerinin işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve mesleki eğitim süreci ilgili görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile ilgili bulgulara ilişkin pearson korelasyon analizi sonuçlarının yorumları sunulmuştur.

Tablo 66. İşletme Temsilcilerinin İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar ve Mesleki Eğitim Süreci Hakkındaki Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Mesleki Eğitim Süreci
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	r	1	,464**
	p		,003
	N		40
Mesleki Eğitim Süreci	r		1
	p		
	N		

Tablo 66 incelendiğinde, işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ile mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

4.3.3. Staj Gerçekleştiren 12. Sınıf Öğrencilerinin İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarına Yönelik Olarak Beceri Eğitiminin Etkililiği İlgili Görüşlerine Ait Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde staj yapan öğrencilerin işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak okullarda yapılması gereken ön hazırlıklar, mesleki eğitim süreci ve meslek eğitimi uygulamasının sağladığı faydalar ilgili görüşlerinin; yaş, ailenin sosyo ekonomik düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne mesleği, baba mesleği, mezun olunan okul, okulun bulunduğu semt ve okunan bölüm açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı ile ilgili alt problem bulgularına

ilişkin bağımsız örnekler t-testi ve tek yönlü varyans analizi sonuçlarının yorumları sunulmuştur.

4.3.3.1. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri okulun bulunduğu semte göre farklı mıdır?

Tablo 67. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Okulun Bulunduğu Semte Göre Dağılımları

	Okulun Bulunduğu Semt	n	X	sd.	F	p	Anlamlı Fark
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Bornova	65	3,89	1,08	3,890	0,002	2 > 1, 3, 4, 5 6 > 5
	Buca-Karabağlar	105	4,34	,81			
	Gazimdir	73	3,97	,92			
	Konak	136	4,02	,92			
	Çiğli	106	3,82	1,13			
	Bayraklı-Karşıyaka-Menemen	69	4,16	,77			
Mesleki Eğitim Süreci	Bornova	65	3,82	,89	6,807	0,000	2 > 1, 3, 4, 5, 6 4 > 3, 5
	Buca-Karabağlar	105	4,24	,62			
	Gazimdir	73	3,77	,77			
	Konak	136	4,00	,73			
	Çiğli	106	3,70	,83			
	Bayraklı-Karşıyaka-Menemen	69	3,84	,63			
Mesleki Eğitimin Sürecinin Sağladığı Faydalar	Bornova	65	3,33	,86	2,597	0,025	1 > 5 2 > 5, 6
	Buca-Karabağlar	105	3,41	,66			
	Gazimdir	73	3,26	,65			
	Konak	136	3,29	,72			
	Çiğli	106	3,11	,77			
	Bayraklı-Karşıyaka-Menemen	69	3,11	,69			

Tablo 67'ye göre, işletmelerde beceri eğitimine devam eden öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu lisesinin bulunduğu semte göre, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi; işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar ve derecesi konusundaki öğrenci görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir ($p < 0,05$).

4.3.3.2. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri okunan dala göre farklı mıdır?

Tablo 68. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Okunan Dala Göre Dağılımları

	Bölüm	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Erken Çocukluk	406	4,09	,93	1,927	0,045
	Özel Eğitim	148	3,91	1,04		
Mesleki Eğitim Süreci	Erken Çocukluk	406	3,94	,74	1,383	0,167
	Özel Eğitim	148	3,84	,81		
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	Erken Çocukluk	406	3,24	,68	-0,721	0,471
	Özel Eğitim	148	3,29	,84		

Tablo 68, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan çocuk gelişimi ve eğitimi öğrencilerinden erken çocukluk dalı ve özel eğitim dalı öğrencilerinin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri, Erken Çocukluk dalı öğrencilerinin lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Erken Çocukluk dalı öğrencilerinin işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesine ilişkin görüşleri, özel eğitim dalı öğrencilerine göre daha yüksektir. Fakat işletmelerde staj yapmakta olan erken çocukluk bölümü ve özel eğitim bölümü öğrencilerinin, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar ve derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p > 0,05$).

4.3.3.3. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri yaşa göre farklı mıdır?

Tablo 69. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Yaşa Göre Dağılımları

	Yaş	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	17 Yaş	347	4,17	,88	4,200	0,000
	18 Yaş Ve Üzeri	207	3,82	1,05		
Mesleki Eğitim Süreci	17 Yaş	347	3,99	,75	3,068	0,002
	18 Yaş Ve Üzeri	207	3,79	,77		
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	17 Yaş	347	3,29	,73	1,374	0,170
	18 Yaş Ve Üzeri	207	3,20	,72		

Tablo 69, işletmelerde beceri, eğitimi yapmakta olan farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık vardır ($p<0,05$). Buna göre, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma düzeyi konusunda, 17 yaş öğrencilerinin görüşleri, 18 yaş ve üzeri öğrencilerin görüşlerine kıyasla daha yüksektir. İşletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusunda, 17 yaş grubu öğrencileri lehine anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir ($p<0,05$). Fakat işletmelerde staj yapmakta olan farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin, mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar ve derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>0,05$).

4.3.3.4. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri ailenin sosyo-ekonomik düzeyine göre farklı mıdır?

Tablo 70. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımları

	Sosyo Ekonomik Düzey	n	X	sd.	F	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Düşük	37	3,99	1,04	0,112	0,894
	Orta	478	4,05	,96		
	Yüksek	39	3,99	,95		
Mesleki Eğitim Süreci	Düşük	37	3,96	,80	0,280	0,756
	Orta	478	3,91	,76		
	Yüksek	39	3,99	,78		
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	Düşük	37	3,18	,77	0,303	0,738
	Orta	478	3,26	,71		
	Yüksek	39	3,31	,85		

Tablo 70, sosyo-ekonomik düzeye göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumluluklarının uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>0,05$).

4.3.3.5. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri anne eğitim durumuna göre farklı mıdır?

Tablo 71. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

	Anne Eğitim Durumu	n	X	sd.	F	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Okuryazar Değil	32	4,25	,93	1,116	0,351
	Okuryazar	20	3,93	,95		
	İlkokul Mezunu	295	4,05	,95		
	Ortaokul Mezunu	98	4,06	,91		
	Lise Mezunu	93	4,01	1,05		
	Yüksekokul/Fakülte Mezunu	16	3,58	1,04		
Mesleki Eğitim Süreci	Okuryazar Değil	32	4,04	,53	2,036	0,072
	Okuryazar	20	3,89	,83		
	İlkokul Mezunu	295	3,93	,75		
	Ortaokul Mezunu	98	3,80	,82		
	Lise Mezunu	93	4,02	,76		
	Yüksekokul/Fakülte Mezunu	16	3,47	,78		
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	Okuryazar Değil	32	3,21	,65	0,868	0,502
	Okuryazar	20	3,27	,64		
	İlkokul Mezunu	295	3,26	,71		
	Ortaokul Mezunu	98	3,22	,81		
	Lise Mezunu	93	3,34	,74		
	Yüksekokul/Fakülte Mezunu	16	2,96	,74		

Tablo 71, anne eğitim durumuna göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>0,05$).

4.3.3.6. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri baba eğitim durumuna göre farklı mıdır?

Tablo 72, baba eğitim düzeyine göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi

konusundaki görüşleri anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0,05$). İşletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusunda, babaları ortaokul mezunu olan öğrencilerin görüşleri, sırası ile babaları lise/fakülte ve ilkokul mezunu olan öğrencilerin görüşlerine göre yüksektir. Diğer yandan, baba eğitim düzeyine göre, öğrencilerin, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>0,05$).

Tablo 72. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımları

	Baba Eğitim Durumu	n	X	sd.	F	p	Anlamlı Fark
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	İlkokul Mezunu	245	4,08	,95	3,188	0,042	Ortaokul Mezunu > Lise/Fakülte Mezunu
	Ortaokul Mezunu	146	4,15	,93			
	Lise/Fakülte Mezunu	163	3,89	,99			
Mesleki Eğitim Süreci	İlkokul Mezunu	245	3,92	,74	0,312	0,732	
	Ortaokul Mezunu	146	3,94	,76			
	Lise/Fakülte Mezunu	163	3,88	,80			
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	İlkokul Mezunu	245	3,22	,69	2,205	0,111	
	Ortaokul Mezunu	146	3,36	,75			
	Lise/Fakülte Mezunu	163	3,22	,76			

4.3.3.7. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri anne mesleğine göre farklı mıdır?

Tablo 73. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Anne Mesleğine Göre Dağılımları

	Anne Mesleği	n	X	sd.	t	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	İşçi/Çalışan	176	3,98	,92	-0,950	0,343
	Ev Hanımı	378	4,07	,98		
Mesleki Eğitim Süreci	İşçi/Çalışan	176	3,90	,76	-0,268	0,789
	Ev Hanımı	378	3,92	,77		
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	İşçi/Çalışan	176	3,28	,74	0,595	0,552
	Ev Hanımı	378	3,24	,72		

Tablo 73, anne mesleğine göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>0,05$).

4.3.3.8. Stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği hakkındaki görüşleri baba mesleğine göre farklı mıdır?

Tablo 74. Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşlerinin Baba Mesleğine Göre Dağılımları

	Baba Mesleği	n	X	sd.	F	p
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	İşçi/Çalışan	287	4,00	,96	1,244	0,289
	Emekli	103	3,98	1,00		
	Serbest Meslek	164	4,14	,93		
Mesleki Eğitim Süreci	İşçi/Çalışan	287	3,88	,83	1,608	0,201
	Emekli	103	3,87	,71		
	Serbest Meslek	164	4,01	,67		
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	İşçi/Çalışan	287	3,23	,75	0,410	0,664
	Emekli	103	3,29	,75		
	Serbest Meslek	164	3,28	,68		

Tablo 74, baba mesleğine göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur ($p>0,05$).

Bu bölümde öğrencilerin işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar, mesleki eğitim süreci ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar ile ilgili görüşleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ile ilgili bulgulara ilişkin Pearson korelasyon analizi sonuçlarının yorumları sunulmuştur.

Tablo 75 incelendiğinde öğrencilerin, mesleki eğitim öncesinde okullar tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesine yönelik değerlendirmeleri

ile mesleki eğitim sürecinde okul ve işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin fayda derecesine yönelik değerlendirmeleri arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 75. Öğrencilerin İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar, Mesleki Eğitim Süreci Ve Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar Hakkındaki Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	Mesleki Eğitim Süreci	Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar
İşletmelerde Yapılması Gereken Ön Hazırlıklar	r	1	,553**	,325**
	p		,000	,000
	N		554	554
Mesleki Eğitim Süreci	r		1	,530**
	p			,000
	N			554
Mesleki Eğitim Sürecinin Sağladığı Faydalar	r			1
	p			
	N			

Tablo 75 İncelendiğinde öğrencilerin, mesleki eğitim sürecinde okul ve işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesine yönelik değerlendirmeleri ile mesleki eğitim sürecinin fayda derecesine yönelik değerlendirmeleri arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada koordinatör öğretmenler, işletme temsilcileri ve 12. sınıf çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü öğrencileri açısından işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda 2016-2017 eğitim öğretim yılında İzmir ilinde faaliyet gösteren 17 farklı okul ve bu okullarda öğrenim gören 554 öğrenci ile bu okullarda görev yapan 70 öğretmen ve öğrencilerin staja gittikleri işletmelerdeki 40 işletme temsilcisine anket uygulanmış ve bazı bulgular ortaya koyulmuştur. Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar verilecek ve bu sonuçlar araştırma konusunda alanda yapılmış diğer çalışmaların sonuçları ile karşılaştırmalı olarak incelenecektir.

5.1.1. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Koordinatör Öğretmen Görüşleri Nelerdir?

Mesleki ve teknik Anadolu Lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü 12. Sınıf öğrencilerinin, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin görüşlerinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada; koordinatör öğretmenlerin, işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak okullarda yapılması gereken ön hazırlıklar, işletme seçimi ve mesleki eğitim sürecinin uygulanmasıyla ilgili tüm anket maddelerine katıldıkları bulguları ortaya konulmuştur.

Anket maddeleri incelendiğinde koordinatör öğretmenler; mesleki eğitim çalışmalarıyla ilgili planlama çalışmaları yaptıklarını, öğrencileri ilgi ve

yeteneklerine uygun işletmelere yerleştirdiklerini, mesleki eğitim uygulaması öncesinde öğrencilere eğitim verdiklerini, öğrencilere mesleki eğitim uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasını sağladıklarını, işletme yetkilileri ve usta öğreticilerle işbirliği içerisinde olduklarını, işletmede eğitim programını uyulup uyulmadığını denetlediklerini, öğrencileri işletmede belli aralıklarla izlediklerini, öğrencilere işletmede uygulama olanağı verilip verilmediğini denetlediklerini, öğrencilerin işletmedeki makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilip verilmediğini denetlediklerini, okul ve işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan problemleri tespit edip okul idaresine bildirdiklerini, öğrenci, işveren ve usta öğretici arasında çıkan sorunların çözümünde rehberlik ettiklerini, öğrencilerin devam-devamsızlıklarını kontrol edip okul yönetimine ilettiklerini, işletmeye uyum sağlayamayan öğrencileri tespit ederek okul yönetimine bildirdiklerini ve işletme yetkilileri tarafından doldurulan ilgili döneme ait puan çizelgelerini okul müdürlüğüne dönem sonundan beş gün önce teslim edilmesini sağladıklarını “her zaman” yaptıklarını belirtmişlerdir.

Bunların yanı sıra; işletmenin eğitim programının okulun eğitim programına uygun olmasına, işletmede kanunda belirtilen çalışma saatlerine uyulmasına, işletmede beceri eğitimi yaptıracak nitelikli personel bulunmasına, işletmedeki makine ve cihazların teknolojik durumu ve bunların yeni teknolojiyi içermesine, işletmenin iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından aldığı önlemlerin yeterli olmasına, işletmenin kolay ulaşım imkânlarına sahip olmasına, işletmenin iş hacmi ve kapasitesine, işletmenin çevredeki prestijine, işletmede işveren ve usta öğrenci arası ilişkilere, öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlamasını ve imzalanmasını, öğrencilere işletmelerin birimlerini ve hangi birimlerde öğretim yaptırılacağını tanıtılmasını ve ilgililerle birlikte her bir öğrenci için eğitim programı hazırlanmasını “sıklıkla” yerine getirdiklerini belirtmişlerdir.

İşletmelerde beceri eğitiminin etkiliği konusunda koordinatör öğretmenlerin verdikleri bu cevapların, alan yazında yer alan diğer bazı araştırma sonuçları ile örtüştüğü söylenebilir. Odacı (2013) yaptığı çalışmada, koordinatör öğretmenlerin, öğrencilerin staj yapacakları işletmeleri belirlerken işletmelerin ulaşım imkânlarına ve öğrencilerin evlerine yakınlığına dikkat ettikleri sonucunu ortaya koymuştur. Yine aynı çalışmada koordinatör öğretmenlerin öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi

ile yeteri kadar yakından ilgilendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Zengin (2014) yaptığı araştırmada, koordinatör öğretmenlerin düzenli olarak işyerlerini ziyaret ettikleri ve öğrencilere sorunlarının çözümünde yardımcı oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır. Alparslan (2004) yaptığı araştırmada, koordinatör öğretmenlerin işletme seçimine gereken önemi verdikleri ve 3308 sayılı kanunla ilgili yönetmeliklerden haberdar oldukları sonucuna ulaşmıştır. Yazgeç (2008) yaptığı çalışmada, koordinatör öğretmenlerin öğrencilerin devam/devamsızlıklarını düzenli olarak kontrol ettikleri ve işletmeleri ziyaret ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Diğer yandan koordinatör öğretmenlerin anket maddelerine verdiği cevaplardan yola çıkılarak, beceri eğitiminin etkili bir şekilde sürdürülmesine ilişkin görüşleri incelendiğinde süreci olumsuz yönde etkilediğine inanılan görüş ise; öğrencilerin seçilen koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlamamalarıdır. Kuzu (1996) yaptığı doktora çalışmasında, koordinatör öğretmenlerin işletmelere toplu taşıma araçlarıyla ya da kendi imkânlarıyla gittiklerini belirtmiştir. Bu görev için herhangi bir ulaşım aracı sağlanmaması ve yol ücreti ödenmemesi bütün öğrencilerine yeteri kadar zaman ayıramamasına sebep olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Eroğlu (1999) ise yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında, koordinatör öğretmenlere izleyebileceklerinden daha fazla öğrenci verildiği sonucuna ulaşmıştır. Özkan (2013) yaptığı çalışmada, koordinatör öğretmenlerin işletmeleri her hafta düzenli olarak ziyaret etmediğini, bunun da işletmelerin yoğunluğu nedeniyle oluşabilecek rahatsızlıklar sebebiyle olduğunu ortaya koymuştur. Günay (2014) yaptığı çalışmada koordinatör öğretmenlerin yarısının haftada bir düzenli olarak işletmelere gittiğini fakat diğer yarısının iki haftada yada ayda bir öğrencilerini ziyaret ettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bütün bunlardan yola çıkarak öğrencilerin koordinatör öğretmenleri ile birlikte gidip işe başlamamalarına; koordinatör öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olması, işletme sayısının fazla olması, işletmelerin birbirinden uzak olması, işletmelere öğretmenlerin kendi imkanlarıyla ulaşmak zorunda olmaları, işletmelere gidecek öğretmenlere herhangi bir yol ücreti ödenmemesi, işletmelerin yoğunluğu, okuldaki ders yükünün fazla olması gibi etkenlerin sebep olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmanın diğer sonuçlarına göre; stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki koordinatör öğretmen görüşleri, medeni durum, yaş, mezun olunan okul, mesleki kıdem, koordinatör öğretmenlikte geçen görev süresi ve

okuldaki görevlerine göre bir farklılık göstermemektedir. Bu da koordinatör öğretmenlik görevinin kişisel özellik ve deneyimlerin dışında gerçekleştirildiğini, öğretmenlerin diğer faktörlerden etkilenmeksizin koordinatörlük görevlerini yönetmeliklere uygun bir biçimde gerçekleştirdiği sonucunu ortaya koymaktadır denilebilir.

5.1.1.1. Koordinatör öğretmenlerin işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar (işletme seçimi), işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar (ön hazırlık) ve mesleki eğitim süreci hakkındaki ilişki arasındaki görüşleri nelerdir?

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü 12. Sınıf öğrencilerinin, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada; koordinatör öğretmenlerin işletme seçimi, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve mesleki eğitim süreci ile ilgili anket alt boyutları arasındaki maddeler arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Buna göre; İşletme seçimi ne kadar iyi yapılırsa, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve buna bağlı olarak mesleki eğitim süreci de daha faydalı bir şekilde gerçekleşir. Aynı şekilde işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ne kadar iyi gerçekleştirilirse mesleki eğitim süreci de o kadar verimli geçer.

5.1.2. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik İşletme Temsilcisi Görüşleri Nelerdir?

Mesleki ve teknik Anadolu Lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü 12. sınıf öğrencilerinin, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin görüşlerinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada; işletme temsilcilerinin, işletmelerde meslek eğitimi uygulamalarına yönelik olarak işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve mesleki eğitim sürecinin uygulanmasıyla ilgili tüm anket maddelerine katıldıkları bulguları ortaya konulmuştur.

Anket maddelerine bakıldığında, işletme yetkilileri; öğrencilere makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verdiklerini, öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunması için gerekli önlemleri aldıklarını, öğrencilerin meslekle ilgili olmayan işlerde çalıştırılmamasını sağladıklarını, işletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla okul yetkilileri ile

işbirliği içinde bulduklarını, okul ile işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan aksaklıkları tespit edip okul müdürlüğüne bildirdiklerini, öğrenciler ve usta öğrenciler arasında iletişimi sağlamada rehberlik edip sorunların çözümüne yardımcı olduklarını, öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim ettiklerini, mesleki eğitimi uygulaması için gerekli olan teknolojik araç-gereçleri temin ettiklerini, öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağını tanıttıklarını, öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasını sağladıklarını, işletmelerdeki beceri eğitiminin ilgili meslek alanı öğretim alanlarına uygun olarak yapılmasını sağladıklarını, öğrencilere işletmelerdeki makine ve araç-gereçleri nasıl kullanacağı hakkında bilgi verdiklerini, öğrencilerin başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme ve işletme kayıtlarındaki bilgileri zamanında okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağladıklarını “her zaman” yerine getirdiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama, işletmede beceri eğitimi gören öğrenciye, yaşına uygun asgari ücretin %30'dan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarını belirleme, ödemeleri düzenli olarak yapma, okul yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürüne bildirme, işletmede meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemleri yönetmelik esaslarına göre düzenleme, 3308 Sayılı kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden uygulamalardan haberdar olma, öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama, meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma çalışma takvimi hazırlama, işletmede beceri eğitimi yapılacak her bir alan için, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere mesleki yeterliliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş nitelikli usta öğrenci görevlendirme maddesinin diğerlerine göre daha az yerine getirildiğini belirtmişlerdir.

İşletmelerde beceri eğitiminin etkiliği konusunda işletme temsilcilerinin verdikleri bu cevapların, alan yazında yer alan diğer bazı araştırma sonuçları ile örtüştüğü söylenebilir. Odacı (2013) yaptığı çalışmada, beceri eğitimi yapılan işletmelerin teknolojik durumlarının iyi olduğu, stajların öğretim programının çoğunluğunu uygulayacak donanıma sahip oldukları ve işletmelerin eğitim verecek nitelikte

öğretici veya eğitici personele sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada, işletmelerde beceri eğitiminin uygulandığı işletmelerde çalışanların öğrencilere beceri eğitimiyle ilgili çalışmalarında yardımcı oldukları, öğrencilerin beceri eğitimi aldıkları işletmelerin çalışma kurallarına uyum sorunu yaşamadıkları ve işletmelerde beceri eğitimleri sırasında işletme yetkililerinin öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarla ilgilendikleri sonucu da ortaya konmuştur. Yine, Göçen (2007) yaptığı çalışmada, işletmedeki diğer personelin stajyer öğrenciye yönelik olumlu davranışlarda bulunduğu sonucuna ulaşmıştır. Özkan (2013) yaptığı çalışmada, stajyer öğrencilerin, beceri eğitimine devamının sağlanması için işletmelerce aylık devamsızlık takibinin yapıldığı sonucunu ortaya çıkarmıştır. Açikel (214) yaptığı çalışmada, işverenlere göre, beceri eğitim süreci sonucunda öğrencilerin gerekli bilgi ve beceriyi kazandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu da bizi beceri eğitiminin işletme temsilcileri tarafından da etkili ve önemli bulunduğu sonucuna ulaştırabilir. Günay (2014) yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında, işletme temsilcilerine göre, stajyerlerin bilgi ve becerilerini işletmede kullandıklarına ve işletmelerin, mesleki eğitim yönetmeliği kapsamında okul ile imzalanan sözleşme maddelerine çoğunlukla uyarak, stajyer öğrencilerin uygun ortamlarda beceri eğitim yapmalarına ortam sağladıkları sonucuna varmıştır.

Bu çalışmanın diğer sonuçlarına göre; stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki işletme temsilcisi görüşleri meslek alanlarına göre farklılık göstermektedir. Buna göre çocuk gelişimi ve okul öncesi meslek alanındaki işletme temsilcilerin görüşlerine göre işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, okul öncesi öğretmenliği meslek alanındakilere göre daha yüksektir. Bunun sebebi çocuk gelişimi öğretmenlerinin alana daha fazla hakim olmasından kaynaklanıyor olabilir. Fakat stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki işletme temsilcisi görüşleri, medeni durum, mezun olunan okul, işletmedeki görev, işletmenin çalışma alanı, işletmede çalışma süresi işletmenin stajyer öğrenci kapasitesi açısından incelendiğinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu da kişisel faktörlerin işletme temsilcilerinin görüşlerini etkilemediği sonucunu ortaya koymaktadır denilebilir.

5.1.2.1. İşletme temsilcilerinin işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve mesleki eğitim süreci arasındaki ilişki hakkındaki görüşleri nelerdir?

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü 12. Sınıf öğrencilerinin, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin işletme temsilcisi görüşlerinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada; işletme temsilcilerinin İşletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ile mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi arasında anlamlı düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ne kadar iyi olursa mesleki eğitim süreci de daha verimli bir şekilde gerçekleşir. Ön hazırlıkları yeterince yapılmış bir mesleki eğitim süreci de buna bağlı olarak daha iyi geçer.

5.1.3. Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümünde 12. Sınıfta Uygulanan Beceri Eğitimine Yönelik Öğrenci Görüşleri Nelerdir?

Mesleki ve teknik Anadolu lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü 12. sınıf öğrencilerinin, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin görüşlerinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada; öğrencilerin, işletmelerde beceri eğitimi sürecince okullarda yapılması gereken ön hazırlıklar, işletmelerde mesleki eğitim süreci ve meslek eğitimi uygulamasının kendilerine sağladığı faydalarla ilgili tüm anket maddelerine katıldıkları bulguları ortaya konulmuştur.

Anket maddeleri incelendiğinde öğrenciler; işletmelerde beceri eğitimi sayesinde mesleki bilgi ve becerilerini geliştirdiklerine, kendilerine olan güvenlerinin arttığına, işletmelerde meslek eğitimi süresince sigorta işlemlerinin yapıldığına tamamen katıldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin işletmelerde meslek eğitimi süresince okulda teorik olarak öğrendikleri bilgileri işletmelerde uygulama olanağı bulmaları ve olumlu geri dönüşler almaları kendilerine olan güven duygularının artmasında önemli bir faktör olarak gösterilebilir. Son zamanlarda mesleki ve teknik eğitimin öneminin sıkça gündeme getirilmesi, mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasının bir devlet politikası haline gelmesiyle birlikte bunu destekleyici yönetmeliklerin de çıkarılması öğrencilerin sigorta, ücret v.b haklarının güvence altına alınmasını sağlamıştır. Bu da öğrencilerin sigorta işlemlerinin yapıldığına dair görüşlerinin oluşmasında etkili olabilir.

Ayrıca, öğrencilerin koordinatör öğretmen tarafından belli aralıklarla izlenmeleri, kendilerine işveren ve usta öğrenciler ile ilgili ortaya çıkan problemlerin çözümünde rehberlik edilmesi, işletmelere yerleştirilirken evlerine uzaklık, ulaşım gibi faktörlerin dikkate alınması, işletmelerde kendilerine meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasının sağlanması, işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlanması, mesleki bilgilerin yanı sıra bazı teorik bilgileri almalarının sağlanması, okul atölyelerinde kullanılmayan makine ve araç-gereçleri işletmelerde görüp tanıma fırsatı bulmaları, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre işletmelere yerleştirilmeleri, ücretlerini düzenli olarak almaları, öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmamasının sağlanması, gerçek iş hayatını tanıdım ve iş hayatına hazırlıklı olmaları, okulda öğrendikleri teorik mesleki bilgileri uygulamaya aktarma fırsatı bulmaları, meslek alanlarıyla ilgili yenilikleri daha çabuk öğrenmeleri, hastalık, iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta yaptırma fırsatı bulmaları, mesleki eğitim uygulaması öncesinde hazırlık eğitimi verilmesi, işletmenin sağladığı sosyal imkanlardan faydalanmaları, asgari ücretin 30'u kadar ücret alma ve harçlıklarını çıkarma fırsatı bulmaları, öğrencilere işletmelerin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilmesi ve bunları nasıl kullanacaklarının tanıtılması, öğrencilerin iş kazalarından ve meslek hastalarından korunması için gerekli önlemlerin alınması, öğrencilerin kanunda belirtilen mesai saatleri içinde çalıştırılması, öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağına tanıtılması maddelerine de oldukça katıldıklarını ve bunların yerine getirildiğini ifade etmişlerdir.

İşletmelerde beceri eğitiminin etkiliği konusunda öğrencilerin verdikleri bu cevapların, alan yazında yer alan diğer bazı araştırma sonuçları ile örtüştüğü söylenebilir. Odacı (2013) yaptığı çalışmada, öğrencilerin işletmelerde bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarını geliştirme imkânı buldukları, işletmelerde çalışan personelin, öğrencilere alanlarındaki mesleki becerileri kazanmalarında ellerinden gelen kolaylığı ve yardımı gösterdikleri, öğrencilerin bölümde öğrendikleri bilgi ve becerilerin uygulanması için işletmelerde beceri eğitimi yapmanın kesinlikle önemli olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Göçen (2007) yaptığı çalışmada, öğrencilerin; işletmelerde bilgi ve becerilerini artırdıkları, işletmeden aldıkları ücretleri yeterli gördükleri, meslekleriyle ilgili kullanmaları gereken makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı buldukları sonucuna ulaşmıştır. Zengin (2014) yaptığı çalışmada bu

araştırma ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. Zengin'e göre; öğrenciler staja gidecekleri işletmeleri okul aracılığıyla bulmuşlardır ve ulaşımının kolay olmasına dikkat edilmiştir. İşletmelerde öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu bir usta öğretici bulunmaktadır. Öğrenciler işletmelerden ücretlerini düzenli olarak almaktadır. Öğrencilerin staj yaptıkları işyerlerinde iş güvenliği tedbirlerinin alınmaktadır. İşyerlerinde öğrencilere; becerilerine uygun işler verilmekte, okulda edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilmekte, işyerindeki makine ve teçhizatları kullanma fırsatı bulmaktadırlar. Öğrenciler işyerlerinin fiziki şartlarından memnundur ve yemek, servis gibi sosyal olanaklarından yararlanmaktadırlar. Öğrencilere işletmenin tüm üretim bölümlerinde eğitim yaptırılmaktadır. Öğrenciler işyerlerindeki personelle sorun yaşamamaktadır, yöneticiler kendilerine diğer personele davrandığı gibi davrandığı gibi davranmaktadır. Nayır (2006) yaptığı çalışmada, öğrencilerin; işletmelerde beceri eğitim sayesinde kendilerine olan güvenlerinin arttığı, öğrencilerin staj yaptıkları iş yerinin fiziki şartlarından memnun oldukları, işyerindeki yöneticilerin öğrencilere diğer personele olduğu gibi davrandıkları, öğrenciler için gerekli araç-gereçlerin işletmelerde bulunduğu ve bunların öğrencilerin kullanımına açıldığı sonucunu ortaya koymuştur. Yazgeç (2008) çalışmasında, öğrencilerin ücretlerini aldıkları ve çeşitli eğitim birimlerinde uygulama yapma olanağı buldukları sonucuna ulaşmıştır. Kuzu (1996) yaptığı çalışmada, öğrencilerin kanunda belirtilen oranda ücretlerini aldıkları ve işletmelerin yemek, ulaşım, iş elbisesi gibi sosyal imkânlarından da yararlandığı sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2011) yaptığı çalışmada, öğrencilerin devamsızlıklarının günlük olarak takip edildiği, işletmede öğrendikleri bilgi ve becerileri yeterli gördükleri ve kendilerine olan güvenlerini kazandıkları sonucuna ulaşmıştır.

Diğer yanda, öğrencilerin, işletmeye koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlamadıkları ve işletmeden iş teklifi almadıkları görülmüştür. Kuzu (1996) yaptığı çalışmada, koordinatör öğretmenlere düşen öğrenci sayısının fazla olmasının ve koordinatör öğretmenlere ulaşımında kolaylığın sağlanamamasından dolayı her öğrenci ile yeteri kadar ilgilenilmemesine sebep olduğu sonucuna ulaşmıştır. Odacı (2013) yaptığı çalışmada, işletmelerin yarısından fazlasının beceri eğitimi alan öğrencileri eğitim sonrası istihdam etmeyi düşündükleri bir kısmının ise bu konuda kararsız oldukları sonucuna ulaşmıştır. Yılmaz (2011) yaptığı çalışmada öğrencilerin çalıştıkları işletmeden iş teklifi almadıklarını, iş teklifi alsalar dahi sadece yarısının

beceri eğitimi aldıkları işletmede mezun olduktan sonra çalışmak istediği sonucunu ortaya koymuştur. Bu da gösteriyor ki, işletme iş teklifi yapsa bile bütün öğrenciler buna olumlu yanıt vermeyebilirler. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde işletmelerde beceri eğitimi alan öğrencilerin de çoğunluğunun işletmelerden iş teklifi almaması; işletmelerin genellikle Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk ve orta dereceli okulların anasınıfları veya özel eğitim sınıfları olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü bu kurumlarda istihdam edilebilmek için öğrencilerin meslek lisesi mezunu olması yeterli olmamaktadır. İş teklifi alan öğrencilerin genellikle özel okullar bünyesinde beceri eğitimini sürdüren öğrenciler olduğu düşünülebilir.

Bu çalışmanın diğer sonuçlarına göre; stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşleri, okulun bulunduğu semt, öğrenim görülen alt dal, yaş ve baba eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir. Buradaki farklılığın daha çok kişisel sayılabilecek özelliklerden kaynaklandığı söylenebilir. Fakat stajyer öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşleri, sosyo-ekonomik düzey, anne eğitim durumu, anne mesleği ve baba mesleğine göre bir farklılık göstermemektedir. Bu da sosyo-ekonomik durumu ve anne-baba mesleklerinin beceri eğitimi ile ilgili öğrenci görüşlerini etkilemediği sonucunu ortaya koymaktadır denilebilir.

5.1.3.1. Öğrencilerin işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıklar ve mesleki eğitim süreci ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar arasındaki ilişki hakkındaki görüşleri arasında fark var mıdır?

Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü 12. sınıf öğrencilerinin, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin öğrenci görüşlerinin ortaya konulmasının amaçlandığı bu çalışmada; öğrencilerin ön hazırlıkları yeterince yapılmış bir mesleki eğitim süreci daha iyi geçer. bunun iyi geçmesi de mesleki eğitim sürecinden edinilen faydaların artmasını, verimli bir mesleki eğitim süreci geçirmelerini sağlar.

5.1.3.2. Koordinatör öğretmen, işletme temsilcisi ve öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu liselerinde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde 12. sınıfta uygulanan işletmelerde beceri eğitimine yönelik görüşleri arasında fark var mıdır?

Anket paydaşları olan koordinatör öğretmen, işletme temsilcisi ve öğrencilerin ortak anket maddelerine verdiği cevaplardan yola çıkılarak, beceri eğitiminin etkili olarak sürdürülmesi ile ilgili bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre işletmenin birimlerinin ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağına tanıtılması maddesine koordinatör öğretmenler “sıklıkla” katıldıklarını, işletme temsilcileri “her zaman” katıldıklarını, öğrenciler ise “sıklıkla” katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasının sağlanmasına ilişkin anket maddesine koordinatör öğretmenler “her zaman” katıldıklarını, işletme temsilcileri “her zaman” katıldıklarını, öğrenciler ise “çok” katıldıklarını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalar da bu görüşleri desteklemektedir. Zengin (2014) yaptığı çalışmada; öğrencilere işletmelerde beceri eğitiminin çoğunlukla usta öğreticiler tarafından yaptırıldığını belirtmiştir. Yazgeç de (2008) yaptığı araştırmada, meslek eğitimi uygulamasını usta öğreticilerin yaptırdığı sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağının sağlanmasına ilişkin anket maddelerine verilen cevaplar incelendiğinde; koordinatör öğretmenler “her zaman” yapıldığını, işletme temsilcileri “sıklıkla” yapıldığını, öğrenciler “oldukça” yapıldığını söylemiştir. Zengin de (2014) yaptığı çalışmada; öğrencilere işletmelerde tüm üretim bölümlerinde eğitim yaptırıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilere işletmenin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilmesini ve bunları nasıl kullanacaklarının tanıtılmasına ilişkin anket maddesine verilen cevaplar ele alındığında koordinatör öğretmenlerin “her zaman”, işletme temsilcilerinin “her zaman”, öğrencilerin “oldukça” cevabını verdikleri görülmüştür. İşletmedeki makine ve araç-gereçlerin teknolojik durumu ve bunların yeni teknolojiyi içermesi maddesine koordinatör öğretmenlerin “oldukça”, işletme temsilcilerinin “her zaman”, öğrencilerin “oldukça” cevabını verdikleri görülmüştür. Göçen (2007) yaptığı araştırmada öğrencilerin meslekleri icabı kullanmaları gereken aletler konusunda işletmelerde gerekli deneyimleri kazandıkları sonucuna ulaşmıştır. Zengin (2014) yaptığı çalışmada öğrencilerin işyerinde makine ve teçhizatları

kullanma fırsatı buldukları sonucunu ortaya koymuştur. Nayır da (2006) yaptığı çalışmada; öğrencilerin işyerinde iş yapmalarını sağlayacak her türlü araç ve gerecin mevcut olduğu ve işyerinde bu araç ve gereçleri kullanmalarına izin verildiği sonucunu ortaya koymuştur.

Öğrenci, işveren ve usta öğretmenler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümünde yardımcı olma maddesi incelendiğinde; koordinatör öğretmenler “her zaman”, işletme temsilcileri “her zaman”, öğrenciler “oldukça” yanıtını vermiştir. Kuzu (2013) yaptığı çalışmada; işletmelerde beceri eğitiminin uygulandığı işletmelerde çalışanların öğrencilere beceri eğitimiyle ilgili çalışmalarında yardımcı oldukları ve koordinatör öğretmenlerin ve işletme yetkililerinin öğrencilerin işletmelerde beceri eğitimi ile yeteri kadar yakından ilgilendikleri sonucuna ulaşmıştır. Öğrencilerin iş kazası ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli önlemlerin alınması maddesine koordinatör öğretmenlerin “oldukça”, işletme temsilcilerinin “her zaman” , öğrencilerin “oldukça” yanıtını verdikleri görülmüştür.

Buradan hareketle koordinatör, öğretmen, işletme temsilcisi ve öğrencilerin görüşlerinin büyük ölçüde örtüştüğü görülmüştür. Koordinatör, öğretmen, işletme temsilcisi ve öğrenciler, beceri eğitimi yapılan işletmedeki birimlerin neler olduğunun tanıtıldığını ve tüm birimlerde uygulama yapma olanağının sağlandığını, uygulama sırasında gerekli olan işletmenin sahip olduğu makine, araç-gereçlerin nasıl kullanılacağını açıkladıklarını ve bunları kullanma fırsatı verildiğini, beceri eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından gerçekleştirildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca bu süreçte öğrenci, işveren ve usta öğretmenler arasında çıkan sorunların çözümünde ve iletişimin sağlanmasında gerekli rehberliğin yapıldığı da söylenebilir.

5.1.3.3. Koordinatör öğretmen ve öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu liselerinde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde 12. sınıfta uygulanan işletmelerde beceri eğitimine yönelik görüşleri arasında fark var mıdır?

Koordinatör öğretmen ve öğrencilerin ortak anket maddelerine verdiği cevaplardan yola çıkılarak, beceri eğitiminin etkili olarak sürdürülmesi ile ilgili bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre; mesleki eğitim uygulaması öncesinde hazırlık eğitimi verilmesi (3308 sayılı kanunda belirtilen hak ve sorumluluklar, uyulması gereken

kurallar, uygulama süresi, vb.) maddesine koordinatör öğretmenler “her zaman”, öğrenciler “sıklıkla” yanıtını vermişlerdir. Yapılan araştırmalar da bu görüşleri destekler niteliktedir. Özkan (2013) yaptığı çalışmada öğrencilerin işletme ile ilgili uymaları gereken kuralların staja başlarken ilgililer tarafından kendilerine anlatıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun işletmelere yerleştirilmesi maddesine koordinatör öğretmenler “her zaman”, öğrenciler “sıklıkla” yanıtını vermişlerdir. Öğrencilerin koordinatör öğretmen tarafından işletmede belli aralıklarla izlenmesi maddesine koordinatör öğretmenler “her zaman”, öğrenciler “oldukça” yanıtını vermiştir. Zengin de (2014) yaptığı çalışmada, koordinatör öğretmenlerin düzenli olarak işyerlerini ziyaret ettikleri ve öğrencilere sorunlarının çözümünde yardımcı oldukları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin işletmeye yerleştirilirken uzaklık ve ulaşım durumunun dikkate alınması maddesine; koordinatör öğretmenler “oldukça”, öğrenciler “sıklıkla” yanıtını vermişlerdir. Buradan öğrencilerin işletmelere yerleştirilirken evlerine yakın olması, kolay ulaşılabilir bir yerde olması ve ulaşım araçlarının bulunduğu yerlere verilmesine dikkat edildiği sonucuna ulaşılabilir. Odacı da (2013) yaptığı çalışmada, öğrencilerin işletmelere yerleştirilirken, işletmelerin ulaşım imkânlarına ve öğrencilerin evlerine yakınlığına dikkat edildiği sonucuna ulaşmıştır.

İşletmede kanunda belirtilen mesai saatlerine uyulması maddesine; koordinatör öğretmenler “oldukça”, öğrenciler “oldukça” yanıtını vermişlerdir. Koordinatör öğretmen ve öğrenciler büyük oranda yönetmelikteki mesai saatlerine uyulduğunu düşülmektedir. Odacı (2013) yaptığı çalışmada stajyer öğrencilerin işletmelerde genellikle 5–8 ve 9–12 saat çalıştıkları sonucuna ulaşmıştır. Mesleki ve teknik eğitim yönetmeliğine göre öğrenciler işletmelerde 8 saat çalışmalıdır.

Öğrencilerin seçilen işletmeye koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlaması maddesine koordinatör öğretmenler “ara sıra”, öğrenciler “ara sıra” yanıtını vermişlerdir. Hem koordinatör öğretmenler hem de işletmelerde beceri eğitimi gören öğrenciler işletmeye birlikte gidip başlama durumunun her zaman mümkün olmadığını, bunun gerçekleşmediğini düşünmektedirler. Kazu (1996) yaptığı doktora çalışmasında, koordinatör öğretmenlerin işletmelere toplu taşıma araçlarıyla ya da kendi imkânlarıyla gittiklerini belirtmiştir. Bu görev için herhangi bir ulaşım aracı

sağlanmaması ve yol ücreti ödenmemesi bütün öğrencilerine yeteri kadar zaman ayıramamasına sebep olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Eroğlu (1999) ise yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında, koordinatör öğretmenlere izleyebileceklerinden daha fazla öğrenci verildiği sonucuna ulaşmıştır. Özkan (2013) yaptığı çalışmada, koordinatör öğretmenlerin işletmeleri her hafta düzenli olarak ziyaret etmediğini, bunun da işletmelerin yoğunluğu nedeniyle oluşabilecek rahatsızlıklar sebebiyle olduğunu ortaya koymuştur. Öğrencilerin koordinatör öğretmenleri ile birlikte gidip işe başlamamalarına; koordinatör öğretmen başına düşen öğrenci sayısının fazla olması, işletme sayısının fazla olması, işletmelerin birbirinden uzak olması, işletmelere öğretmenlerin kendi imkanlarıyla ulaşmak zorunda olmaları, işletmelere gidecek öğretmenlere herhangi bir yol ücreti ödenmemesi, işletmelerin yoğunluğu, okuldaki ders yükünün fazla olması gibi etkenlerin sebep olduğu düşünülebilir.

5.1.3.4. İşletme temsilcisi ve öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu liselerinde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde 12. sınıfta uygulanan işletmelerde beceri eğitimine yönelik görüşleri arasında fark var mıdır?

İşletme temsilcilerinin ve öğrencilerin ortak anket maddelerine verdiği cevaplardan yola çıkılarak, beceri eğitiminin etkili olarak sürdürülmesi ile ilgili bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre; öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmamasının sağlanması maddesine; işletme temsilcileri “her zaman”, öğrenciler “oldukça” yanıtını vermiştir. Bundan yola çıkarak işletme temsilcisi ve öğrencilerin sadece işletmede kendi alanlarıyla ilgili işlerde çalıştırıldıkları görüşüne sahip olduklarına düşünülebilir. Zengin (2014) yaptığı çalışmada, işyerlerinde çoğunlukla öğrencilere becerilerine uygun işler verildiği, alan dışı işlerde çalıştırılmadıkları ve staj yerlerinden başka işyerlerine gönderilmedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin asgari ücretin %30'u kadar ücret almaları ve ücretlerini düzenli olarak almaları maddesine işletme temsilcileri “sıklıkla”, öğrenciler “oldukça” yanıtını vermiştir. Öğrencilerin işletmede meslek eğitimi uygulaması süresince sigorta işlemlerinin yapılması maddesine işletme temsilcileri “sıklıkla”, öğrenciler “oldukça” yanıtını vermişlerdir. İşletme temsilcileri ve öğrencilerin görüşleri aynıdır. Göçen (2007) yaptığı çalışmada; öğrencilerin ücretlerini yeterli bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Zengin (2014) yaptığı çalışmada; öğrencilerin ücretlerini düzenli olarak aldıklarını belirtmiştir. Yazgeç (2008) yaptığı çalışmada, öğrencilerin

belli bir ücret aldığı sonucuna ulaşmıştır. Kazu da (1996) yaptığı çalışmada öğrencilerin kanunda belirtilen oranda ücret aldıklarını belirtmiştir.

5.1.3.5. İşletme temsilcisi ve koordinatör öğretmenlerin mesleki ve teknik Anadolu liselerinde çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde 12. sınıfta uygulanan beceri eğitimine yönelik görüşleri arasında fark var mıdır?

İşletme temsilcilerinin ve koordinatör öğretmenlerin ortak anket maddelerine verdiği cevaplardan yola çıkılarak, beceri eğitiminin etkili olarak sürdürülmesi ile ilgili bazı sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre; işletme temsilcileri ve koordinatör öğretmenlerin; öğrencilerin işletmede yapacakları beceri eğitimi, bu eğitimde kullanılacak öğrenci sayısı ve eğitimin uygulanışı ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle birlikte hazırladıkları maddesini “sıklıkla” yerine getirdikleri ve görüşleri arasında bir farklılık olmadığı görülmektedir. Meslek eğitim uygulamasına ilişkin planlama ve program çalışmalarına katılma, çalışma takvimi hazırlama maddesine, koordinatör öğretmenler “her zaman” yanıtını verirken, işletme temsilcileri “sıklıkla” yanıtını vermiştir. Anlamlı bir farklılık olmamasına rağmen işletme temsilcileri bu maddenin koordinatör öğretmenlere göre daha az yerine getirildiğini düşündüğü söylenebilir. İşletmede beceri eğitimi yaptıracak nitelikli personel ve usta öğretici bulunması maddesini, işletme temsilcilerinin ve koordinatör öğretmenlerin “sıklıkla” yerine getirdikleri ve görüşleri arasında bir farklılık olmadığı görülmektedir. İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla işletme yetkilileri/okul yetkilileri ile her zaman işbirliği içinde olduğunu hem koordinatör öğretmenler hem de işletme temsilcileri belirtmiştir. Yine her iki grup da öğrencilerin başarı, devam ve disiplin durumlarının her zaman kontrol edildiğini, işletme kayıtlarındaki bilgilerin zamanında okul müdürlüğüne iletilildiğini düşünmektedir. Okul/işletme yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlayamayan öğrencileri tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme maddesinin koordinatör öğretmenler her zaman yerine getirildiğini düşünürken, işletme temsilcileri sıklıkla yerine getirildiğini düşünmektedir. Görüşleri arasında farklılık olmasa da koordinatör öğretmenler işletme temsilcilerine göre bu görevin daha iyi yerine getirildiğini düşünmektedir. Okul ve işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan problemlerin tespit edilip, okul müdürlüğüne bildirilmesi de her iki grup tarafından her zaman yerine getirilen görevler arasındadır. İşletme yetkilileri tarafında doldurulan, öğrencilerin ilgili döneme ait

notlarının bulunduğu çizelgenin dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesi de her zaman sağlanmaktadır. Her iki grup da 3308 sayılı kanun ve yönetmeliklerden haberdar olduğunu belirtmiştir.

5.1.4 Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkiliği Konusundaki Görüşleri Medeni Duruma Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, evli ve bekâr koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Bekâr ve evli olan öğretmenlerin beceri eğitiminin etkiliği konusundaki görüşleri benzerlik göstermektedir. Aslında evli olan koordinatör öğretmenlerin ev sorumluluğu, çocuk ya da eş sorumluluğu gibi etkenler nedeniyle koordinatörlük görevini etkili bir şekilde sürdürmesine ilişkin olumsuz bir önyargı olmasına karşın evli ve bekâr öğretmenlerin bu sürecin etkili bir şekilde sürdürüldüğüne dair görüşleri ortaktır. Buna göre öğretmenlerin medeni durum faktörünün mesleki konulara ilişkin görüşlerini doğrudan etkilemediği düşünülebilir.

5.1.5 Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkiliği Konusundaki Görüşleri Yaşa Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı yaş gruplarındaki koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Buna göre mesleğe yeni başlayan daha az koordinatörlük tecrübesi olan öğretmenle yıllardır koordinatörlük görevini yürüten daha tecrübeli olan öğretmenlerin aynı görüşte olması, işletmelerde beceri eğitimi sürecinin etkili bir şekilde amacına uygun olarak sürdürülmesiyle açıklanabilir. Sonuç olarak öğretmenliğe yeni başlayan deneyimsiz bir koordinatör öğretmen ya da yıllardır koordinatörlük görevini sürdüren yorgun bir koordinatör öğretmen olmasının beceri

eğitiminin etkili bir şekilde sürdürüldüğüne dair görüşlerine etki etmediği düşünülebilir.

5.1.6 Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Mezun Olunan Okula Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı okullardan mezun olan koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Bu sonuçtan hareketle çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenlerinin lisans düzeyindeki okudukları bölümlerin, aldıkları derslerin veya uzmanlık alanlarının işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşlerini etkilemediği yorumu yapılabilir. Mezun olunan okul neresi olursa olsun, koordinatörlük deneyimi sadece mesleki süreçte deneyimler ve yönetmelikler yoluyla öğrenilebilecek bir derstir. Eroğlu (1999) yaptığı çalışmada, koordinatör öğretmenlerin koordinatörlük görevi için herhangi bir hizmet içi eğitim almadıklarını; işyerinin belirlenmesinde dikkat edilecek ölçütler, işyeri ve öğrenci arasında koordinasyonun sağlanması ve işyerinde eğitimin planlanması konusunda hizmet içi eğitim kursuna ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sebeple de mezun olunan okulun öğretmenlerin beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin görüşlerini etkilemediği düşünülebilir.

5.1.7 Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Mesleki Kıdeme Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı sürelerde mesleki kıdeme sahip olan koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Çocuk gelişimi öğretmenlerinin kıdemlerine göre görüşlerinde bir farklılık olmadığı sonucu, araştırmanın daha önceki bir maddesinde verilen yaş değişkenine ilişkin sonuçlarla örtüşmektedir. Bu

sonuçlara bakarak deneyimli öğretmenlerin meslekte uzmanlaşmış olmalarının veya daha uzun süredir koordinatör öğretmenlik yapmalarının beceri eğitiminin etkililiği konusundaki düşüncelerini farklılaştırmadığı söylenebilir. Bunun nedeni olarak da beceri eğitiminin etkili bir şekilde sürdürülmesine dair uygulamaların değişmemesi gösterilebilir.

5.1.8 Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Koordinatör Öğretmenlik Görevi Süresine Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı süreler boyunca koordinatör öğretmenlik görevinde olan koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Yönetmeliğe göre bazı durumlarda meslek öğretmenlerine koordinatörlük görevi verilemeyebilir. Bu sebeple koordinatörlük görevi yürütülen süre mesleki kıdem ve yaş değişkeninden bağımsız olarak farklılık gösterebilir. Fakat çocuk gelişimi öğretmenlerinin koordinatör öğretmenlik görevi süresinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiğine dair görüşlerinde bir farklılık olmadığı sonucu, araştırmanın daha önceki maddesinde verilen yaş ve mesleki kıdem değişkenine ilişkin sonuçlarla örtüşmektedir. Buradan koordinatör öğretmenlik görevini daha uzun süre sürdüren ya da koordinatörlük görevini daha kısa süre sürdüren çocuk gelişimi öğretmenleri arasında işletmelerde beceri eğitiminin etkililiğine dair görüşlerini etkilemediği sonucuna ulaşılabılır.

5.1.9 Koordinatör Öğretmenlerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Okuldaki Göreve Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, okullarında farklı görevlerde bulunan koordinatör öğretmenlerin işletme seçiminde dikkat edilen kıstaslar ve önem derecesi, işletmelerde öğretmenler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde öğretmenler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Koordinatörlük görevini sürdüren çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenleri çalıştıkları kurumda öğretmen olarak görev

yapmanın yanı sıra; bölüm şefi ya da atölye şefi olarak da görevlendirilebilirler. Bunun yanı sıra okul müdürü ya da müdür yardımcılığı görevini de yerine getirebilirler. Okul yöneticiliği görevi bilindiği gibi daha çok okulun öğrenci ve velileriyle ilgili olmayı gerektirirken, bölüm şefliği görevi bünyesinde uygulamalı anaokulu olan okullarda okulöncesi öğrenci ve velileriyle iletişim halinde olmayı gerektirir. Özellikle yöneticilik görevi bulunan çocuk gelişimi öğretmenlerinin aynı görüşü paylaşması, bu görevin yoğunluğundan dolayı daha çok okulda bulunmaları gereken durumlar olabileceği halde beceri eğitimi sürecinde yapılması gereken tüm görevlerini yerine getirmeleri bunun ne kadar bilincinde olduklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Buradan da anlaşılacağı gibi, çocuk gelişimi öğretmenin çalıştığı kurumdaki görevi ne olursa olsun işletmelerde beceri eğitiminin etkililiğine dair görüşlerini etkilemediği sonucuna varılabilir.

5.1.10 İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Medeni Duruma Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, evli ve bekar işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Bekâr ve evli olan işletme temsilcilerinin beceri eğitiminin etkiliği konusundaki görüşleri benzerlik göstermektedir. Buna göre öğretmenlerin medeni durum faktörünün mesleki konulara ilişkin görüşlerini doğrudan etkilemediği düşünülebilir.

5.1.11 İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Mezun Olunan Okula Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı okullardan mezun olan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünde beceri eğitimi yapılan işletmeler okulöncesi eğitim kurumları olduğu için, bu işletmelerde görev yapan işletme temsilcileri de çocuk gelişimi ya da okulöncesi öğretmenidirler. Buradan da anlaşılacağı gibi zaten ilgili bölümlerdeki okullardan mezun oldukları için beceri

eğitimine bakış açıları da aynı olabilir. İşletme temsilcilerinin lisans düzeyindeki okudukları bölümlerin, aldıkları derslerin veya uzmanlık alanlarının işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşlerini etkilemediği yorumu yapılabilir.

5.1.12 İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri Meslek Alanına Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı meslek alanlarındaki işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde vardır. Buna göre çocuk gelişimi ve okul öncesi meslek alanındaki işletme temsilcilerin görüşlerine göre işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi, okul öncesi öğretmenliği meslek alanındakilere göre daha yüksektir. İşletmelerde meslek eğitimi süresince yapılması gereken ön hazırlıklar; 3308 sayılı yönetmeliği bilme ve uygulama, beceri eğitimi ile ilgili protokolleri bilme ve uygulama, mesleki eğitim süreci için çalışma takvimi hazırlama, beceri eğitimi için nitelikli usta öğretici görevlendirme ve beceri eğitimi için gerekli teknolojik araç-gereçleri temin etmedir. Çocuk gelişimi öğretmenlerinin okul öncesi öğretmenlerine göre bu ön hazırlıkların daha iyi yapıldığını düşünmesinin nedeni; çocuk gelişimi ve okul öncesi öğretmenlerinin lisans düzeyinde aldıkları eğitimin farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü çocuk gelişimi öğretmenliğinin ders programı meslek liselerine dönükken, okul öncesi öğretmenlerinin 0-6 yaş okulöncesi eğitimiyle ilgilidir. Haliyle çocuk gelişimi öğretmeni 3308 sayılı mesleki eğitim kanununa daha lisans düzeyinde hâkimken, okul öncesi öğretmeni kendisini ilgilendirmediğini düşünüyor olabilir. Bunun gibi diğer ön hazırlık sürecindeki görüşlerdeki farklılık aslında bu ön hazırlık sürecinin uygulanmadığından değil okul öncesi öğretmenlerinin bu sürece dair bilgilerinin yeterli olmadığından kaynaklanıyor olabilir. Fakat farklı meslek alanlarındaki işletme temsilcilerinin mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Bunun nedeni ise uygulama sürecinde gerek çocuk gelişimi gerekse okulöncesi öğretmenlerinin sürecin içerisindeki aktif olarak yer alması şeklinde düşünülebilir.

5.1.13 İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmedeki Göreve Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, okullarında farklı görevlerde bulunan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Çocuk gelişimi ve eğitimi öğrencilerinin beceri eğitimi için gittikleri işletmelerin Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel ya da resmi anaokulları olduklarına bakılarak, buradaki işletme temsilcilerinin görevlerinin de o okulun öğretmeni ya da yöneticisi olduğu sonucuna varılabilir. Genellikle bu kişiler okul öncesi ya da çocuk gelişimi öğretmenliği mezunu oldukları için beceri eğitimiyle ilgili görüşlerinin aynı olduğu sonucuna bu noktadan hareketle de ulaşılabilir.

5.1.14 İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmenin Çalışma Alanına Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı alanlarda faaliyet gösteren okullarda bulunan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Bunun nedeni tüm işletmelerin çalışma alanının okulöncesi eğitim olmasından kaynaklanabilir. İşletme temsilcilerinin çalışma alanlarının, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşlerini etkilemediği yorumu yapılabilir.

5.1.15 İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmede Çalışma Süresine Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı süreler boyunca işletmede görev alan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Buradan işletme temsilcilerinin ister yıllardır aynı işletmede çalışsın ister göreve yeni başlamış olsun, beceri eğitimiyle ilgili yapılması gereken işlemleri ve görevleri yerine getirdikleri düşünülebilir. İşletme

temsilcilerinin işletmedeki çalışma süresinin, işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşlerini etkilemediği yorumu yapılabilir.

5.1.16 İşletme Temsilcilerinin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Konusundaki Görüşleri İşletmenin Stajyer Öğrenci Kapasitesine Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, farklı stajyer öğrenci kapasitesine sahip okullarda görev alan işletme temsilcilerinin işletmeler tarafından yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. İşletmelerin stajyer öğrenci sayısının fazla olmasının, yerine getirilmesi gereken görev ve işlemlerin aksamasına sebep olmadığı düşünülebilir. Az sayıda öğrenciye beceri eğitimi imkânı veren işletmelerin de buna rağmen gerekli şartları yerine getirdiği, tek öğrenci bile olsa yapması gereken tüm işlemleri yaptığı düşünülebilir. Odacı (2015) yaptığı çalışmada, aynı okuldan bir işletmeye 1- 3 arası öğrencinin stajyer olarak gittiği sonucuna ulaşmıştır. Cengiz de (2014) yaptığı çalışmada, işletmelerin 1-5 arasında stajyer öğrenci kabul ettiği sonucunu vurgulamıştır. Ayrıca 1-5 ve 6-10 saat staj yapan öğrencilerin görüşlerini karşılaştırdığında 1-5 öğrencinin staj yaptığı işletmelerde öğrencilerin; iş güvenliği önlemlerinin alındığı, iş güvenliği eğitimi verildiği, staj ücretlerini alabildiklerini fakat 6-10 arası öğrencinin staj yaptığı işletmelere göre daha çok yoruldukları yönünde görüş bildirdiği sonucuna ulaşmıştır. Fakat işletmenin stajyer kapasitesinin, işletme temsilcilerinin işletmelerdeki beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşlerini etkilemediği yorumu yapılabilir.

5.1.17 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Okulun Bulunduğu Semte Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, mesleki ve teknik Anadolu lisesinin bulunduğu semte göre, öğrencilerin işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi; işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar ve derecesi konusundaki öğrenci görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Buradaki farklılığın sebebinin okulun bulunduğu semtteki sosyo-ekonomik düzeyle

ilişkili olduğu sonucuna ulaşılabilir. Aynı zamanda o ilçedeki ilçe milli eğitim müdürlüğünün mesleki eğitime bakış açısıyla ilgili olduğu düşünülebilir.

5.1.18 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Öğrenim Gördükleri Alt Dala Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan çocuk gelişimi ve eğitimi öğrencilerinden erken çocukluk dalı ve özel eğitim dalı öğrencilerinin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri, Erken Çocukluk dalı öğrencilerinin lehine anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Erken Çocukluk dalı öğrencilerinin işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesine ilişkin görüşleri, özel eğitim dalı öğrencilerine göre daha yüksektir. Bu farklılık çocuk gelişimi bölümünde yer alan, erken çocukluk ve özel eğitim dallarından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü ön hazırlık süreci, öğrencilere hazırlık eğitimi verilmesi, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre işletmelere yerleştirilmesi ve işletmelere yerleştirilirken uzaklık, ulaşım, vb faktörlerin dikkate alınmasını içerir. Erken çocukluk dalını seçen öğrenciler okulöncesi eğitim kurumlarına beceri eğitimine giderken, özel eğitim dalını seçen öğrenciler özel eğitim okulları, özel alt sınıflar, özel eğitim rehabilitasyon merkezlerinde beceri eğitimine giderler. Özel eğitim kurumları hem daha az olduğu için hem her kuruma stajyer yerleştiremediği için hem de genellikle belli bölgelerde açıldığı için öğrenciyi her zaman evine yakın, ulaşımı kolay bir işletmeye yerleştirmek kolay olmayabilir. Ayrıca bu özel eğitim merkezlerinde öğrencinin çalışmakta zorlandığı farklı engel grubunda öğrenciler de yer alabilir. Her ne kadar hazırlık eğitimi verilse bile öğrencilerin özel eğitim merkezlerinde tam olarak nasıl çocuklarla karşılaşacağı bilinemediğinden birçok şeyi uygulama esnasında öğrenme imkânı buluyor olabilirler. Fakat okulöncesi eğitim kurumları sayıca daha fazladır, birçok yerde bulunur, ulaşımı kolaydır ve kreş, anaokulu, ya da anasınıfı gibi seçme şansının bulunduğu farklı yaş gruplarıyla çalışılabilir. Erken çocukluk ve özel eğitim dalı öğrencileri arasındaki ön hazırlık sürecine ilişkin görüşlerin farklı olmasının nedeninin özel eğitim dalının daha zor bir alan olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Fakat işletmelerde staj yapmakta olan erken çocukluk bölümü ve özel eğitim bölümü öğrencilerinin, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim

sürecinin sağladığı faydalar ve derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur.

5.1.19 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Yaşa Göre Farklı Mıdır?

İşletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık vardır. Buna göre, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma düzeyi konusunda, 17 yaş öğrencilerinin görüşleri, 18 yaş ve üzeri öğrencilerin görüşlerine kıyasla daha yüksektir. Yine, işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi konusunda, 17 yaş grubu öğrencileri lehine anlamlı düzeyde farklılık görülmektedir. Buradaki farklılığın nedeni 18 yaşındaki öğrencilerin daha bilinçli olması, yapılması gereken ön hazırlık ve uygulama sürecine ilişkin bilgilere daha fazla sahip olması olabilir. Çünkü 18 yaş gençlerin daha gerçekçi kararlar verdiği, yasal sorumluluk ve haklarının başladığı, hayatlarıyla ilgili radikal kararlar aldıkları bir dönemdir. Bu nedenle beceri eğitimi sürecine daha eleştirel bakıyor olabilirler. Ayrıca 18 yaşındaki öğrencilerin daha önce sınıf tekrarı yaptıkları da düşünülebilir. Bu durum da bakış açılarının farklı olmasına sebep olabilir. Fakat işletmelerde staj yapmakta olan farklı yaş gruplarındaki öğrencilerin mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar ve derecesi konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Pala (2016) yaptığı çalışmada, 17 yaş ve üzerindeki öğrencilerin işletme ile daha iyi ilişkiler kurduğu sonucuna varmıştır. Buradan 17 ve 18 yaşındaki öğrenciler beceri eğitimi uygulamasının kendilerine sağladığı faydalar konusunda aynı görüşü paylaştığı sonucuna ulaşılabilir.

5.1.20 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Ailenin Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, sosyo-ekonomik düzeye göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumluluklarının uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Meslek liselerinde öğrencilerin genellikle alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki

ailelerin çocukları oldukları düşünülebilir. Şaşmaz (2012) yaptığı çalışmada, çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü okuyan öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi incelendiğinde öğrencilerin büyük çoğunluğunun orta gelir seviyesinde olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca bu gruptaki aileler özellikle küçük yerlerde çocuklarını uzak işletmeye göndermek istememekte, beceri eğitimi yapacağı işletmeyi kendileri bulmak istemekte ve bazen işletmeye giderek öğrencinin işletmede yaşadığı bir sorunu kendi yöntemleriyle çözmeyi eneyebilmektedir. Bunlara rağmen öğrencilerin beceri eğitiminin etkililiğine ilişkin görüşleri arasında fark olmaması bu süreçte ailelerinden olumsuz olarak etkilenmediği sonucunu ortaya çıkarabilir.

5.1.21 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Anne Eğitim Durumuna Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, anne eğitim durumuna göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Buradan hareketle öğrencilerin annelerin eğitim durumu ne olursa olsun beceri eğitiminin etkililiğine dair kendi görüşlerinin oluştuğu ve annelerinden etkilenmedikleri sonucuna ulaşılabilir.

5.1.22 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Baba Eğitim Durumuna Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, baba eğitim düzeyine göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusundaki görüşleri anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. İşletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi konusunda, babaları ortaokul mezunu olan öğrencilerin görüşleri, sırası ile babaları lise/fakülte ve ilkokul mezunu olan öğrencilerin görüşlerine göre yüksektir. Buradan eğitim düzeyi daha yüksek olan babaların ön hazırlıklar konusunda daha bilinçli olduğu ve çocuklarını da bu konuda etkilediği düşünülebilir. Ayrıca ön hazırlık sürecinde öğrencileri işletmelere yerleştirirken uzaklık, ulaşım gibi faktörlerin dikkate alınması maddesine dayanarak özellikle öğrencilerin babaları kendi istedikleri işletme olması

konusunda okula gelerek talepte bulunabilmektedir. Bu durum eğitim düzeyi yüksek babalarda daha çok görülmektedir. Diğer yandan, baba eğitim düzeyine göre, öğrencilerin, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur.

5.1.23 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Anne Mesleğine Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, anne mesleğine göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Öğrencilerin annelerinin çoğu ev hanımıdır. Şaşmaz (2012) çocuk gelişimi ve eğitimi öğrencileriyle yaptığı çalışmada aynı şekilde öğrencilerin tamamına yakınının annesinin ev hanımı olduğu belirlenmiştir. Annenin mesleğinin öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşünü etkilemediği sonucuna ulaşılabilir.

5.1.24 Stajyer Öğrencilerin İşletmelerdeki Beceri Eğitiminin Etkililiği Hakkındaki Görüşleri Baba Mesleğine Göre Farklı Mıdır?

Araştırma sonuçlarına göre, baba mesleğine göre, işletmelerde beceri eğitimi yapmakta olan öğrencilerin, işletmelerde yapılması gereken ön hazırlıkların uygulanma derecesi, mesleki eğitim sürecinde işletmeler tarafından yerine getirilmesi gereken görev ve sorumlulukların uygulanma derecesi ve mesleki eğitim sürecinin sağladığı faydalar konusundaki görüşleri arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur. Yukarıdaki görüşü destekleyecek şekilde anne mesleği gibi baba mesleğinin de öğrencilerin işletmelerde beceri eğitiminin etkililiği konusundaki görüşünü etkilemediği sonucuna ulaşılabilir.

5.2. ÖNERİLER

5.2.1. Araştırma Bulgularına Dayalı Öneriler

1. Öğrenciler beceri eğitimi (staj)'ne başlamadan önce, hakları, sorumlulukları, iş yaşamı, insan ilişkileri, zaman-para-enerji yönetimi konularında uyum eğitim programları uygulanmalıdır.
2. Öğrenciler işletmelere yerleştirilirken, işletme ile kültürel örtüşme, uzaklık, ulaşım, güvenlik, öğrencinin onayı gibi etkenler dikkate alınarak yerleştirilmelidir.
3. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünün, sadece/çoğunlukla, kız öğrenciler tarafından tercih edilebilecek bir bölüm olarak algılanmamasına ilişkin kamuoyuna dönük eğitim etkinlikleri ve çalışmalar yapılmalıdır.
4. Öğrencilerin bölüm seçiminde ve daha sonra dal seçiminde gerekli rehberlikler yapılarak ilgilerine ve yeteneklerine uygun bölümleri tercih etmeleri sağlanmalıdır. Özellikle çocuk gelişimi gibi doğrudan okulöncesi çocuklarla ya da özel gereksinimli bireylerle çalışma durumu gerektiren bir bölümde öğrencinin mutlaka, çocuk sevgisi, iletişim becerileri, fiziksel ve zihinsel yeterlikleri göz önünde bulundurularak doğru yönlendirme yapılmalıdır. Hatta bu bölüme öğrenci seçilirken çocuk gelişimi bölümü meslek öğretmenlerinden oluşan bir komisyon kurularak uygun şartları taşıyan öğrenciler seçilmelidir.
5. Koordinatör öğretmenler için hizmet içi eğitimler düzenlenerek mesleki gelişmeleri ve yönetmelikleri yakından takip etmesi sağlanmalıdır.
6. İşletmelerde beceri eğitimine öğrenci kabul eden işletmelerin, yeterli donanımı ve beceri eğitimi yaptıracak eğitimli personeli bulunmalıdır.
7. Öğrenciler iş güvenliği konusunda bilgilendirilmeli ve işletmelerin iş güvenliği önlemleri alıp almadığı takip edilmelidir.
8. Koordinatör öğretmenler haftada bir kez düzenli olarak gittikleri işletme ziyaretlerinde, sadece gerekli evrakları imzalatıp çıkmamalı, öğrencisini mutlaka görmelidir.
9. Öğrenciler beceri eğitimine gitmeden önce hakları ve sorumluluklarıyla ilgili bilgilendirilmelidir.

10. Öğrenciler işletmeye ilk gidişlerinde koordinatör öğretmenleriyle birlikte gidip işe başlamalıdır. Bunun için de özellikle okulun ilk haftası koordinatör öğretmenlerin ders programları düzenlenmeli ve ulaşım konusunda gerekli kolaylıklar sağlanmalıdır.
11. İşletmelerde öğrencilerin meslek dışı işlerde çalıştırılmasının önüne geçilmesi gerekmektedir.
12. Öğrencilere ücretleri düzenli ve tam olarak ödenmelidir.
13. İşletme yetkililerine 3308 sayılı mesleki eğitim kanunu, beceri eğitiminin amaçları, göreve ve sorumlulukları, öğrencilerle ilgili yapılması gereken iş ve işlemler v.b konularda seminerler verilmelidir. Bu eğitimi aldıklarını belgelendiremeyen işletmelere stajyer gönderilmemelidir.
14. Öğrencilerin beceri eğitimi yaptıkları işletmeden iş teklifi alabilmeleri için öğrenciler, milli eğitime bağlı özel anaokullarında da beceri eğitimine gönderilmelidir. MEB'e bağlı resmi okullarda sadece gerekli şartları taşıyan öğretmenler atama usulüyle görev yaptıkları için öğrencilerin bu kurumlardan iş teklifi alma imkânı da olmamaktadır.
15. Öğrencilerin okuldaki ders programları onları beceri eğitimine hazırlayacak, uygulamaya dönük nitelikte olmalıdır. Çocuk gelişimi ve eğitimi bölümünün bulunduğu mesleki ve teknik Anadolu liselerinde uygulamalı anaokulu bulunması zorunlu olduğu halde, çeşitli gerekçelerle hala bazı okullarda uygulamalı anaokulu bulunmamaktadır. Bu durumda öğrenciler, herhangi bir uygulama yapma olanağı bulmadan kendilerini doğrudan stajda bulmaktadırlar.

5.2.2. Gelecek Araştırmalara Dönük Öneriler

1. Mesleki ve teknik Anadolu liselerine devam eden çocuk gelişimi ve eğitimi öğrencilerinin beceri eğitiminin etkiliğine ilişkin öğrenci, öğretmen ve işletme temsilcilerinin görüşlerinin alındığı bu çalışmaya ek olarak öğrenci velilerinin, sendikaların, derneklerin, akademisyenlerin, politikacıların, sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimlerin de görüşleri alınabilir.
2. Mesleki ve teknik Anadolu liselerine devam eden çocuk gelişimi ve eğitimi öğrencileri ile diğer bölüm öğrencilerinin beceri eğitimine yönelik görüşleri karşılaştırılabilir.

3. Mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından çalışmalar yapılabilir.
4. Farklı ülkelerdeki mesleki ve teknik eğitim modelleri ve Türkiye’de uygulanan mesleki ve teknik eğitim modeli karşılaştırılabilir.
5. Yenilen mesleki ve teknik eğitim anlayışı ve uygulamalarıyla eski mesleki ve teknik eğitim modeli karşılaştırılabilir.
6. Beceri eğitiminin daha nitelikli olması yönündeki engeller incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkel, N. (2014). *Büro Yönetimi Alanı Beceri Uygulamalarının Öğrencileri Hazırlaması Bakımından Değerlendirilmesi: Ankara ili Örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alkan, C., Doğan, H. ve Sezgin, S.İ. (1996). *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*. Gazi Büro Kitabevi.
- Alparslan, E. (2004). *3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu Uyarınca Kız Meslek Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan İşletmelerde Meslek eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aktaş, K. (2015). *Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencilerinin Beceri Eğitimleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Akyüz, Y. (2010). *Türk Eğitim Tarihi* (17. Baskı). PegemA Yayınları.
- Ayhan, H. (1995). *Eğitim Bilimine Giriş*. Şule Yayınları.
- Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. (2000). *Kız Çocuklarının Mesleki Eğitime ve İstihdama Yönelimleri*. 2000. Cem Web Ofset Yayıncılık.
- Başaran, İ.E. (1982). *Eğitim Yönetimi*. Gül Yayınevi.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*. Ekinoks Eğitim Danışmanlık Hizmetleri ve Basın Yayın Dağıtım San. ve Tic. LTD.ŞTİ. Siyasal Basın Yayın Dağıtım.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, H., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Yayıncılık.
- Ceylan, M. (1992). *3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Uyarınca Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerine Yaptırılan Meslek Eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çakır, H., Çengel, Y. (2012). Örgün Mesleki ve Teknik Eğitimin Yapısı ve Modellemesi. Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı 24-25 Şubat Antalya. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, 23-39.
- Çilenti, K. (1991). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim* (Geliştirilmiş 4. Baskı). Kadioğlu Matbaası.
- Dayıoğlu, M. (2010). *Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Stajyer Öğrencilerinin Yeterliliği Konusunda İşveren Görüşleri: Edremit Körfezi Örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiriz, S., Karadağ, A. ve Ulutaş, İ. (2003). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım*. Anı Yayıncılık.
- Doğan, H., Hacıoğlu, F. ve Ulusoy, A. (1997). *Okul Sanayi İlişkileri*. Önder Matbaacılık Ltd. Şti.
- Doğan, H. (2012). Mesleki ve Teknik Eğitimin Tarihsel Gelişim Süreci. Doğan, H. (Editör.) *Cumhuriyet Döneminde Mesleki ve Teknik Eğitimde İz Bırakan Eğitimciler (Cilt-1)*. s.1-81. Eğitim Araştırmaları Derneği.
- Ekmekçi, Ö. (1997). *Research Manual for Social Sciences Vol. 1*. İstanbul: Sürat English Language Teaching.
- Eliaçık, E. Koçak, K. ve Çiçek, M. (2016). Mesleki ve Teknik Eğitimin Geliştirilmesine İlişkin Kanuni Düzenlemeler. http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_01/19152752_Mevzuat_2017_01.18.pdf adresinden 30.01.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Eroğlu, G. (1999). *Kız Meslek Lisesi El Sanatları Bölümü Son Sınıf Öğrencilerinin Okul-Sanayi İşbirliği Kapsamında, İşletmelerde Beceri Eğitimi İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar, Nedenleri ve Çözüm Yolları*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde Program Geliştirme* (4. Baskı). Yelkentepe Yayınları.
- Göçen, A. (2007). *Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin İşletmelerde Gördüğü Temel Beceri Eğitiminin Etkililiğine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Sakarya İli Örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Günay, Ö. (2014). *Otelcilik ve Turizm Meslek Liselerinde Uygulanan Beceri Eğitimi Üzerine Bir Araştırma: Antalya Örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Gürol, M. (1997). Okul Sanayi İşbirliği (1. Baskı). PegemA Yayınları.
- HBOGM. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (t.y) <http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/?q=12&alan=%C3%87ocuk%20Geli%C5%9Fimi%20ve%20E%C4%9Fitimi>) adresinden 24.03.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Nobel Yayınları.
- Kaya, Y. K. (2009). İnsan Yetiştirme Düzenimiz (5. Baskı). Politika-Eğitim-Kalkınma. PegemA Yayınları.
- Kazu, İ.Y. (1996). *Endüstriyel Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumlarındaki İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Bursa, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ ve Malatya İlleri Örneği)*. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- MEB. Milli Eğitim Bakanlığı, (t.y.). 18.01.2015 tarihinde http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/22/811101/dosyalar/2013_02/28124732_cocukgelisimi1.pdf adresinden erişilmiştir.
- MEB. Milli Eğitim Bakanlığı, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu. (1986). <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/3.html> adresinden 30.01.2017 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. Milli Eğitim Bakanlığı, (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/temkanun_0/temelkanun_0.html adresinden 31.01.2017 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. Milli Eğitim Bakanlığı, (2013). 28758 Sayılı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/03111224_oky.pdf adresinden 30.01.2017 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. Milli Eğitim Bakanlığı İstatistikleri (2016). 02.11. 2016 tarihinde http://mek2.meb.gov.tr/document/meb_istatistikleri.pdf adresinden erişilmiştir.
- MEB. Milli Eğitim Bakanlığı, (2014). http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/45/03/182445/icerikler/cocuk-gelisimi-ve-egitimi_106430.html adresinden 08.05.2014 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, (2015). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2015-2016*. Ankara: Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

- MEB. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, (2017). İşletmelerde Mesleki Eğitim Sözleşmesi. https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017.pdf adresinden 12.09.2017 tarihinde erişilmiştir.
- MEB. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, (2017). İşletmelerde Mesleki Eğitim Gören Öğrencilere Yapılacak Devlet Katkısı. https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_02/17161438mtegm.meb.gov.tr adresinden 28. 03. 2017 tarihinde erişilmiştir.
- MEGEP. Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (2014). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Alanı Çerçeve Öğretim Programı. <http://www.megep.meb.gov.tr/?page=alanDal> adresinden 22.12.16 tarihinde erişilmiştir.
- MEGEP. Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi (2016). Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarında Yer Alan 53 Alan 205 Dala Ait Liste. <http://www.megep.meb.gov.tr/?page=alanDal> adresinden 22.12.16 tarihinde erişilmiştir.
- Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı 2014-2018, (2014). http://mek2.meb.gov.tr/document/mte_stareji_belgesi_2014_2018.pdf adresinden 02.11.2016 tarihinde erişilmiştir.
- METARGEM. (1997). *İş Pedagojisi Kurs Programı* (Yayın No:11). Milli Eğitim Basımevi.
- METARGEM. (2001). *Çocuk Gelişimi Bölümü Meslek Dersleri Kitaplarının Değerlendirilmesi* (Yayın No:33). Milli Eğitim Basımevi.
- Nayır, İ. (2006). *Ticaret Meslek Lisesi Öğrencilerinin Staj Eğitiminden Beklentileri. ve Staj Eğitimi Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Odacı, A. (2013). *Kız Meslek Lisesi Grafik ve Fotoğrafçılık Alanı Grafik Dalında Okutulan İşletmelerde Beceri Eğitimi Dersine Sektör Temsilcilerinin Katkısı*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Onuncu Kalkınma Planı (2014). Mesleki Eğitimin Yeniden Yapılandırılması Çalışma Raporu 2014-2018.
- Özerbaş, A., Uçar, C. (2013). Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye'deki Konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 242-253.

- Özkan, F. (2013). *Ticaret Meslek Lisesi Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin İşletmelerde Beceri Eğitimi Uygulaması, Uygulamanın Verimliliğinin Artırılması ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Gaziantep İlinde Bir Uygulama*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztekin, M. (2010). *Beceri Eğitimi Kapsamında Leonardo Da Vinci Programına Katılan Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pala, H. (2016). *Meslek Lisesi Öğrencilerinin Uygulama Staj Algılarının Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Patton, M. Q., 2014. *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. 3. Baskı. M. Bütün ve S. B. Demir (Çev.), Pegem Akademi Yayınları.
- Poyraz, H., Dere, H. (2003). *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Resmi Gazete, 2017. 30113 sayılı, Resmi Gazete, Milli Eğitim Bakanlığı Yönetici ve Öğretmenlerin Ders ve Ek Ders saatlerine ilişkin Karara Değişiklik Yapılmasına Dair karar.
- Samur, E. (2007). *Endüstri Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Okul Eğitiminin, İşletmelerdeki Beceri Eğitimi Uygulamasına Katkısı*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sezgin, S. İ. (2009). *Mesleki ve Teknik Eğitimde Program Geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Şaşmaz, Z. (2012). *Kız Teknik ve Meslek Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Çocuk Gelişimi Bölümünü Tercih Nedenleri: İstanbul İli Anadolu Yakası Örneği*. Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu. (1982). *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*, Ankara. 21.01.2015 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDGT_S.54bfc00a4f8cf0.78675627 adresinden erişilmiştir.
- Türk, E. (2002). *Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi*. Nobel Yayınları.
- Yazgeç, S. (2008). *Mesleki Eğitim Merkezi Metal teknolojisi – Makine Teknolojisi Bölümlerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin İşletmede Uygulanan Mesleki*

- Eğitim (pratik eğitim) alışmalarının Değerlendirilmesi.* Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Y. (2011). *İşletmelerdeki Beceri Eğitimi Uygulamasının Muhasebe Eğitime Katkısı ve Erzurum İl Genelindeki Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Uygulama.* Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zengin, C. (2014). *Meslek Lisesi Matbaa Alanı Öğrencilerinin İşletmelerdeki Sanayi Stajı Esnasında Karşılaştıkları Sorunlar ve özüm Önerileri.* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK 1: İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZNI

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.12859564
Konu :Sevil DEMİREL TEKŞAL
Araştırma İzni

15.11.2016

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)
Hendek /SAKARYA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) 26/10/2016 tarihli ve 14430 sayılı yazımız.
c)14/11/2016 tarihli ve 12835071 sayılı Valilik Onayı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri EABD Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sevil DEMİREL TEKŞAL'ın "3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Uyarınca, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi Öğrencilerine Yapılan İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi " konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Aliğa, Bayındır, Bayraklı, Bergama, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Gazimur, Karabağlar, Karşıyaka, Kemalpaşa, Konak, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Tire, Selçuk, Urla, Torbalı ilçelerinde bulunan ekli listede belirtilen Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki Öğrenci ve Koordinatör Öğretmenlere uygulama isteği ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Şemsaddin ÜNAL
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2- Anket Formları ve Okul Listesi (15 Sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)

Fevzi Paşa mh. 452 sk no:15 Strateji Geliştirme Hizmetleri-1 Bölümü Konak/ İZMİR Ayrıntılı bilgi için: N.GÜR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr Tel: (0 232)280 36 31
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b6a7-d92d-3886-bdef-1588 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.12835071
Konu :Sevil DEMİRAL TEKŞAL'ın
Araştırma İzni

14/11/2016

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 26/10/2016 tarihli ve 14430 sayılı yazısı.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri EABD Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sevil DEMİRAL TEKŞAL'ın "3308 Sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu Uyarınca, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi Öğrencilerine Yapılan İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulamasının Değerlendirilmesi " konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Aliğa, Bayındır, Bayraklı, Bergama, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Gazimir, Karabağlar, Karşıyaka, Kemalpaşa, Konak, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Tire, Selçuk, Urla, Torbalı ilçelerinde bulunan ekli listede belirtilen Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerindeki Öğrenci ve Koordinatör Öğretmenlere uygulama isteği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının, yukarıda adı geçen ilçelerin ekli listede belirtilen okullarında 2016-2017 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Ömer YAHŞI
Milli Eğitim Müdürü

Ek: Araştırma Değerlendirme Formu,
Anket Formları ve Okul Listesi (15 sayfa)

OLUR
14/11/2016
Adem KARAHASANOĞLU
Vali a.
Vali Yardımcısı

Fevzi Paşa Mh. 452 Sk.No:15 Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konak/İZMİR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: N.GÜR
Tel: (0232) 2803631

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 41a6-6618-3d1c-97d2-cd49 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2: LİSE ÖĞRENCİ ANKETİ

Değerli Öğrenci;

Bu anket formu " Kız Meslek Lisesi 12. Sınıf Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğrencilerinin Stajlarının İşletmelerde Beceri Eğitimi Etkililiği ve Buna İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Sektör Temsilcilerinin Görüşleri“ Adlı Yüksek Lisans tezinin verilerini toplamak amacıyla düzenlenmiştir. Vereceğiniz cevaplar araştırma sonuçlarını etkileyecektir. Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Bölümlerde size uygun olan seçeneğin yanındaki parantez içine (X) işareti koyarak yanıtlamanız beklenmektedir. Elde edilecek veriler sadece bu araştırmayla sınırlı kalacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Araştırmaya sağlayacağınız katkılar için teşekkür ederim. (Not: Lütfen ankete isminizi yazmayınız).

Sevil DEMİREL TEKŞAL
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretimi Bölümü
sevildemirel1987@gmail.com

BÖLÜM I. (Kişisel Bilgiler)

1. Okulunuz?.....

2. Bölümünüz/Dahınız?.....

3. Yaşınız?.....

4. Cinsiyetiniz?

( ) Bayan ( ) Erkek

5. Ailenizin sosyo ekonomik düzeyi?

( ) Çok düşük ( ) Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( ) Çok yüksek

6. Annenizin eğitim durumu?

( ) Okuryazar değil ( ) Okuryazar ( ) İlkokul mezunu
( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Fakülte/Yüksekokul mezunu

7. Babanızın eğitim durumu?

( ) Okuryazar değil ( ) Okuryazar ( ) İlkokul mezunu
( ) Ortaokul mezunu ( ) Lise mezunu ( ) Fakülte/Yüksekokul mezunu

8. Annenizin mesleği?

( ) Memur ( ) İşçi/Çalışan ( ) Emekli ( ) Ev hanımı

9. Babanızın mesleği?

( ) Memur ( ) İşçi/Çalışan ( ) Emekli ( ) Serbest Meslek

BÖLÜM II

A- İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ UYGULAMASINA YÖNELİK OLARAK OKULLARDA YAPILMASI GEREKEN ÖN HAZIRLIKLAR

- İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması öncesinde okul tarafından aşağıda belirtilen işlemler ne derece uygulandı?

		5- Her Zaman	4- Sıklıkla	3- Ara Sıra	2- Çok Az	1- Hiç
1	Meslek eğitimi uygulaması öncesinde hazırlık eğitimi verilmesi, (3308 Sayılı Kanunda belirtilen hak ve sorumluluklar, uyulması gereken kurallar, uygulama süreci v.b konularda)					
2	Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre işletmelere yerleştirilmesi,					
3	Öğrenciler işletmelere yerleştirilirken uzaklık, ulaşım gibi faktörlerin dikkate alınması,					

B- İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ SÜRECİ

- İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması sürecinde okul ve işletmeler tarafından aşağıda belirtilen görev ve sorumluluklar ne derece gerçekleştirildi?

		5- Çok	4- Oldukça	3- Kısmen	2- Çok az	1- Hiç
1	Öğrencilerin koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlaması,					
2	Öğrencilerin işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağına tanıtılması,					
3	Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasının sağlanması,					
4	Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama,					
5	Öğrencilere işletmenin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilmesi ve nasıl kullanılacağına tanıtılması,					
6	Öğrencilerin meslekle ilgisi olmayan işlerde çalıştırılmamasının sağlanması,					
7	Öğrencilerin mesleki bilgilerinin yanı sıra bazı teorik bilgileri de almalarının sağlanması,					
8	Öğrencilerin koordinatör öğretmen tarafından belli					

	aralıklarla izlenmesi,					
9	Öğrencilerin kanunda belirtilen mesai saatleri içinde çalıştırılması,					
10	Öğrencilerin iş kazalarından ve meslek hastalıklarından korunması için gerekli önlemlerin alınması,					
11	Öğrencilerin ücretlerini düzenli olarak alması,					
12	Öğrencilerin işletmede meslek eğitimi uygulaması süresince sigorta işlemlerinin yapılması,					
13	Öğrencilere işveren ve usta öğreticiler ile ilgili ortaya çıkan problemlerin çözümünde rehberlik edilmesi,					

C- İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ UYGULAMASININ ÖĞRENCİLERE SAĞLADIĞI FAYDALAR

- İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması süresince aşağıda belirtilen yönlerden ne derece fayda sağladınız?

		5- Tamamen Katılıyorum	4- Oldukça Katılıyorum	3- Orta Düzeyde Katılıyorum	2- Çok az Katılıyorum	1- Hiç Katılmıyorum
1	Gerçek iş hayatını tanıdım ve iş hayatına hazırlandım,					
2	Okul atölyelerinde kullanılmayan makine ve araç-gereçleri işletmelerde görüp tanıma fırsatı buldum,					
3	Okulda öğrendiğim teorik bilgileri uygulamaya aktarma fırsatı buldum,					
4	Mesleki bilgi ve becerilerimi geliştirdim ve mesleki olarak kendime olan güvenim arttı,					
5	Asgari ücretin %30'u kadar ücret alma ve harçlığımı çıkarma fırsatı buldum,					
6	İşletmenin sağladığı sosyal imkânlardan faydalandım,					
7	Hastalık, iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta yaptırma fırsatı buldum,					
8	Meslek alanımla ilgili yenilikleri daha çabuk öğrendim,					
9	İşletmeden iş teklifi aldım.					

EK 3: KOORDİNATÖR ÖĞRETMEN ANKETİ

Değerli Öğretmen;

Bu anket formu " Kız Meslek Lisesi 12. Sınıf Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğrencilerinin Stajlarının İşletmelerde Beceri Eğitimi Etkililiği ve Buna İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Sektör Temsilcilerinin Görüşleri“ Adlı Yüksek Lisans tezinin verilerini toplamak amacıyla düzenlenmiştir. Vereceğiniz cevaplar araştırma sonuçlarını etkileyecektir. Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Bölümlerde size uygun olan seçeneğin yanındaki parantez içine (X) işareti koyarak yanıtlamanız beklenmektedir. Elde edilecek veriler sadece bu araştırmayla sınırlı kalacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Araştırmaya sağlayacağınız katkılar için teşekkür ederim. (Not: Lütfen ankete isminizi yazmayınız).

Sevil DEMİREL TEKŞAL

Sakarya Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Programları ve Öğretimi Bölümü

sevildemirel1987@gmail.com

BÖLÜM I. (Kişisel Bilgiler)

1. Cinsiyetiniz? Kadın Erkek
2. Medeni durumunuz? Evli Bekar
3. Yaşınız?
 20– 25 25– 30 30– 35 35– 40 40 ve üzeri
4. Eğitim durumunuz?
 Önlisans Üniversite/Lisans Yüksek lisans Doktora
5. Mezun olduğunuz okul?.....
6. Mezun olduğunuz bölüm (Branş)? .....
7. Koordinatör öğretmenlik görevini yürüttüğünüz bölüm (Branş)?
.....
8. Mesleki Kıdeminiz?
 0-5 6-10 11-15 16-20 20 ve üzeri
9. Koordinatör öğretmenlik görevini kaç yıldır yürütüyorsunuz?
 0-2 3-5 6-8 9-11 12 ve üzeri
10. Okuldaki Göreviniz?
 Yönetici Bölüm şefi Atölye şefi Meslek Öğretmeni

BÖLÜM II

A- İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ UYGULAMASINA YÖNELİK OLARAK OKULLARDA YAPILMASI GEREKEN ÖN HAZIRLIKLAR

- İŞLETME SEÇİMİ

İşletme seçiminde aşağıda belirtilen nitelikleri ne derecede dikkate alıyorsunuz?

		5-Çok	4-Oldukça	3- Kismen	2- Çok Az	1- Hiç
1	İşletmenin eğitim programının okulun eğitim programına uygun olması,					
2	İşletmede kanunda belirtilen çalışma saatlerine uyulması,					
3	İşletmede beceri eğitimi yaptıracak nitelikli personel bulunması,					
4	İşletmedeki makine ve cihazların teknolojik durumu ve bunların yeni teknolojiyi içermesi,					
5	İşletmenin iş güvenliği ve işçi sağlığı açısından aldığı önlemlerin yeterliliği,					
6	İşletmenin kolay ulaşım imkânlarına sahip olması,					
7	İşletmenin iş hacmi ve kapasitesi,					
8	İşletmenin çevredeki prestiji,					
9	İşletmede işveren ve usta öğreticiler arası ilişkiler,					
10	İşletmeden meslek eğitimi uygulamasına yönelik olarak gelen öğrenci talepleri,					
- ÖN HAZIRLIK İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması öncesinde aşağıda belirtilen görev ve sorumlulukları ne derece yerine getiriyorsunuz?						
		5- Her Zaman	4- Sıklıkla	3- Ara Sıra	2- Çok az	1- Hiç
1	3308 Sayılı Kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden haberdar olma,					
2	Beceri eğitimi, öğrenci sayısı ve eğitimin uygulanışı ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlamak,					
3	Mesleki eğitim uygulamasına ilişkin planlama, program çalışmalarına katılma, çalışma takvimi hazırlama,					
4	Öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun işletmelere yerleştirme					
5	Meslek eğitimi uygulaması öncesinde öğrencilere eğitim verme (3308 Sayılı Kanun, v.b konularda)					

B- İŞLETMELERDE MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİ

İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması süresince aşağıda belirtilen görevleri ne derece yerine getirebiliyorsunuz?

		5- Her Zaman	4- Sıklıkla	3- Ara Sıra	2- Çok az	1- Hiç
1	Öğrencilerin seçilen işyerine koordinatör öğretmen ile birlikte gidip işe başlamaları,					
2	Öğrencilere işletmelerin birimlerini ve hangi birimlerde öğretim yaptırılacağını tanıtmak,					
3	Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yapılmasını sağlama,					
4	İlgililerle birlikte her bir öğrenci için eğitim programı hazırlama,					
5	İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla, işletme yetkilileri ve usta öğreticilerle işbirliği içinde bulunma,					
6	İşletmede eğitim programına uyulup uyulmadığını denetleme,					
7	Öğrencileri işletmede belirli aralıklarla izleme,					
8	Öğrencilere işletmelerde üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı verilip verilmediğini denetleme,					
9	Öğrencilere işletmenin sahip olduğu makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verilip verilmediğini denetleme,					
10	Okul-işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan problemleri tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme,					
11	Öğrenci, işveren ve usta öğreticiler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümünde yardımcı olma,					
12	Öğrencilerin başarı, devam ve disiplin durumunu kontrol etme, işletme kayıtlarındaki bilgilerin zamanında okul müdürlüğüne iletilmesini sağlama,					
13	İşletme yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlayamayan öğrencileri tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme,					
14	İşletme yetkilileri tarafından doldurulan ilgili döneme ait puan çizelgelerinin dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama					

EK 4: İŞLETME TEMSİLCİSİ ANKETİ

Değerli Temsilci;

Bu anket formu " Kız Meslek Lisesi 12. Sınıf Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğrencilerinin Stajlarının İşletmelerde Beceri Eğitimi Etkililiği ve Buna İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Sektör Temsilcilerinin Görüşleri" Adlı Yüksek Lisans tezinin verilerini toplamak amacıyla düzenlenmiştir. Vereceğiniz cevaplar araştırma sonuçlarını etkileyecektir. Bu anket iki bölümden oluşmaktadır. Bölümlerde size uygun olan seçeneğin yanındaki parantez içine (X) işareti koyarak yanıtlamanız beklenmektedir. Elde edilecek veriler sadece bu araştırmayla sınırlı kalacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Araştırmaya sağlayacağınız katkılar için teşekkür ederim. (Not: Lütfen ankete isminizi yazmayınız).

Sevil DEMİREL TEKŞAL
Sakarya Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretimi Bölümü
sevildemirel1987@gmail.com

BÖLÜM I. (Kişisel Bilgiler)

1. Cinsiyetiniz? Kadın Erkek
2. Medeni durumunuz? Evli Bekar
3. Eğitim durumunuz?
 Lise Önlisans Lisans Lisansüstü/Yüksek Lisans
4. Mezun olduğunuz okul?.....
5. Meslek alanınız?.....
6. İşletmedeki göreviniz?.....
7. İşletmenizin çalışma alanı? .....
8. Kaç yıldır bu işletmede çalışmaktasınız?
 0-2 Yıl 3-5 Yıl 6-8 Yıl 9-11 Yıl 12 Yıl ve daha fazla
9. İşletmenizde kaç öğrenciye beceri eğitimi imkânı verebiliyorsunuz?
 1-3 4-6 7-9 10-12 13 ve üzeri

BÖLÜM II

A- İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ UYGULAMASINA YÖNELİK OLARAK İŞLETMELERDE YAPILMASI GEREKEN ÖN HAZIRLIKLAR

- İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması öncesinde aşağıda belirtilen görev ve sorumlulukları ne derece yerine getirebiliyorsunuz?

		5- Her Zaman	4- Sıklıkla	3- Ara Sıra	2- Çok az	1- Hiç
1	3308 Sayılı Kanun ve bununla ilgili yönetmeliklerden, uygulamalardan haberdar olma,					
2	Öğrencilerin işletmelerde yapacakları beceri eğitimi, bu eğitime katılacak öğrenci sayısı ve eğitim uygulaması ile ilgili esasları içeren protokolü ilgililerle hazırlama ve imzalama,					
3	Meslek eğitimi uygulamasına ilişkin planlama ile program çalışmalarına katılma, çalışma takvimi hazırlama,					
4	İşletmelerde beceri eğitimi yapılacak her bir alan için, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu olmak üzere, mesleki yeterliliğe sahip ve iş pedagojisi eğitimi görmüş nitelikli usta öğretici görevlendirme,					
5	Mesleki eğitim uygulaması için gerekli olan teknolojik araç-gereçleri temin etme,					
B- İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ SÜRECİ - İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması süresince aşağıda belirtilen görev ve sorumlulukları ne derece yerine getiriyorsunuz?						
		5- Her Zaman	4- Sıklıkla	3- Ara Sıra	2- Çok az	1- Hiç
1	Öğrencilere işletmenin birimlerini ve hangi birimlerde eğitim yaptırılacağını tanıtmaya,					
2	Öğrencilere meslek eğitimi uygulamasının nitelikli personel tarafından yaptırılmasını sağlama,					
3	İşletmelerdeki beceri eğitiminin ilgili meslek alanı öğretim alanlarına uygun olarak yapılmasını sağlama,					
4	Öğrencilere işletmenin tüm üretim ünitelerinde uygulama yapma olanağı sağlama,					
5	Öğrencilere işletmelerdeki makine ve araç-gereçleri nasıl kullanacağı hakkında bilgi verme,					
6	Öğrencilere makine ve araç-gereçleri kullanma fırsatı verme,					

		5- Her Zaman	4- Sıklıkla	3- Ara Sıra	2- Çok az	1- Hiç
7	İşletmede beceri eğitimi gören öğrenciye asgari ücretin %30'undan az olmamak üzere ödenecek ücret miktarını belirlemek, ücretleri düzenli ödemek,					
8	Öğrencilerin meslek hastalıkları ve iş kazalarından korunması için gerekli önlemleri alma,					
9	Öğrencilerin meslekle ilgili olmayan işlerde çalıştırılmamasını sağlama,					
10	İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasının planlı bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla okul yetkilileri ile işbirliği içinde olma,					
11	Öğrencilerin başarı, devam, disiplin durumunu kontrol etme, işletme kayıtlarındaki bilgileri zamanında okul müdürlüğüne teslim edilmesini sağlama,					
12	Okul yetkilileri ile işbirliği yaparak işyerine uyum sağlayamayan öğrencileri tespit etme ve okul müdürlüğüne bildirme,					
13	İşletmede meslek eğitimi gören öğrencilerin sigorta primlerine ait işlemleri yönetmelik esaslarına göre düzenleme,					
14	Okul ile işletme arasında imzalanan sözleşmenin uygulanması sırasında ortaya çıkan aksaklıkları tespit etme, okul müdürlüğüne bildirme,					
15	Öğrenciler ve usta öğreticiler arasında iletişimi sağlamada rehberlik etme, sorunların çözümünde yardımcı olma,					
16	Öğrencilerin ilgili döneme ait puan çizelgelerini dönem sonundan beş gün önce okul müdürlüğüne teslim etme					

ÖZGEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİSİ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Sevil DEMİREL TEKŞAL

Uyruğu : T.C.

Doğum tarihi : 10.08.1987

Doğum yeri : Fatih (İSTANBUL)

Medeni hali : Evli

Telefon : 0507-743-28-62

e-posta : sevildemirel1987@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Eğitim Birimi	Yıl
Yüksek Lisans	Sakarya Üniversitesi/Eğitim Programları ve Öğretim	2013-2017
Lisans	Gazi Üniversitesi/Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğrt.	2005-2009
Lise	Bakırköy Kız Meslek Lisesi/Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	2002-2005

İŞ DENEYİMİ

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Öğretmeni (MEB)

2009-...

YAYINLAR

Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler

Tutkun, Ö.F., Demirtaş, Z., Açıkgöz, T. ve Demirel Tekşal, S. (2017). Televizyon ve Dijital Oyunların Ortaokul Öğrencilerinin Şiddete Eğilimine Etkisi. *PESA International Journal of Social*, 3(2), 83-91. <http://sosyalarastirmalar.org/index.php/isrj/article/view/126/158> adresinden erişildi.

Demirel Tekşal, S. ve Tutkun, Ö. F. (2017). Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü öğrencilerinin işletmelerde beceri eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin görüşleri. *Researcher: Social Science Studies*, 5 (10), 355-369.

Doi Number :<http://dx.doi.org/10.18301/rss.358>. ISSN: 2148-2691

Uluslararası bilimsel toplantılarda sunulan bildiriler

Tutkun, Ö.F., Demirtaş, Z., Açıkgöz, T. ve Demirel Tekşal, S. (2017). Televizyon ve Dijital Oyunların Ortaokul Öğrencilerinin Şiddete Eğilimine Etkisi (Virtual Presentations). *International Congress on Political, Economic and Social Studies, ICPESS*, 19-22 May, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina.

